

T.C.
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

BAĞDATLI ES'AD, HAYATI, SANATI VE DİVANININ
TENKİTLİ METNİ

122633

YÜKSEK LİSANS TEZİ

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Danışman

Yrd.Doç.Dr.Mustafa ASLAN

Hazırlayan

Mehmet Said ARBATLI

122633

TOKAT-2002

T.C.
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

BAĞDATLI ES'AD, HAYATI, SANATI VE DİVANININ
TENKİTLİ METNİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmet Said ARBATLI

Ünvanı,	Adı ve Soyadı	İmza
Başkan	Prof.Dr.Recep TOPARLI	
Üye	Prof.Dr.Münir ATALAR	
Üye	Yrd.Doç.Dr.Mustafa ASLAN	

Bu tez 13.09.2002 tarih ve 2002/8 sayılı Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenen jüri üyelerince kabul edilmiştir. 03.10.2002

Prof.Dr.Osman KARKACIER
Enstitü Müdür V.

1. İÇİNDEKİLER

1.	İÇİNDEKİLER	I
2.	ÖNSÖZ	II
3.	ÖZET	III
4.	ABSTRACT	IV
5.	GİRİŞ	V
6.	BAĞDATLI FAHRİZÂDE ES'AD	VI
6.1.	HAYATI	VI
6.2.	SANATI	XII
6.3.	ESERLERİ	XVII
7.	TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	XVIII
8.	DİVAN METNİNİN LATİN ALFABESİNE AKTARILMASINDA İZLENEN YOL	XIX
9.	KISALTMALAR	XX
10.	DİVAN METNİ	1
10.1.	KASİDELER	1
10.2.	MUSAMMATLAR	
10.2.1.	TERKİB-İ BEND	12
10.2.2.	MURABBALAR	15
10.3.	GAZELLER	31
10.4.	TARİH	234
11.	İNDEKS	235
12.	KAYNAKÇA	236

2. ÖNSÖZ

Divan edebiyatı yüzyıllar boyu Türk-İslam medeniyetinin büyük bir parçası olmuş köklü ve derin bir edebiyat geleneğidir. Divan edebiyatı olmadan Türk kültürü ve Türk edebiyatı, Türk edebiyatı olmadan da Divan edebiyatı düşünülemez. Divan edebiyatı ve Divan şairleri hakkında şimdiye kadar birçok ilmî çalışma yapılmış olmasına rağmen, Divan edebiyatının genişliği ve derinliği karşısında bu çalışmalar yine de yetersiz kalmıştır. Osmanlı Devletinin altı yüz yılı aşkın bir zaman dilimini kapsayan kültür ve medeniyet birikiminin oluşturduğu kültürel ve medeni ortamda çok fazla şair, sanatçı yetişmiş, bunlardan bazıları günümüz itibarıyla gün ışığına çıkarılmış, bazıları ise eserleriyle birlikte kütüphanelerin raflarında kalmış olup halen keşfedilmeyi beklemektedir.

Bunlardan biri olarak gördüğümüz Bağdatlı Es'ad da 18. yüzyılda rindâne şiirler kaleme almış değerli bir şairdir. Saadettin Nüzhet Bey'in "Divan şairleri arasında ihmal edilecek bir şahsiyet olmadığını" belirttiği bu şairimizi ortaya çıkartarak yeni nesiller ve bu alanın ilgilileri için kendi çapımızda bir hizmet ifa ettiğimize inanıyoruz. Çalışmamızda yapmış olmamız muhtemel hatalarımızın ve eksikliklerimizin de henüz bu yolun başında olan birisi olduğumuz göz önünde bulundurularak mazur görülmesini temenni ediyoruz.

Divan edebiyatının engin lafız ve mânâ deryasında yolumu aydınlatan ve her başım sıkıştığında Eski edebiyatımıza olan engin vukufiyetinden yararlandığım değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Mustafa ASLAN'a, hem ders hem tez aşamasında bana yardımlarını esirgemeyen sayın hocam Yrd. Doç. Dr. Burhan KAÇAR'a ve benim bulunamadığım zamanlarda Tokat'taki elim kolum olan Erkan TÜRKOĞLU'NA teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

3. ÖZET

Bu çalışmada 18. yüzyılın II. Yarısının sonlarında yaşamış Divan şairlerinden Bağdatlı Es'ad'ın hayatı, elimizdeki tek eseri olan Divanındaki şiirlerinden hareketle sanat özellikleri ve Divanının transkripsiyonlu-tenkitli metni incelenmiştir.

Bağdatlı Es'ad hakkında maalesef mevcut kaynaklarda çok az bilgi vardır. Çalışmamızda karşımıza çıkan en büyük sorun bu oldu. Tez çalışmamızda öncelikle kaynaklardan bulabildiğimiz ve Divanından çıkarabildiğimiz kadarıyla şairin hayatı ortaya konmuş, daha sonra da kısaca şiirinin sanatsal özellikleri irdelenmiştir. Biz çalışmamızda bakış açımıza esas olarak Divandaki şiirleri yani metni aldığımızdan dolayı, bu kısım biraz daha kısa tutulmuştur. Son bölümde de Divanın transkripsiyonlu-tenkitli metni yer almaktadır.

Çalışmamızda toplam iki nüshadan Ali Emiri Ktp. Nu.24'te kayıtlı olan nüsha esas alınmıştır. Topkapı Sarayı Emanet Hazinesi Ktp. Nu.1638'de kayıtlı nüshanın mikrofilmde okunamayan yerlerin çok olması bunun en önemli sebebi olmuştur. Her iki nüshanın da mikrofilmlerinde okunamayan yerler, eserlerin orijinal yazmalarından incelenmiştir. Ancak fiziksel olarak yıpranmış bazı kısımlar tespit edilmiş ve bu kısımlar metin içinde (.....) şeklinde işaretlenmiştir.

4. ABSTRACT

In this study, the life of “Bağdatlı Es’ad”, a classical Ottoman poet who lived in the late years of the second part of the 18th century, his art peculiarities in his poems in his only work, the Dîvan, and his Dîvan with transcription and criticism were studied.

Unfortunately, there is little information about “Bağdatlı Es’ad” in present sources, which was the biggest problem faced during the preparation of this study. In this their first, the life of the poet was put forth as much as the information was obtained from sources and his Dîvan and then artistic characteristics in his poems were shortly studied. This part was comparatively shorter as the poems in his Dîvan, that is, the text was the essential part to be investigated in this study. In the last chapter, the text of the Dîvan with transcription and criticism is presented.

In this study a total of two copies were used. However, the one registered as number 24 in the Library of Ali Emirî (İstanbul Ali Emirî Ktp.) was the primary source. The reason for this was that it was difficult to read many parts of the microfilms of the copy registered as number 1638 in the Library of Trust Treasure of the Topkapı Palace (İstanbul Topkapı Sarayı Emanet Hazinesi Ktp.)

The illegible parts in the microfilms of the both copies were tried to be read in their original writings. Nevertheless, some parts were found to be damaged physically and marked as (.....) in the text.

4. GİRİŞ

18. yüzyıl Osmanlı Devleti'nde karışıklıkların hüküm sürdüğü ve devletin güç kaybetmeye başladığı bir dönemdir. Genel olarak sosyal ve siyasî şartlar dönemin edebiyatını da etkilediği halde, bu yüzyılda devlet siyasî olarak gerilerken, edebiyat ve sanat hayatında büyük bir gerileme olmamış, hatta daha da ileri seviyelere ulaşılmıştır. Osmanlılar dünyada gelişen olaylardan tabiri caizse kendilerini soyutlayarak, dünyadan kâm alma derdine düşmüşlerdir. Lâle Devri diye adlandırılan bu dönemde Avrupayla ilk yakınlaşmalar olmuşsa da onların tekniğini alma yoluna gidilememiş ve bunun faturası da ilerleyen zamanlarda Avrupa karşısında her yönden ezilerek çok ağır biçimde ödenmiştir.

Bu dönemde İstanbul'un her tarafına köşkler, saraylar, çeşmeler, camiler, hanlar vb. inşa edilmiş; Kağıthane, Sâdâbâd gibi mesire yerlerinde yapılan gezintiler ve meclisler meşhur olmuştur. Şehrin her tarafında onlarca türde lâle yetiştirilmiş ve bu alanda büyük bir gelişme kazanılmıştır. Bu devir "Patrona Halil" adındaki bir şahıs önderliğinde başlayan bir isyanla sona ermiş, İstanbul'daki köşkler, yahılar yakılmış, yağmalanmış; bağ, bahçeler yerle edilmiştir.

"Lâle Devri şairi" olarak da anılan Nedim bu ortama uygun bir şair profili çizmiş ve Divan edebiyatında "Nedîmâne" olarak adlandırılan yeni bir tarzın öncüsü olmuştur. Nedim yüzyılın başında yaşayan ve daha çok girift ve ağır bir dille, "hikemî" şiirler yazan Nâbî'nin aksine, sade dille, şûhâne ve rindâne şiirler vücuda getirmiştir.

Gülelim eğlenelim kâm alalım dünyadan
diyen şair Divan şiirimizin en güzel ve en coşkulu örneklerini vermiştir.

Kendisinden sonrakileri de oldukça etkileyen Nedim'in ardından onun tarzında şiirler yazan bir çok şair yetişmiştir. Nedim'in Divan edebiyatına en büyük katkılarından biri de "şarkı" tarzını bu geleneğe kazandırmasıdır.

18. yüzyılın sonlarında ortaya çıkan Şeyh Galip de dönemin en önemli ikinci şairidir. Şeyh Galip, Nedim'in aksine daha çok tasavvufi konularda şiirler yazmış bir mevlevî şairidir. Mesnevî tarzında yazdığı "Hüsni ü Aşk" adlı eseri bu türün zirvesine oturmaya layıktır. Şeyh Galip de kendisinden sonra gelenleri oldukça etkilemiş bir şairdir. Fakat Şeyh Galip ile birlikte Divan edebiyatı geleneğine de nokta konulmuş sayılır. Ondan sonra gerçek anlamda bir Divan şairi daha gelmemiştir.

Bağdatlı Es'ad da bu dönemde yetişmiş, Bağdat'ta yaşamış ve Nedîmâne tarzda şiirler yazmış orta halli bir şairimizdir.

5. BAĞDATLI FAHRİZADE ES'AD

5.1. HAYATI

Bağdatlı Es'ad'ın hayatı hakkında elimizde hemen hiçbir bilgi yoktur. Divan şairleri hakkında en fazla bilgiye ulaşabildiğimiz tezkirelerde de hayatı hakkında hiçbir kayıt yoktur. “Bağdatlı Fahrizâde Es'ad” unvanıyla şöhret kazandığını bir mecmuadaki kayıttan anlıyoruz¹. Es'ad'ın tercüme-i hâlini bilmiyoruz. Bu konuda Divanından edilecek istifade de son derece sınırlıdır.

Bağdatlı Es'ad'ın Divanının eldeki iki nüshasında Ömer Paşa hakkında bir gazel-i müzeyyel ve biri eksik, dört adet kasîde vardır. Ömer Paşa'nın (vefatı 1190/1776). (1763/1177) de Bağdat ve Basra valiliklerinde bulunduğu bilinmektedir. Mezkûr kasidelerin ve gazelin “şair tarafından Paşaya Bağdat'ta ve bu tarihlerde takdim olunduğu muhakkaktır”.² Ayrıca kasideler arasında bir manzumenin baş kısmında “Sene 1180” şeklinde bir kayıt vardır. Hicrî 1180 tarihi, milâdî olarak 1766 senesinin karşılığıdır. Buna dayanarak Bağdatlı Es'ad'ın 8. yüzyılın II. yarısının sonlarında yaşamış bir Divan şairi olduğu söylenebilir. Daha önce de belirttiğimiz gibi, maalesef Es'ad'ın hakkında çok az bilgiye sahibiz. 18. yüzyılın II. yarısında esasen mükemmel bir tezkire vücuda getirilmediği için Es'ad'ın hayatı da meçhul kalmıştır.

Fahri adında bir zatın oğlu olan ve Bağdat'ta dünyaya gelen Es'ad, kendisini şöyle tanıtmaktadır.

Resûl-i Ekrem'e ism ü nesebde nisbetin vardır

Seni minnet Hudâ'ya Es'ad is'âd eylemiş Mevlâ (K.1/13)

Bu mısralardan şairin adının “Mehmet Es'ad” olabileceğini ve Hz. Muhammed'in soyundan geldiğini, yani seyyid olduğunu çıkarabiliriz.

Bağdatlı Es'ad'ın fazla ünlenmemiş olmasını İstanbul'dan uzakta olmasıyla bağlantılı buluyoruz. Zira, Divanındaki “Der Sitayiş-i Ömer Paşa Vali-i Bağdad Der Vakt-i Muharebe” başlıklı kasidede Bağdat muharebesinden ve Bağdat'ta meydana gelen sel felaketinden bahsedilmektedir. Bunlar şairin Bağdat'ta ikamet ettiğini; dolayısıyla da İstanbul merkezinden uzakta yaşadığını gösteren ipuçlarıdır.

¹ Mlt. Alm. K. Mc. No. 717 (Ergun, Saadettin Nüzhet. Türk Şairleri. c. III. s. 1314. İst.)

² Ergun, a.g.e. s.1314

Es'ad Dîvan edebiyatı tekniğini iyi bilen, oldukça değerli bir şairdir. Bilhassa âşıkâne ve rindâne manzumeler vücuda getirmiştir. Bazı mecmualarda şiirlerine tesadüf edilmesi, az çok şöhret kazandığını da gösterir. Bir mecmuada ise, “Ez müntahabât-ı Dîvan-ı Es'ad-ı Bağdâdî” başlığıyla epeyce beyitleri kayıtlıdır.³

18. asrın son yarısında yetişen birtakım Divan şairlerinin de ona nazireler vücuda getirdiğini görüyoruz.

Kılıcı kanlı eli kanlı delikanlı güzel

mısrasıyla başlayan gazelini de başta Hoca Neş'et olmak üzere bu devrin birçok şairleri tanzîr etmişlerdir.

Ayıntaplı Aynî'nin,

Ateş-i 'aşk-ı gamım berde de bu serde de var

Nîze-i gamze cigerlerde de dillerde de var

beyitlerini içeren gazeli de Bağdatlı Es'ad'a naziredir. Fakat gerek bu nazîrelerin asılları, gerekse mecmualardaki bazı şiirleri, elimizdeki Divanında yoktur. Demek oluyor ki bu Divan, şairin bütün şiirlerini içermemektedir. Es'ad, başta 18. yüzyılın tanınmış şairi Neşâtî olmak üzere Nedim, Ragıp Paşa, Basîrî, Behcet gibi şairlere nazireler de vücuda getirmiştir.⁴ Es'ad'ın Dîvânında iki tane Neşâtî'ye; Behcet, Basîrî ve Koca Ragıp Paşa'ya da birer tane olmak üzere toplam beş adet nazîresi mevcuttur:

Degül mümkün nazîre söylemek Es'ad Neşâtî'ye
Ki zâtı bî-nazîr ü nazm-ı pâki 'ıkd-ı gevherdir (G.67/8)

* * *

Böyle pey-revlik Neşâtî gibi bir rûşen-dile
Es'adâ Hızr-ı reh-i kûy-ı kemâl itmiş seni (G. 280/8)

* * *

Şarîr-i kilik-i şevkim Behcet'e tanzîr ile ancak
Yine murğ-ı çemenden Es'adâ behcet-fezâ terdir (G.70/8)

³ Mlt. Alm. K. Mc. No. 619(Ergun, a.g.e. c. III. s. 1314)
⁵ Ergun, a.g.e. c. III. s. 1314

Pey-revlik eyle Râğîb-ı hoş-gûya Es'adâ
Dil refte refte mahrem-i râz-ı kemâl olur (G.52/7)

* * *

Kimse erbâb-ı başardan çün-Başîrî Es'adâ
Bî-başar şâhib-başîret bir hüner-ver görmemiş (G.115/9)

Es'ad'ın çalışmamızdaki 40 numaralı gazeli de III. Selim tarafından Sûz-i Dilârâ makamında, hafif usulde bestelenmiştir. Bu gazel şu şekildedir:

- 1 Çîn-i gîsûsına zencîr-i teselsül didiler
Döndiler sonra haşâdır diyü kâkûl didiler
- 2 Gonçe-i la'l-i şeker-handesine gül dir iken
Yañılıb zâyika-sencân-ı heves mül didiler
- 3 Hayli gaflet olunub fehm-i merâmiyyetde
Cünbüş-i nâvek-i müjgâna tegâfûl didiler
- 4 Cüst-cû eylediler mûy-miyâna ta'bîr
Mû-şikâfân aña heb cây-ı te'emmül didiler
- 5 İhtizâz ile görüb 'aşîka meyl eyledigin
Serv-i bâlâ-revine nañl-i temâyûl didiler
- 6 Halka-i zülf-i ham-ender-ham-ı pîç-â-pîçe
Kimisi dâm-ı belâ kimisi sünbül didiler
- 7 Her kime şordum ise renc-i gam-ı 'aşka devâ
Es'adâ çâre hemân şabr u taħammül didiler (G.40)

Bunlardan da anlaşılacağı gibi Es'ad devrinde hatırı sayılan, Divan şairleri arasında ihmal edilmemesi gereken bir şahsiyettir. Es'ad da sanatkarlığının farkındadır ve Dîvânında birçok yerde bu gerçeği fahriyeleriyle dile getirmiştir:

Ma'ârif-pîşegândan her kime şorşam seni Es'ad
Miyân-ı 'ârifânda şâir-i meşhûrdır dirler (G.42/5)

Maḥż-ı taklîd ile oımaz bu kadar ey Es'ad

Dâd-ı Haḳ'dır hele bu şıve-i güftâr saña (G.777)

* * *

Âferîn Es'ad seniñ eş'âr-ı gevher-bârına

Bir sözüñ yok dîl-pesend-i ehl-i 'irfân olmamış (G.118/8)

* * *

Yaraşur Es'ad debîr-i şadr-ı dîvân-ı felek

Reşk iderse ḥâme-i mu'ciz-tırâzından seniñ (G.141/5)

* * *

Olsa n'ola ser-efgen-i teslîm kelâmına

Es'ad tamâm 'aşrımızıñ hoş-edâları (G.271/6)

5.2. SANATI

Manzumelerinden Divan şiiri kültürünü bilen bir şair olduğu anlaşılan Bağdatlı Es'ad, bugüne kadar adı pek duyulmamış şairlerden biridir. Şiirlerinde kullandığı telmih, teşbih istiâre ve mecaz gibi edebî sanatlar bize onun sanat gücünü açıkça göstermektedir. Bilindiği gibi Divan şiiri belli mazmunlar ve kalıplar çerçevesinde gelişmiş bir edebiyat geleneğidir. Daha çok İran ve Arap edebiyatı ve tarihi bu edebiyatın kaynakları arasında önemli bir yer işgal eder. Bağdatlı Es'ad da Dîvanı'nda Mahmud u Ayaz, Hârut ile Mârut gibi meşhur hikayelere telmihlerde bulunmuş, Divan şiirinin klâsik mazmunlarını kullanmıştır. Bu bağlamda, Bağdatlı Es'ad'ın Divan şiiri geleneğinin dışına çıkmadığını ve şiirinde herhangi bir yenilik denemediğini söyleyebiliriz. Zaten bu tarzda şiirler yazan bir şair olsaydı, muhtemelen daha çok şöhret kazanacaktı.

Fakat her şeye rağmen iyi bir şair sayılabilecek Bağdatlı Es'ad'ın çok fazla şöhret bulmamış olması İstanbul'dan uzakta, Bağdat'ta yaşamış olmasına bağlanabilir. Malumdur ki, o dönemde İstanbul Osmanlı Devleti'nin başkenti ve devrin en önemli kültür merkezlerinden biri hatta en büyüğüydü. İstanbul'a gelebilen şairler şanslı sayılıyor ve akranlarına göre daha çok tanınma imkanı bulabiliyorlardı. Bağdatlı Es'ad gibi İstanbul'dan uzakta olanlar için ise, iyi şair olsalar bile tanınamama ihtimali vardı. Bağdatlı Es'ad da çok üstün bir şair olmasa da bunlar arasında zikredilebilir.

Bağdatlı Es'ad'ın Divanında aruza hakim olduğu şiirleri de olmasına rağmen, Divanın geneline bakıldığında aruz hatalarının çok fazla olduğu göze çarpmaktadır. Şairin belki de en büyük eksiği bu konudur. En çok yapılan kusur ise sıkça başvurulan imâle ve zihaflardır. Tabii bu kusurların büyük kısmının müstensih hatalarından kaynaklanmış olması kuvvetle muhtemeldir. Divan'ın eldeki iki nüshası arasındaki bir çok farklılıklar ile yanlış yazılmış kelime ve ekler buna delil sayılabilir. Fakat nihayetinde, şairin aruzu "mükemmel" kullanan bir şair olduğu söylenemez. Aşağıda önce aruz yönüyle iyi bir gazel örneği, daha sonra da aruz hatalarının çok olduğu bazı gazellerden örnekler verilmiştir:

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

1 Ehl-i dilden kimi cânâ saña cânân didiler
Kimisi rûh-ı muşavver kimisi cân didiler

2 İhtilâf eylediler rûh-ı revânım sende
Ba'zılar saña perî ba'zılar insân didiler

3 Geldiler bir yere hûbân ile şâhid-bâzâr
İttifâk ile saña hüsrev-i hûbân didiler

4 Zülfüne dâm-ı belâ hattıña sermeşk-i cefâ
Hâliñe merdûmek-i çeşm-i gazâlân didiler

5 Kadd-i şimşâdın için nahl-i tecellâ dir iken
Sehv ile ehl-i sühên serv-i hırâmân didiler

6 Müşg-i Çin söylediler turrañı âşüfte-dilân
Hep haţâ eylediler cümle perîşân didiler (G. 79)

* * * *

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Âh kim Mecnûn gibi sevdâya düşdi gönlümüz
Bir gözi âhû saçı Leylâya düşdi gönlümüz (G. 95/ 1)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Eyleriz fitne-i zülfün haţ-ı terle teskîn
Dağı bu hırz ile çok def-i serencâm ideriz (G. 100/ 2)

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Şu deñlü teng-nây-ı dilde sevdâ cây-gîr olmuş
Girân-cândır deyu 'aql u şu'ûra anda yer virmez (G.106/ 3)

Bağdatlı Es'ad'ın Dîvanında bazı manzumelerde mısra eksiklikleri ya da fazlalıkları bulunmaktadır. Bu mısralar çalışmamızda dipnotla belirtilmiştir. Bu eksiklik ve fazlalıkların müstensihlerden kaynaklanmış olabileceği de düşünülebilir. Aşağıda bunlara örnekler vardır:

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

Me'âlî-perverâ sen her cihetden şâd u hürrem ol
Berîd-i feyz-i ilhâm ile hâtifden haber geldi (k.3/14)

(Bu beytin ilk mısrasında fazlalık vardır).

* * *

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

Gerçi kim dildârdan 'arz-ı şikâyet eyledim
Gamze-i hûn-rîze isnâd-ı kabâhat eyledim
Merhâmet-kârâ aña bîhûde töhmet eyledim
Tâli'-i bed-kârım her ne itdiyse baña (m.11/8)

(Bu dörtlüğün son mısrası eksiktir).

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

La'li pür-şûr u nigehe mest-i harâb
Gerden-i şîşe ile dest ü giribân geliyor (G.89/6)

(Bu beytin ilk mısrasında eksiklik vardır).

Dîvan'da en fazla kullanılan kalıp (Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün) kalıbıdır. Dîvandaki 298 gazelin 101'i bu kalıpla yazılmıştır. Şair ağırlıklı olarak aruzun "Hezec" bahrini tercih etmiştir. En çok kullanılan kalıplar (Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün), (Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün), (Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün) ve (Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün) kalıplarıdır.

Dîvan'daki şiirlerde yer yer kafiye kusurları vardır. Şairimiz Es'ad bazen aynı manzumede aynı kelimeyle iki defa kafiye yapmak zorunda kalmıştır:

Hemân bir sâdece dîdâra kapılır dil-i 'âşık
Faķîriñ iltimâs-ı bûs-ı la'le var mıdır cânı

Lebindeñ bûse virmek şöyle dursun söz bile virmez
Dil-i zârım 'aceb n'eyler bu deñlü âfet-i cânı (K.2/55-56)

* * *

Bister-i miñnetde koyma bu 'alîli lâ-'ilâc
Düşmesün ey âşaf-ı devrân tabîbe ihtiyâc
Şerbet-i luţfuñla ey 'Îsî-nefes it bir 'ilâc
Şerm idüp kılsun tabîbe arada yüz kırası (M.1/6)

* * *

Ķaddi belâ hırâmı belâ cilvesi belâ
Bir serv-i şîve-kâr-ı belâ yâre mübtelâ

Erbâb-ı ibtilâda 'aceb var mı Es'adâ
Bir kıymet-i fütâde bilir yâre mübtelâ (G.2/2-8)

Şiirlerde kullanılan dil bugün anladığımız manada yalın bir Türkçe değildir. Bu da gayet tabiidir. Fakat Dîvan Edebiyatı normları içinde değerlendirildiğinde şiirlerdeki dilin ağdalı olmadığı, hatta sade olduğu söylenebilir. Dîvandaki hemen her şiir Dîvan şiiri kültürüne âşina her kişi tarafından anlaşılabilir düzeydedir. Şair özellikle murabbalarında gayet sade bir Türkçe kullanmıştır. Buna göre şairin devrinin en önemli iki şiir ekolü olan Nâbiyâne ve Nedîmâne şiir tarzlarından ikincisini seçtiğini söyleyebiliriz:

Murabba

Oldı bir nâ-mihribânıñ şimdi dil bî-çâresi
Ben gibi her kûşede vardır hezâr âvâresi
Bir nigâh-ı tünd ile biñ pâre itdi göñlümi
Şanki şemşîr-i kızâdır gamze-i Ķun-Ķ'âresi (M.1/ 1)

Murabba

Es'ad-ı şeydâ bu hâl ile nice zâr olmasun
 Rûz u şeb hicrân elinden âh u efgân itmesün
 Çekdiği derd ü belânıñ kañğı birin söylesün
 Hâşılı hem yâr u hem ağıyâr elinden el-amân (M.3/4)

* * *

- 1 Hañçer-i nâz ile kaşd-ı dil ü cân itme meded
 Dil-i şad-pâremi bîdâd ile kan itme meded
- 2 Nâzı ko bu dil-i nevmîde bir imdâd eyle
 Ğayrı ey âfet-i cân itme amân itme meded
- 3 Sahtdır şöyle ki Rüstem bile yâyiñ çekemez
 Nâzı bu mertebe ey kaşı kemân itme meded
- 4 Şubh-ı ümmîdimi hem-reng-i şeb-i târ itme
 Mihr-i ruhsârıñı zülf içre nihân itme meded
- 5 Sen de bülbül gibi ol nev-gülü taşdî' itdiñ
 Yeter ey Es'ad-ı şûride figân itme meded (G.29)

Bağdatlı Es'ad'ın şüirleri konu itibariyle tasavvufî tarzda değildir. Gazellerinde daha rindâne konuları seçmiş, gazel türünün meşhur tanımına uygun biçimde; aşk, sevgili, sevgilinin cefâsı, güzeller, şarap ve yeme-içme meclislerinden bahsetmiştir:

Añılsun câm-ı la'l-i dilberi nûş itdigim demler
 Sürûd-ı mey gibi ser-germ olup cûş itdigim demler (G.33/ 1)

* * *

Atardım mümkün olsa defter-i 'ömr-i 'azîzimden
 Firâk ile geçen leyl ü nehârı 'ayş ü 'işretsiz

Güzeller gâh gâh inşâf iderler derd-mendâne
 Seniñ de zerrece inşâfiñ olsun ey mürüvvetsiz (G.93/ 3-4)

Hayfâ o şûh-ı 'arbede-cû bî-vefâ imiş
Fikri hemîşe 'âşîka cevri ü cefâ imiş (G.119/1)

Es'ad'ın şiirlerinde Dîvân şiirinde sıkça karşılaştığımız âşık-zâhid çatışması da görülmekte ve şair yer yer zahidlere çatmaktadır:

Sübhasın zülfine bend eyledi şüfi o bütüñ
İtdi bak kâfire îmânını zünnâre fedâ (G.1/4)

* * *

Vâ-bestedir kabûl-i 'amel şıdka zâhidâ
Bîhûde itme nakd-i riyâli namâza şarf (G.133/6)

* * *

Kemend-i vaşla kâfirce alursun ol büti her şeb
Yine zâhid harîf-i sübha vü seccâdeyim dirsün (G.220/4)

* * *

Tekellûf ber-çarâf zâhid dönersin kıble-gâhıñdan
Teveccüh itmiş olsañ ol muķavves tâķ-ı ebrûya (G.253/6)

Bağdatlı Es'ad'ın gazellerinde dikkati çeken başka bir nokta da, başka Dîvân şairlerinde pek görülmeyen ve gazelin ifade tarzında rastlanmayan “şahsa hitap” denilebilecek sözlerin bulunmasıdır. Bu ifadeler bazen yalvarma, yakarış şeklinde de karşımıza çıkmaktadır:

Begim şu kâfir-i hâliñ seniñ be-vech-i hulûd
Behişti hüsnde bilmem niçe tenağgüm ider (G.44/6)

* * *

Âzürdesin begim baña ammâ sebeb nedir
Ey şûh-ı zûd-renc murâdıñ 'aceb nedir (66/1)

Kırma sebû-yı hâtırını ben şikesteniñ
Pek alma inkisârımı zâlim günâhdır

Ey pâdişâh-ı mülk-i şefâ'at 'inâyet it
Bu bendeye ki cürm ile hâli tebâhdır (G.74/4-7)

Sonuç olarak bütün bunlardan, Bağdatlı Es'ad'ın Nedîmâne tarzda güzel şiirleri olan, ancak onun seviyesini yakalayamamış ve tozlu raflarda unutulmuş bir Dîvan şairi olduğunu söyleyebiliriz. Biz de bu çalışmamızla ona olan vefa borcumuzu ödediğimizi sanıyor ve onu nisyândan bir nebze olsun kurtardığımızı umuyoruz.

5.3. ESERLERİ

Bağdatlı Es'ad'ın elimizde olan tek eseri Divanıdır. Bağdatlı Es'ad Divânının iki nüshası vardır:

1. Ali Emirî Ktp. Nu. 24

“Dîvân-ı Es'ad-ı Bağdâdî” başlıklı bu nüshada 2 na't, 285 gazel, 1 terkîb-i bend, 11 murabba vardır. Terkîb-i bend başlıklı manzume esasen bir müsemmendir. Bu nüshanın müstensihî Yusuf Muhlis olarak kayıtlıdır. (v.72b)

Bu nüsha 72 varak olup, 192 X 125 – 152 X 87 ölçüde ve ta'lik yazı ile her bir sayfada 17 satır bulunmaktadır.

2. Topkapı Sarayı Emanet Hazinesi Ktp. Nu. 1638

“Dîvân-ı Es'ad” başlıklı bu nüshada da 1 na't, 281 gazel, 3 kaside, 1 tarih, 1 müsemmen, 14 murabba bulunmaktadır. İstinsah kaydında müstensihînin adı Mehmet Safvet olarak belirtilmiştir. (v. 73b)

Bu nüsha da 73 varak olup, 229 X 133 – 181 X 30 ebatlarında, ta'lik yazı ile yazılmış her sayfada 19 satırdan mürekkeptir.

İç kapakta İbrahim Nâşid adına bir temellük kaydı vardır.

8. TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا	A a	ك	K, G, Ń; k, g, ŋ
آ	Â â	ل	L l
ب	B b	م	M m
پ	P p	ن	N n
ت	T t	و	V, O, ,Ö, U, Ū, Ô, Û; v, o, ö, u, ū, ô, û
ث	Ṣ ṣ	ه	H, A, E; h, a, e
ج	C c	ي	Y, I, î, Î; y, ı, i, î
چ	ç ç	ء	'
ح	H h		
خ	Ḥ ḥ		
د	D d		
ذ	Ḍ ḏ		
ر	R r		
ز	Z z		
ژ	J j		
س	S s		
ش	Ş ş		
ص	Ṣ ṣ		
ض	Ẓ ẓ		
ط	Ṭ ṭ		
ظ	Ẓ ẓ		
ع	'		
غ	Ġ ġ		
ف	F f		
ق	Q q		

7. DİVAN METNİNİN LATİN ALFABESİNE AKTARILMASINDA İZLENEN YOL

1. Divan metni hazırlanırken Ali Emiri Ktp. Nu. 24' te kayıtlı nüsha esas alınmıştır. Diğer nüshanın anlamca daha uygun olması durumunda ondan da yararlanılmıştır.

2. Nüshalar arasındaki farklar dipnotta belirtilirken, önce metindeki şekli yazılmış, karşısına da diğer nüshadaki şekli belirtilmiştir.

Ör.: Es'ad-ı bîçâre: Es'ad-ı âşüfte T. (G. 6/ 7a)

3. Bir mısradaki birden fazla fark varsa, bütünlüğün korunması gereken ifadelerde bütün mısra yazılmış; diğer durumlarda ise araya (...) konarak sadece farklılık olan kelimeler belirtilmiştir.

Ör.: O tıfl-ı tâze ki cûy-ı vefâya çesbândır: O tıfl-ı tâze-zebânım ki çerbe çesbândır T. (G. 44/ 7a)

Ḥatt-ı müselmâna ... o muğbeçeyi lîk: Ḥatt-ı Süleyman'a ... muğbeçe lîk S. (G.45/ 5a)

4. Arapça ve Farsça'daki uzun vokaller şu şekilde gösterilmiştir:

Â, Î, Ô, Û; â, î, ô, û

5. Farsça "vâv-ı ma'dûle" (~) şeklinde gösterilmiştir.

Ör.: ḥ'âb, ḥ'ân

6. Farsça ek alan kelimelerden Türkçe'de kalıplaşmış olan ve yaygın olarak kullanılanlar birleşik olarak; diğerleri de aralarına kısa çizgi konularak gösterilmiştir:

Ör.: berâber, demâdem; ser-te-ser, nâ-mihribân

7. Nüshalarda bulunmayan kelime ve mısralar nüsha kısaltmasından sonra kısa çizgi konularak belirtilmiştir.

Ör.: (2b-3a) S.-

8. KISALTMALAR

AE. Ali Emiri Kütüphanesi Nu. 24

a.g.e. : Adı geçen eser

c. : Cilt

G. : Gazel

H. : Hicrî

Hz.: Hazırlayan

İst. : İstanbul

K. : Kaside

Ktp. : Kütüphanesi

Mc.: Mecmua

Mlt. Alm. K.: Millet-Ali Emiri Kütüphanesi

M.: Murabba

Ö. : Ölümü

s. : Sayfa

TS. :Topkapı Sarayı Emanet Hazinesi Kütüphanesi Nu. 1638

v. : Varak

vb. : Ve benzeri

KASÎDELER

Dîvân-ı Es'ad-ı Bağdâdî

Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm

1

Mefâ'ilün Mefa'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Fûrûğ-ı hüsniñi nûrından îcâd eylemiş Mevlâ
Cemâliñ reşk-i naqş-ı kilk-i Bihzâd eylemiş Mevlâ
- 2 Seniñ evşâf-ı zât-ı aqdesiñde eyleyüp teşrîk
'Umûm rusûlden taşşîs-i ifrâd eylemiş Mevlâ
- 3 Vücûduñ rahmet-i Haq'dır gül-i maşşûs-ı muṭlaqdır
Bu müjde ile kıilup 'âlemi şâd eylemiş Mevlâ
- 4 Bu yetmezdi celâl-i qadrine şâyed ki Qur'ân'da
"Le'amruk" naşşını şâniñde îrâd eylemiş Mevlâ
- 5 Vücûb-ı zikriñi taşşîs için hep ehl-i îmânı
Şalâta emr-i îcâb ile irşâd eylemiş Mevlâ
- 6 Taḥiyyâtıñ 'akîbinde şalât-ı penc-gâhîde
Şalât ile selâmı halka mu'tâd eylemiş Mevlâ
- 7 Mükerrrem âb-ı rûyuñ hürmetiçün yâ Resûla'llâh
Hezârân mücrimi âteşten âzâd eylemiş Mevlâ
- 8 Muṭahhar zât-ı pâk-i aqdesiñle ya Habîba'llâh
Haremnden ref-i çirk-i şirk ü ilhâd eylemiş Mevlâ
- 9 Ziyâfethâne-i ikrâma taqrîbiñ murâd itmiş
Harîm-i Kud's'den İblis'i ib'âd eylemiş Mevlâ
- 10 Şeref kesb itdigi gündün beru gerdûn kudûsüñle
..... i'dâd eylemiş Mevlâ

(1) AE.1a; TS.1a

(7a) hürmetiçün yâ Resûla'llâh: hürmetiyle yâ Habîba'llâh TS.

(8a) Habîb'allâh: Resûla'llâh TS.

- 11 Saña geh cünd-i a'lâ ise gâhî rîh-i 'âşîfla
Geh âl u şahb u i'câz ile imdâd eylemiş Mevlâ
- 12 İki yazuberin yâver
İki kef-i kerîmi saña dâmâd eylemiş Mevlâ
- 13 Resûl-i Ekrem'e ism ü nesebde nisbetiñ vardır
Seni minnet Hudâ'ya Es'ad is'âd eylemiş Mevlâ

2

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Cânım ol cân-ı cihân Aḥmed-i Muḥtâr'a fedâ
Mazhar-ı nûr-ı Hudâ kâsım-ı envâra fedâ
- 2 Server-i cem'-i rusûl mecma'-i ḥâşiyet-i küll
Hâdî-i ḥayr-i rusûl maḥrem-i envâra fedâ
- 3 Efdal-i ins ü melek 'illet-i mülk ü melekût
Bâ'is-i ḥalk u felek ḥâşılı edvâra fedâ
- 4 Zerre ḥâk-i kadem-i pâk-i 'ıtır-perverine
'Arş u kürsî yedi gök şâbit-i seyyâre fedâ
- 5 Ser ü sermâye-nişâr-ı reh-i aşḥâb-ı güzîn
Cevher-i tîg-i zebân Ḥaydar-ı Kerrâr'a fedâ
- 6 Ol iki merdümek-i çeşm-i Resûla'llâh'a
Gevher-i eşk-i ter ü nûr-ı dü nezzâre fedâ
- 7 Mâ-ḥaşal âl ile aşḥâb-ı kirâma cümle
Es'adâ mâ-melekim şıdķıla yek-pâre fedâ

(2) AE.4a; TS.2a

(1b) kâsım-ı envâra: mebde'-i âşâra TS.

(2b) ḥayr-i rusûl maḥrem-i envâra: ḥayr-i sübül Aḥmed-i Muḥtâr'a TS.

(3a) 'illet-i mülk ü melekût: kuṭb-ı medâr-ı melekût TS.

(4a) Zerre: Kara AE.

(5a) Ser ü sermâye-nişâr-ı reh: Ser ü sâ mân-ı şenâ dîde AE.

1

Kaşîde-i 'İdiyye Der Sitâyiş-i Âşaf-naẓîr 'Ömer Paşa

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 'İnâyetlü efendim şadr-ı gerdûn-pâye sulţânım
Kemâl-i devlet ü iclâl ile 'îdiñ sa'îd olsun
- 2 Hemîşe ğurre-i ğarrâ-yı bahtıñ sa'd-i tâli'le
Sa'âdet maţla'ından ğün gibi doğsun bed'îd olsun
- 3 Hıţâlardan seni hıfz eylesin Bârî Hudâ dâ'im
Vücûd-ı bî-naẓîriñ bed-naẓarlardan ba'îd olsun
- 4 Kûdûret şûretin mir'ât-ı kalbiñ görmesin aşlâ
Sürûr-ı sûr ile eyyâm-ı 'ömrüñ cümle 'îd olsun
- 5 Derûnuñda olan her dürlü âmâl-i murâdâtıñ
Te'absız arasun bulsun seni saña mürîd olsun
- 6 Seni iki cihânda eylesün Bârî Hudâ maqbûl
Yüzüñ maḥlûḳ ile Hâlîḳ ḥużûrunda sefid olsun
- 7 Tedâbîr-i umûr-ı mülkde tevfiḳ-i Bârîyle
İşâbet eylesün her bâbda re'yiñ sed'îd olsun
- 8 Sehâb-ı 'âţifetle ḥurrem olsun ravza-i bahtıñ
Ḥasûduñ devḥa âmâli ḥunek olsun ḳad'îd olsun
- 9 Vücûd-ı pâkiñe bed-ḥ'âh olan a'dâ-yı bed-kârıñ
Vücûd-ı ebteri ketm-i 'ademde nâ-bed'îd olsun
- 10 Dil-i re'fet-nihâdiñ zümre-i aḥbâba nerm olsun
Şehâmet birle baţş u ḳahrıñ a'dâya şed'îd olsun
- 11 Hudâ tayy itmesin taḳvîm-i necm-i baht u iḳbâlîñ
Cihânda devr-i dâ'im gibi peyveste med'îd olsun

- 12 Mübârek mâh-ı şavmıñ hürmetiyçün şadr-ı devletde
Ola günden güne bahtıñ kavî 'ömrüñ mezîd olsun
- 13 Geçüp leyl ü nehârıñ zıkr ü fikr-i şavm-ı tât'atle
Şebiñ hem-ğadr-i Qadr olsun şabâhıñ şubh-ı 'îd olsun
- 14 Benim de devletiñde hâtırım dest-i teğâzâdan
Nuğûd-ı himmet-i kâmil-'ayârıñla harîd olsun

2

Der Sitâyış-i 'Ömer Paşa Vâlî-i Bağdâd Der Vaqt-i Muğârebe

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Bi-ğamdi'llâh nümâyân oldı feyz-i fazl-ı Sübhânî
Ki def' itdi qazâyı lutf idüp ber-vech-i âsânî
- 2 Yetişdi Hızr-ı tevfiq-i ilâhî hışn-ı Bağdâd'a
İdüp lebrîz-i seyl-i merhamet ser-cümle sükkânı
- 3 Mizâc-ı 'unşur-ı âba bir âfet 'ârız olmışdı
Hulûl-ı mevsim-i âzâd ile gösterdi buhrânı
- 4 Küdûret var imiş qalbinde gûyâ Dicle'niñ halka
Temevvüc birle izhâr itdi bir pür-çîn-i bî-şânı
- 5 Tecâvüz eyleyüp terk itdi mecrâ-yı tabî'îsiñ
Olup güm-kerde-reh gösterdi semt-i bağı-yı tuğyânı
- 6 Hilâf-ı 'âdet üzre nâgehân cûş u hurûş itdi
Lebâleb eyledi peymâne-veş şahın-ı beyâbânı
- 7 Şu dîbâsı şanurdı âb u tâb-ı çîn-i emvâcı
Gören âyîne-i âb içre 'aks-i mihr-i raşşânı
- 8 Degüldür Dicle cûş-ı baħr-i pür-âşûb-ı dehşetdir
Ki seyle virdi tât-ı tât-ı gebr ü müselmânı

- 9 Degüldür seyl bir yağma-ger-i hayret-fezâdır kim
Hazân faşlı gibi sildi süpürdi bâğ bostânı
- 10 Hücûm-ı havfdan uçdı huzûrı bülbül-i zârın
Gülün de beñzi kaçdı çehresinde kurudı kanı
- 11 İhâta eyledi mânend-i pâlâ sû-be-sû şehri
Çeküp zencîr-i mevce eyledi maḥbûs-ı zindânı
- 12 'Aceb bir ḥâlet-i nâdîde kim encâmı ḥayr olsun
Kulûb-ı nâsı itdi 'urza-i teşvîş ü ḥayrânı
- 13 Şanurduñ rûz-ı rüst-â-hîz-i tûfân oldı kim ḥalkıñ
Metâ'-ı zindegîden el yudı pîrân u tıflânı
- 14 Kenâr-ı şehrde cümle devâlib ü bûstânıñ
Naşîb-i âfet-i seyl oldı maḥşûl-i firâvânı
- 15 Yıkıldı ḥâne-i 'İsî deḥakîn ü re'ayânıñ
Bütûn ḥarca sürüldi ḥânümân-ı berg ü sâmânı
- 16 Bilinmez bir kazâ-yı nâgehânî rû-nümâ oldı
İdüp ḥalkı ğarîk-i lücce-i vehm-i perîşânî
- 17 Bütûn evrâd-ı ḥızbü'l-baḥre meşğûl oldı Bağdâd'ıñ
Şalâḥ-ı ḥâl ile ma'rûf olan pür-hüner-kârânı
- 18 Bu Ye'cûc-i belânıñ sedd-i râh-ı 'azm bâbında
Kıyâm itdi Felâṭûn-menḳabet İskender-i şânî
- 19 Şehin-şâh-ı cihânıñ âşaf-ı ferḥunde-tedbîri
Hilâfet-gâh-ı Bağdâd'ıñ vezîr-i ma'delet-kânı
- 20 Muḥîṭ-i mekrûmet ya'nî 'Ömer Paşa-yı deryâ-dil
K'ider şermende mevc-i cûd desti baḥr-i 'ummânı
- 21 Çıkup bi'n-nefs gerd-i ḥandeḳa darb-ı ḥıyâm itdi
Kenâr-ı sûra ta'yîn itdi hep a'yân u erkânı

- 22 Bîrûn-ı enderûnı cümle itbâ' u levâhıķla
Bütün şarf itdiler sermâye-i iķdâm u imkânı
- 23 Durup hıdmetde dâmen-der-miyân ednâ vü a'lâsı
Tehâlüķlerle icrâ itdiler cümle hâķķ-ı nânı
- 24 Tekâsül itmedi bir ferdi etbâ'-ı kirâmından
Ki olsun cümlesi yâ Rabbi ber-hurdâr-ı âmânî
- 25 Tevâlî üzre birkaç gün terk-i ârâm-ı karar itdi
Meşakķat çekdi icrâ itdi ammâ şart-ı fermânı
- 26 'Aķâsın kalmadı bir görmemiş bu bâbda aşlâ
Bu şehriñ ser-te-ser a'lâ vü ednâ şeyh u şıbyânı
- 27 Peyâpey devr idüp hırşîd-veş âfâķ-ı etrâfı
Fürûğ-ı sa'y ile itdi sevâd-ı sihri nûrânî
- 28 Akıtdı şı gibi sîm ü zeri terğîb için halkı
Vezâret şânın icrâ itdi hâķķâ ol kerem kânı
- 29 Huşûşâ kim harîm-i işmeti maħdûme-i 'âlem
Aşâlet-pîşe hayr-endîşe ol şiddîķa-i şânî
- 30 'Umûm üzre berâber sa'y iden hıdmet-güzârâna
Nevâl-i maķbaħı ta'mîm kıldı h'ân u ihsânı
- 31 Şeker helvâlar ile ni'met-i elvâna ğarķ itdi
Hırâset birle sedd üzre olan hep pâs-bânânı
- 32 Muħaşşal hüsni re'y ü sa'y ile ol âşaf-ı ekrem
Kavî sedlerle bend itdi o deryâ-yı hurûşânı
- 33 Bu iķlîm ehline hâķķâ hayât-ı tâze bahş itdi
Revâdır ehl-i Bağdâd olsalar cümle du'â-h'ânı
- 34 Ulaşdı Hızr-veş imdâdına cümle berâyânuñ
Mesîhâ gibi ihyâ eyledi hep ehl-i îmânı

(25a) Bu mısırada fazlalık vardır.

- 35 'Înâyetlû efendim hâk budur kim görmemüş 'âlem
Hamiyyet şaçar bir sen gibi düstûr-ı zî-şânı
- 36 Şuyın buldı vezâret rütbesi zât-ı kerîmiñle
Revâ şânıñda dirsem âb-ı rû-yı Âl-i 'Oşmânî
- 37 Tekellûf ber-ţarâf menzil-geh-i himmetde taş dikdi
Semend-i hûsn-i ikdâm-ı belîgiñ aldı meydânı
- 38 Egerçi sîm ü zer virdiñ velîkin nâm u şân aldıñ
Ki fersahlarla geçdiñ hep geçen eslâf-ı akrânı
- 39 Meger bahş-ı hil'atlerle bezl-i nakd u hûsn ile
Muţayyeb eylediñ hâlince sultânım bunı ânı
- 40 Bu hâletden ğubâr-ı ğam getirme hâtır-ı pâke
Mükedder eyleme ser-çeşme-i mihr-i dıraşşânı
- 41 Bu hâlet 'âkıbet efzâyîş-i ikbâle bâ'îşdir
Egerçi şûret-i zâhirde vardır kesr ü nokşânı
- 42 Bu hâlet âfet-i 'ayn'ül-kemâl-i haşb u râhatdır
Muhaqqak hayra râci'dir bunuñ encâm-ı pâyânı
- 43 Bu âfet Nîl-i zaĥm-ı çeşmidir serĥadd-i Bağdâd'ıñ
Bunu idrâk ider elbetde 'aşrıñ nûkte-sencânı
- 44 Bunuñ zımnında vardır münderic şad hikmet-i 'aybı
Biri tenbîh ile îkâzdır ğaflet-siriştânı
- 45 Nühüfte bir kazâsı var imiş ğuyâ ki Bağdâd'ıñ
Bu vechle olup şûret-nümâ takdîr-i Rabbânî
- 46 Semâvî âfet idi luţf-ı hâşla mündefi' oldı
'Umûma vâcib oldı secde-i dergâh-ı Yezdânı
- 47 "Ve ğîza'l-mâ" naşş-ı âb-dârı reşha-pâş oldı
Söyündürdi lehîb-i âteş-i tennûr tûfânı

(39a) Bu mısradaki eksiklik vardır.

- 48 Sehbâ-ı kahr u mihnet himmetiñle münkeşif oldı
Beşâşet geldi rûy-ı 'âleme el verdi hândânı
- 49 Bu eşnâda muqarrer müjdesi dağı zuhûr itdi
İdüp ser-şâr şahbâ-yı meserret hayr-ı âhânı
- 50 Mükerrer neş'e viridi 'îd-ber-bâlâ-yı 'îd oldı
Dil-i ahibâba îrâş itdi çendîn zevk-i vicdânı
- 51 Neşâtından kuluñ da tâze vü ter bir gazel yaptım
Nazîriñ resm iderse âferîndir hâme-i mânî
- 52 Ne sûda oldığın bileydım ol serv-i hırâmânı
Akıtmazdım demâdem seyl-i eşk-i çeşm-i giryânı
- 53 Şatarsan naqd-i cânla alurum ey bâğbân-ı nâz
Turunc-ı nevres-i bostân ile sîb-i zenahtânı
- 54 Gülistân-ı cemâl-i yâre girdim intiḥâb itdim
Gül-i destârı sünbül-deste-i zülf-i perîşânı
- 55 Hemân bir sâdece dîdâra kapılır dil-i 'âşık
Faḳîriñ iltimâs-ı bûs-ı la'le var mıdır cânı
- 56 Lebindeñ bûse virmek şöyle dursun söz bile virmez
Dil-i zârım 'aceb n'eyler bu deñlü âfet-i cânı
- 57 Kifâyetdir beni âzâra ednâ cünbüş-i ebrû
'Abeş taşdı'e hâcet mi civânım tîğ-i bürrânı
- 58 Amân Es'ad firîb-i 'ahdine aldanma ol şûhuñ
Yıkar seyle virür berbâd ider bâğbân-ı peymânı
- 59 Yeter taşdı'-serây-ı 'andefibe hâme-i pür-gû
Du'âya başla kim buldı gazelde ḥadd-i pâyânı
- 60 İlâhî şadr-ı devletde bu düstûrı mü'ebbed kııl
Müzeyyen eyle zât-ı ekremiyle şadr-ı dîvânı

- 61 Celâl ü câh ile hergiz mişâli ber-çarâr olsun
Hemîşe başına dönsün sipihriñ çarh-ı gerdâni
- 62 Ola şu gibi câri sû-be-sû ahkâmı âfâkı
Kažâ münkâd-ı emri nüh felek maḥkûm-ı fermânı

3

Der Sitâyiş-i 'Ömer Paşa Vâlî-i Bağdâd

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Kerîm-i kâmrân ya'nî 'Ömer Paşa-yı 'âfi-şân
Ki dest-i ekrem-i gayret fežâ-yı baḥr u ber geldi
- 2 Seḥâb-ı faşl-ı nîsân gibi feyz görmiş yokdur
Kef-i gevher-feşânından cihâna hep behrever geldi
- 3 Nigâh-ı ḥışm-âlûdı nişân-ı kalb-i a'dâya
Sihâm-ı kavş-ı gerdûndan ziyâde kâr-ger geldi
- 4 Felâtûn-menḳabet âşaf-şifat Dârâ-dirâyet kim
Dil-i âğâhı nûr-efrûz-ı erbâb-ı nazar geldi
- 5 Hudâvendâ sen ol yektâ gühersin kim vücûduñla
Ḥilâfet-gâh-ı Bağdâd'a efendim zîb ü fer geldi
- 6 Gelen çok gerçi şadr-ı devlete eslâfda ancak
İnanmam bir seniñ gibi müşîr-i nâm-ver geldi
- 7 Bi-ḥamdi'llâh ki feyz-i bâğbân-ı 'adl u dâdıñla
İnanmam bir seniñ gibi müşîr-i nâm-ver geldi
- 8 'Aceb ḥâşiyet ibdâ' eylemiş Ḥaḳ zât-ı pâkinde
Gelenler ḥâk-i pâye gül gibi cümle güler geldi

(3) AE.-; TS.66a

(2b) Bu mısırada fazlalık var.

- 9 Ez-ân-cümle kelân-sâl-i meymenet meymenet-efzâ
Hümâyûn tâli'-i mes'ûd ile ferhunde ter geldi
- 10 Dü-esbe menzil-i leyl ü nehârı eyleyüp i'dâd
Cilve-rîzâne tebşîr-i zaferle nâme-ber geldi
- 11 Zihî ferhunde rûz u Leyletü'l-Kadr-i mübârek kim
Sevâd-ı şâmı hem-reng-i tebâşîr-i seher geldi
- 12 Degüldür mâh-ı nev sîmîn-riqâb-ı esb-i tâli'dir
Ki ta'cîl-i nüvîd-i fevze nuşretle yeler geldi
- 13 Yağud Behrâm-ı gerdündür istihlâl-i nuşretle
Hużûr-ı devlet-i destinde şemşîr ü teber geldi
- 14 Me'âlî-perverâ sen her cihetden şâd u hurrem ol
Berîd-i feyz-i ilhâm ile hâtifden haber geldi
- 15 Dil-i âgâh-ı Es'ad da idüp bir nükte istinbâţ
Ki ma'nâ-yı ferağ-mağzâsı pür-yümn ü eşer geldi
- 16 Bulursun cümle a'dâya zafer bu sâl-i ferruhda
Tefe'ül eyledim zîrâ ki târihî "zafer"* geldi

Sene 1180

4

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Cenâb-ı âşaf-ı zî-şân 'aşrıñ hâzin-i cûdı
Ki teşhîr-i dil-i aḥbâbda beñzer Süleymân'a
- 2 Seḥâvetlerle tayy itdi nâm-ı
N'ola reşk-âver olsa dest-i cûdı ebr-i nîsâna

* "zafer" kelimesi ebced hesabına göre 1180 etmektedir: (ظ : 900, ف : 80, ر : 200). Şair bununla 1180 yılında kazanılan muharebeyi belirtmiştir.

(4) AE.-; TS.66a

- 3 Şecâ'atde müselleme bir dilîr-i şîr-şavlemdir
Ki tîr-endâz-ı ta'n olmuş dil-i Sâ'm u Nerîmâna
- 4 N'ola ger 'âlem olsa ârzû-mend-i mülâkâtı
Ki 'îsâ gibi feyz-i şohbeti cânlar kıatar câna
- 5 Hîdîv-i Cem-ğaşem ol nâdirü'l-'aşr civân-ı
Vücûh ile görüp rûchânını emsâl ü akrâna
- 6 İdüp ser-cümle ikfâ üzre zât-ı ekremin taqdîm
Huten itlâk için emr eyledi ol zât-ı zî-şâna
- 7 Teferrüs eyleyüp mâ-fi'z-zamîr âşaf-ı dehri
Hemân tûğ ile gerden-dâde oldu emr ü fermânı
- 8 Teşâdüf eyledi itlâk-ı hattı 'îd-i adhâya
Dü-çendân zevk virdi zehre-i ahbâb u yârâna
- 9 Kenâr-ı şafha-i rûyında hatt-ı müşk-bârından
Sevâd-ı ism-i a'zam oldu rûşen mû-şikâfâna
- 10 Didim bir mışra'-ı berceste ile ben de târîhin
Meğâsin virdi revnağ çehre-i pâk-i Süleymâna

MUSAMMATLAR

TERKÎB-İ BEND

1

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

I

Ey lebiñ mâye-i hâşıyyet-i âb-ı hayevân
La'l-i 'İsî-nefesiñ gönçe-i gülzâr-ı cinân
Ey ruhuñ çarh-ı le'âfetde meh-i lem'a-feşân
Tâl'atıñ âyîne-i şûret-i şâhib-nazarân
Gün gibi nûr-ı Hudâ safha-i rûyuñda 'ayân
Mâni'-i harf-i vefâ mîm-i dehâniñda nihân

Şem'-i ruhsârıña hurşid-i mücellâ mı disem
Kad-i mevzûnuñ için nahı-i tecellâ mı disem

II

Hayli demdir ki gönül hüsnuñe meftûn olmuş
Hasret-i la'l-i lebiñle cigerim hûn olmuş
Bend-i zülfüñde kalub hâli diger-gûn olmuş
Vaşset-i şevk ile ser-dâde-i hâmûn olmuş

Biñ dil ü cân ile ten şimdi giriftârıñdır
Cân esîr-i şiken-i zülf-i siyeh-kârıñdır

III

Niçe bir şabr ile dil dest ü girîbân olsun
Niçe bir âteş-i hicrân ile sûzân olsun
Genc-i sînem niçe bir mağzen-i aHzân olsun
Tâ-be-key hasret-i la'liñle ciger kan olsun
Niçe bir dîdelerim mâye-i tûfân olsun
Hasret-i nîm-nigâhıñ ile giryân olsun

(1) AE. 67a; TS. 66a (Nazım şekli itibariyle müsemmen olan bu manzume AE. nüshasında "Terkib-i Bend" başlığıyla, TS. nüshasında bir kasidenin devamı olarak yer almaktadır).

(II) Bu bölümde iki mısra eksiktir.

Dest-i ümmîdimè girmezse eger dâmânîñ
N'eyleyim mansıbını devletini dünyânîñ

IV

Neydi evvel güzelim rûy-ı dil izhâr itmek
Beni yüz vechle dil-bend ü giriftâr itmek
Seniñüm diyü baña 'ahd idüb ikrâr itmek
Şoñra zâlim dönüp ikrârdan inkâr itmek
Beni çeşmiñ gibi dil-ğaste vü bîmâr itmek
Şevk-i dîdârîñ ile dîdemi bîdâr itmek

Bu mudur şart-ı muhabbet çelebim sultânım
Saña lâyıq mı vefâsızlık efendim cânım

V

Derd-i hicrânîñ ile ey şanem-i nâzende
Raħm ider görse beni dost degül düşmen de
Kalmadı şabr u sükûn sînede râhat tende
Bir kez inşâfa gel ey âfet-i cânım sen de*
Yok mıdır zerrece îmân 'acabâ sîneñde
Dimediñ mi saña biñ cân ile oldum bende

Çanı ey çavli yalan itdigiñ ikrâr çanı
Nice oldı severim söyledigiñ ben de seni

VI

Şâdıķ'ul-çavli-i haķıķat seni şandım güzelim
Şem'-i ruhsârîña biñ cân ile yandım güzelim
Bezm-i ħüsñüñde çü pervâne dolandım güzelim
Lîk bîdâdiñ ile cândan uşandım güzelim
Hiç muhabbet yoğımış şimdi inandım güzelim
Ĥ'âb-ı ħafletde iken şanki uyandım güzelim

* AE. nüshasında bu bölümün 3. ve 4. mısraları bulunmamaktadır.

Bu mudur hizmete bil bağlamışım söylediğin
Râzıyım sevdiğine cân u gönülden didiğin

VII

Bir sözüm var saña ammâ seni halvet bulamam
Seni bulsam dağı izhârına fırsat bulamam
Cûş-ı bîgâne ile şöhbete nevbet bulamam
Şöyle kim nîm-nigâha bile ruḥşat bulamam
Ey cefâ-pîşe sirişkiñde mürüvvet bulamam
Dil-i saḥtında seniñ cevher-i şafvet bulamam

Rûy-ı şâfiñ gibi gönlüñ de biraz şâf olsun
N'olur ey âyine-rû sende de inşâf olsun

VIII

Bî-vefâ oldığını bilmez idim tâ bu kadar
Şoñra duydum yoğ imiş sende ḥakîkatden eşer
Sâdesin sende belî nakş-ı ḥakîkat ne arar
Yoksa söz virmiş iken kimse sözünden mi döner
Ġayri sen de yeter ey zâlim-i ḥun-rîz yeter
Böyle nâ-ḥak yere ḥûn-ı dilimi itme heder

Yoksa dîvân-ı kıyâmet günü bi'llâh cânâ
Kâtilimsin diyü senden iderim kan da'vâ

IX

Mâ-ḥaşal şimdi eyâ ḥâk-i rehiñ çeşme cilâ
Ey temâşâ-yı ruḥuñ âyine-i kalbe şafâ
Eyleme Es'ad-ı bîmârıña çok istignâ
Kerem it böyle 'afîl oldığını görme revâ
Nuḥk-ı 'îsî gibi la'liñde iken şehd-i şifâ
Va'de-i vaşlıñ ile eyle bu bîmâra devâ

Yine bir çâre olursa sen idersin çâre
Yoksa bî-çâre kalur maḥşere dek bî-çâre

MURABBA'LAR

1

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

I

Oldı bir nâ-mihribânıñ şimdi dil bî-çâresi
 Ben gibi her kûşede vardır hezâr âvâresi
 Bir nigâh-ı tünd ile biñ pâre itdi göñlümi
 Şanki şemşîr-i kazâdır gamze-i hûn-hâresi

II

Dil ta'alluk eylemişdir zülfünün her bendine
 Teşne olmuş cân zülâl-i la'l-i şeker-ğandiñe
 N'eyleyim bir yeredir kim el ulaşmaz kendine
 Âh var mı bir bileydüm vuşlatıñ bir çâresi

III

Çâre-ğâhâne yazup hâl-i dili itdim beyân
 İtmedi aşlâ mürüvvet ol tabîb-i bî-amân
 Derdi teşhîş itmeden el çekdi nabzımdan hemân
 Def idüp didi hele kaç günde geçsün arası

IV

Çeksün el hayl-i eţibbâ bu dil-i bîmârdan
 El yusunlar ğayri zîrâ geçdi iş tîmârdan
 Şîşe-i dil düşdi tāk-ı iltifât-ı yârdan
 Şöyle kim biñ pâre oldı Es'adâ her pâresi

V

Ġam degül ğam-nâk olursam ey göñül ben her zamân
 Mesned-i devletde tek sağ olsun ol âşaf-nişân
 Gül gibi gülsün açılsun göñli olsun şâdmân
 Görmesün gerd-î keder âyine-i ruhsâresi

(1) AE.68b; TS.67a

(II) AE. nüshasında bu bölüm bulunmamaktadır.

VI

Bister-i miḥnetde qoyma bu 'alili lâ-'ilâc
 Düşmesün ey âşaf-ı devrân tabîbe ihtiyâc
 Şerbet-i luḫfuñla ey 'İsî-nefes it bir 'ilâc
 Şerm idüp qalsun tabîbe arada yüz qarası

2

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

I

Dilberâ âyîne-i rûyuñ yine muḡber gibi
 'Anberîn kâküllerin pejmürde sünbüller gibi
 Nergis-i şûḫuñda âşâr-ı küdüret rû-nümâ
 Hâtirin âşüfte ḫâl-i 'âşık-ı muḡtar gibi

II

Rûy-ı pâkiñ şâf iken ey mâh-rû âyineden
 Şimdilik böyle ḡûbâr-âlûd-ı ḡam olmış neden
 Kendiñe raḫm eylemezsen baña raḫm it bârî sen
 K'oldı ḡamdan cism-i zârım rişte-i gevher gibi

III

Gel güzel başıñçün olsun eyleme 'arz-ı melâl
 İtme ben dermândeyi endûh-ı derde pâyimâl
 Ḡam saña lâyık degül ey ḡonçe-i bâḡ-ı delâl
 Şâdmân ol gel açıl 'uşşâkıña güller gibi

(VI) Bu bölüm AE. nüshasında yoktur.

(2) AE.69a; TS.67b

IV

Nâz ile itme beni âvâre-i künc-i humûl
 Bâğdan düşmüş cüdâ bir bûlbûlüm* zâr u melûl
 Eyerim şimden geru zann itme bu cevri kabûl
 Bir efendim var iken düstûr-ı dîn-perver gibi

V

Medh-i şânında kuşûrumdan idersem i'tizâr
 Kûşe-i çeşm-i haqîkatle bakılsa vechi** var
 Bir taraftan cevri-gerdûn bir taraftan nâz-ı yâr
 Bî-mecâl itdi beni murğ-ı şikeste-per gibi

Ve lehu

3

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

I

Ey şeh-i mülk-i 'atâ bir 'arz-ı hâlim var saña
 Luṭf idüb gûş it ğam-ı efkâr elinden el-amân
 Bâb-ı 'adle doğrulub geldim mürüvvet kıl baña
 Cevri-gerdûn tâli'-i bed-kâr elinden el-amân

II

Hem de ey iklim-i hüsne şâh u burc-ı luṭfe mâh
 Nâz u istignâ elinden saña geldim dâd-ḡâh
 Bir de ol tîr-i kazâ ya'nî ki müjgân-ı siyâh
 Bâ-ḡuşûs ebrû-yı ḡancer-dâr elinden el-amân

* bûlbûlüm: bûlbûl gibi TS.

**bakılsa vechi var: tafim ü vechi var TS.

(3) AE.69a; TS.68a

III

Ġamze dirler adına bir zâlim-i cellâd-kâr
 İtdi bir uğrın bakışla 'aql u şabrım târmâr
 Âh illâ merhâmet nâ-bûd o çeşm-i fitne-kâr
 El-amân ol sâhir-i mekkâr elinden el-amân

IV

Es'ad-ı şeydâ bu hâl ile nice zâr olmasun
 Rûz u şeb hicrân elinden âh u efgân itmesün
 Çekdiği derd ü belânıñ kağı birin söylesün
 Hâşılı hem yâr u hem ağıâr elinden el-amân

Ve lehu

4

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

I

Ey perî-peyker civânım cân mı yâ cânânesin
 Yoksa mı rûh-ı revân-ı 'âşık-ı dîvânesin
 Gerdişiñ 'uşşâkı lebrîz-i neşâţ eyler hemân
 Bâde-i şevk ile pür billûr bir peymânesin

II

Kâmet-i zîbâ-hırâmıñ servi itmiş munfa'il
 Tâb-ı rûy-ı pür-fürûğıñ mihr ü mâhı muzmañil
 Bildigimde Yûsuf-ı Ken'ân saña beñzer degül
 Gelmemiş mişli cihâna gevher-i yek-dânesin

|||

Gülde yok ruhsâr-ı âliñde olan reng-i hayâ
Mülde yok la'liñdeki keyfiyyet-i hâlet-fezâ
Pây-tâ-ser şîve başdan ayağa hüsn ü edâ
Hâşılı hayretdeyim bilmem meleksin yâ nesin

IV

Serv-i nâzım yerde âdem gökde mâh u Müşteri
Naqd-i cân ile mefâ'-ı hüsnüñe hep müşteri
Vaz'-ı etvârîñ müselleme hayf ammâ ey perî
Dil-şiken-üftâde düşmen-âşinâ bîgânesin

Ve lehu

5

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

I

Hâk-i pâ-yi yâre geldim şadmân oldum bugün
Mazhar oldum iltifâta kâmurân oldum bugün
Hadd-i zâtımda gedâ-yı bî-ser ü sâmân iken
Devlet-i hüsnüñde ben şâh-ı cihân oldum bugün

II

O Mesîhâ-dem şanemle oldum ey dil hem-zebân
Buldı feyz-i şöbetiyle cism-i zârım tâze cân
Teşne-i hicrân iken erdim leb-i la'lin hemân
Pîr idim âb-ı hayât içdim civân oldum bugün

III

Hamdüli'llâh tâli'-i mes'ûd u baht-ı yâr ile
 Fırşat el virdi görüşmek kısmet oldı yâr ile
 Gülşen-i işretde bülbül-veş ol gül-ruhsâr ile
 Rû-be-rû zânû-be-zânû nağme-hân oldum bugün

IV

Bir kemân-ebrû kemân-keş şûha oldum mübtelâ
 Kabza-i cevrende kıddim yâ gibi oldı dü-tâ
 Şaşt-ı nâzından gelen tîr-i cefâ itmez hatâ
 Nâvek-i dil-düz-ı müjgâna nişân oldum bugün

V

Rahm idüp inşâfa geldi ol civân-ı dil-rübâ
 Hânemiz şardı beşâsetle idüp 'arz-ı vefâ
 Kıdedir andı beni adımla ol şeh Es'adâ
 Müjdeler kim şâhib-i nâm u nişân oldum bugün

Ve lehu

6

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

I

Ġamze-i mestiñ yine kaçd-ı dil ü cân eyledi
 Hân mân-ı şabrı tâkat gibi vîrân eyledi
 Her ne sihr itdiyse itdi çeşm-i 'ayyârıñ baña
 Bir nigâhıñ hasretiyle bağrımı kıan eyledi

II*

Ey dil-i dîvâne n'eylerdin bu âh-ı hasreti
 İhtiyâr itdin niçün bî-çâre derd ü mihneti
 Sen nişâr itdiñ yolunda naqd-i şabr u râhatı
 Nâzenîn cânân ise ağıyâra ihsân eyledi

III

Pek de itme gönlüne Es'ad 'itâb ile hitâb
 Bundan efzûn sen de ol bî-çâreye virme 'azâb
 Ğam yime şimdengerû kim ol şeh-i 'âlî-cenâb
 Saña da luğf itmek üzre 'ahd u peymân eyledi

Ve lehu

7

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

I

Dilberâ bigâne yollu bu edâlar tâ-be-key
 Benden istignâ vü ğayra merhabâlar tâ-be-key
 Tatlı cânımdan uşandırdıñ beni bîdâd ile
 Sen de inşâf eyle bu cevr ü cefâlar tâ-be-key

II

İbtidâ-i 'aşr-ı Yûsuf'dan gelince tâ beri
 'Âdetâ her 'âşık-ı şeydâ sever bir dilberi
 Ben de sevdimse seni kâfir mi oldum ey perî
 Sen de inşâf eyle bu cevr ü cefâlar tâ-be-key

* Bu bölüm TS. nüshasında şu şekildedir :

Her ne deñlü cevr idersen baña ey ruhsâr-ı mâh
 Nisbet itmeme ben saña bu bâbda aslâ günâh
 Sen nişâr itdiñ yolunda naqd-i şabr u râhatı
 Nâzenîn ağıyâr ise ağıyâra ihsân eyledi
 (7) AE.71a; TS.69b

III

Şâh-ı hûbânsın belî şâha 'adâlet şartdır
 Derd-mendân-i belâ hakkında şefkat şartdır
 'Ömrümün vâri mürüvvet it mürüvvet şartdır
 Sen de inşâf eyle bu cevr ü cefâlar tâ-be-key

VI

Kalbe yol var kalbden didikleri bühtân imiş
 Nâzlanmak muktezâ-yı meşreb-i hûbân imiş
 Hâşılı ehl-i muhabbet ye's imiş hırmân imiş
 Sen de inşâf eyle bu cevr ü cefâlar tâ-be-key

Ve lehu

8

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

I

El şunup cellâd-ı gamzeñ hancer-i müjgâniña
 Cânı varsa mübtelânın düşmesün dâmâniña
 Câna minnetdir civânım cân ise kaçdıñ seniñ
 Durmuşuz ey şâh-ı hûbân emriñe fermâniña

II

Dest-i cevriñden seniñ ey burc-ı hüsne mihr ü mâh
 Şabra tâkat kalmadı hâl-i dilim oldı tebâh
 Kıl hazer te'sîr ider elbette kalmaz yerde âh
 Hağ gelür itdikleriñ koymaz civânım yâniña

(III) Bu bölüm TS. nüshasında bulunmamaktadır.

(8) AE.71a; TS.69b

(II-1) burc: evc TS.

III

Dembedem aġyâr ile hem-ülfet ü hem-râzsın
 Leb-be-leb zânû-be-zânû hem-ķadeġ hem-sâzsın
 Ya niġûn bizden hemân dâmen-keşân-ı nâzsın
 Bu mudur şart-ı vefâ n'oldı seniñ peymâniña

IV

Bî-ġaķîķat bî-vefâ dildâr elinden Es'adâ
 Çekdiġiñ cevri ne mümkin nazm ile itmek edâ
 Ol cefâ-cû dilberi terk eylemekden mâ-'adâ
 Bildigimde çâre yokdur derd-i bî-payâniña

Ve lehu

9

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

I

Serve meyl itmem ķad-i balâ-bülendiñ var iken
 İstemem gül-ġonçe la'l-i nûş-ġandiñ var iken
 Ârzû itmem meşâm-ı câna bûy-ı sünbûli
 Elde târ-ı kâkûl-i müşġîn-kemendiñ var iken

II

Rûy-ı dil gösterdigimden şûretâ âġerlere
 Nâzenînim varmasun ŧab'-ı şerifiñ bir yere
 Dil ne mümkin meyl ide bir senden özge dilbere
 Cünbüş-i maŧbû'ı vaz'-ı dil-pesendiñ var iken

(IV-4) yokdur: yok mı AE.

(9) AE.71b; TS.70a (Bu manzume TS. nüshasında müstakil olmayıp kendinden önceki manzumenin devamı şeklinde yer almaktadır.)

III

Râziyim bi'llâh ne deñlû eyleseñ cevr ü cefâ
 Tek raķib-i rû-siyâha eyleme mihr ü vefâ
 Merhem-i luţfuñ şabîbim görme aġyâre revâ
 Ben gibi bir derd-mend ü müstemendiñ var iken

IV

Es'adâ dildârı ta'rîz ile dil-gîr eyleme
 řab'-ı pâkin ol mehiñ bîhûde tekdîr eyleme
 Kıyâd-ı zülfünden dil-i âzâra tedbîr eyleme
 İbtîlâ nâmında pây-ı dilde bendiñ var iken

Ve lehu

10

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlûn

I

Gûlzâr-ı leşâfetde begim serv-i çemânsın
 Gûl-gûn-ruġ u nesrîn-ber ü gûl-gonçe-dehânsın
 Reftârı firîbende dil-ârâ-yı cihânsın
 Dil-mürde-i endûh u ġama rûġ-ı revânsın

II

Gezdim yürüdüm gûlşen-i imkânı ser-â-ser
 Gözden geçürüb her gûl-i ra'nâyı mükerrer
 Bir lâle daġı görmedim aşlâ saña beñzer
 Sen gonçe-i nev-reste-i gûlzâr-ı cinânsın

III

..... gerçi olur kâmeti bâlâ
 Kıadiñ gibi ammâ olamaz şûġ-ı dil-ârâ

(10) AE.72a; TS.70b

(III) Bu bölüm AE. nüshasında yoktur.

Bi'llâh diyemem serv-i revân ben saña zîrâ
Sen âfet-i cân fitne-i ber-pây-ı zamânsın

IV

Bir kerre Es'ad-ı zâra güzer eyle
Hâl-i dil-i mehcûrına zâlim nazâr eyle
Çeşm-i tere âh seherinden hazer eyle
Gehvâre-i ümmîdde bir tâze civânsın

Ve lehu

11

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

I

Bir nigehele gönlüm aldı ol dü-çeşm-i sürme-sâ
Cünbüş-i müjgân ile 'arz eyledi mihr ü vefâ
Bî-mürüvvet kıldı izhâr-ı muhabbet ibtidâ
Soñra döndi hecr-i bî-pâyâna itdi mübtelâ

II

Gelmemiş mişli cihâna bî-bedel maḥbûbsun
Vaz' u endâmı güzel âlüfte-meşreb ḥûbsun
Ḥâşılı söz yok saña her vechle mergûbsun
Tâze-ṭarḥ-ı hoş-kumâş-ı ḥüsnüñe yokdur bahâ

III

Şu'le-i ruḥsâr ile mâh-ı sipihr-i nâzsın
Dilberâ sen gevher-i pâkîzesin mümtâzsın
Hoş-likâ vü şûḥ-meşreb bir bût-i ṭannâzsın
Başka bir pîrâye virmişdir saña ḥüsn-i edâ

IV

Doğrusı şimdi o Leylî-sûretiñ Mecnûnuyam
 Âhuvân-ı çeşm-i efsûn-sâzının meftûnuyam
 Nûş-ıhand-ı la'î-i cân-bahşâsının memnûnuyam
 Şân-ı hüsünde ne söylersem anıñ hakkâ sezâ

V

Nâvek-i gamzeyle bismil murğ-ı cân itdi beni
 Yâr hecr-i cân-güdâz ile kemân itdi beni
 Çeşm-i mesti gibi bîtab u tûvân itdi beni
 Böyle kalursa âniñla mâcerâmız Es'adâ

VI

'Arz-ı hâl itmekden özge çâre yok ol dâvere
 Cem-meniş hâtem-dehen Cemşid-i Dârâ-efsere
 Ya'nî ol düstûr-ı Ekrem şafder-i dîn-pervere
 Kim hirâsından olur âşüfte Behrâm-ı semâ

VII

Âşaf-ı vâlâ-himem ma'nî-i ta'bîr-i nizâm
 Dâver-i maqbûl-i 'âlem şadr-ı gerdûn-ihtîşâm
 Vâlî-i vâlâ-tebâr-ı hıttâ-i dârü's-selâm
 Kim vücûd-ı pâki virdi 'âleme zîb ü bahâ

VIII

Gerçi kim dildârdan 'arz-ı şikâyet eyledim
 Gamze-i hûn-rîze isnâd-ı kabâhat eyledim
 Merhamet-kârâ aña bîhûde töhmet eyledim
 Tâli'-i bed-kârım her ne itdiyse baña

(VIII-4) Bu mısradâ eksiklik vardır.
 (12) AE.-; TS.71b

12

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

I

Sensiz ey rûh-ı revânım cism ü cânı n'eyleyim
 Derd-i hicrânıñla 'ömr-i câvidânı n'eyleyim
 Ey Mesîhâ-dem zülâl-i la'liñe leb-teşne'yim
 Çeşme-sâr-ı Hızr u âb-ı zindegânı n'eyleyim

II

'Ârife bu neş'eden zevk-i vişâliñdir ğaraž
 Seyr-i gül-geşt-i 'izâr u hatt u hâliñdir ğaraž
 İki 'âlemden temâşâ-yı cemâliñdir ğaraž
 'Âlem-i esbâbı bu fânî cihânı n'eyleyim

III

Çekdim el iki cihândan nîk ü bed yaħşı yaman
 Mağsadım bi'llâh degül zühd ü riyâ bâ-imtinân
 Ben meta'-ı vaşlıña cânla ħarîdârım hemân
 Yoksa kim ser-rişte-i sûd u ziyânı n'eyleyim

IV

Gezmeden seyl-i sirişkim cû gibi pîrâheniñ
 Müddeâ' serv-i revânım pâ-yı bûsundur seniñ
 Girmese bu hâl ile dest-i niyâza dâmeniñ
 Cüst-cû-yı bâğ u seyr-i gülistânı n'eyleyim

Y.C. PİYERİDİCİLİK KURULU
 KURUMUNUN İZİNİ ALINILMIŞTIR

13

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

I

Âh kim Mecnûn gibi sevdâya düş oldu göñül
 Bir gözi âhû saçı Leylâ'ya düş oldu göñül
 Her ne deñlü âh u feryâd itse de ma'zûrdur
 Bülbül-âsâ bir gül-i ra'nâya düş oldu göñül

II

Bî-hakîkat gûş tutmaz nâle vü efgânıma
 Bî-mürüvvet çâre itmez derd-i bî-dermânıma
 Merhametsiz âş berir hûn-ı dil-i nâlânıma
 Böyle bir cellâd-ı bî-pervâya düş oldu göñül

III

Nâz u şiveyle dil-i Cibrîl'i eyler bî-çarâr
 Halka-i zülfi ider murgân-ı kudsi hep şikâr
 Reng-i gül-berg-i ruḥundan bâğ-ı Cennet şerm-sâr
 Böyle bir şûḥ-ı melek-sîmâya düş oldu göñül

IV

Lâle-veş ḥurşîd dâğ-ı ḥasreti sûzân ider
 Âb u tâb u çehresi âyîneyi ḥayrân ider
 Es'ad'ı bülbül gibi hem zâr u hem nâlân ider
 Şâḥ-ı gül bir kâmet-i bâlâya düş oldu göñül

14

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

I

'Aşka düşdüm dilde şabr u tende tâkat kalmadı
 Sînede ârâm u hâtırda şeâtret kalmadı
 Düşdi bir müşkil belâya dil ne'ylesün n'işlesün
 Dôstlar bir çâre zîrâ şabra tâkat kalmadı

II

Var şabâ benden yaña yârân-ı şefkat-kârıma
 Söyle kim kâr eyledi ğam hâtır-ı efkârıma
 Luţf idüp bir çâre bulsunlar dil-i bîmârıma
 Dôstlar bir çâre zîrâ şabra tâkat kalmadı

III

Hâtır-ı nâ-şadımı dil-şâd idiñ Allâh için
 Ya du'â-yı hayr birle yâd idiñ Allâh için
 'Aşk elinden gönlümi âzâd idiñ Allâh için
 Dôstlar bir çâre zîrâ şabra tâkat kalmadı

IV

Es'adâ boş ko bir derde yâr yârân n'eylesün
 Çâresiz bir derde bir çâre tabîbân n'eylesün
 'illet-i nâsûra Eflâtûn u Lokmân n'eylesün
 Dôstlar bir çâre zîrâ şabra tâkat kalmadı

(14) AE.-_ TS.72b

(IV-1) Bu mısırda fazlalık vardır.

15

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

I

Nice âh itmeyim ben kim o şûh-ı gül-'izârım yok
 Güzeller serveri ol dil-rübâ-yı şive-kârım yok
 N'ola feryâd-ı zârımdan felek pür-izîrâb olsa
 Ki yârimden cüdâ bir lahza ârâm u karârım yok

II

Niçün terk eyleyüp gözden bıraktıñ bu dil-figârı
 Efendim bir kuşûrım varsa 'afv it ben güneh-kârı
 Kadîmî kul hatâlar idegelmiş 'ömrümüñ vârı
 Beni ma'zûr dut bu bâbda kim ihtiyarım yok

III

Günâhım yok meger kim 'abd-i sâdıķ oldıgım cânâ
 Nigâh-ı iltifât u lutfâ lâyıķ oldıgım cânâ
 Günâh ise eger dîdâra 'âşık oldıgım cânâ
 Ne çâre geçmege senden efendim iktidârım yok

IV

'Aceb mi âteş-i hecriyle Es'ad bî-ķarâr olsa
 Hazân faşlındaki bülbül gibi maḥzûn u zâr olsa
 N'ola Ya'kûb-veş dünyâ gözümde teng târ olsa
 Şafâ-yı sîne nûr-ı dîde ol Yûsuf-'izârım yok

GAZELLER

1

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Naqd-i cân u dili biz itmişiken yâre fedâ
Bî-vefâ yâr bizi eyledi ağıyâre fedâ
- 2 Âh kim 'âkıbet ağıyâre değışdi bizi yâr
İtdi ol nev-gül-i ter bülbüliñi hâre fedâ
- 3 Murğ-ı cân hançer-i müjgânına yârin bismil
Tîğ-i hûn-rîzine çâk-ı dil-i şad-pâre fedâ
- 4 Sübhasın zülfine bend eyledi şûfî o bütüñ
İtdi baq kâfire îmânını zünnâre fedâ
- 5 Şimdi kem-pâyedir Es'ad ele girmez girse
Eylerem varımı hep yâr-ı vefâ-dâre fedâ

2

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Oldı dil-i belâ-keş hemvâre mübtelâ
Bir şûh-ı zûd-renc-i dil-âzâre mübtelâ
- 2 Kaddi belâ hırâmı belâ cilvesi belâ
Bir serv-i şîve-kâr-ı belâ yâre mübtelâ
- 3 Ümmîd-i dâne-çînî-i hâliyle murğ-ı tab'
Oldı kemend-i zülf-i siyeh-kâre mübtela
- 4 Müşkil-pesend-i 'aşq ile ya'nî ki oldı cân
Bir saht-beste 'uqde-i düşvâre mübtelâ

(1) AE.2a; TS.4a

(1b) şûh-ı zûd-renc: tîfî-ı zûd-renc TS.

(2a) cilvesi belâ: bir ser-belâ TS.

(2) AE.2a; TS.2a

- 5 Müşkil belâ imiş ki giriftâr olan bilir
Olmak şikenc-i turre-i tarrâre mübtelâ
- 6 Yâ Rab cihânda düşmen-i cânım da olmasın
Bir böyle dôst düşmen-i gaddâre mübtelâ
- 7 'Âşık gibi rakîb de bulmuş belâsını
Olmış işitdim ol büt-i 'ayyâre mübtelâ
- 8 Erbâb-ı ibtilâda 'aceb var mı Es'adâ
Bir kıymet-i fütâde bilir yâre mübtelâ

3

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Ruḥ-ı şâfiñ ki bir 'âlem-nümâ âyînedir cânâ
Nigâh-ı ruḥsat ancak çeşm-i diḳkat-bînedir
- 2 Sezâdır cive-gâh-ı mihriñ olsa şafha-i ḥâtır
Ki bir gîti-nümâ âyîne-i bî-kînedir cânâ
- 3 Gelür gördüm ḥayâliñ ḥayl-i nâz u zîb-i naḥvette
Meger teşrîf-i nâzı ḥâtır-ı ğam-gînedir cânâ
- 4 Ḥitâm-ı 'ayşde bir bûse şunmak mey-güsârâne
Gelür tâ 'ahd-i Cem'den 'âdet-i dîrînedir cânâ
- 5 Bir îmâ itdi çeşmiñ kûşe-i ebrû ile ammâ
O kâfir-mâcerâniñ bilmedim kaçdı nedir cânâ
- 6 Ḥamâkatdir gülâc-ı la'liñ olmak lîk söz bunda
Rakîb-i seg gibi murdâre reh âyînedir cânâ
- 7 Su'âl itdi şadef mi kân mıdır tab'iñ seniñ Es'ad
Didim pür cevher-i 'aşkıñla bir gencînedir cânâ

(7a) 'Âşık: Göñlüm TS.

(7b) büt-i 'ayyâre: büt-i mekkâre TS.

(3) AE.2a; TS.1b

4

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Hayâliñle dil-i rûşen perî-der-şîşedir cânâ
Âniñçün bî-gubâr-ı külfet ü endîşedir cânâ
- 2 Degül mînâ-serây-ı dîdeden merdüm gibi münfek
Hayâliñ hâne-zâd-ı çeşm-i hasret-pîşedir cânâ
- 3 Gören yâd-ı lebiñle elde Şîrîn-kârî-i kilkim
Kıyâs eyler ki dest-i Kûhkende tîşedir cânâ
- 4 Yine peymâne seng-endâz-ı ğadr olduñ nedir bilmem
Seniñ kaşdıñ sebû-yı kalb-i pür-teşvîşedir cânâ
- 5 Dil-i ağyâre merhem-sây-ı luţf olmağdadır la'liñ
Hemân zaĥm-ı zebâniñ 'âşık-ı dil-rîşedir cânâ
- 6 Geçersin nâz ile görmezlenirsin Es'ad-ı zârı
Nigâh-ı luţfuñ ancağ bir alay bed-kîşedir cânâ

5

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Dil-i bîmâra bir çâre tabîbim ğastedir zîrâ
Nigâh-ı re'fete her vechile şâyestedir zîrâ
- 2 Meger tûbâyı tazmîn eyleyem ta'bîr-i vaşfında
Kadiñ ey serv-i mevzûn mışra'-i bercestedir zîrâ
- 3 Uşûl ile şabâ geç çenber-i zülf-i dil-âvîzin
Dil-i 'uşşâkı incitme hep anda bestedir zîrâ
- 4 Civânsiñ inkisârım saña te'sîr itmesin zinhâr
Zücâc-ı ğatırım ey seng-dil işkestedir zîrâ

(4) AE.2b; TS.1b

(3a) gören: göreñ AE.; TS

(4a) Yine ...ğadr olduñ TS.

(5) AE.2b; TS.2a

- 5 Nesîm-i vaşl ile açılmaz oldu gonçe-i hâtır
Semûm-ı berg-rîz-i hecr ile dem-bestedir zîrâ
- 6 Tekellûf berçarâf pâ-bend-i külfet olmadı Es'ad
Dil-i âzâde-ser bu kayddan vârestedir zîrâ

6

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Ey la'l-i lebiñ gonçe-i gülzâre tesellâ
Künc-i deheniñ teng-i şeker-bâre tesellâ
- 2 Sevdâ-yı hatiñ oldu harîdâr vişâle
Sermâye-i germiyyet-i bâzâra tesellâ
- 3 Kâm-ı dil-i nâ-kâme yine bir şeker ezdi
La'liñdeki şîrîni-i güftâre tesellâ
- 4 Pür-cünbüş-i ebrû ile ey gamze-i pür-kâr
İtdiñ dilimi mahrem-i esrâra tesellâ
- 5 Agyâr-ı siyeh-çehreye mir'ât-ı ruhuñda
Gösterme meded şûret-i ruhsâre tesellâ
- 6 Her rind-i teng-ğavşalaya câm-ı lebiñden
Şunma güzelim sâğar-ı ser-şâre tesellâ
- 7 Kırbâniñ olam Es'ad-ı bîçâre dururken
Âherlerine eyleme izhâre tesellâ

7

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Hüsñ virdi o kadar şöhret-i bâzâr saña
Mihr ü mâh ile felek oldu harîdâr saña

(6) AE.2b; TS.5a

(7a) Es'ad-ı bîçâre: Es'ad-ı âşüfte TS.

(7) AE.3a; TS.2b

- 2 Sende ey la'i-leb-i yâr ne hâlet var kim
Cân-fezâlıkda Mesîhâ ider ikrâr saña
- 3 Bulamazsın zafer ey çeşm-i siyeh 'uşşâka
Olmasa turre-i şeb-gird kafâdâr saña
- 4 Dem-i şemşîr-i nigâh ile helâk itdi seni
Bağ ne iş kesdi gönül gamze-i hûn-hâr saña
- 5 İtdigi va'delere cümle peşimân oldı
Yine küsdi gönül ol şûh-ı dil-âzâr saña
- 6 Eylediñ ol şanemi vakf-ı maķâm-ı taķsîn
Âferîñ ey eşer-i kilik-i güher-bâr saña
- 7 Maķz-ı taklîd ile olmaz bu kadar ey Es'ad
Dâd-ı Hâķdır hele bu şîve-i güftâr saña

8

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Mey kadar neş'e virür la'i-leb-i yâr baña
Hâlet îrâş ider ol çeşm-i füsûn-kâr baña
- 2 Kadd-i bâlâsı eger koymasa araya kadem
Bir gezend eyleyemez çarķ-ı nigûn-sâr baña
- 3 Ben de tûfî gibi icâd-ı sühnen eyler idim
Yüz virürseñ eger ey âyîne-ruhsâr baña
- 4 Sitem-i gerdiş-i gerdûn baña te'sîr itmez
Çeşm-i pür-kârîñ eger eylemese kâr baña
- 5 Kerem it pây idelim arada ey murğ-ı çemen
Gül-i gülzâr saña gonçe-i destâr baña

(6a) Eylediñ: Eyledi TS.

(8) AE.3a; 3a

(3b) virirseñ: virirsen AE., TS.

6 Gel nizâ' itmeyelim şulh idelim ey kumrî
Serv-i ra'nâ saña ol şîve-i reftâr baña

7 Kurb-ı cânân ile zevkimden uçardım Es'ad
Olmasa bâl ü per-i berg-i nevâ bâr baña

9

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Göñül ser-pençe-i zülf-i perîşânıñdadır cânâ
Olanca 'aql u fikrim heb seniñ yânındadır cânâ

2 Ne deñlü kayd-ı bend itseñ dağı zencîr-i zülfüñle
Yine dest-i heves tavk-ı gîrîbânıñdadır cânâ

3 Giriftâr-ı kemend-i zülf idi evvel velf şimdi
Dil-i bî-dest ü pâ çâh-ı zenañdânıñdadır cânâ

4 Bulunmaz cedvel-i âb-ı hayât havz-ı kevserde
O lezzet kim zülâl-i la'l-i handânıñdadır cânâ

5 Gezend-i germî-i hurşîd-i maşşerden ne bîm eyler
O ser kim sâye-i serv-i hırâmânıñdadır cânâ

6 Dil-i şad-lahtı cem' itmek murâd itseñ de cem' olmaz
Ânıñ her pâresi bir nevk-i müjgânıñdadır cânâ

7 Helâk itmekle âzâd eylemezse Es'ad'ı ğamdan
Günâhı gerden-i şemşîr-i bürrânıñdadır cânâ

10

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Leb-i dildâr kim gül-ğonçe-i bî-hârdır gûyâ
Bakup dil nâle eyler 'andelib-i zârdır gûyâ

(9) AE.3b; 3a

(2a) kayd-ı bend: kayd u bend TS.

(10) AE.3b; TS.3b

(1b) AE.-

- 2 Hâlâvet viridi kâm-ı câna vaşf-ı kand-i la'liñle
Zebân-ı hâme tûtî-i şeker-güftârdır gûyâ
- 3 Dil-i bîtâb yâd-ı çeşm-i mest-i nâtüvânıñla
Demâdem âh ider bir çâresiz bîmârdır gûyâ
- 4 Cihâna şûr şaldı hây hây-ı girye-i zârım
Hurûş u cûş-ı seyl dâmen-i kûh-sârdır gûyâ
- 5 Hayaliñ cilve-gerdir anda dûr olsañ da şûretde
Göñül âyîne-dâr-ı şâhid-i dîdârdır gûyâ
- 6 Dil-i rûşen nihâdın zâyî' eyler cevher-i tab'ıñ
Gubâr-ı kîne mir'ât-ı dile jengârdır gûyâ
- 7 Akıtdı cûy-ı şîr-i feyz haqqâ hâmem ey Es'ad
Eşer-der-tîşe-i Ferhâd-ı Şîrîn-kârdır gûyâ

11

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Lebi cânlar bağışlar gamze kaşd-ı cân ider ammâ
Biri mecrûh-ı cevr eyler biri dermân ider ammâ
- 2 Yapar bir göz ucuyla ibtidâ kâşâne-i şabrı
Dönüp gamzeyle zâlim der-'aķab vîrân ider ammâ
- 3 Olur gülşende ol serv-i sehî hem-dûş ellerle
Beni mânend-i sâye hâk ile yeksân ider ammâ
- 4 Şarâb-ı vaşl ile aġyârı ser-şâr-ı neşâţ eyler
Dil-i zârı humâr-âlûde-i hicrân ider ammâ
- 5 İder bâd-ı şabâ âşüfte ol zülf-i dil-âvîzi
Men-i bî-dest ü pâyı bî-ser ü sâmân ider ammâ

(2a) AE.-

(7a) hâmem ey Es'ad: hâme Es'ad AE.

(11) AE.4a; 3b

- 6 Bu mâtem-hâneniñ evzâ'ı ber-vech-i tekâbüldür
Şafâsından güler gül 'andelîb efgân ider ammâ
- 7 Çemen-pîrâ-yı 'âlem bir gülün güldürse bu bâğıñ
Hezârân bülbül-i şûrîdeyi giryân ider ammâ
- 8 Vefâ eyler belî biñ hûn-ı dille va'de-i vaşla
Dil-i şad-pâremiz nâz ile Es'ad kan ider ammâ

12

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Bulunmaz bir civânsın hem-dem-i agyârsın hayfâ
Gül-i rengînsin ammâ hem-nişîn-i hârsın hayfâ
- 2 Kumâş-ı tâze-ıtarh-ı hüsniñe olmaz bahâ bi'llâh
Velâkin nâzenînim şâhid-i bâzârsın hayfâ
- 3 Güzelsin bî-bedelsin söz götürmez hüsniñ ammâ kim
Pek âhen-dil katı hûn-rîz çok gaddârsın hayfâ
- 4 Belî hem-düşsun serv-i revâna kad ile ancak
Sen ey nevreste hem bî-sâye hem bî-bârsın hayfâ
- 5 Gül-i hoş-rengsin bûy-ı vefâ bir şemme yok sende
Sen ey gül-çehre hem-reng-i gül-i destârsın hayfâ
- 6 Göñül bir kâfir-i hüsniñ yine sevdâ-yı zülfüyle
Brehmen-veş esîr-i 'uqde-i düşvârsın hayfâ
- 7 Hâkîkatde göñül âyîne-i 'âlem-nümâsın sen
Velî hem-râhî-i baht-ı siyehle târsın hayfâ

(7a) gül-i nev-reste: gülün güldürse TS.

(7b) şûrîdeyi: şûrîdeniñ TS.

(8b) Dil-i şad-pâremiz nâz ile: Dil-i şad-pâremi nâziyla TS.

(12) AE.4a; TS.3b

(1a) bir civânsın: nev-civânsın TS.

(6a) bir: şol AE.

(6b) 'uqde-i düşvârsın: 'uqde-i zünnârsın TS.

- 8 Gülünden şemme virmez bir gül-i hod-rû hevâsıyla
Bu gülzâr içre Es'ad 'andelib-i zârsın hayfâ

13

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Kad-i bâlâsı dildârîñ 'amûd-ı nûrdur gûyâ
Tecellî-zâr-ı hüsn ü âna naḥl-i Tûrdur gûyâ
- 2 Degüldür sâye-efgen kâmetiñ pâ-mâl-i hicrâna
Gül-endâm-ı laṭifiñ nev-nihâl-i nûrdur gûyâ
- 3 Demâdem pertev-i mızrâb-ı zaḥm-ı tîr-i ğamzeñle
Dil-i bî-berg ü sâzım kâse-i ṭanbûrdur gûyâ
- 4 Perî-zâdım hayâliñ şîşe-i dilden bir ân çıkmaz
Ġam-âsâ teng-nây-ı sînede mecmûrdur gûyâ
- 5 Geçürdi tîğinden 'uşşâkını ol şûḥ-ı çâr-ebrû
Civânım katl-i 'âma ḥaṭ ile me'mûrdur gûyâ
- 6 Hayâl-i şehd-i la'liñle göñül tek durmayub iñler
Derûn-ı sîne cânâ ḥâne-i zenbûrdur gûyâ
- 7 Güher-pâş olmada peyveste Es'ad ḥâzin-i nuṭkum
Dil-i feyz-âşinâ desti açık gencûrdur gûyâ

ḤARFÜ'L-BÂ

14

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilatün Fâ'ilün

- 1 Bezm-i ḥâş-ı şah-ı güldür müttekâ-yı 'andelib
Gülşeni ṭutsa n'ola şîṭ ü şadâ-yı 'andelib

(13) AE.4b; TS.2b

(3a) tîr-i ğamzeñle: tîr-i ğamze ile AE.

(5b) katl-i 'âma: ḥaṭ-ı 'âma AE.

(14) AE.4b; 4b

(1b) şîṭ ü şadâ: şîṭ-i şadâ AE.

- 2 Sûz-ı 'aşkı 'âşıkîñ pertev virür ma'sûkuna
Gâzedir rûy-ı güle rengîn-nevâ-yı 'andefib
- 3 Nağş-ber-âb oldığın işrâb ider faşl-ı gülüñ
Hây hây-ı eşk-i şebnem vâv vâv-ı 'andefib
- 4 Kaşdı berg ü sâz u vaşl-ı gül degül gûlzârdan
Sâdece bûy-ı vefâdır müdde'â-yı 'andefib
- 5 Dâmen-i gül-pençe-i hâre düşüp ey bâgbân
Zahm-ı hâr hâr ola lâyıq mı pây-ı 'andefib
- 6 Verd-i ra'nâ ile yek-reng oldığın iş'âr ider
Pây-tâ-ser hilye-i gül-gûn nây-ı 'andefib
- 7 Es'adâ nev-reste bir gül ibtilâsıyla yine
Oldı kilik-i hoş-nevâ gayret-fezâ-yı 'andefib

15

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Degüldür sebze-i haç la'l-i cânân ile leb-ber-leb
Hızırdır cûy-bâr-ı âb-ı hayvân ile leb-ber-leb
- 2 Bu şeb tâ şubha dek sûz u güdâz-ı şevki söyleşdik
Zebân-ı şu'le-i şem'-i şebistân ile leb-ber-leb
- 3 Mişâl-i kâse-i tanbûr pür-şûr u nevâdır dil
N'ola ney gibi olsa her dem efgân ile leb-ber-leb
- 4 Gülü-yı şîşe kulkul diyü germ-i güft-gûdır pek
Ne bahş eyler bilinmez gizli rindân ile leb-ber-leb
- 5 'Aceb cân bezmi ey pîr-i muğân âyîn-i rindide
K'ola bint'ül-'ineb halvetde mestân ile leb-ber-leb

(6b) hilye-i gül-gûn nây-ı 'andefib: câme-i gül-gûn-nümâ-yı 'andefib TS.

(15) AE.5a; TS.4b

(4a) germ-i güf-gûdır pek: pek güft-gûya germ AE.

- 6 'Amûd-ı âh-ı hasret serv-i nâzım şevk-i kaddiñle
Çıkub eflâke olmuş bâm-ı keyvân ile leb-ber-leb
- 7 Şikâyet-güne cevri-bâğbân u hâr-ı hasretten
Nevâ-senc oldum Es'ad 'andefibân ile leb-ber-leb

16

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Hağ mı ruhuñda sebze-i kevşer midir 'aceb
Sünbül mi 'aqs-i zülf-i mu'anber midir 'aceb
- 2 Zencîr-i çîn-i mevc-i leñâfet mi yoksa kim
Mir'ât-ı hüsni-pâkde cevher midir 'aceb
- 3 Süzdükçe bâdesin beni mest-i harâb ider
Sâkı görün ki gerdiş-i sâğar mıdır 'aceb
- 4 Gül gül açıldı terledi ruñ-sârı şermle
Bâğ-ı hayâda bitme gül-i ter midir 'aceb
- 5 Dil-bend-i hayret eyledi yârânı Es'adâ
Bilmem eliñde hâme füsün-ger midir 'aceb

17

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Berîd-i şevk ile ma'lûm olup kudûm-ı habîb
Çemende eyledim esbâb-ı 'işreti tertîb
- 2 Turunc-ı ğabğab-ı rahşân-ı yâri gördü felek
Tenâvül eyleyüp ümmîd uzatdı keff-i hażîb

(16) AE.5a; TS.5a

(4a) terledi: derledi AE.

(17) AE.5b; TS.5a

(2b) Tenâvül eyleyüp: Tenâvülün idüb TS.

(4a-b) AE.-

- 3 Kemâl-i şevk ile az kaldı şâd-ı merg olsun
Şimâh-ı 'âşıkâ vâsıl olunca na'y-ı rakîb
- 4 Gam-ı şıyâm yeter rûze-dâr-ı hicrâna
Kerem kıl eyleme 'uşşâkı vâ'izâ terhîb
- 5 Efendi elde iken gönçe-i leb ü gül-ruh
Şükûfe-zâr-ı behište nedir bizi terğîb
- 6 Vesîle olmağa dîdâra eyledim Es'ad
'İyâdet-i maraž-ı çeşm-i dilberi takrîb

ĤARFÜ'T-TÂ

18

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlûn

- 1 Ey la'i-i lebiñ sâgar-ı ser-şâr-ı nezâket
Genc-i deheniñ teng-i şeker-bâr-ı nezâket
- 2 Olmuş 'arağ-ı şermle berg-i ruh-ı âliñ
Şebnem-zede bir nev-gül-i bî-hâr-ı nezâket
- 3 Meh kâse-i sîmîn ile hürşîd-i ruhuñdan
İtse n'ola deryûze-i envâr-ı nezâket
- 4 Mir'ât-ı ruhuñ şâf u mücellâ o kadar kim
'Aks itmiş aña şûret-i dîdâr-ı nezâket
- 5 Olmazdı çemende kıadd-i 'âşık gibi şekli
Ebrûlarıñ olmasa girân-bâr-ı nezâket
- 6 Sünbül gibi bu turre şikenc-i külehiñde
Pîrâye-dîh-i gönçe-i destâr-ı nezâket
- 7 Şâyân mı degül olmağa bu nev-gazel Es'ad
Ârâyiş-i dîvânçe-i eş'âr-ı nezâket

(6b) 'İyâdet-i maraž: 'İbâret-i maraž AE.

(18) AE.5b; TS.5b

19

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- 1 Bir dil k'ola ser-dâde-i sevdâ-yı muḥabbet
Mecnûnu olur şâhid-i Leylâ-yı muḥabbet
- 2 Her âyine âbisten olur Yûsuf-ı vaşla
Ten-dâde-i şabr olsa Zeliḥâ-yı muḥabbet
- 3 Her katre-i nâçiz olamaz behrever-i feyz
Şehvâr gerek gevher-i yektâ-yı muḥabbet
- 4 Evrâkı degül reng-i hevesle mütelevvin
Yek-reng okunur nüşha-i yek-lây-i muḥabbet
- 5 Peyveste gönül nâleler eylerse 'aceb mi
Hâmûş olamaz bülbül-i şeydâ-yı muḥabbet
- 6 Reh-yâb olamaz meclisine müctenib-i derd
Bir rind k'ola dürd-keş-i lâ-yı muḥabbet
- 7 Şîr ü şeker olmazlar idi 'âşık u ma'sûk
Aralarına girmese ger pây-ı muḥabbet
- 8 Pervâ mı ider gayrı gönül şâh u gedâdan
Olmuş olacak 'âleme rüsvâ-yı muḥabbet
- 9 Es'ad gideriz mahkeme-i kâdî-ı 'aşka
Maḥbûb ile faşl olmasa da'vâ-yı muḥabbet

20

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- 1 Ey reng-i ruḥuñ gâze-i ruḥsâr-ı leṭâfet
V'ey tal'atıñ âyine-i dildâr-ı leṭâfet
- 2 Hüsnuñ ki ola revnaç-ı bâzâr-ı leṭâfet
Dünyâyı tutar cûş-ı ḥarîdâr-ı leṭâfet

(19) AE.5b; TS.5b

(20) AE.6a; TS.5b

- 3 Zülfünde niḥân 'arbede hem-reng-i şeb-i ḳadr
Rûyuñda 'ayân gün gibi envâr-ı leṭâfet
- 4 Âyîne girer perde-i jengâre ḥasedden
'Ârz itseñ eger şûret-i dîdâr-ı leṭâfet
- 5 Bir zerre-i nâçîze döner meş'al-i ḥurşîd
Her şubḥ ki ḥüsnüñ ider izhâr-ı leṭâfet
- 6 Ancak bulunur ḥatt-ı ter-i yârda Es'ad
Şi'rimde olan şîve-i âşâr-ı leṭâfet

21

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- 1 Bir dil k'ola dil-dâde-i dîdâr-ı ḥaḳîḳat
Dil-dâde olur ṭavrına dildâr-ı ḥaḳîḳat
- 2 Bir dil ki tecellîde dura şâhid-i 'aşḳa
Rûşen olur elbet aña esrâr-ı ḥaḳîḳat
- 3 Bir 'âlem-i âb içre gezen mest-i teng-zarf
Bilmez ki nedir neş'e-i ser-şâr-ı ḥaḳîḳat
- 4 Dünyânın olur 'ârif-i bînâ nazarında
Her zerresi bir mihr-i ziyâ-bâr-ı ḥaḳîḳat
- 5 Âlûde-i her naḳş u nigâr-ı heves olmaz
Âyîne-i rû-dâde-i dîdâr-ı ḥaḳîḳat
- 6 Reh-yâb olamaz merkezine pâ-yı ta'addüd
Dâir bir ayağ üstüne pergâr-ı ḥaḳîḳat

(21) AE.6a; TS.6a

(2b) rûşen olur elbet: rûşen olur âḥir TS.

(7a) gerd-i keder aralarında: gerd-i reh-i âzâdelerinden AE.

(22) AE.6b; TS.6a

(1a) dil-serd: dil-sûz AE.

- 7 Olmaz ser-i mû gerd-i keder aralarında
'Uşşâk ile yek-reng olur ağıâr-ı hâkîkat
- 8 Elden koma Es'ad o mehiñ dâmen-i nâzın
Kim az bulunur böyle vefâ-dâr-ı hâkîkat

22

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Beni bir rütbe dil-serd eylemişdir vahşet-i firkat
Ki gelse şâhid-i vaşlıñ da olmam germ-ünsiyyet
- 2 Dili zehr-âbe-i hecriñ bu deñlü telh-kâm itmiş
Ki virmez bâde-i vaşlıñ mezâk-ı câna keyfiyyet
- 3 Semûm-ı zehr-i hecriñle o deñlü bî-dimâgım kim
Şemîm-i kâkülüh virmez meşâma şemmece râhat
- 4 Temâşâ-yı çemen câm-ı tarabdan el ayak çekdim
Haram oldu baña sensiz civânım bâde-i 'işret
- 5 Nedir bu nâz u istignâ tegâfûl tâ-be-key cânâ
Yeter zâlim ğamiñla ğayri bende kalmadı tâkat
- 6 Seniñ tebrîk-i reşk-i reng ü bûy-ı 'ârızındandır
Gül-i ra'nâda çâk-ı zahm-ı hasret lâlede harkat
- 7 'Amelden kaldım Es'ad kâr-zâr-âbâd-ı firkatde
Meger imdâd ide eşk-i demâdem nâle-i hasret

HARFÜ'S-SÂ

23

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Figân-ı 'âşıkâ bed-kârî-i ağıâr olur bâ'is
Nevâ-yı bülbüle bîdâd-ı nevk-i hâr olur bâ'is

(23) AE.6b; TS.6b

(1b) Nevâ-yı bülbüle: Firâk-ı bülbüle AE.

- 2 'Aceb hayret-fezâ nâdîde vü nâ-şînîde hikmet kim
Şifâ-yı 'âşıkâ ol nergis-i bîmâr olur bâ'is
- 3 Derâgûş-ı temennâ itmege ol nâzik-endâmı
Göñül âyîne-âsâ hayret-i dîdâr olur bâ'is
- 4 Kıyâm-ı fitne-i âhîr-zamân-ı kişver-i hüsne
Zuhûr-ı haţţ-ı sebz ü şîve-i reftâr olur bâ'is
- 5 Perîşân itmege 'aql-ı şekîb-i 'âşık-ı zârı
Perîşân-kârî-i gîsû-yı 'anber-bâr olur bâ'is
- 6 Esîr-i hüsni câvîd olmaga tûfî-şîfat Es'ad
Edâ-yı nâzik ü şîrînî-i güftâr olur bâ'is

24

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 İñleyüb zârlar dil-i şad pâre pâre lâ-'ilâc
Çâresiz bîmâr olur cûyây-ı çâre lâ-'ilâc
- 2 Merhem-i kâfûra kanı kanmaz zaħm-ı diliñ
İltiyâm eyler idim şemşîr-i yâre lâ-'ilâc
- 3 Sâgar-ı 'işret kefi ümmîde girmez n'işlesün
Katlanur maħmûr-ı ğam derd-i ğumâre lâ-'ilâc
- 4 'Andefîb ümmîd-i rûy-ı nerm ile gül-gonçeden
Sînesin eyler siper her nevk-i ğâre lâ-'ilac
- 5 Bûs-ı la'liñ dil zuhûr-ı haţţıña ta'lîk ider
Bülbül egler göñlünü tâ nev-bahâre lâ-'ilâc

(2a) Bu mısradaki fazlalık vardır.

(24) AE.7a; TS.6b

(2a) Bu mısradaki eksiklik vardır.

(3b) Katlanur maħmûr-ı ğam: Kâtilur faħûr-ı ğam AE.

(25) AE.7a; TS.7a

(1b) bu: ol TS.

(2b) derd-i bî-şumâr: devr-i bî-şumâr AE.

- 6 Bâr-ı ğamdan tâk-ı tâkat tâk iken ammâ gönül
Tekye eyler kûh-sâr-ı bürbâre lâ-'ilâc
- 7 Dil tesellî-nâ-peẓîr ü şabra tâkat nâ-bedîd
Es'adâ göçmek gerek âher diyâre lâ-'ilâc

25

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Bend-i çîn-i kâkûlüñle bî-ķarâr olmak da güc
Bu hevâ ile perîşân rûzgâr olmak da güc
- 2 Bî-ğam-ı cânân ten-i âsânî çekmez bir maraž
Cevr ile lebrîz-i derd-i bî-şumâr olmak da güc
- 3 Murğ-ı cânâ herze-pervâz-ı rehâyî pür-sitem
Mübtelâ-yı kayd-ı dâm-ı zülf-i yâr olmak da güc
- 4 Dest-i tali' nâ-resâ şâh-ı çemen ser-der-hevâ
Zahm-ı hâr-ı neşter-i şad-hâr hâr olmak da güc
- 5 Mevc-i seyl-i eşk ile âvâre olmak bir belâ
Naķş-ı pâ-âsâ esîr-i reh-güzâr olmak da güc
- 6 Bâr-ı nâza bir nefes cânâda taħammül nâ-bedîd
Reviş-i cânâna sebük-mağz-ı bâr olmak da güc
- 7 Nâ-müyesser dest-i ümmîd-i 'inân-ı ihtiyâr
Bî-ser ü sâ mân deşt-i ıztırâr olmak da güc
- 8 Nâ-sezâdır 'âdetâ nâ-sâz-kârî halka lîk
Bir alay nâ-sâz-kâra sâz-kâr olmak da güc

(3a) herze-pervâz-ı rehâyî: herze-pervâz-ı dehânî AE.

(4a) Ser-der-hevâ: serv ü hevâ AE.

(6b) sebük-mağz-ı bâr: sebük-mağzâna yâr TS.

(8a-b) AE.-

- 9 Dest-res-i peymâne-i ümmîde Es'ad müstaḥîl
Ye's ile dürd-keş-i derd-i ḥumâr olmak da güc

ḤARF'ÜL-ḤÂ

26

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Olalı hem-dem-i la'l-i leb-i cânâne kadeḥ
Dem-i 'Îsî gibi cânlar virir insâna kadeḥ
- 2 Neş'e-yâb oldu gibi câm-ı leb-i sâkîden
Bezm-i 'işretde ider gerdiş-i mestâne kadeḥ
- 3 Oldı merdâne kümeyt-i mey-i gül-güne sūvâr
At sūrûp istedi ḥaşm-ı gamı meydâne kadeḥ
- 4 Pür idüb kâsesini âteş-i seyyâle ile
Baḥş-ı germiyyet ider faşl-ı zemistâne kadeḥ
- 5 Germ olub döndi yine şu'le-i cevvale gibi
Oldı bu sūz ile hem-gerdiş-i pervâne kadeḥ
- 6 Feyz-i yek-rengî-i cânân ile ḥod-bîn olmuş
Yüz tutub çehre ider la'l-i bedaḥşâne kadeḥ
- 7 'Aks-i ruḥ-sâre-i sâkiyle olup çehre-fürûz
Seng atar ta'n ile câm teh-i raḥşâne kadeḥ
- 8 Virdi ol mest-i mey-i nâz ile ağız ağıza
Es'adâ bakmadı hiç ḥâtır-ı yârâne kadeḥ

(9b) ye's: dest TS.

(26) AE.7b; TS.7a

(2a) Neş'e-yâb: 'Aşk-yâb AE.

(5a) Germ olub: Germ idüb AE.

(6b) Yüz Tutub: Yüz dönüb TS.

HARFÜ'L-HÂ

27

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Destân-serâ-yı meclis-i yâr oldı tab'-ı şûh
Mahsûd-ı bülbülân-ı bahâr oldı tab'-ı şûh
- 2 Ümmîd-i dâne-çînî-i hâl-i 'izâr ile
Gül-dâm-ı zülf-i yâre şikâr oldı tab'-ı şûh
- 3 Bir lahza âşinâlık ile çeşm-i dilbere
Bîgâne-i şekîb ü qarâr oldı tab'-ı şûh
- 4 Şayd oldı zülf ü gamze-i mekkâre 'âkıbet
Âhû-yı deşt-i çîn ü tâtâr oldı tab'-ı şûh
- 5 Ruhsâr-ı şâf-ı yâri añub söyledi seni
Tûtfî-i nuḡka âyîne-dâr oldı tab'-ı şûh
- 6 Es'ad yenilmez oldı zimâm-ı müdâm ile
Gitdikçe esb-i şevke süvâr oldı tab'-ı şûh

HARFÜ'D-DÂL

28

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Reng ü bûy-ı dilbere faş-ı bahâr eyler ḡased
'Âşıkıñ gülbangına bülbül hezâr eyler ḡased
- 2 Tarf-ı gîsûsında tâbân hâl-i 'anber-fâmına
Âsumânda aḡter-i dünbâle-dâr eyler ḡased
- 3 Lezzet-i la'liñden ey reşk-âver-i âb-ı ḡayât
Hızr şerm eyler zülâl-i ḡoş-güvâr eyler ḡased

(27) AE.7b; TS.7b

(4b-5a) AE.-

(6a) zimâm-ı müdâm: zimâm-ı merâm TS.

(6b) esb-i şevke: âb-ı şevke AE.

(28) AE.8a; TS.7b

- 4 Hatt-ı terle levh-i hüsnuñ hoş-nümâdır şöyle kim
Luftuna ey mihr mâh-ı hâle-dâr eyler hased
- 5 Bu siyeh gözler ki vardır sende ey vahşî gazâl
Bî-tekellûf saña âhû-yı taâtâr eyler hased
- 6 Böyle sûzânım ki tîr-i nâle-i pür-kârîna
Gamze-i şûh-ı kazâ te'sîr-i yâr eyler hased
- 7 Es'adâ el-hağ bu nazm-ı âb-dâr-ı pâkiñe
Kulzüm-i da'vâda dürr-i şâhvâr eyler hased

29

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Hañçer-i nâz ile kaşd-ı dil ü cân itme meded
Dil-i şad-pâremi bîdâd ile kan itme meded
- 2 Nâzı ko bu dil-i nevmîde bir imdâd eyle
Ğayrı ey âfet-i cân itme amân itme meded
- 3 Sahtdır şöyle ki Rüstem bile yâyıñ çekemez
Nâzı bu mertebe ey kaşı kemân itme meded
- 4 Şubh-ı ümmîdimi hem-reng-i şeb-i târ itme
Mihri ruhsârıñı zülf içre nihân itme meded
- 5 Sen de bülbül gibi ol nev-güli taşdı' itdiñ
Yeter ey Es'ad-ı şûrîde fiğân itme meded

(4b) mihr: meh-rû AE.

(29) AE.8a; TS.7b

(3a) Sahtdır: Sahtde AE.

(5a) ol nev-güli taşdı' itdiñ: ol nev-güli kıssâ itdiñ AE.

30

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Gûldü bir nâz ile kim nâzına oldum dil-bend
Cilve-i kâmet-i mümtâzına oldum dil-bend
- 2 İhtirâz ile gelüp böyle hırâm eyledi kim
Cünbüş-i işve-i şannâzına oldum dil-bend
- 3 Feyz-i rûh eyledi bir harf-i vişâl ile baña
Dehen-i nâtika-pervâzına oldum dil-bend
- 4 Ğarażı baña iken ğayra dönüp virdi küşâd
Nâvek-i luţf-ı çep-endâzına oldum dil-bend
- 5 Her nefes şu'le-i âvâz ile yandurdu beni
Ol bütün nağme-i şehnâzına oldum dil-bend
- 6 Es'adâ şevk-i leb-i yâr ile sihr itdi yine
Hâmeniñ şîve-i i'câzına oldum dil-bend

31

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 İdeli şem'-i fûrûĝ-ı ruĝ-ı cânâne ğased
Eyledi 'aşık-ı dil-sûza da pervâne ğased
- 2 Dir dimez jâleyi gülşende güle diklendi
Yaraşur itme göñül bülbül-i nâlâne ğased
- 3 Zülf-i pür-tâbını yârîñ ne güzel destelediñ
Kuvvet-i pençe-i ikbâliñe ey şâne ğased

(30) AE.8b; TS.8a

(4a) Ğarażı: Mağşadı TS.

(6b) Hâmeniñ: Hâmemiñ AE.

(31) AE.8b; TS.8a

(2a) jâleyi gülşende: nâleyi gülşende TS.

(4a) Gerdenin ğalka-i âĝûş-ı ümîde: Gerden-i ğalka-i bâzû-yı ümîde AE.

- 4 Gerdeniñ halka-i âgûş-ı ümîde aldı
‘Âşık eylerse n’ola tavk-ı girîbâne hased
- 5 Ahter-i tâli’i ber-geşte olan bed-rûzuñ
Şubh-ı ümmîdi ider şâm-ı garîbâne hased
- 6 Zîb-i dîvân olalı bu gazel-i nev Es’ad
Ağız açdırmadı hîç nükte-şinâsâne hased

HARFÜ’R-RÂ

32

Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün Mefâ’îlün

- 1 Alup âyîne hüsni-şûret-i ‘âlem-pesendin gör
Görüb n’eylersin âhir sâde-ruh cânânı kendin gör
- 2 Eger görmek dilerseñ nev-nihâl bir sehî servi
Kenâr-ı havzda ‘aks-i kadd-i bâlâ-bülendin gör
- 3 Hele minnet Hudâ’ya sen de gördün âfet-i ‘aşkı
Ne âh-ı serd-i hasretler çekermiş derd-mendin gör
- 4 Gam-ı zülfüyle bir âlüfte-i âşüfte-destârıñ
Perişândır ne rütbe turre-i müşgîn-kemendin gör
- 5 Görüp giryân-ı hasret olduğım dilber gelür dirsen
Nice dem-beste olmuş şimdi la’î-i nûş-ıhandin gör
- 6 Mücessem şûret-i hamyâze-i hırmâna dönmüşdür
Şikenc-i halka-i güldâm-ı zülf-i şayd-bendin gör
- 7 Düşüp pâ-mâl-i meydân-ı mükâfât olduğın Es’ad
Seni pâ-mâl-i esb-i nâz iden ol şeh-levendin gör

33

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Añılsun câm-ı la'l-i dilberi nûş itdigim demler
Sürûd-ı mey gibi ser-germ olup cûş itdigim demler
- 2 Virüp hûnyâ-ger-i 'aşkıñla bezm-i şevke germiyyet
Sürûr-ı söz ü sâz u şöhet-i gûş itdigim demler
- 3 Añılsun gül gibi güldükce sen ben âh-ı hasretle
Hezârân 'andefibi lâl ü medhûş itdigim demler
- 4 İdüp sûz u güdâza şu'le-i âvâz ile âgaz
Zebân-ı âteşin-i şem'-i hâmûş itdigim demler
- 5 Añılsun gülşen-i ülfetde sen serv-i hoş-endâmı
Çeküp pehlû-yı üns-i zevke hem-düş itdigim demler
- 6 Düşüp şad pîç ü tâb-ı ârzûya şevk-i vaşl ile
Miyân-ı mû-mişâliñ zîb-i âgûş itdigim demler
- 7 Añılsun rûz u şeb şahrâ-yı feyz-âbâd-ı sevdâda
Harîf-i şûr-ı 'aşkı rehzen-i hûş itdigim demler
- 8 Hemân der-yâd idüp Es'ad gibi endîşe-i 'aşkı
Bütün dünyâyı hâtırdan ferâmûş itdigim demler

(33) AE.9a; TS.8b

(1b) Sürûd-ı mey gibi: Şafâdan mey gibi AE.

(2a) hûnyâ-ger-i 'aşkıñla: hûn-âbe-i 'aşkıñla AE.

(3a) ben âh-ı hasret ile: ben âh u zâr ile TS.

34

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 'Uşşâka kârı ben bilürüm dek ü hîledir
Aldandığım o kâfire hep bile bilebilir
- 2 Cevr eylemekde dôsta hem-destdir rakîb
Ol nâ-bekârîñ işlediği yâr eliyledir
- 3 Hîç oldı baķ seniñle geķen rûz-gâr-ı vaş
Gûyâ ki kışsa-i Salamân ü Kefîledir
- 4 'Azm itdi Ka'be'ye dilimi yakmağa rakîb
Pey-revligi o kafirîñ Aşhâb-ı Fîledir
- 5 Es'ad miyân-ı sîne-i yâre gözün deger
Şâ'irleriñ belî nazarı kâl ü kîledir

35

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Kemend-i zülf-i kec-endîşe diķķat itmişler
Hıtâya 'azv ile el-ħaķ işâbet itmişler
- 2 Ĥadîş-i silsile-i turrenden kinâye ile
Ĥikâyet-i şeb-i hecri rivâyet itmişler
- 3 Siyâh-kârî-i tarrâr-ı zülf-i şeb-gîriñ
Sipîhr-i kec-reve nisbetle töhmet itmişler
- 4 Miyân-ı nâzikiñi mû diyü idüp ta'bîr
Edâda mûy-şikâfân nezâket itmişler
- 5 Nişâne almada erbâb-ı 'aşkı ĝamzeleriñ
Ĥadeng-i tîri każâyâ niyâbet itmişler

(34) AE.9b; TS.20a

(1a) 'Uşşâka kârı: 'Uşşâķ-ı kârı AE.

(1b) kâfire: sâħire TS.

(35) AE.9b; 8b

(2a) kinâye ile: kenâr ile AE.

- 6 Tegâfülüñde olan setre olmayup reh-yâb
Bu bâbda dil ü cân hayli gaflet itmişler
- 7 Degül cüdâ gam-ı dildârdan gönül Es'ad
Derûn-ı sînede dîrîne ülfet itmişler

36

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Şanma kim nâzik hemân ehl-i niyâza nâz ider
Böyle bir nâzendedir nâzik ki nâza nâz ider
- 2 Naḥl-i ḳaddiñ ser-bülend-i nâzdır bir rütbe kim
Şem'-i bezm-efrûz serv-i ser-firâza nâz ider
- 3 Nâzdan bir laḫza ağmaz eylemez ol çeşm-i mest
Günde maḫmûrân-ı 'aşḳa tarz-ı tâze nâz ider
- 4 Nâzenînim nâz iderse vechi var üftâdeye
Resmeder gül bülbül-i bî-berg ü sâza nâz ider
- 5 Feyz-i 'aşḳ-ı pâkle ma'sûḳa nâz eyler gönül
Var mı bir Maḫmûdı görmüş kim Ayâza nâz ider
- 6 Gel açıl dem-beste olma keşf-i râz it ey gönül
Söylemez râz-ı derûnın keşf-i râza nâz ider
- 7 Şâhid-i ma'nî o deñlü nâzenîndir Es'adâ
Gâh olur kim ḫâme-i mu'ciz-tırâza nâz ider

37

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Dil-i 'ârif ki fikr-i nükte-i bûd u nebûd eyler
Reh-i dilberde maḫvolmağla işbât-ı vücûd eyler

(36) AE.9b; TS.9a

(37) AE.10a; 9a

- 2 Ser-i râhında yâriñ hâk-i râh olsam n'ola zîrâ
Ki hâk âhir firâz-ı çarh-ı a'lâya şu'ûd eyler
- 3 Bu âteşle ne mümkin râz-ı 'aşkı sînede ihfâ
Dil-i micmerde 'anber durmayup elbette dûd eyler
- 4 Ne deñlü ser-keş ü gerden-firâz olsañ yine sâkî
Cem'i ta'zîm idüb mînâ gibi câma sücûd eyler
- 5 İder geh va'd ile ta'tyîb ü gâhî kahr ile tehdîd
Velî incâz-ı va'd-i lutfî dîr ü kahrı zûd eyler
- 6 Hevâ-yı gönçe-i la'liyle bir gül-çehreniñ Es'ad
Demâdem 'andelîb-i hâme âheng-i sürûd eyler

38

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Hatt-ı lebiñ mi sebze-i âb-ı beķâ mıdır
Hâl-i ruhuñ mı ahter-i şubh-ı ziyâ mıdır
- 2 Ey mâh-çehre şafha-i rûyuñ mı yoksa kim
Âyîne-i cemâl-nümâ-yı Hudâ mıdır
- 3 Pîş-i nazarda sîne-i şâfiñ mı pür-fürûğ
Yoksa fezâ-i maşrıķ-ı şubh-ı şafâ mıdır
- 4 Bir âb u tâb var gül-i rûyiñda şu'le-rîz
Bilmem fûrûğ-ı ğâze mi reng-i hayâ mıdır
- 5 Kadd-i hamîde ile beni her gören didi
Bir serv-i ser-bûlende 'aceb mübtelâ mıdır
- 6 Bûs-ı lebiñle kâm-rev olmadım henüz
Şer'-i vefâda böyle cefâlar revâ mıdır

(2a) hâk-i râh olsam n'ola zîrâ: hâk-sâr olsam n'ola TS.

(3a) râz-ı 'aşkı: sûz-ı 'aşkı AE.

(38) AE.10a; TS.9b

(4a) şu'le-rîz: şaflanur AE.

(6a-b) AE.- (İlk mısradâ eksiklik vardır).

- 7 Es'ad şikenc-i turrede bu hâl-i 'anberîn
Cân-ı esîre dâne-i dâm-ı belâ mıdır

39

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ol naz-pîşe kim dil-i zâr âşinâsıdır
Her nâzenîn ki var hep âniñ mübtelâsıdır
- 2 Yalnız gönül fütâde degül ol sehî kade
Serv-i çemen de 'âşık-ı ser-der-hevâsıdır
- 3 Mânend-i 'andelîb hezârân hezâr zâr
Ol gül-'izâr-ı gönçe-lebiñ bî-nevâsıdır
- 4 Gülşende gönçe reşk ile dil-teng-i hasreti
Gül sîne-çâk-i şevk-i ruh-ı hoş-nümâsıdır
- 5 Pâ-bestegân-ı mihnete ser-tâbe-pâ belâ
Ammâ ki n'ide turreleri baş belâsıdır
- 6 Ser-geşte eyleyen dil-i ber-geşte-tâli'i
Müjgân-ı şaf-keşide-i rû-ber-kaşâsıdır
- 7 Destân-ı gam ki ardı kesilmez hikâyedir
Tûfan-ı eşk-i çeşm-i terim mâcerâsıdır
- 8 Es'ad hezâr cân ile ol mâh-pâreniñ
Kurbânıdır fütâdesidir cân-fedâsıdır

40

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Çîn-i gîsûsına zencîr-i teselsül didiler
Döndiler sonra hatâdır diyü kâkûl didiler

(7b) dâne-i dâm-ı belâ: mâye-i dâm-ı belâ AE.

(39) AE.10b; TS.9b

(40) AE.10b; TS.10a

2 Gönçe-i la'î-i şeker-ḥandesine gül dir iken
Yañılıb zâyika-sencân-ı heves mül didiler

3 Ḥayli ğaflet olunup fehm-i merâmiyyetde
Cünbüş-i nâvek-i müjgâna teğâfûl didiler

4 Cüst-cû eylediler mûy-miyâna ta'bîr
Mû-şikâfân aña hep cây-ı te'emmül didiler

5 İhtizâz ile görüp 'âşıka meyl eyledigin
Serv-i bâlâ-revine naḥl-i temâyûl didiler

6 Ḥalka-i zülf-i ḥam-ender-ḥam-ı pîç-â-pîçe
Kimisi dâm-ı belâ kimisi sünbül didiler

7 Her kime şordum ise renc-i ğam-ı 'aşka devâ
Es'adâ çâre hemân şabr u taḥammül didiler

41

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

1 Lebiñ vaşf eylesem tûṭî-i şekker-ḥâyı kim diñler
Nevâ itsem maḳâm-ı bûselikde nâyı kim diñler

2 Terennüm-sâz olursa murğ-ı ṭab'im şevḳ-i rûyuñla
Çemende 'andelîb-i dâsitân-pîrâyı kim diñler

3 Ger ol âyîne-ruḥsâra muḳâbil nuṭka gelsem ben
Sühen-perdâzîyi tûṭîyi yâ bebgâyı kim diñler

4 Bizim destân-ı ḥüsn-i 'aşkıımızdır söylenen cânâ
Kühen-efsâne-i Mecnûn ile Leylâ'yı kim diñler

5 Beni taşdıḳ ider ehl-i ḥired da'vâ-yı sevdâda
Bu vâdîde belî Mecnûn gibi ḥod-râyı kim diñler

6 Şafâ da'vâ iderse gerden-i sâḳîye nisbetle
Mücerred boşbogazlıḳdır göñül mînâyı kim diñler

(2b) yañılıb: egleyüb AE.

(4b) mû-şikâfân-ı edâ: Mû-şikâfân aña AE.

(41) AE.11a; TS.10a

- 7 Libâs-ı lafzıdır manzûr olan şûret-perestâna
Bu 'âlem içre Es'ad kim okur ma'nâyı kim diñler

42

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Görenler peyker-i cânânı kûh-ı nûrdur dirler
Sehî kıdd-i kıyâmet-hîzi nañl-i Tûr'dur dirler
- 2 'Aceb serbeste-râz-ı kes-megû-yı hayret-efzâ kim
Şeker-ñand-i leb-i teşrîn-i yâre şûrdur dirler
- 3 Keşâkeşden ğaraž bâzû-yı sabrı azmâyişdir
Kemân-ı ebruvân-ı yâr için pür-zûrdur dirler
- 4 Eñibbâdan niyâz-ı çâre-i derd-i dil itdikce
'İlâc olmaz saña zañm-ı diliñ nâsûrdur dirler
- 5 Ma'ârif-pişegândan her kime sorşam seni Es'ad
Miyân-ı 'ârifânda şâ'ir-i meşûrdur dirler

43

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Nâz u 'işveyle geçen cân mı cânân mıdır
Yoksa ol serv-i sehî kıdd-i hırâmân mıdır
- 2 Rû-nümâ bir tâb var hüsnuñde mânend-i şafağ
Bilmezem ammâ fûrûğ-ı ğâze mi kân mıdır

(7a) manzûr: menfûr AE.

(42) AE.-; TS.10a

(4a) Eñibbâdan: Eñibbâdan AE.

(43) AE.11a; TS.10b

(1a) cân mı cânân mıdır: cânım mı cânânım mıdır TS.

(1b) hırâmân mıdır: hırâmanım mıdır TS.

- 3 Gûş ũutmazsın nevâ-yı 'andefb-i zâra bir
Hey mürüvvetsiz bu da feryâd u efgân mıdır
- 4 Gördüğüm rûz-ı siyehdir senden ey çeşm-i siyâh
Yâr bâ-te'sîr-i baht-ı nâ-besâmân mıdır
- 5 'Âşık-ı zârın görüp zâlim tecâhülle dimiş
Bu dağı mecrûh-ı nevk-i tîr-i müjgân mıdır
- 6 Seyl-i şûr-engîz-i tûfan oldum ammâ bilmedim
Dicle mi cûş-ı sirişk-i çeşm-i giryân mıdır
- 7 Es'adâ gark-âb-ı feyz-i şevk iden âfâkı hep
Cûşîş-i deryâ-yı tab'-ı güher-efşân mıdır

44

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 O şâh-ı kişver-i bîdâde çok tezallüm ider
O seng-dilde gönül merhâmet tevehhüm ider
- 2 Ne hâldir bu ki zâr ağladıkca bülbül-i cân
Gül-rû-yı gonçe-dehen gül gibi tebessüm ider
- 3 Harîm-i vaşlıña yol bulsa da dil-i bî-hod
Telâş-ı kurb ile naqd-i şu'ûrını güm ider
- 4 Uşûl-i fâhtede kumrî-i dil-i şeydâ
Hevâ-yı serv-ğadiñle nevâ terennüm ider
- 5 Hayâl-i ahter-i hâliñle bu dil-i bîdâr
Şabâh-ı haşr olunca şumâr-ı encüm ider

(5b) Bu dağı: Ol dağı TS.

(44) AE.11b; TS.10b

(1b) gönül: meger TS.

(4b) nevâ terennüm ider: terennümi güm ider AE.

(5a) bu dil-i bîdâr: dîde-i bîdâr TS.

(5b) haşr: maşşer TS.

- 6 Begim Şu kâfir-i hâliñ seniñ be-vech-i hulûd
Behişt-i hûsnde bilmem niçe tenaĝĝüm ider
- 7 O tıfl-ı tâze ki cûy-ı vefâya çesbândır
Geline ĥarf-i vişâle niçün tela'sûm ider
- 8 Bakup ol âyîne-ruhsâra Es'ad-ı ĥayrân
Zebân-ı hâl ile tûtfı gibi tekellüm ider

45

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Şanma bir sencileyin 'âleme cânâne gelür
Bu güzelliĝde ne gelmiş daĥı cânâ ne gelür
- 2 Dürç-i deryâ-yı taşavvurda nazîriñ yoĝdur
Böyle pâkîze güher 'âleme yek-dâne gelür
- 3 Hûsnüne ĝâze ile tâ bu ĝadar virme fûrûĝ
Korĝarım Şem' Őanar bezmiñe pervâne gelür
- 4 Olsa sencîde-i mîzân-ı nigâh-ı inşâf
Pelle-i hûsnde Yûsuf ile yan yâne gelür
- 5 Ĥat müselmâna yakın itmiş o muĝbeçeyi lîk
Kâfiriñ ĝamzesi zann eylemem îmâne gelür
- 6 Ĥancer-i nâz-be-kef mest-i şarâb-ı naĥvet
Biñ şer ü şûr ile gördüm gelür ammâ ne gelür

(7a) O tıfl-ı tâze ki cûy-ı vefâya çesbândır: o tıfl-ı tâze-zebânım ki çerpe çesbândır TS.

(45) AE.12a; TS.11a

(1a) Sencileyin: Sencil TS.

(1b) güzelliĝde: güzelliĝden TS.

(2a) deryâ-yı taşavvurda: deryâda taşavvurda AE.

(3a) virme fûrûĝ: virür fûrûĝ AE.

(3b) bezmiñe: meclise TS.

(5a) Ĥat-ı müselmânAE..o muĝbeçeyi lîk: Ĥat-ı Süleyman'AE...muĝbeçe lîk AE.

(5b) Kâfiriñ: Kâfir AE.

(6a) Mest-i şarâb-ı naĥvet : Muşt-ı şarâb-ı naĥvet TS.

- 7 Dâstân-ı ğamiñı gûş ideli ey Es'ad
Kışsa-i Leylî vü Mecnûn baña efsâne gelür

46

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Dil-i dîvâne dildâr-ı dil-ârâsın arar izler
Belî Mecnûn olan elbette Leylâsın arar izler
- 2 Göñül Mecnûn-şifat rû-pûşîş-i sevdâ-yı Leylâdır
Hakîkatde niķâb kendi mevlâsın arar izler
- 3 Degül çün naķş ya ferş-i râh-ı yâr oldığı bî-ca
Yine peygâm-ı ğîsû-yı muţarrâsın arar izler
- 4 Degül bîhûde gû gû diyü cüst ü cûsı kumrîniñ
Güm itmiş bî-nevâ ol serv-i bâlâsın arar izler
- 5 Mu'ammâ-güne telmîh itdi dün bir nükteye Es'ad
Ne kaşd itmiş diyü ol şûh ma'nâsın arar izler

47

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Felâtûn-ı kemend-i kâkûlün dîvâne itmişdir
Çerâğ-ı Tûrı şem'-i 'ârızîñ pervâne itmişdir
- 2 Hevâ-yı çîn-i zülf ü hâl-i müşğîniñ dil-i zârı
Esîr-i bend-i dâm u mübtelâ-yı dâne itmişdir
- 3 Ne deñlü âşinâ bigânedir baķ çeşm ü hüsnuñ kim
Dil-i çeşm-i sehlâyı ma'nî-yi bigâne itmişdir

(46) AE.12a; TS.11a

(2b-3a) AE.-

(5a) telmîh: îhâm TS.

(47) AE.12a; TS.11a

(3b) AE.- Bu mısradaki eksiklik vardır.

- 4 'Aceb gönl-i perişân şûh-ı
Dili âyîne mihr ü cihânı şâne itmişdir
- 5 Bu şeb sâkî dil-i vîrânı ma'mûr eyleyem dirken
Harâb-ender-harâb-ı cilve-i mestâne itmişdir
- 6 Seniñ naqş-ı rehiñ ey reşk-i şûret-hâne-i ma'nî
Beni mânend-i şan'ân sâkin-i bût-hâne itmişdir
- 7 İnanmazsañ eger bir kerrecik teşrîf idüþ gör kim
Baña Es'ad gibi derd ü gamıñ cânâ ne itmişdir

48

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Lâle-i dâğ-ı heves şu'le-i ruhsârıñdır
Gönçe-i hûnîn-ciger la'l-i şeker-bârıñdır
- 2 Nûş-ı câm-ı lebinîñ teşnesidir çeşme-i Hızır
Nuşk-ı 'îsî eşer-i şîve-i güftârıñdır
- 3 Serv-i bâlâ diyü âh eylediği fâhteniñ
Serv-i nâzım kad-i mevzûn-ı bâlâ-bârıñdır
- 4 Gül degül bûlbûl-i şûrîdeyi pür-nâle iden
Ârzû-mendi gül-gönçe-i destârıñdır
- 5 Sâye-veş nahl-i tecellî kadîñ üftâdesidir
Serv naqş-ı kadem-i cilve-i reftârıñdır
- 6 Yok haţâ turre-i tarrârda Es'ad ser-i mû
Tîre-rûzî eşer-i baht-ı siyeh-kârıñdır

49

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Hayâl-i nergis-i mest ü mey-i la'liñle hûlyâda
'Aceb zerrîn kadehle câm-ı şöhetler çekilmişdir

(48) AE.12b; TS.11b

(49) AE.12b; TS.-

- 2 Meşâm-ı cânâ bûy-ı kâkûlûñ îşâl içün cânâ
Nesîm-i şubh-gâhîden ne mihnetler çekilmiştir
- 3 Tılsım-ı sihr ile 'ağd eylemiştir gûyiyâ bendiñ
Çözünce düğmesin yâriñ ne zahmetler çekilmiştir
- 4 Ğam-ı dildâr u reşk-i tâli'-i ağıâr ile Es'ad
Niçe feryâd-ı serd ü âh-ı hasretler çekilmiştir

50

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Dehân-ı ârzûda şevk-i la'liñle harâret var
Hayâl-i kâmetiñle dilde âşûb-ı kıyâmet var
- 2 Dehân-ı tengiñe söz yok velf güftâr-ı la'liñle
Zebân-ı kâl ile ta'bîre gelmez başka hâlet var
- 3 Girüp ârâm iderdik bî-tekellûf tav'-ı h'âhişle
Perî-zâ bilmedik biz şîşe-i dilde ne şafvet var
- 4 İder vaz'-ı şütür-gürbe ile şiklet meclis itse
Raķib-i hâr zarîfiñ cild-i nâ-pâkinde ğulzet var
- 5 Tekellûf ber-ţarâf bünyâd-ı şî'r-i dil-nişînimde
Metânet yoksa Es'ad haķķa baksañ bir nezâket var

51

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Gördüm ol şûh bu şeb hânemi pürsân geliyor
Bîm-i ağıâr ile düzdîde vü tersân geliyor

(50) AE.12b; TS.14a

(1a) harâret: halâvet TS.

(2b) Zebân-ı kâl: zebân-ı hâl AE.

(5a) şî'r-i dil-nişînimde: ţarĥ-ı dil-nişînimde AE.

(51) AE.13a; TS.14a

(1a) şûh: şûhi TS.

- 2 Perde-i şâme-nüvâzî idüb ol mihr-i münîr
Meh gibi encümen-i 'işrete pinhân geliyor
- 3 Dirilmiş gül gül açılmış semen-i ruḥ-sârı
Gül-i şebnem-zede-veş hürrem ü handân geliyor
- 4 Vaz'-ı merdâne velî lehcesi şannâzâne
Seyr iden cümbüşini dir ki kızoglan geliyor
- 5 Halka-i gûşuna dökmüş gibi âvâze-i ḥaṭ
Ḥâtıra ḥâtıra-i zülf-i perîşan geliyor
- 6 Pîrenmiş ḥaṭ ile şafḥa-i rûyunda yeri
Türresi ṭarf-ı binâgûşuna lerzân geliyor
- 7 Feyz-i tîriñ ḥaṭ-ı sebzi ile Es'ad cânân
Eski itdiklerine şimdi peşîmân geliyor

52

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Zülfüñ ne dem ki perde-keş-i rûy-ı âl olur
Sünbül mişâli 'âşıkñ âşüfte-ḥâl olur
- 2 Ta'bîr idince şîve-i çeşm-i füsûn-geriñ
Destimde ḥâme mürde-i siḥr-i ḥelâl olur
- 3 Bu ḥüsn-i dil-firîb bu nîreng-i ân ile
Dil-dâde olmamak saña emr-i muḥâl olur
- 4 Baḥşi uzatdı perçem-i pür-ḥamla gerdeniñ
Korkum odur ki arada birḳîl ü kâl olur
- 5 Mazmun-ı ḥaṭ mı siḥr mi efsûn mıdır 'aceb
Zîrâ seni görünce baña başka ḥâl olur

(2a) Perde-i şâme-nüvâzî: Perde-i şâme-ḳavârî AE.

(3b) şebnem-zede-veş: şebnem-zede ter AE.

(7a) Feyz-i tîriñ: Feyz-i tîriniñ TS.

(52) AE.13a; TS.14b

- 6 Dil muḳtezâ-yı câmi'a-i bî-ḥodî ile
Bî-îhtiyâr mâil-i her ḥurde-sâl olur
- 7 Pey-revlik eyle Râğıb-ı hoş-gûya Es'adâ
Dil refte refte maḥrem-i râz-ı kemâl olur

53

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Bezme sen gelmeyecek feyz-i meserret mi gelür
Dil-i ḥayret-zedeye neş'e vü ḥâlet mi gelür
- 2 Sensiz ey nûr-ı nâzar mâye-i ârâm-ı derûn
Dîdeye feyz-i cilâ sîneye râhat mı gelür
- 3 Hûş-darû-yı vişâliñ meded itmezse eger
Ḥaste-i miḥnet-i hicrâna ifâkat mi gelür
- 4 Öpmege kûşe-i dâmânın o şâh-ı ḥüsnüñ
Cûş-ı bîgânedden üftâdeye nevbet mi gelür
- 5 Şeng ü şûḥ olmayıcaḳ sâḳî-i bezm-i 'işret
Rind-i dürd-keş-i maḥmûra şetâret mi gelür
- 6 Sen hemân şarf idegör naḳd-i niyâzı ey dil
Nâzdan yoksa o nâzende ferâgat mı gelür
- 7 Hep gelen zaḥm-ı sitem seng-i cefâdır ancak
Dest-i cevrenden anıñ merhem-i şihḥat mi gelür
- 8 Baḳmadıñ 'ârız-ı gül-tıynet-i yâre Es'ad
'Andelib-i dil-i 'uşşâka ḳanâ'at mı gelür

(53) AE.13b; TS.14b

(1b) neş'e vü ḥâlet: neş'e-i ḥâlet TS.

(5b) Rind-i derdî-keş-i ... şetâret TS. : Rind-i dürd-keş-i şenâdet AE.

54

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Göñül âşüfte-i gül-gonçe-i destârıñdır
'Aql sevdâ-zede-i zülf-i siyeh-kârıñdır
- 2 Müşterî nukre-i eşk ile saña merdüm-i çeşm
Sîne naqdîne-i dâğ ile harfdârıñdır
- 3 Yalınız haste-i çeşm-i siyehiñ ben degülüm
Çarh-ı çârümde Mesîhâ bile bîmârıñdır
- 4 Tîr-i dil-dûz-ı kazâ bildigi ehl-i 'aşkıñ
Seniñ ey kaşı kemân gamze-i hûn-hârıñdır
- 5 Şanma dil-beste-i zülf-i digerândır Es'ad
Bî'llâh ey âfet-i cân kendi giriftârıñdır

55

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fa'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Meclis-i hûlyâda dille dil-rübâ söyleşdiler
Tarh idüb teklifi iki âşinâ söyleşdiler
- 2 Hod-be-hod tenhâca şerh-i Gülşen-i Râz eyleyüb
Kûşe-i halvetde ihvân'uş-şafâ söyleşdiler
- 3 Dîde-i şeb-zinde-dâr u şem'-i meclis şubha dek
Yâd idüb eyyâm-ı vaşlı mâcerâ söyleşdiler
- 4 Cân-ı zâr ile dil-i şeydâ gelüp bir araya
Birbiriyle ikisi derd ü belâ söyleşdiler
- 5 Tâ seher her şeb giriftârân-ı bend-i zülf-i yâr
Kıssa-i dûr u dırâz-ı ibtilâ söyleşdiler

(54) AE.13b; TS.15a

(5b) Bî'llâh: Seniñ TS.

(55) AE.13b; TS.15a

(2b) Kûşe-i halvetde: Kûşe-i ülfetde TS.

(5a) Tâ seher her şeb giriftârân...: Tâ seher harf-i giriftârân AE.

- 6 Çeşm-i hasret-pîşeye hâk-i reh-i cânâneyi
Es'ad erbâb-ı başîret tûtiyâ söyleşdiler

56

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Nîm-i şeb dille hayâl-i dil-rübâ söyleşdiler
Bî-muhabbâ itdiler zevk u şafâ söyleşdiler
- 2 İtdiler râz u niyâz ammâ zebân-ı hâl ile
'Aşkdan bahş açdılar harf-i vefâ söyleşdiler
- 3 İki kâfir-mâcerâ ya'nî dü çeşm-i şûh-ı yâr
Remz ile çeşm-i terimden mâcerâ söyleşdiler
- 4 Genc-i ahzân içre Ya'kûb ibtilâyân-ı firâk
Vaşlıñı ey Yûsuf-ı şânî devâ söyleşdiler
- 5 Zahm-dârân-ı dem-i tîg-i nigâhıñ bî-bedel
Çâre ahkâm-ı kazâ için rızâ söyleşdiler
- 6 Zülfüne geh müşg-i Çîn geh şâm-ı gam ta'bîr idüp
Bir alay efsâne-gû el-hak hatâ söyleşdiler
- 7 Gün yüzüñ şevkiyle destân-ı gamı şerh eyleyüp
Es'ad-ı zâr u hazîn ü bî-nevâ söyleşdiler

57

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Güft-gû-yı 'aşkı hâmûş olmayan bilmez nedir
Kadr-i 'aql u hûş medhûş olmayan bilmez nedir
- 2 Bülbülün te'sîr-i âh-ı dil-hırâş-ı hasretiñ
Gül gibi ser-tâbe-pâ gûş olmayan bilmez nedir

(56) AE.14a; TS.15a

(7a) Gün yüzüñ: Gül-yüzüñ TS.

(7b) Es'ad-ı zâr: Es'adâ zâr AE.

(57) AE.14a; TS.15b

- 3 Lezzet-i nâm-ı bülend ü şöhret-i âvâreyi
Yâd-ı 'âlemden ferâmûş olmayan bilmez nedir
- 4 Sâdelik zevk-i şafâsın şor gönül âyîneye
Bu serancâmı nemed-pûş olmayan bilmez nedir
- 5 'Âlem-i tecrîd dervîşâna mahşûş oldığın
Pâdişâhım hâne-ber-dûş olmayan bilmez nedir
- 6 Şem' için pervâneniñ sûz u güdâz-ı şevkini
Âteş-i 'aşkıyla pür-cûş olmayan bilmez nedir
- 7 Vâkıf olmak ister isen Es'adâ dem-beste ol
Güft-gû-yı 'aşkı hâmûş olmayan bilmez nedir

58

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 La'l-i nâbiñ ki Mesîhâ ile hem-demlik ider
Haste-i 'aşka devâ söylese ebkemlik ider
- 2 Âh kim sîne-i kâfûr-nümûnuñ ne zaman
Şarılıp sîne-i mecrûhuma merhemlik ider
- 3 Şubha dek nâle vü feryâd ile her dem dil-i zâr
Bezm-i firkatde gehî zîr ü gehî bemlik ider
- 4 Şanma bâzâr-ı muhabbetde tehî-dest beni
Dâğ-ı hasret baña dinâr ile dirhemlik ider
- 5 Seyl-i eşk ile gubâr-ı dili teskîn itse
Merdüm-i çeşm-i terim baña bir âdemlik ider
- 6 Rind bir câm u iki şîşe ile tenhâca
Şadr-ı meyhânedede şâhım ne geçüp Cem'lik ider

(58) AE.14b; TS.15b

(6b) şahım: şâhâ TS.

- 7 Bu girân-bâr ile mizân-ı cezâda Es'ad
Havfım oldur ki 'ayâr-ı 'amelim kemlik ider

59

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Müjgânlarıñ ne dem ki şaf-ârâ-yı nâz ider
Mülk-i cihânı pâ-zede-i türktâz ider
- 2 Çeşmiñ gurûr-ı hüsni ile çün nîm-bâz ider
'Uşşâk-ı zârı küşte-i şemşîr-i nâz ider
- 3 Bir mihr-i hüsne oldı gönül germ-i ittişâl
Kim mâhı vaqf-ı âteş-i sûz u güdâz ider
- 4 Bâlâ çekerse böyle ger ol ser-bülend-i nâz
Serv-i sehîyle kâmeti bahş-i dırâz ider
- 5 Zâhirde çeşm-i rağbeti ağıyâradır velî
Düzdîde biñ girişme-i 'âşîk-nüvâz ider
- 6 Oldum nigâh-ı şûhuna mahrem şu deñlü kim
Bî-tercümân gamze baña keşf-i râz ider
- 7 Nâz u niyâz-ı keşmekeş-i hüsni ü 'aşkı gör
Mahmûd'ı diler bu reh-i zülf-i Ayâz ider
- 8 'Âfâkı tutdı şöhretimiz 'aşk-ı pâk ile
Es'ad o şâh dağı neden ihtirâz ider

(59) AE.14b; TS.16a

(1b) Mülk-i cihânı: Mülk-i şekîbi TS

(4b) kâmet-i bahşî: kâmet-i bahtı TS.

(8b) o şâh : o şûh AE.

60

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Bilmedim böyle cefâ-kâr olacaksın âhîr
Düşmen-i cân u dil-âzâr olacaksın âhîr
- 2 Saña cân virmez idim âfet-i cânım evvel
Fehm ideydim ki dil-âzâr olacaksın âhîr
- 3 Bağladım zülfüne dil eyledim ammâ ne hıta
Ben bileydim ki gâlaḫ-kâr olacaksın âhîr
- 4 Ehl-i 'aşka bu kadar cevr ü cefâ itme şaḫın
Sen de bu derde giriftâr olacaksın âhîr
- 5 Reng ü bûy-ı ruḫ-ı gül-gûnuña aldanma gülüm
Sen ki hem-ḫadr-i ḫaş u ḫâr olacaksın âhîr
- 6 Çok da nâz itme ḫarîdâr-ı metâ'-ı vaşla
Giderek şâhid-i bâzâr olacaksın âhîr
- 7 Tâli'-i Es'ad'ı ber-geşte iden heḫ sensin
Sen de ey çarḫ nigûn-sâr olacaksın âhîr

61

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Göñül bir âfetiñ mecrûḫ-ı tîḡ-i ebruvânıdır
Ki 'âlem-i dil-figâr-ı ḡamze-i nâ-mihribânıdır
- 2 Dil-i ḫod-ser yine bir Yûsuf-ı ḫûsne ḫul olmuş kim
'Azîz-i Mışır anıñ kemter ḡulâm-ı ḫûsn ü ânıdır
- 3 Degül naḫş-ı cemâliñden derûnum bir nefes ḫâlî
Ki levḫ-i sînem ol âyîneniñ âyîne-dânıdır

(60) AE.15a; TS.16a

(5a) aldanma âhîr: aldanma gülüm AE.

(61) AE.15a; TS.16b

- 4 Seni zülfi gibi pür-pîç ü tâb-ı şevk iden ey dil
O şûh-ı hoş-ķabânıñ hasret-i mûy-miyânıdır
- 5 Sebük-mağzâne her ser-der-hevâ-yı hüsne meyl itmez
O dil kim bâde-i câm-ı haķîkat ser-girânıdır
- 6 Zebân-ı kâl ile hâl-i dili ta'bîr ķâbil mi
Nigâh-ı hasret ancak ehl-i derdiñ tercümânıdır
- 7 Sözümden aňlanur kim olduğı ol âfetiñ Es'ad
Ne lâzımdır açıķdan söyleyim işit fülânıdır

62

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Âh kim ol bî-vefâ üftâdesin nâlân ider
Mübtelâ-yı ğam dûçâr-ı derd-i bî-dermân ider
- 2 Da'vet itsem gel disem gelmez ider va'de hilâf
İntizâr ile dil-i pür-iştiyâk-ı ķân ider
- 3 Ref-i vaķt eyler bir ednâ 'özü-i nâ-ber-câ ile
'Âşık-ı zârı esîr-i miñnet-i hicrân ider
- 4 Bezm-i ağıyâra tevâzu'la ider teşrif-i nâz
Yanıma gelmek huşûsunda durur 'unvân ider
- 5 Tîşe-i bîdâd ile tek durmayuķ Ferhâd-veş
Kûh-ı ârâmım o Şîrîn-leb yıķar vîrân ider
- 6 Mâcerâmız böyle ķalursa o bî-pervâ ile
Korķarım Es'ad ki naķs-ı rişte-i peymân ider

(7b) işit: işte TS.

(62) AE.15b; TS.16b

(3a) Ref-i vaķt: Def-i vaķt TS.

(5b) Kûh-ı ârâmım: Kûh-ı ârâmı TS.

(6b) naķs-ı rişte: naķz-ı rişte TS.

63

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ol serv-i nâz böyle ki bâlâ-keşîdedir
Elbetde püşt-i kâmet-i 'âşık hamîdedir
- 2 Nâz ile ihtizâzı da itdiñ niyâz-mend
Seyr it kaddiñ ne mertebe nâz-âferîdedir
- 3 Gül mevsiminde bezm-i meyiñ zevk ü hâleti
Bir neş'edir ki câm-ı lebiñden resîdedir
- 4 Mısr-ı hayâl-i kand-i lebiñ cân çıkarsa da
Gûyâ ki şahn-ı sînede cânâ 'akîdedir
- 5 Gül-gûn-ı beyâz-'arızını şanma hatt-ı ter
Bir sebzedir ki berg-i gül üzre demîdedir
- 6 Ma'zûrdur açılmasa ol gönçe bülbüle
Zîrâ ki tıfl-ı hod-ser-i 'âşık-ı nedîdedir
- 7 Es'ad bu 'ağd-i dürr-i şemîn-i belâgatîñ
Her ferdi biñ harîde deger bir ferîdedir

64

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Edeb resmin ri'âyet ile küstâh olma hüşyâr ol
Ki bu dergâh-ı 'âlî âşaf-ı 'aşr âsitânîdir
- 2 Zihî dergâh kim çendîn hezârân Hüsrev-i Dârâ
Yesâvül gibi derbân pâyesiyle pâsbânıdır

(63) AE.16a; TS.17a

(1b) kâmet-i 'âşık: tâkat-ı 'âşık TS.

(5a) 'arızını şanma: 'arız-ı şâfında TS.

(6a) olgönçe bülbüle: ger gönçe bülbüle TS.

(7a) 'ağd-i dürr-i şemîn: dürr-i 'ağd-i şemîn AE.

(64) AE.16a; TS.17a (Bu manzume bir gazel-i müzeyyeldir).

(2a) hayret-i şevk: hayret-i 'aşk TS.

- 3 Vezîr-i ma'delet-güster Ömer Paşa-yı zî-şân kim
Umûr-ı mülkde el-ḥaḫ Nizâmü'l-mülk-i şânîdir
- 4 Kef-i ebr-i 'atâ vü meşrebi deryâ-yı himmetdir
Seḫâvet menba'ı ḫilm ü hayâ vü luḫf kânıdır
- 5 Hoşâ ferḫunde tâli' kim zamân-ı devleti ḫalka
Şafâ vaḫti meserret mevsimi 'işret zamânıdır
- 6 Geçer a'dâsınıñ eyyâm-ı 'ömri hep felâketle
Bu 'işret-ḫânedede mesrûr ancak döstânıdır
- 7 Hudâ göstermesin eksikligin sükkân-ı Bağdâd'a
Kî zât-ı ekremi bu kişveriñ rûḫ-ı revânıdır

65

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Şikenc-i zülfüñ içün pîç ü tâb yazmışlar
Esîr-i 'aşkın içün ıztırâb yazmışlar
- 2 Su'âl-i ğamzene dem-bestegâna ḫayret-i şevḫ
Zebân-ı ḫâl ile ancak cevâb yazmışlar
- 3 Kitâb-ı ḫüsnüñe ey tıfl-ı mekteb-i 'irfân
ḫaḫ-ı ğubâr ile faşlu'l-ḫiḫâb yazmışlar
- 4 Cünûn-ı 'aşkla evza'-ı Kays'ı ehl-i ḫired
ḫiḫâyâ nisbet idüp nâ-şavâb yazmışlar
- 5 Vücûd mülküni tahrîr idende kilik-i ḫazâ
Dil-i şikestemi ḫâne ḫarâb yazmışlar
- 6 Rumûz-ı ḫikmete bir kimse olmamış vâkıf
Egerçi felsefede çok kitâb yazmışlar

(5a) kilik-i ḫazâ: ehl-i fezâ AE.

(65) AE.15b; TS.16b

- 7 Lebinde ھاٲٲ-ı Őikeŧ ile bŭse-cŭyâne
Dehân-ı yârdan Es'ad 'iġâb yazmışlar

66

Mef'ŭlŭ Fâ'ilâtŭ Mefâ'ilŭ Fâ'ilŭn

- 1 Âzŭrdesin begim baňa ammâ sebeb nedir
Ey Őuġ-ı zŭd-renc murâdiň 'aceb nedir
- 2 Hemvâr u Őâf iken baňa âyîne-i ruġuň
Ey sâde-rŭ bu ħin-i cebin-i ġazâb nedir
- 3 Mânend-i ġŭl ġŭlŭp açılırken baňa mŭdâm
Dem-beste olmaġa sebeb ey ġonċe-leb nedir
- 4 Luġf eyle Őŭyle cŭrmŭmi bildir nedir benim
Bihŭde tâ bu mertebe Őŭr u Őeġab nedir
- 5 Zehr-âb-ı ġam mezâġımı telġ itdi Őŭyle kim
Bilmem ġumâr-ı derd ile câm-ı ġarab nedir
- 6 Kesmezken iltifâtıñı Es'addan evvelâ
Şimdi bu kec-nigâh-ı ġazâb rŭz u Şeb nedir

67

Mefâ'ilŭn Mefâ'ilŭn Mefâ'ilŭn Mefâ'ilŭn

- 1 ġŭñŭl kim sŭz-ı Őevġ-i Şu'le-i ġŭsnŭñle micmerdir
ġayâl-i nokġa-i mŭŐġin ġâlîñ anda 'anberdir
- 2 ġŭz açmaz mest-i nâzım ġâb-ı nâz u 'iŐveden ġŭyâ
ġumâr-âlŭd ċeŐmiñ nâz u 'işveyle muġammerdir
- 3 Lebiñ ġŭl-ġand ile kâm-ı dili Şîrin-mezâġ eyler
Dehân-ı ârzŭya nŭŐ-ġandıñ ġŭl-be-Őekkerdir

(66) AE.16b; TS.17b

(4b) tâ bu mertebe Őŭr u Őeġab: yâ bu mertebe Őŭr u Şi'b TS.

(67) AE.16b; TS.17b

(1b) ġâlîñ: ġayâlîñ S

- 4 Lebin beñzetdim ol 'İsî-demiñ gül-gonçeye zîrâ
Degül gül-gonçe belki câm-ı Cem'den dil-güşâ terdir
- 5 Gülistân-ı leţâfêdir serâpâ nâzik endâmıñ
İzârıñ lâle-i hamrâ dehânıñ gonçe-i terdir
- 6 Getürmiş bir yere islâm u küfri deyr-i hüsniinde
Kaşı mihrâbdır 'uşşâka ammâ çeşmi kâferdir
- 7 Düşer yüz pîç ü tâba mâr-ı zülfi taraf-ı rûyunda
Nigeh-bânî-i genc-i hüsni için gûyâ ki ejderdir
- 8 Degül mümkün nazîre söylemek Es'ad Neşâfî'ye
Ki zâtı bî-nazîr ü nazm-ı pâki 'akd-i gevherdir

68

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Söz ne zebân-ı yârdadır ne dehendedir
İş la'liñ ile bu süheni fehm idendedir
- 2 Bûd u nebûd-ı harf-i dehânında şübhe yok
Ammâ sühni o la'l-i leb-i kem-sühendedir
- 3 Telh eyleyen nevâmızı zehr-i 'itâb ile
Ol tâtlı dilli gonçe-leb-i nev-sühendedir
- 4 Gülzâr-ı hüsni-yâri geçürdüm nezâreden
Çeşm-i heves o bağda sîb-i zekandedir
- 5 'Aqlım sevâd-ı şâmda sevdâ-yı zülf ile
Gönlüm gam-ı 'akîk-i lebiñle Yemen'dedir

(4a) beñzetdim: beñzetmem TS.

(5a-b) AE.-

(68) AE.16b; TS.18a

(1b) la'lin ile bu bu süheni fehm idendedir: zâr-ı la'l-i kem-sühenin idendedir TS.

(2b) kem-sühendedir: kem-sencîdedir TS.

(3a) nevâmızı: mezâkıımı TS.

- 6 İslâmı katl-i 'âm ile itdiñ şehîd hep
Îmân seniñ dimezsen a kâfir nereñdedir
- 7 Vâr ise çîn-i zülf-i siyâhındadır haţâ
Ey baht-ı tîr yoksa ne sende ne bendedir
- 8 Yalnız efendi ben degülüm bendesi aniñ
Serv-i çemen de ol kad-i mevzûna bendedir
- 9 Murğ-ı dil-i şikeste-perim Es'adâ benim
Şimdi kemend-i zülf-i şiken-der-şikendedir

69

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Göñül kim hâne-zâd-ı halka-i zencîr-i zülfüñdür
Tarîk-i 'aqla reh-yâb oldığı takşîr-i zülfüñdür
- 2 Nedir cürmü giriftâr olmasa murğ-ı dil-i zârım
Gene bu bâbda kûtâhî-i tedbîr-i zülfüñdür
- 3 Yalan sevmem begim baht-ı siyâhıñ dahli yok bunda
Bu sevdâ bu keşâkeş büsbütün te'sîr-i zülfüñdür
- 4 Zuhûr-ı fitne-i âhir-zamân-ı haţta şâhiddir
Binâgûşuñdaki hâl-i siyeh kim zîr-i zülfüñdür
- 5 Karîb-i va'd ile zabt it kaçurma dâmenin elden
Dil-i âzâr da zîrâ şimdi pek dil-gîr-i zülfüñdür
- 6 Siyeh-kârî-i devr-i gamzeniñ bir şun'ı yok bunda
Ser ü sâ mânı hep tarâc iden şeb-gîr-i zülfüñdür
- 7 N'ola sevdâ-yı haţtıñ hâmeye mûy-ı dimâğ olsa
O da Es'ad gibi âşüfte-i ta'bîr-i zülfüñdür

(6b) nereñdedir: yediñdedir AE.

(69) AE.16b; TS.18a

70

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Beni encüm-şümâr-ı şevk iden bir mâh-ı enverdir
Ki tâb-ı 'ârızî pertev-fürûz-ı bezm-i hâverdir
- 2 Nigâhı âşinâ reftârı dil-keş kâmeti serkeş
Lebi mül hattı sünbül haddi gül kaddi şanevberdir
- 3 'Aceb mi sâye-güster olmasa pâ-mâl-i hicrâna
Ki naht-i Tûra hem-düş u 'amûd-ı şubha hem-serdir
- 4 Kıyâmetler koparmış başına üftâde-i 'aşkıñ
Hırâm-ı şûr-hîzi fitne-i ber-pây-ı mahşerdir
- 5 Dağı mâh-ı şeb-ârâ ebruvânı gurre-i garrâ
Bilür ben hâli bir tâbende ahterdir
- 6 Dayansın nâzına ehl-i niyâz ol âfet-i cânın
Ki pek nâzendedir çok nâzenîndir nâz-.... dir
- 7 Giribân-ı karârım şâne-veş şad çâk iden şimdi
Hem ol pür-pençe-i müjgân hem ol zülf-i muğberdir
- 8 Şarîr-i kilik-i şevkim Behcet'e tanzîr ile ancak
Yine murğ-ı çemenden Es'adâ behcet-fezâ terdir

71

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Yâr hâl-i nâ-besâmânım bilür bilmezlenür
Âh kim derd-i firâvânım bilür bilmezlenür
- 2 Tîre-rûz-ı hasret-i şubh-ı binâgûş oldığım
Gün gibi ol mâh-ı tâbânım bilür bilmezlenür

(70) AE.17a; TS.18a

(5b) Ki tâb-ı 'ârızî pertev-fürûz-ı bezm-i hâverdir AE.

(6a) Ki pek nâzendedir müjgânı hem zülfi muğberdir AE.

(7a-b) AE.-

(71) AE.17b; TS.18b

- 3 Bağ ne sengîn-dil şanemdir kim gurûr-ı hüsni ile
Mâcerâ-yı çeşm-i giryanım bilür bilmezlenür
- 4 Nağd-i cânım yâre virsem râh-ı 'aşkında yine
Cânımıñ cânânı cânânım bilür bilmezlenür
- 5 'Abd-i şâdık oldığım bilmez mi bilsem Es'adâ
Yoksa kim ol şâh-ı hûbânım bilür bilmezlenür

72

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Âb u tâbıñdan meh-i pertev-fezâ maḥcûbdur
Sürhî-i reng-i hicâbıñdan ḥayâ maḥcûbdur
- 2 Çâşnî-i la'li nâbıñdan eyâ reşk-i Mesîḥ
Câm-ı Cem şermendedir âb-ı beḳâ maḥcûbdur
- 3 Reng-i rûyundan n'ola jengâr eger rû-pûş ola
İtse n'eyler âyne-i 'âlem-nümâ maḥcûbdur
- 4 Perde-i ebr-i hicâba girmesin mi âfitâb
Tâb-ı rûyuñdan seniñ ey meh-liḳâ maḥcûbdur
- 5 Nâzenînim çeşm-i mest âşinâ bîgâneñe
Âşinâ bîgânedir nâ-âşinâ maḥcûbdur
- 6 Reng ü bûy-ı berg-i rûy câm-ı la'liñden seniñ
Güldeki bû müldeki reng-i şafâ maḥcûbdur
- 7 Nâz u istignâ ile dem-beste şanma ol büti
Gönçe-i bâğ-ı ḥayâdır Es'adâ maḥcûbdur

(72) AE.17b; TS.18b

(3a) jengâr eger rû-pûş ola: jengârı rû-pûş ise TS.

(3b) itse n'eyler: n'eylesin TS.

73

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Ğamiñla ben helâkum sen kimiñ ğam-ğ̃ârısın kâfir
Kimiñ merhem-güzâr-ı sîne-i efkârisın kâfir
- 2 Nigâhıñ şabr-sûz u Türk-i çeşmiñ rehzen-i râhat
Dimezsın sen kimiñ ârâm-ı cân-ı zârisın kâfir
- 3 Nigâhıñ âşinâ bîgâne ğamzeñ dâst düşmandır
Utanma doğru söyle sen kimin dildârisın kâfir
- 4 Girersiñ günde yüzbiñ bî-günâhıñ kanına nâ-ğak
Bileydim sen ne şer'îñ peyrev-i âşârisın kâfir
- 5 Müselmânım diyen böyle kıyar mı ehl-i îmâna
Ne milletsın ne âyîniñ perestiş-kârisın kâfir
- 6 Nigeh-düz-ı reh-i endîşedir nergis gibi çeşmiñ
Ne derdin ser-fürû âverde-i efkârisın kâfir
- 7 Firîb için eliñde sübhâ dâm u dânedir zâhid
'Aceb kanķı bütün dil-beste-i zünnârisın kâfir
- 8 Seniñçün ben dağı Es'ad dağı dil-ğasteyiz ammâ
Hele ey çeşm-i cânân sen kimin bîmârisın kâfir

74

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ol âfitâb-ı ħüsn ki rahşende mâhdır
Burc-ı derûn-ı âşık aña cilve-gâhdır
- 2 Ĥatt-ı ruħuñ ne hâle ne ebr-i siyâhdır
Ey meh-cebîn ben añladığım dūd-ı âhdır

(73) AE.18a; TS.19a

(4b) sen ne şer'in peyrev-i âşârisın: doğru söylersın perî âşârisın AE.

(7a) firîb: karîb AE.

(74) AE.18a; TS.19a

- 3 Feryâd kim esîr olalı dâm-ı zülfûñe
Kârım tamâm şeb-heme-şeb âh vâhdır
- 4 Kırma sebû-yı hâtırını ben şikesteniñ
Pek alma inkisârımı zâlim günâhdır
- 5 Tıtdı sevâd-ı hıfıta-i sevdâyı yek kalem
Mecnûn da başlı başına bir pâdişâhdır
- 6 Maqbûl-i âsitâne-i 'arş-ı âşiyânesi
Maqbûl-i bâr-gâh-ı Cenâb-ı İlâhdır
- 7 Ey pâdişâh-ı mülk-i şefâ'at 'inâyet it
Bu bendeye ki cürm ile hâli tebâhdır
- 8 Senden murâd-ı hâtırını bu 'abd-i mücrîmiñ
Nîm-iltifât-ı luğf ile ednâ nigâhdır
- 9 Ruhsârıñı ümîdime luğf it küşâde kıl
Ol bâbı kim dü 'âleme ümmîd-gâhdır
- 10 Deryûze-kâr-ı bâb-ı risâlet ol Es'adâ
Yok nehre sâ'il anda açuğ bâr-gâhdır

75

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Bâde sensiz baña hûn-ı ciger olsun nice bir
Eşk-i hasretle gözümde iner olsun nice bir
- 2 Gûş idüp gizli şarâb içdigini illerle
Baña sermâye-i şad-derd-i ser olsun nice bir
- 3 Bir zamânlarla kalem câm-ı lebiñden nevmîd
Senden ağıâr hemân behre-ver olsun nice bir

(4a) Kırma: Kayırma AE.

(75) AE.18b; TS.19b

(2a-b) AE.-

- 4 Zehr-i hicrân ile 'ayşım niçe bir olsun telh
Vaz'ın ağıâr ile şîr ü şeker olsun nice bir
- 5 Mâ-ھاşal kaldı gözüm encümen-i vaşlında
Tâ-be-key halka-i bîrûn-ı der olsun nice bir
- 6 Bezm-i vuşlatda rakîbe viresin cây-ı qarâr
Es'ad-ı bî-ser ü pâ derbeder olsun nice bir

76

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Şayyâd-ı çeşmi kim bağ-ı şahbâ şikârdır
Kuş şaldı murğ-ı cânıma gûyâ şikârdır
- 2 Bir tırna telli vahşi gazala çekildi dil
Kim şayd-gâh-ı hüsüne dünyâ şikârdır
- 3 Şâhin nazarlı isperi şehperli yâveri kim
Nesr-i felek gözünde bir ednâ şikârdır
- 4 Bakmaz alur şikâr ile Simurg olursa da
Şehbâz-ı çeşmi gör ki ne 'Ankâ-şikârdır
- 5 Uydum hevâ-yı 'aşkına ol toygun âfetiñ
Çenginde şimdi murğ-ı şekîbâ şikârdır
- 6 Şehbâz-ı zülfi hâli ile dâne-pâş olub
Her bir telinde biñ dil-i şeydâ şikârdır
- 7 Bir kuşça cânla pençesine düşme ey gönül
Zîrâ ki şîr-gîr-i tûvânâ şikârdır
- 8 Ey kebk-i hüsni yemleme vir tu'me-i lebiñ
Şayd it tezerv-i tab'ı ki zîbâ şikârdır

(76) AE.18b; TS.19b

(3a) Bu mısradaki fazlalık vardır.

(6a) Şehbâz: Şehbâl TS.

(6b) telinde: zeminde TS.

9 Gönlüm kuşu münâsib uçurmaya maqşadın
Dem-hûrde olmasın ki pek a'lâ şikârdır

10 Es'ad 'ikâb-ı kilik-i kef-âmûz-ı hoş edâ
Evc-i hünerde tâ'ir-i ma'nâ-şikârdır

77

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

1 Bizde gel yat diyü bu şeb dil niyâz eyler yatar
Yatmayup ma'kûle ol nâzende nâz eyler yatar

2 Nakş-ı nevk-i hâr-ı gül-pister yeter endâmına
Câme-h'âb-ı nâza girse ihtirâz eyler yatar

3 Mest-i bîfâb oldı zûr-ı neş'eden ammâ yine
Çeşm-i h'âb-âlûd-ı nâzın nîm-nâz eyler yatar

4 H'âb-ı hargûş ile ol âhû yitirmiş 'âşıkın
Gamzesi ammâ raqîbe keşf-i râz eyler yatar

5 Her gice hamyâze-i şeb-reng-i zülfüñle gönül
Şubha dek efsâne-i şevki dirâz eyler yatar

6 'İşret-i dûşîneden zâhid humâr-âlûdedir
Bî-vuzû mihrab-ı tâ'atde namâz eyler yatar

7 Ehl-i 'aşka durmayup izhâr-ı hışm u kîn ider
Es'adâ ağıyâra vaz'-ı dil-nevâz eyler yatar

(9a) uçurmaya: uçurmazsa TS.

(77) AE.19a; TS.20a (Bu gazelin "yatar" redifi TS. Nüshasında yazılmamıştır.)

(1a) bu: bir TS.

(3b) h'âb-âlud-ı nâzın nîm-nâz eyler: h'âb-ı nâza girse ihtirâr eyler TS.

(4a) yitirmiş: yandurmuş TS.

(7a) hışm u kîn: hışm u kahr TS.

78

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Demâdem hastesin ey dil seni bîmâr iden kimdir
Beni zâr eyleyen sensin seni bîzâr iden kimdir
- 2 'Azîzimden cüdâ ey pîr-i Ken'ân hâlimi gel gör
Sen inşâf eyle bu kim sâkin-i beyt'ül-ḥazen iden kimdir
- 3 Cigerde tîşe-i ḥasretle kazdım naḡs-ı ruḡsârın
Baña nisbetle ey Şîrîn-zebânım Kûh-ken iden kimdir
- 4 Kayurmam baña cevr ü ğayra luḡfuñ fark idenden pek
Seni cân göñülden sevmeyen kimdir seven kimdir
- 5 Seni ger sevdigim cürm ise 'afv it sevdigim cürmüm
Bu ḥüsn ile sen inşâf it seni bir sevmeyen kimdir
- 6 Bu gülzâr içre Es'ad şûr şaldı bûlbûl-i ṭab'ım
Tekellûf bertarâf ben var iken murğ-ı çemen kimdir

79

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Ehl-i dilden kimi cânâ saña cânân didiler
Kimisi rûḡ-ı muşavver kimisi cân didiler
- 2 İḡtilâf eylediler rûḡ-ı revânım sende
Ba'zılar saña perî ba'zılar insân didiler
- 3 Geldiler bir yere ḥûbân ile şâhid-bâzâr
İttifâḡ ile saña ḥüsrev-i ḥûbân didiler
- 4 Zûlfüñe dâm-ı belâ ḡaṭîña sermeşḡ-ı cefâ
Ḥâliñe merdümek-i çesm-i ğazâlân didiler

(78) AE.19a; TS.20a

(2b) Bu mısırada fazlalık vardır.

(5b) sen inşâf it seni bir sevmeyen kimdir: seni inşâf lâzım sevmeyen kimdir TS.

(79) AE.19b; TS.20b

- 5 Kadd-i şimşâdîñ için naḥl-i tecellâ dir iken
Sehv ile ehl-i sūḥen serv-i ḥırâmân didiler
- 6 Müşg-i Çîn söylediler turreñi âşüfte-dilân
Hep ḥatâ eylediler cümle perîşân didiler
- 7 Sen ne dirsın baḳalım âyîne-i ḥüsnüñ için
Hele erbâb-ı naḳar nüşa-i 'irfân didiler
- 8 Gördiler şive-i reftârîña cân virdigimi
La'i-i cân-baḥşıñ için çeşme-i ḥayvân didiler
- 9 Saña nevrete gül-i ter didilerse cânâ
Es'ad-ı zârîña da murğ-ı hoş-elḥân didiler

80

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Gül gibi gülmek açılmaq leb-i yâra yaqışur
Ağlamak zârlamak üftâde-i zâra yaqışur
- 2 Ḥûn-ı bismille ki 'uşşâḳ 'aceb rengîndir
Kim ḥınâ gibi kefi pâ-y-ı nigâra yaqışur
- 3 Saña şâyeste olan zevḳ-i tarabdır sâḳî
Derd-i ser derd-keş-i renc-i ḥumâra yaqışur
- 4 Zûr-ı neş'eyle kızardıkca ruḥ-ı şeffâfîñ
Penbe şalı gibi semmûr-ı 'izâra yaqışur
- 5 Dâmen-i şâhid-i gül kurtulamaz çenginden
Da'vâ-i câzibe ser-pençe-i ḥâra yaqışur
- 6 Es'adâ 'âşıkâ ma'sûḳ-ı sezâ-dâr gerek
Şem' pervâneye gül-gonçe hezâra yaqışur

(8a) şive-i reftârîña: şive-i güftârîña TS.

(80) AE.19b; TS.20b

81

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Fikr eyledikce nâvek-i dil-dûz-ı ğamzesin
Dilden nevâ-yı zemzeme-i el-emân gelür
- 2 Çâk itdi reşk-i hançer-i bürrân sînemi
Lâ-yenfe'î' miyân-ı dilârâda yan gelür
- 3 Çeşmiñde gerçi ğamze gibi bî-amân velî
Müjgâniña nazarla baña mihrîbân gelür
- 4 Tâb-âver olmasam ğam-ı hecre 'aceb midir
Zevk-âşinâ-yı vuşlata firkat girân gelür
- 5 Ol mâh-rûyuñ añladığım dil-nevâz ise
Gelmez kıyâs eyleme cezm it hemân gelür
- 6 Şabr it biraz ki devlet-i vaşlı ol âfetiñ
Es'ad saña naşîb olacak bir zamân gelür

82

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Âteş-i şevk-i ruhuñ cânda da peykerde de var
Ya'nî sevdâ-yı ğamiñ sînede de serde de var
- 2 Dâğ-ı 'aşkıñ seniñ ey şem'-i nigeş-sûz-ı cemâl
Yalınız bende degül lâle-i ahmerde de var
- 3 Kaçma ey hâtır-ı âşüfte perîşânlıkdan
Bu kadar 'ucb ham-ı zülf-i mu'anberde de var
- 4 Tab'-ı şâfa ser-i mû nakş degül gerd-i keder
Reng-i ğam şafha-i mir'ât-ı Sikender'de de var

(81) AE.-; TS.12a

(82) AE.-; TS.12a

- 5 Dilberin her biri dil-hâh gerekdir Es'ad
Yoksa çok şûh-ı semen-reng siyeh çerde de var

83

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Gören serv-kağin nağl-i tecellâ der kıyâs eyler
Cemâlin şem'-i bezm-i Tûr-ı Sînâ der kıyâs eyler
- 2 Esîr iden dil-i Mecnûn'ı zencîr-i muhabbetdir
Ânı âşûfte-tab'ân zülf-i Leylâ der kıyâs eyler
- 3 Rûz u şeb tâ seğer gird-i ser-i cânâna pervâne
Fürûğ-ı 'ârızın şem'-i şeb-ârâ der kıyâs eyler
- 4 Ten-i bî-tâkâtimde ızırâba kalmadı tâkat
Bu hâl ile gören gönlüm şekîbâ der kıyâs eyler
- 5 Şarîr-i hâme-i rengin-edâyı gûş iden Es'ad
Sürûd-ı bülbül-i gül-geşt-i ma'nâ der kıyâs eyler

84

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ol perî derd-i derûnım âh-ı zârımdan bilür
Hây hây-ı girye-i bî-ihtiyârımdan bilür
- 2 Şubha dek şeb-zindedâr-ı şevk-i dîdâr oldıgım
Câdde-veş medd-i nigâh-ı intizârımdan bilür
- 3 Hâl-i zârım ol gül-i gülzâr-ı istignâ vü nâz
Çeşm-i pür-nem sîne-i pür-hârharımdan bilür
- 4 Bilmeyenler rûtbe-i 'anķâ-şikâr-meşrebim
Şâhbâz-ı evc-i nâz ol dil-şikârımdan bilür

(83) AE.-; TS.12a

(84) AE.-; TS.12b

- 5 İmtiyâz-ı ʃab'ımı erbâb-ı vicdân Es'adâ
Şîve atar kîl-i hoş-nigârımdan bilür

85

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Kadiñ yanında serv-i hırâmâna kim bakar
La'liñ yanında gonçe-i handâna kim bakar
- 2 Bu âb u tâb u hüsn ü fûrûğ-ı 'izâr ile
İnşâf olunsa mihr-i dirahşâna kim bakar
- 3 Kurbânıñ oldıgım var iken çeşm-i sâhiriñ
Gül-gûn-ı beyâz nergis-i bûstâna kim bakar
- 4 Zîb-i nazara oldıgı şeb pertev-i ruhuñ
Ey mâh-çehre şem'-i şebistâna kim bakar
- 5 Şerm ü hicâb mâni' olur öpmeye lebiñ
Yoksa şumâr-ı hâtır-ı yârâna kim bakar
- 6 Şebbûy-ı perçemiñ var iken bâğ-ı hüsnde
Jûlide sünbül-i çemenistâna kim bakar
- 7 Manzûr-ı ehl-i bîniş olan çeşm-i şûhdur
Cânâ siyâh-karî-i müjgâna kim bakar
- 8 Mazmûnı zülf-i dilbere vâ-beste olmasa
Es'ad bu deñlü şî'r-i perîşâna kim bakar

86

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Kaddiñ ki şâh-ı gülbün sır-âb-ı şîvedir
Leb nev-şüküfte gonçe-i şâd-âb-ı şîvedir

(85) AE.-; TS.12b

(86) AE.-; TS.12b

- 2 Biñ kan iderse var yeri her bir nigâhda
Çeşmiñ ki tekye-dâde-i mihrâb-ı şîvedir
- 3 Şeb-zindedâr-ı hasret ider dîde-i dili
Ol mest-i nâz gerçi ki der h̃âb-ı şîvedir
- 4 Dürc-i dehende dâne-i dendân-ı âb-dâr
Nâşüfte şâf gevher-i nâ-yâb-ı şîvedir
- 5 Es'ad geçirme fırsatı bûs eyle la'lini
Ol gamzeler henûz ki bîtâb-ı şîvedir

87

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Nigeh-bân-ı çerâğ-ı râz-ı dil h̃âmûş lâzımdır
Emânetdâr-ı naqd-i dâğ-ı 'aşka hûş lâzımdır
- 2 Garaz îhâmdır reng-i niķâb-ı yâri añmaķdan
Belî nâ-mihribân-ı 'aşķdan rû-pûş lâzımdır
- 3 Harîf olmaz tenûk-zarf-ı şafâ dürd-i gam-ı derde
Bu devr-i çep-nûmûna rind-i deryâ-nûş lâzımdır
- 4 Nevâ-yı sûz-nâk-ı 'andelîbi fehmi bâbında
Açılmış gül gibi ey dil serâpâ gûş lâzımdır
- 5 Mezâķ-ı 'ayşımı telh̃ itdi sa'y-ı bâtıl-ı dünyâ
Bu lu'bet-gâha Es'ad tıfl-ı bâzî-gûş lâzımdır

88

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Zülfün ki zîb-i şafha-i ruhsâr-ı âl ider
Biñ sâde-levhî beste-i zencîr-i âl ider

(87) AE.-; TS.13a

(88) AE.-; TS.13a

- 2 Fetvâyı pîr-i mey-gededen almış ol şanem
Mey gibi hûn-geşte-i nâzın helâl ider
- 3 Bakmaz o ser-bülend-bahâ zîr-i pâyna
Üftâde-i muhabbetini pâymâl ider
- 4 Meşşâta-i nesîm-i şabâ degse zülfüne
Her bir telinde biñ dili âşûfte-bâl ider
- 5 Bûs-ı dehân-ı teng-dil-i h̄âst-kâr olur
Bî-mağzı gör ki yok yere fikr-i muhâl ider
- 6 Geçdikçe pâ-fütâde-i renc-i firâkını
Pâ-mâl-i râh-ı tevsen-i ğunc u delâl ider
- 7 Es'ad hayâl-i nergis-i gûyâ-yı yâr ile
Bülbül gibi hezâr nevâ-h̄ânı lâl ider

89

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Âb u tâb ile bu şeb cânân geliyor
Halvet-i ülfete bir şem'-i şebistân geliyor
- 2 Şeh-levendâne-reviş ser-hoş u âlüfte-meniş
Hişmla câna pür-endâz-ı dil ü cân geliyor
- 3 Perçemi zîver-i dûş u nigehe âfet-i hûş
Dil-i sevdâ-zedeye silsile-cünbân geliyor
- 4 Şîve der-pîş ü girişme-be-kağâ zülf-be-pâ
Tîğ-i bîdâd-be-kef 'arbede-cûyân geliyor
- 5 Çeşmi bût-hâne-i nâz u kaşı mihrâb u niyâz
Hânümânsuz dil-i gebr-i müselmân geliyor

(89) AE.-; TS.13a

(1a) Bu mısradaki eksiklik vardır.

- 6 La'li pür-şûr u nigehi mest-i ħarâb
Gerden-i şîşe ile dest ü girîbân geliyor
- 7 Berg ü sâz u tarabı gizle amân ey Es'ad
Şahne- i şehri gibi şeyh-i girâncân geliyor

90

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Kande kim nahî-i tecellâ-yı kadiñ bâlâlanur
Farf-ı hayretle gönül bî-ħod düşüb Mûsâlanur
- 2 Cân-sitândır tîğ-i ğamzeñ la'liñ ammâ ey şanem
Rûh-bağşâlıkda bî'llâh dembedem 'Îsâlanur
- 3 Zûr-ı 'aşk-ı ebruvâniñ bir çekilmez yây imiş
Ġâze-i ebrû buniñçün bağ ne pek ğarrâlanur
- 4 Ġuş idûp dendâniñi dür-dâneye beñzetdigim
Ka'r-ı deryâda şafâsından gevher lâlâlanur
- 5 Çeşm-i mest-i nîm-bâz-ı şûhla taqlîd ile
Çeşm-i nâ-bînâ-yı nergis göz açub şehlâlanur
- 6 Tıfî-ı ħod-serdir kanı ol şûh-ı bî-pervâyla
Bezm-i pîrân-ı hevâda bî-maħal bâlâlanur
- 7 Esa'dâ şûretde dil bir katre-i nâ-çîz iken
Vağt olur ammâ sehâb-ı feyz ile deryâlanur

(6a) Bu mısradaki eksiklik vardır.

(90) AE.-; TS.13b

91

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Raķîb-i ħ̣ârdan bil şanma kim ol gül-bedendendir
Hezârîñ nâle-i zârı degül gülden dikendendir
- 2 Güneh senden degül ey ğamzesi cellâd bendendir
Zebân-zed bir meşeldir eskiden kim şuc ondandır
- 3 Sihâm-ı sîne devr-i kavş-i çarĥıñ dahli yok kaţ'â
Dil-figâr oldıĝım ol ğamze-i ħâţır-şikendendir
- 4 Ser-i mû cürmi yok baĥt-ı siyeh-sitâreniñ bunda
Ĥaţâ çîn-i kemend-i kâkûl-i müşĝîn-resendendir
- 5 Meşâm-ı câna bûy-ı nâfe-i zülfin reh-âverd it
Şabâ çünki vürûduñ ĥıţta-i Çîn ü Ĥutendendir
- 6 Siphriñ ĥükmi yok te'sîr-i Hak'dandır ĥaķîkatde
Velî ĥaķka bakılsa Es'adâ taķşîr sendendir

ĤARF'ÛZ-ZÂ

92

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Fürûĝ-ı mihr-i ruĥuñ görmege niķâb kıomaz
Niķâb kıor ise farĥ-i âb u tâb kıomaz
- 2 Kıuşûrı var görmez çeşm-i ĥîreniñ yoksa
Nezâre itmege zannetme âfitâb kıomaz
- 3 Şehîd-i 'aşķ-ı zebân nigâĥ-ı ĥasretle
Su'âl-i ğamzeye yer virmeden cevâb kıomaz

(91) AE.-; TS.13b

(92) AE.20a; TS.21a

(1b) farĥ-ı âb u tâb: ferd-i âb tâb TS.

- 4 O şûh tîşe-i müjgânla yıkdıysan ey dil
Nigâh-ı lutfı ile yap yapar harâb komaz
- 5 Ğarîm-i çerh-i denî mâye-dâr-ı iqbâlîñ
Bulunca vaktini pârelegin hesâb komaz
- 6 Öperdim ol şanemiñ mest iken lebin ammâ
'Afâf mâni' olur Es'adâ hicâb komaz

93

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Oldum esîr-i zülf-i dü-tâ ister istemez
Pâ-beste-i kemend-i belâ ister istemez
- 2 Ta'n eyleme uruldığıma tîr-i 'aşk ile
İşler efendi tîr-i kazâ ister istemez
- 3 Bismil-geh-i niyâzda hûn-ı şehîd-i nâz
Pây-ı nigâre oldu hınâ ister istemez
- 4 Bî-ihtiyâr 'aşkına düşdüm bir âfetiñ
Oldum yolında bî-ser ü pâ ister istemez
- 5 Kalâ-yı şabr u 'aqlımı ol rehzen-i hired
Destimden aldı bâd-ı hevâ ister istemez
- 6 İbrâm ile hicâba bogub öpdüm ağzını
Ol nev-nihâl-i bâğ-ı hayâ ister istemez
- 7 Kandıım şarâb-ı la'liñe mest-i harâb iken
Es'ad o reşk-i âb-ı beğâ ister istemez

94

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Ne kâbil kim ola bir lahza 'âşık âh-ı hasretsiz
Huşûşâ kim ola ma'şûk-ı her-câyî hakîkatsiz
- 2 Siyeh-rûz-ı firâka rûz-ı rûşen şâm-ı mihnetdir
Fürûğî n'eylerem ol âfitâb-ı mâh-ıtal'atsiz
- 3 Atardım mümkün olsa defter-i 'ömr-i 'azîzimden
Firâk ile geçen leyl ü nehârî 'ayş ü 'işretsiz
- 4 Güzeller gâh gâh inşâf iderler derd-mendâne
Seniñ de zerrece inşâfîñ olsun ey mürüvvetsiz
- 5 Görülmüş çok mürüvvetsiz güzeller de belî ammâ
İnanmam kim seniñ gibi görülmüş bir mürüvvetsiz
- 6 N'ola tahrîm iderse câm-ı la'l-i şâfîñî şûfî
Şafâsın derk ider mi neş'eniñ böyle tabî'atsiz
- 7 Tekellûf ber-ıtarâf bu nev-zemîn-i tâze-ıtarh Es'ad
Olur şâyeste-i tahsîn ehl-i tab' minnetsiz

95

Mef'ûlû Fâ'ilâtû Mefâ'îlû Fâ'ilün

- 1 Ğamzeñ olunca hışm ile germ-i 'itâb-ı nâz
Eyler derûn-ı ehl-i niyâzı kebâb-ı nâz
- 2 Âlûde-i humâr olub ol çeşm-i nîm-mest
Ammâ henüz ğamze ser-efgen harâb-ı nâz

(94) AE.20b; TS.21b

(2a) şâm-ı mihnetdir: şâm-ı mihnetde AE.

(3a) Atardım: İnerdim TS.

(4b) inşâfîñ olsun ey mürüvvetsiz: inşâfîñ olsa hey mürüvvetsiz AE.

(95) AE.20b; TS.21b

- 3 Kâfi degül mi rişte-i cân iztirâbına
Mûy-miyânda belli olan pîç ü tâb-ı nâz
- 4 Sen mihr-i pür-fürûğ-ı kıyâmet misin nesin
Âfâkı yakdıñ ateşe ey âfitâb-ı nâz
- 5 Sûzân iderdi cân meh ü mihri reşk ile
Haç çekmeseydi rûyuña müşgîn niķâb-ı nâz
- 6 Şûret-tırâz-ı kilik-i ezel la'liñ eylemiş
Perverde-i teraşşuĥ-ı reng-i şarâb-ı nâz
- 7 Fehm itmedik edâ mı kalır fenn-i şivede
Ol şûĥ alınca destine Es'ad kitâb-ı nâz

96

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Âh kim Mecnûn gibi sevdâya düşdi göñlümüz
Bir gözi âhû saçı Leylâya düşdi göñlümüz
- 2 Reng-i gül-berg-i ruĥundan ĥûr-i cennet şerm-sâr
Böyle bir mâh-ı melek-sîmâyâ düşdi göñlümüz
- 3 Reng-i gülden tâze bûy-ı yâsemenden nerm ü hoş
La'l-i meygûn ĥatt-ı 'anber-sâya göñlümüz
- 4 Sâgar-ı ĥurşidden âyîneden pür-tâb ider
Şimdi bir mâh-ı cihân-ârâyâ düşdi göñlümüz
- 5 Zaĥm-nâk eyler dili Mirrîĥ-i tiĥ-i ĥamzesi
Böyle bir cellâd-ı bî-pervâyâ düşdi göñlümüz
- 6 Ĥârĥâr-ı ĥasret olsaĥ yâraşur bülbül gibi
Tâze vü ter bir gül-i ra'nâyâ düşdi göñlümüz

(96) AE.21a; TS.22a

(4a) pür-tâb u ter ider: pür-tâb ider AE.

(6a-b) AE.-

- 7 Es'ad'ı çün naqş-ı pâyimâl-i medd-i âh ider
Şâh-ı gül bir kâmet-i bâlâya düşdi gönlümüz

97

Mef'ûlû Fâ'ilâtû Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Câm-ı Cem ile şanma ki def-i gam eylerüz
Şahbâ-yı la'l-i yâr ile biz 'âlem eylerüz
- 2 Bir gamzeyi harîd ideriz naqd-i dâğ ile
Elmâsî zağm-ı sînemize merhem eylerüz
- 3 Yâd-ı lebiñle zemzeme-senc-i nevâ olup
Bûlbûl hezârı gonçe gibi ebkem eylerüz
- 4 Seyr-i bülend ü pest-i maķâmât-ı 'aşķda
Feryâd-ı zâr u nâleyi zîr ü bem eylerüz
- 5 Bir târ-ı zûlfiñ olmadı zîb-i kefi ümîd
Bî-câ bu fikr ile dilimiz derhem eylerüz
- 6 Hem-meşreb eylemekle dili çeşm-i mest ile
Es'ad harîm-i 'işretine maķrem eylerüz

98

Mef'ûlû Fâ'ilâtû Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Rûyuñdaki hâlet gül-i sâğarda bulunmaz
Ağzıñdaki lezzet-i leb Kevşer'de bulunmaz
- 2 La'liñde olan çâşni-i şekker-i güftâr
Ne şehdde ne kând-i mükerrerde bulunmaz

(7b) kâmet-i bâlâya: kâmeti bâlâya TS.

(97) AE.21a; TS.22a

(6a) eylemekle: eylemege AE.

(98) AE.21a; TS.21a

- 3 Hoy-gerde ruḥuñda bulunan tâb u tarâvet
Şebnemde de hem bir gül-i aḥmerde bulunmaz
- 4 Ruḥsâr-ı laḫfiñdeki bu reng-i nümâyış
Ey gönçe-i dem-beste gül-i terde bulunmaz
- 5 Kim görse hırâm ile sehî serv-i kadiñ dir
Bu şîve ne Tûba'da ne 'ar'ar'da bulunmaz

99

Fe'ilâtûn Fe'ilâtûn Fe'ilâtûn Fe'ilûn

- 1 Sâz u berg ü tarabı kimse mükeffâ bulamaz
Meşelâ sâgar-ı zer bulsa da şahbâ bulamaz
- 2 Sâgar u bâdeye ger dest-res olmuş tatalım
Cûş-ı bîgânededen ol bezmi muşaffâ bulamaz
- 3 Dönse fânûsa ḫayâl ile cihânı ḫurşîd
Şem'-i ḫüsnüñ gibi bir mâh-ı şeb-ârâ bulamaz
- 4 Gezse ser-tâbe-ser-i gülşen-i dehri bûlbûl
Reng-i ruḥsârıña benzer gül-i ra'nâ bulamaz
- 5 Arasa nüh şadef-i 'âlemi gāvvaş-ı ḫayâl
Bî-bahâ sencileyin gevher-i yektâ bulamaz
- 6 Herze-pûyân-ı hevâ çok bulur ol şûḫ arasa
Pâk-bâz Es'ad-ı şeydâ gibi ammâ bulamaz
- 7 Çok hevâdâr bulur şâhid-i gül ammâ kim
Bûlbûl-i zâr gibi 'âşık-ı şeydâ bulamaz

(3b) Şebnemde de hem bir gül-i aḥmerde: Şebnem-zede berg-i gül-i aḥmerde TS.

(99) AE.21b; TS.22a

(3a) Dönse: Dutsa TS.

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Lebiñ seyr itmeyenler verd-i handân n'oldığın bilmez
Temâşâ itmeyen saçın gülistân n'oldığın bilmez
- 2 Çemende görmeyen kıyâmet-hîz-i cânânı
Şafâ-yı şîve-i serv-i hırâmân n'oldığın bilmez
- 3 Ne bilsün virmemiş kendi dağı bir kâfire kendin
Ol âfet derd-i bî-pâyân-ı hicrân n'oldığın bilmez
- 4 Urur pîrâne-ser 'uşşâkına harf-i vefâdan dem
Velî ma'nâsı ol tıfl-ı dil-sitân n'oldığın bilmez
- 5 O kâfir-mâcerâdan resm-i âyîn-i vefâ şorma
Siyeh-dil bir şanemdir dîn ü îmân n'oldığın bilmez
- 6 Şakın aldanma Es'ad gamze-i hûn-rîzine yâriñ
Cefâ-endîşedir hâtır gönül cân n'oldığın bilmez

101

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Fikr-i la'liñle ki nûş-ı mey-i gül-fâm ideriz
Alup âyîne-i hürşîdi ele câm ideriz
- 2 Eyleriz fitne-i zülfün haç-ı terle teskîn
Dağı bu hırz ile çok def-i serencâm ideriz
- 3 Rûh-ı Hârût ile Mârût'ı çeh-i Bâbil'de
Yümn-i şâkirdi-i çeşmiñ ile ifhâm ideriz

(100) AE.21a; TS.22b

(1a) seyr itmeyenler: nûş itmeyenler TS.

(1b) saçın: hüsnuñ TS.

(101) AE.22a; TS.22b

(3b) ifhâm: ikhâm AE.

- 4 Şarf-ı naqd-i ser ü sâ mân ile olmazsa eger
Ol perî-zâdeyi efsûn okuyub râm ideriz
- 5 Bezm-i vuşlatda iken zerrece yok râhatımız
Künc-i firkatde 'aceb biz nice ârâm ideriz
- 6 İstihâre eyleyim feyz-i Hudâ'dan Es'ad
Nâvdân-ı kalemi mevrîd-i ilhâm ideriz

102

Müstefilün Müstefilün Müstefilün Müstefilün

- 1 Peymâne-nûş-ı ülfetiñ şahbâ-yı gül-fâm istemez
Ser-germ-i zevk-i 'işretiñ peymâne vü câm istemez
- 2 Serde nuğûd-ı dâğ-ı ğam sermâye-besdir 'âşıkâ
Yoksa dil-i bî-müddeâ' naqdîne-i kâm istemez
- 3 Sermâye-i fevz ü zafer teslîmdir ben bildigim
Bu kâr-zâr-âbâdda bîhûde ikdâm istemez
- 4 Ey âyet-i rahmet hemân sen gel yetiş serv-kâmete
Yoksa şehîd-i mihnetiñ âhir serencâm istemez
- 5 Ârâm-ı dildir müdde'â şûretde gerçi vaşdan
Ammâ dil ârâmın hemân ister dilârâm istemez
- 6 Dîdâra bir takrîb bul ey peyk-i bâd-ı şubh-dem
Yoksa dil-i pür-ârzû bir sâde peygâm istemez
- 7 Taşdı'dir teklîf-i vaş ol tıfl-ı nâzik-meşrebe
Es'ad tekellûf bertârâf bîhûde ibrâm istemez

103

(6a) İstihâre: İstifâza TS.

(102) AE.22a; TS.23a

(3a) yetiş serv-kâmete: iriş bu kâmete AE.

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Zenañ dest-i hoş-ı pençe-i hulyâ iderüz
Kemerñ zîver-i âgûş-ı temennâ iderüz
- 2 Nâleyi hasret-i kaddiñle dü-bâlâ iderüz
Âhı sâķ-ı felek-i atlasa hem-pâ iderüz
- 3 Vakf-ı hayret iderüz didemiz âyîne gibi
Şûret-i yâri bu vech ile temâşâ iderüz
- 4 Nakd-i cân ile alup perçeminiñ bir telini
Dest-i ümmîde ser-rişte-i sevdâ iderüz
- 5 Gülşen-i hüsn-i muţarrâsın idüp manzar-ı çeşm
Şiken-i zülfüni murğ-ı dile me'vâ iderüz
- 6 Çire-destâne kurup mey-gedede meclis-i 'ays
Resm-i âyîn-i Cem' i yeñiden ihyâ iderüz
- 7 Dâd-ğ'âhâne çıkup 'izz-i hużûr-ı yâre
Ėamzesinden o şeh-i nahvete şekvâ iderüz
- 8 Dil-i âvâre şehâ derbeder-i 'aşkıñdır
Sînemizde biz anı hayrıña îvâ iderüz
- 9 Dağı çok söz diyecek var dil-i pür-sûzda lîk
Bîm-i a'râziñ ile ekşerin ihfâ iderüz
- 10 Ruşsat olmazsa eger nuţk ile ta'bîr ânı
Hâtıra degmeyecek vechle inhâ iderüz
- 11 Nigeh-i hasret-i tevkîl ile ahvâlimizi
Hâme-i nâtıķa-i hâl ile imlâ iderüz
- 12 Mâ-ħaşal çekmezüz el kûşe-i dâmânından
Es'adâ ĥûn-ı dil-i küşteyi da'vâ iderüz

(103) AE.22b; TS.23a

(6b) Köhne âyîn-i çemen AE.; Resm-i âyîn-i Cem'i TS.

104

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Mihr-i münîr çehre-i dildâra beñzemez
Şem'iñ fûrûğı şu'le-i dîdâra beñzemez
- 2 Âyîne bu leţâfet ü bu âb u tâb ile
Bir vechle şafâ-yı ruĥ-ı yâre beñzemez
- 3 Söz yok çemende ĥüsnüne gül-gonçeniñ velî
Ol la'l-i nûş-ĥand-i şeker-bâre beñzemez
- 4 Serviñ ĥırâm-ı nâzını gülşende görmüşüz
Kaddindeki bu şîve-i refîâre beñzemez
- 5 Nergis çemende her ne kadar olsa dil-firîb
Ammâ yine o nergis-i 'ayyâre beñzemez
- 6 Tîr-i kazâ ne deñlü daĥı olsa cân-gezâ
Te'sîrde o ĥamze-i ĥun-ĥâre beñzemez
- 7 Es'ad nazîre söyleyemez kimse nazmîña
Her seng-pâre gevher-i şehvâre beñzemez

105

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Vişâl-i yâr ĥuşûşunda baĥt-ı yâr olmaz
Olursa da turalım baĥt yâd-ı yâr olmaz
- 2 Kemân-ı çerĥ-i kec-âhenk uyarsa kânûna
Bezmdede muţrib-i ĥoş-naĥme sâz-kâr olmaz
- 3 Dil-i şikeste ne âhen ne sengdir ammâ
Bunuñ kadar ĥam içün kûh-ı bürd-bâr olmaz

(104) AE.22b; TS.23b

(105) AE.23a; TS.23b

- 4 Zuhûr-ı hattıña ta'lik ider vişâlini yâr
O vakte neyleyeyim 'ömr pâydâr olmaz
- 5 Hayâl-i yâr-i tehî minnet itmesin Es'ad
Ki gam kadar dil-i gam-gîne gam-küsâr olmaz

106

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Benim kadar saña âşûfte mübtelâ olmaz
Seniñ kadar baña âlüfte dil-rübâ olmaz
- 2 Ne turfe gevher-i şeb-tâb dürc-i kıymetsin
Ki hâşıl-ı dü-cihân hüsnüne bahâ olmaz
- 3 Göñül ki teşne-leb-i nûş-ı câm-ı la'lidir
Garîk-i minnet-i ser-çeşme-i beğâ olmaz
- 4 Gubâr-ı kûyunı yâriñ şabâ dirîğ itme
Ki çeşm-i hasret için böyle bir cilâ olmaz
- 5 O bî-vefâ iderim va'deye vefâ dir ise
Göñül inanma güzellerde hiç vefâ olmaz
- 6 Olur mı vaşlıña imkân diyü su'âl itdim
Cevâb idüp didi nâz ile Es'adâ olmaz

107

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Niçün bilmem peyâm-ı vuslatıñ bâd-ı seher virmez
Zebânından dil-i bîmâre bir şâfi haber virmez

(106) AE.23a; TS.23b

(107) AE.23b; TS.24a

(1a) vuslatıñ: vuslatı TS.

(1b) Zebânından: Zamânından TS.

- 2 Demâdem riştesi şâd-âb iken cûy-ı sirişkimden
Nedendir böyle naḥl-i âh-ı ḥasret berg ü ber virmez
- 3 Şu deñlü teng-nây-ı dilde sevdâ cây-gîr olmuş
Girân-cândır diyü 'aql u şu'ûra anda yer virmez
- 4 Tütalım kim virirmiş ruḥşat-ı nezzare 'uşşâka
Velîkin neyleyim fırsat sipihr-i kîne-ver virmez
- 5 Dirîğ itmez virir ağıyâre bezm-i vaşla yol ammâ
Gülünce 'âşıkâ nâzendelik eyler yeter virmez
- 6 Ne hikmetdir tabîb-i bî-mürüvvet ḥaste-i 'aşka
İdüb teşhîş-i 'illet bir 'ilâc-ı kâr-ger virmez
- 7 Kırı bir âferîne kâni' ol ehl-i ma'ârifden
Metâ'-ı nazma Es'ad yoksa kimse sîm ü zer virmez

ḤARFÜ'S-SÎN

108

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Mişâl-i ney olalı dem-keş-i nevâ-yı heves
Cüdâ degül ser-i bî-mağzdan hevâ-yı heves
- 2 Bakılsa çeşm-i başîret nigâh-ı diḳḳat ile
Degül mi çekdigimiz bu belâ belâ-yı heves
- 3 Derûn-ı 'âşık-ı 'ârifde sâziş eyleyemez
Cenâb-ı 'aşk ile 'aql-girîz-i pây-ı heves
- 4 Olur mı câm-ı ḥaḳîkatle ter-dimâğ-ı neşât
Olan bu mey-gedede telḥ-kâm-ı lây-ı heves

(108) AE.23b; TS.24a

(3b) Cenâb-ı 'aşk: Cenâb-ı 'aql AE.

- 5 Vişâl-i şâhid-i maşûddan kalur mehcûr
O kimse kim ola dil-bend-i dil-rübâ-yı heves
- 6 Derûn-ı sînede mümkün mi dil-nişîn olmak
O dil-rübâ k'ola bîgâne âşinâ-yı heves
- 7 Fezâ-yı 'aşk ile me'lûf olan gönül Es'ad
Olur mı beste-i zencîr-i teng-nây-ı heves

109

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Demâdem dîde-bâz-ı şevk-i çeşm-i yâdır nergis
Nazâr fenninde üstâd-ı ulû'l-ebşârdır nergis
- 2 Dil-i 'ârif gibi şeb-zinde-dâr-ı bâğ-ı vaşl olmuş
Anıñçündür ki mağv-ı hayret-i dîdârdır nergis
- 3 Göz açışdır temâşâ-gâh-ı hüsn-i şun'-ı yezdâna
Nazâr-gerdân-ı zîb-i şâhid-i gülzârdır nergis
- 4 Meger çeşm-âşinâ-yı çeşm-i yâr olmuş ki peyveste
Şikest- reng ü ser jülîde vü bîmârdır nergis
- 5 Görüp ol kec-nigâhıñ gerdiş-i çeşmin göz altından
Gamından ser-fürû âverde-i efkârdır nergis
- 6 Uçurmuş murğ-ı h'âb-ı râhatın bir gözleri şehlâ
Anıñçün çeşm-i giryânım gibi bîdârdır nergis
- 7 Serâpâ çeşm ile vakf-ı maqâm-ı hayret olmuşdır
Nigeh-düzende-i teşrîf-i nâz-ı yâdır nergis
- 8 Gelüp zerrîn kadehle 'arz-ı 'ayş u nûş ider Es'ad
Açuk yüzli açuk meşreblî bir hammârdır nergis

(109) AE.24a; TS.24b

(1b) ulû'l-ebşârdır: ulû'l-ensârdır AE.

(7b) Nigeh-düzende: Nigeh-düzde TS.

HARFU'Ş-ŞİN

110

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Seni mânend-i gül-i hurrem beni maḥzûn iden itmiş
Ruḥuñ hem-reng-i lâle bağrımı pür-ḥûn iden itmiş
- 2 Seni Leylâ-şifat maḥmil-nişîn-i vâdî-i temkîn
Beni Mecnûn gibi ser-dâde-i hâmûn iden itmiş
- 3 Bakup âyîneye taḥşîl-i âb u tâba ḥâcet ne
Fürûğ-ı ḥüsnüni ey mâh rûz-efzûn iden itmiş
- 4 Degül bu neş'ede sâkî-i bezm-i 'işretîñ takşîr
Dili maḥmûr-ı ḥasret la'liñi mey-gûn iden itmiş
- 5 Seni bezm-i ṭarabda gûş-dâr-ı sâz-ı istiğnâ
Nevâ-yı nâle-i 'uşşâk için kânûn iden itmiş
- 6 Nedir şun'-ı fûsûn-sâzî-i çeşm-i mest-i fettâniñ
Saña ey dîdesi câdû beni meftûn iden itmiş
- 7 Raķibiñ ittisâli yâre ḥikmetden degül ḥâric
Anı ol meclise dâḥîl beni bîrûn iden itmiş
- 8 Dil-i dîvânemin Es'ad gibi bir cürmi yok bunda
Ḥaķîkatde seni Leylâ beni Mecnûn iden itmiş

111

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Fürûğ-ı bâde ruḥuñ âfitâba döndürmiş
Sevâd-ı ḥüsnî şeb-i mâh-ı tâba döndürmiş

(110) AE.24a; TS.24b

(7a-b) AE.-

(111) AE.24b; TS.25a

- 2 O mest-i nâzı bu şeb zûr neş'e pek çıkmış
Ki reng-i rûyını câm-ı şarâba döndürmüş
- 3 Fûrûğ-ı berķ-i cemâl ü kabâ-yı âteş-reng
O şem'-i hüsni meh-i şu'le tâba döndürmüş
- 4 Şuâ'-ı şu'le-i hüsni ile ol bût-i bî-pâk
Niķâbı perde-i şerm ü hicâba döndürmüş
- 5 Şabâ ne mertebe âşüfte eylemiş zülfüñ
Ki ânı bu dil-i pür-pîç ü tâba döndürmüş
- 6 Beni hayâl-i miyânıyla nâvdân-ı kalem
Daķık fikr iderek âsiyâba döndürmüş
- 7 Hoşâ berâ'at mu'ciz-beyân-ı kilik-i Es'ad
Ki her edâsını faşlü'l-hitâba döndürmüş

112

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Kemâl-i hüsniñi ruhsâr-ı âl göstermiş
Cemâl-i gâze-i reng celâl göstermiş
- 2 Kemâl-i diķkat idüp mû-şikâf-ı hâne-i şun'
Kaşın hilâl miyânın hayâl göstermiş
- 3 Kenâr-ı nüsha-i rûyuñda hatt-ı hoş-kalemiñ
Mesâğ-ı vaşla za'îf ihtimâl göstermiş
- 4 Fûrûğı mün'akis olmuş ruhuñ zenaḥdâna
Turunc-ı ğabğabiñi portakâl göstermiş
- 5 Harâret-i dil-i bitâba eylemiş işrâb
Lebinde reşha-i âb-ı zülâl göstermiş

(5a-b) TS.-

(112) AE.24b; TS.25a

6 Te'allül itmek için çeşm-i kem-nigâhıñ o şûh
'Alîl-i firqata pek bî-mecâl göstermiş

7 Kelîm-i mu'cize-perdâz-ı nuḡkım ey Es'ad
'Asâ-yı kilk ile sihr-i helâl göstermiş

113

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Göñül kim reh-güzâr-ı cilve-i mestiñde pest olmuş
Hevâ-yı nakş-ı pâ-yı tevseniñle pâ-y pest olmuş

2 Şarâb-ı nâz ile ol nergis-i câvîd ki mest olmuş
Hezârân ehl-i zühdüñ câm-ı takvâsı şikest olmuş

3 Nigâh-ı nîm-bâzıñ bezm-i hâb-ı nâz u nahvetde
O sâkîdir ki devr-i sâgar-ı işveyle mest olmuş

4 Lebiñden cür'a cûy-ı feyz-i vuşlat oldıgım sezmiş
Tehevür eyleyüp ebrûların hancer-be-dest olmuş

5 Meger büt-hâne-i Çindir derûn nakş-ı hayâliñle
Ki bir gîcede dil hayrân kalup şûret-perest olmuş

6 Zamanlardır ki 'azm-i seyr ü gül-geşt-i şafâ itmez
Leb-i bâm-ı şafâ murg-ı dile cây-ı nişest olmuş

7 Dil-i âzürde ber-câm-ı taḡammüldür ki yüz kere
Külûḡ-ı endâzî-i aḡyâr ile Es'ad şikest olmuş

114

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

1 Göñül kim çehre-i pür-tâbıñı gül-nâra beñzetmiş
Semenderdür ki bâḡ-ı huldi âteş-zâra beñzetmiş

(113) AE.25a; TS.25a

(114) AE.25a; TS.25b

- 2 Hezârân bülbülün hûn-ı dilin gül-gûne itmiş gül
Hele bir şemme beñzin reng-i rûy-ı yâre beñzetmiş
- 3 Tenük-zarf-ı hevesdür dil n'ola içmek murâd itse
Ne yapsın câm-ı la'liñ sâgar-ı ser-şâre beñzetmiş
- 4 Serâpâ cilve-i rengîn ile ol serv-i sîm-endâm
Hırâm-ı nâzını tãvûs-ı hoş-reftâre beñzetmiş
- 5 Gam-ı zülfüyle şâne pây-tâ-ser çâk çâk itmiş
Yine kendin dil-i şad-pâre gibi yâre beñzetmiş
- 6 Görüp âyînede şem'-i cemâliñ farı-ı hayretten
Fürûğ-ı şem'-i hüsnün mihre ol meh-pâre beñzetmiş
- 7 Hevâ-yı gönçe-i la'liñle Es'ad târ-ı gülşende
Nevâ-yı nâleyi şavt-ı hezâr-ı zâra beñzetmiş

115

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Gûşlar gûş itmemiş bi'llâh güzeller görmemiş
Kimse sulţânım gibi nâzende dilber görmemiş
- 2 Çok perî-şûretle olmuş rû-be-rû âyîne lîk
Hakka baksañ böyle bir dürc-i muşavver görmemiş
- 3 Meş'al-i hürşîd ile âfâkı çerh itmiş felek
Şem'-i hüsnün gibi bir mâh-ı münevver görmemiş
- 4 Sâbit ü seyyârı keyvân-ı cihân itmiş raşad
Nokta-i hâliñ gibi tâbende ahter görmemiş
- 5 Şâhdan şâha konup göçmüş cemende 'andelib
Lâle-i ruhsârına beñzer gül-i ter görmemiş

(5b) dil-i şad-pâre yâre beñzetmiş: dil-i şad-pâreme bir pâre beñzetmiş TS.

(6a) farı-ı hayretten. Farı-ı hayretle TS.

(7a) Nevâ-yı nâleyi: Nevâl-i nâleyi TS.

(115) AE.25a; TS.25b

- 6 Cüst-cû itmiş ser-â-ser 'âlemi kumrî-i dil
Serv-ķaddiñ gibi nañl-i sâye-güster görmemiş
- 7 Dîde-bâz-ı diķķat olmuş nergis-i Şeb-zindedâr
Çeşm-i 'ayyârîñ gibi Őûñ-ı füsûn-ger görmemiş
- 8 Mâ-ħaşal yek-dâne gevhersin ki ğavvâŐ-ı ħayâl
Bî-bahâ zâtîñ gibi pâkîze gevher görmemiş
- 9 Kimse erbâb-ı başardan ħün-Başîrî Es'adâ
Bî-başar Őâñib-başîret bir hüner-ver görmemiş

116

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Baķ ruñ-ı dilbere seyr it ğül-i ra'nâ ne imiş
Diñle ğülbangini bil bûlbûl-i Şeydâ ne imiş
- 2 Zevķ-i vicdân ile bul ħâŐiyyet-i la'l-i lebiñ
Őoñra fehmi it dem-i cân-baħŐ-ı Mesîħâ imiş
- 3 Maħmil-i vaşlda da yârın anarmiş Mecnûn
Çeşm-i ħaķ-bîñ ile bak añla ki Leylâ ne imiş
- 4 N'oldıĝın bilmez idim bu dil-i sevdâzedemiñ
Şayd-ı murĝ-ı dil-i bî-bâlim iħün dâne imiş
- 5 Seniñ bârân-ı ğamiñ câme Őanurdım ammâ
KaŐdiñ ey 'ahd-Şiken sâĝar-ı peymâne imiş
- 6 Şehd-rîz-i sûñen ol yâre muķâbil Es'ad
Ĝöster âyîneye tuñi-i Şeker-ħâ ne imiş

117

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- 1 Müştâkıñı cânâ bu kadar itme ferâmûş
İnşâf degül tâ bu kadar itme ferâmûş
- 2 Ey şûh-ı cefâ-pîşe degül şart-ı mürüvvet
Yâd it dimem ammâ bu kadar itme ferâmûş
- 3 Pervâne-i pür-sûhıteyi âteş-i gamda
Ey şem'-i tecellâ bu kadar itme ferâmûş
- 4 Az kaldı helâk olmağa dil-ıhaste-i hecriñ
Ey reşk-i Mesîhâ bu kadar itme ferâmûş
- 5 Bûlbül gibi âvâre koyup künc-i kafesde
Ey nev-gül-i ra'nâ bu kadar itme ferâmûş
- 6 Bir tâze peyâmıñla dil-i Es'adı yâd it
Vir kalbe tesellâ bu kadar itme ferâmûş

118

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Var mıdır bir dil ki derdiñden seniñ kan olmamış
Var mıdır bir sîne kim dâğıñla sûzân olmamış
- 2 Dest-i cevriñden seniñ ey sâ'id-i sîmîn-i yâr
Bir girîbân yok ki çâk-zîb-i dâmân olmamış
- 3 Çeşm-i terden mihirden âyîne-i endâma dek
Hüsn-i 'âlem-tâbıña kimdir ki hayrân olmamış
- 4 Pîç ü tâb-ı hañt-ı müşgîniñle ey reşk-i Hutun
Kimse yok mânend-i sünbül kim perîşân olmamış

(117) AE.26a; TS.26a

(3a) pervâne-i pür-sûhıteyi: pervâne-i pür-sûhıte gibi TS.

(118) AE.26a; TS.26b

(2a) Dest-i cevriñden: Dest-i nâziñdan TS.

- 5 Hâṭ ile la'liñ peẓîrâ-yı şalâḥ olmuş gibi
Kâfir-i çeşmiñ henûz ammâ müsülmân olmamış
- 6 Kesr-i hürmet eyledimşe zâhidâ ma'zûr tut
Faşl-ı güldür tevbeden var mı peşîmân olmamış
- 7 Nâle-i cân-sûzdan bî-derd men' eyler beni
Var ise zâhid esîr-i 'aşk-ı hicrân olmamış
- 8 Âferîn Es'ad seniñ eş'âr-ı gevher-bârıña
Bir sözüñ yok dîl-pesend-i ehl-i 'îrfân olmamış

119

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Hâdeng-i gamzesin ebrû hilâlim der-kemân itmiş
Dil-i zârî kemîn-i şîveden zâlim nişân itmiş
- 2 Dil-i maḥmûra şunmuş câm-ı zehr-i hecri pey-der-pey
Ḥakîmâne tenûk-zarf-ı vişâlin imtiḥân itmiş
- 3 Şabâdan gûş idüp 'azm-i ḥayâliñ ḥâne-i çeşme
Dil-i hûn-geşte reşkinden ser-i râhında kan itmiş
- 4 Ne cân kaldı ne sâmân yümn-i bîdâdîñla sultânım
Daḥî gamzeñ kimiñçün tîğ-i cevri der-miyân itmüş
- 5 Nedir bîhûde bu çeşm-i gâzab miḥnet-keş-i nâza
Hâṭa mı eylemiş kûyûñda feryâd u figân itmiş
- 6 Nühüfte şoḥbetim cânân ile gûş eyleyüp Es'ad
Raķîb-i herze-gû meclis-be-meclis dâsitân itmiş

(7b) esîr-i 'aşk-ı hicrân: esîr-i 'aşk-ı hûbân TS.

(119) AE.26a; TS.26b

120

Mefû'lü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Hayfâ o şûh-ı 'ârbede-cû bî-vefâ imiş
Fikri hemîşe 'âşıkâ cevr ü cefâ imiş
- 2 Ebrûsı gibi miñneti ıak itdi kâmetim
Bâr-ı girân-ı nâzı tâhammül belâ imiş
- 3 Evvel bakışda añladı râz-ı derûnumı
Bîmârı oldığım gözi remz-âşinâ imiş
- 4 Döndi hayâle dil gam-ı mûy-miyân ile
Allah şaklasın ne görünmez belâ imiş
- 5 Gördüm çemende zâhid-i şad-sâleyi melûl
Ol dahı bir civâna meger mübtelâ imiş
- 6 Ağyâr ile mu'âmeleden kaçdı ol mehiñ
Es'ad hemân fütâdesine bir ezâ imiş

121

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Dağıtmış ıurresin bâd-ı şabâ pür-pîç ü tâb itmiş
Dil-i âşüftemi vâ-beste-i şad-ızırâb itmiş
- 2 Semend-i işveye binmiş harîd-i şive kaçdı ile
Hırâm-ı nâz ile âramımı pâ-der-rikâb itmiş
- 3 Meges gibi cûş-ı heveskârân-ı la'linden
Şeker-hand-i lebiñ âlûde-i zehr-i 'itâb itmiş
- 4 Benim ma'mûre-i ârâmımı vîrân iden sensin
Seni ey çeşm-i cânân kim 'aceb mest-i harâb itmiş

(120) AE.26b; TS.26b

(1b) Fikri: Derdî TS.

(2a) kâmetim: tâkâtım TS.

(121) AE.26b; TS.27a

- 5 Dûçâr olmuş gönül şad-bend-i gam biñ dâm-ı endûha
Meger sevdâ-yı zülf-i yâr ile dün gice h̄âb itmiş
- 6 İşitmiş germ-‘işret oldığıñ ağıâr ile yâriñ
Bu âteşle dil-i şad-pâresin Es‘ad kebâb itmiş

122

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 Kaşîñ fikriyle ey ebrû kemân kıddim melâl olmuş
Hayâl-i mû-miyânîñla dil-i nâzik hayâl olmuş
- 2 Temâşâ eylemiş yek-reng-i rûyın çeşm-i nergisle
Hicâbından kızarmış jâle-rîz-i infi‘âl olmuş
- 3 Görüp la‘-i lebiñ dem-beste olmuş gonçe hayretten
Hirâmîñ seyr idüp serv-i hırâmân pây-mâl olmuş
- 4 Siyeh-mest-i şarâb-ı nâz u nahvet oldığın görmüş
Düşürmüş fırsatıñ dil ârzû-mend-i vişâl olmuş
- 5 O şûh-ı mû-miyânı kollayup şarmak murâd itmiş
Yine âvâre dil ser-geşte-i fikr-i muhâl olmuş
- 6 Bu şeb seyrinde görmüş var ise gîsû-yı pür-tâbiñ
Ki her günden beter Es‘ad bu gün âşüfte-ğâl olmuş

123

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

- 1 Dil-i âzürde bir takrîb ile cânâna incinmiş
Ne bir hod-ğastedir seyr eyle kim dermâna incinmiş

(122) AE.27a; TS.27a

(2a) yek-reng-i rûyîñ: gül-reng-i rûyîñ TS.

(123) AE.27a; TS.27a

- 2 Dile ğam eşme eşk-i ğasret olmuş dembedem hemdem
O nûr-ı çeşm o dem ki dîde-i giryâna incinmiş
- 3 Gücenmiş ħ̣'âb-ı râĥat dîdeme nûr-ı nigâh-âsâ
Meserret ĥâtır-ı nâ-şâda şihĥat câna incinmiş
- 4 N'ola dil sîne-çâk olsa girîbân-ı şabah-âsâ
Dırâzî-i şeb-i hicrân-ı bî-pâyâne incinmiş
- 5 Raķîbe rûy-ı nerm izĥâr idüp germiyyetin duymuş
O şem'-i ĥüsne dil mânende-i pervâne incinmiş
- 6 İşitmiş pertev-endâz olduĥuñ kâşâne-i ğayra
Göñül ĥurmâ-şifat ol mihr-i ĥüsn ü âna incinmiş
- 7 Muĥâlif eylemiş varsa şabâ şahñ-ı gülistâna
Ki bülbül ĥonceye gül bülbül-i nâlâne incinmiş
- 8 Eşer itmiş gibi dem-serdî-i âh-ı hevâdârân
Ki böyle bî-sebeb bülbül gül-i ĥandâne incinmiş
- 9 Kuşur itmiş murâdın añlamakda farĥ-ı şevķinde
Göñül Es'ad gibi ol âfet-i devrâne incinmiş

ĤARFÜ'Ş-ŞÂD

124

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Dil olmadıkca ĥatt-ı leb-i câmdan ĥalâş
Olmaz ĥarîķ-i ĥuşşa vü âlâmdan ĥalâş
- 2 Dil katlanırdı âĥ-ı zenaĥdâna lâ-'ilâc
Olsa kemend-i zülf-i siyeh-fâmdan ĥalâş

(3a) dîdeme: dîdeye TS.

(124) AE.27b; T27b

(1a) leb-i câmindan: leb-i câmdan TS.

(1b) ĥarîķ: ĥarîm TS.

- 3 Olmazdı ad-i amîde daı nev-civân iken
Mâh-ı nev olsa dadaa-i vâmdan alâş
- 4 Düşmezdi böyle müşkile âgâz-ı kârdan
Bulsaydı dil telâş-ı serâncâmdan alâş
- 5 Peyveste Es'adâ seni bir derde uğradır
Yokdur ulâşa bu dil-i nâ-kâmdan alâs

HARFÜ'D-DÂD

125

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Olamaz câm-ı leb-i la'liñe peymâne 'ivaz
Âb-ı deryâ olamaz çeşme-i ayvâne 'ivaz
- 2 Seni bu üsn ile görseydi tutardı Ya'ûb
Mısr-ı üsn içre 'azîzim meh-i Ken'ân'a 'ivaz
- 3 Vaşf ider ehl-i nazar dîdem için müjgâniñ
âk-i naş-ı kademiñ kuı-i Şıfâhâne 'ivaz
- 4 Şem'a âcet ne begim encümen-i vaşlıñda
Meş'al-i üsnüñ olur mâh-ı dıraşâne 'ivaz
- 5 Es'adâ bûsesin aldım bu dil-i zâra bedel
uvvet-i baht ile aldım 'ivaz ammâ ne 'ivaz

126

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fâ'ilün

- 1 Mizâc-ı 'âleme çün itilâl olur 'arız
'Adâlet ile şehâ i'tidâl olur 'arız

(4b) Bulsaydı: Olsaydı TS.

(5b) nâ-kâmdan: od-kâmdan TS.

(125) AE.27b; TS.27b

(3a) ehl-i nazar: çeşm-i semed AE.

(126) AE.28a; TS.28a

- 2 Siyeh-sitâre-i t̄âli' sipihr-i kec-revden
Şeref tarâşşud iderken vebâl olur 'ârîz
- 3 Geçürme fırsatı ey dil şafâya vir kendiñ
Ġubâr-ı ğamla mebâda melâl olur 'ârîz
- 4 Fesân-ı şevk ile teşhîş-i zihne der-kâr ol
Şaķın ki tîĝ-i zebâna kelâl olur 'ârîz
- 5 Sevâd-ı leşker-i haţla kalem-rev-i hüsne
Giderse böyle 'azîm ihtilâl olur 'ârîz
- 6 Bu hâl ile yine ammâ nezâre itdikce
Esîr-i hüsnüñe bir başka hâl 'ârîz
- 7 Uzatma kıssa-i haţı kalem gibi Es'ad
O tıfl-ı nâza şaķın infî'âl olur 'ârîz

ĤARF'ÜT-ṬÂ

127

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Geldi kenâr-ı rüyuña ey gül-'izâr haţ
Gül bâĝ-ı hüsñüñ itdi güzel sebze-zâr-ı haţ
- 2 Yazdı haţ-ı ğubâr ile menşûr-ı ruşsatıñ
Taḥşîl-i kâm-ı 'aşıķa oldu medâr-ı haţ
- 3 Bâlâ-yı 'arz-ı hâlini cûyâ-yı vuşlatıñ
Mes'ûli mûcibince idüb der-kenâr-ı haţ
- 4 Şûret-pezîr-i rûy-ı merâm olmadan henûz
Âyîne-i cemâliñe oldu ğubâr-ı haţ
- 5 'Anber gibi yaķışdı kemâl-i cemâline
Ol tıfl-ı nâzı eylemedi şerm-sâr-ı haţ

- 6 Dil-beste-i muḥabbete peyveste oldu kayd
Geh 'anberîn bu zülf geh ol müşk-bâr-ı ḥaṭ
- 7 Es'ad sevâd-ı ḥükm-i ḥaṭ-ı ser-nüvişt ile
Ben tîre-rûzı itdi siyeh rûz-gâr-ı ḥaṭ

ḤARF'ÜL-'AYN

128

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Serv itse n'ola ol ḫad-i bâlâya tevâzu'
Ednâ olan elbet ider a'lâya tevâzu'
- 2 Bîhûde degül böyle nigûn oldığı bîdiñ
Eyler o sehî serv-i dilârâya tevâzu'
- 3 Gülşende ser-efgendelik itse n'ola nergis
Şerminden ider ol gözi şehlâya tevâzu'
- 4 Zîbende düşer ğâyet ile meclis-i meyde
Sâķiye sebük-rûḫî vü mînâya tevâzu'
- 5 Bîçare dil-i ḫaste eger olmasa nâ-çâr
Bu ḫâl ile itmezdi eṭibbâya tevâzu'
- 6 Memdûḫdur erbâb-ı şudûra göre ğâyet
Yoksa ne çıkar itse fûrû-mâya tevâzu'
- 7 Dildâr için ağyâra müdârâ gibi Es'ad
Aḫbâb için itmek gerek a'dâya tevâzu'

(2a) ḫaṭ-ı ğubâr: ğubâr-ı ḫatt TS.

(2b) kâm: kâl TS.

(128) AE.28b; TS.28b

(3a) Şerminden: Şermende TS.

(6b) fûrû-mâya: fûrû-pâya TS.

HARFÜ'L-ĞAYN

129

Mefa'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Fürû'-ı reng-i ruhuñ lâlezârı eyler dâğ
Tarâvet-i gül-i rûyuñ bahârı eyler dâğ
- 2 Ne tâze gonçe-i tersin ki şevk-i ruhsarıñ
Çü 'andelîb-i hezârân hezârı eyler dâğ
- 3 Bu âteşin ruh-ı nezzâre-sûzuñuñ cânâ
Fürûğı âyine-i tâb-dârı eyler dâğ
- 4 Şikenc-i turrede tâbende hâl-i müşgîniñ
Felekde ahter-i dünbâle-dârı eyler dâğ
- 5 Begim bu hüsn gelüb sûz u berķ-i dîdârıñ
Hezâr-ı sûhte-i bî-ķarârı eyler dâğ
- 6 Taħammül-i ğama bir kûh-ı bürd-bârım kim
Tecellüdüm ciger-i kûhsârı eyler dâğ
- 7 Kılırsa nâle-i pür-sûzum Es'adâ böyle
Sipihr-i bed-reviş-i kec-medârı eyler dâğ

130

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Hüsni-i 'âlem-sû z ile sen idicek gül-geşt-i bâğ
Lâle ser-tâ-pâ reng-i tâb-ı ruhuñdan oldu dâğ
- 2 Dâğlar sînemde şanma her bün-i mûyumda dil
Fikr-i teşrîf-i hayâliñle yaķar yer yer çerâğ
- 3 Dil-güşâdır lâle-âsâ tende her dağım belî
Eskiden darb-ı meşeldir 'âşıķa dâğ üstü dâğ

(129) AE.28b; TS.28b

(130) AE.29a; TS.29a

- 4 Fikr-i çeşmiñle ne sihr eylerdi görseydin kalem
Bî-nevâya kayd-ı zülfüñ olmasa mûy-ı dimâğ
- 5 'Âşık-ı zârın yerin dutmaz rakîb-i herze-gû
'Andelîbe câ-nişîn olmaz kenâr-ı gülde dâğ
- 6 Şuğl-i 'aşk-ı yâr ile meşgûldür dil şöyle kim
İki 'âlemden gelür gelmez aña andan ferâğ
- 7 Sözle da'vâ-yı muhabbet şâbit olmaz Es'adâ
Başmadıkça muhızır-âsâ sîneye her mühre dâğ

131

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Degüldür dil hayâl-i nûş-ı la'l-i yârdan fâriğ
Olur mı rind meyden sâğar-ı ser-şârdan fâriğ
- 2 Hâbâb-âsâ yem-i pür-şûr-ı gamda gavta-hâr olsa
Yine dil bir nefes olmaz hevâ-yı yârdan fâriğ
- 3 Geçer 'âşık-ı perestiş-kârî-i gîsû-yı cânândan
Berehmen olsa bend-i halka-i zunnârdan fâriğ
- 4 Telâş-ı hicrden bir lahza fâriğ-bâl olursam da
Yine olmaz derûn endîşe-i ağıyardan fâriğ
- 5 Degüldür nâle-i cân-sûzdan bir dem gönül hâlî
Ne mümkündür ki bülbül ola âh u zârdan fâriğ
- 6 Sebük-mağzâna uymuş tab'-ı şûh-ı hâme-i pür-gû
Âniñçün Es'adâ hic olmıyor iksârdan fâriğ

(131) AE.29a; TS.29a

(3a) gîsû-yı cânândan: gîsû-yı şanândan AE.

(5a-b) AE.-

HARFÜ'L-FÂ

132

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Geldi de gitti faşl-ı bahâr ey hezâr hayf
Dest-i ümîde girmede bir gül hezâr hayf
- 2 Mânend-i cûybâr âkıb geçti nev-bahâr
Gülşende câ-nişîn-i hezâr oldu hâr hayf
- 3 Bir nev-gülün hevâsı ile şebnem-i sirişk
Oldu tamâm şarf-ı reh-i intizâr hayf
- 4 Gösterdi gül hezâr has ü hâra rûy-ı nerm
Olmadı bülbül ile hemân sâz-kâr hayf
- 5 Bir feyz bulmadık ne hazân ne bahârdan
Bihûde geçti cümle geçen rûzgâr hayf
- 6 Yâr oldu baht yâr u rakîbe velî bize
Es'ad ne baht-ı yâr u ne yâr oldu yâr hayf

133

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Dil naqd-i râzın eyledi bir mest-i nâza şarf
Kâlâ-yı şabrın eyledi ya'nî niyâza şarf
- 2 Ümmîd-i rûy-ı germ ile pervâne şem'den
Enfâs-ı 'ömrin eyledi ya'nî niyâza şarf
- 3 Feryâd-ı âteşîn ile dağ itdi bülbüli
Dil berg ü sâzın eyledi heb söz ü sâza şarf

(132) AE.29a; TS.29a

(6a) baht yâr u rakîbe: yâr u baht-ı rakîbe TS.

(133) AE.29b; TS.29b

(2b) enfâs-ı 'ömrden: enfâs-ı 'ömrin TS.

- 4 Gâhî hayâl-i müy-miyân gâh bend-i zülf
Hep 'aql u fikrim oldu nişîb ü firâza şarf
- 5 Vâbestedir kabûl-i 'amel şıdka zâhidâ
Bîhûde itme nakd-i ri'yâli namâza şarf
- 6 Olma piyâde bâşır ile çarha ser-fürû
Gel eyleme cemâliñi bir boş piyâza şarf
- 7 Es'ad hezâr hayf ki bâzâr-ı 'aşqda
Sermâye-i haqîqati itdin mecâza şarf

134

Müfte'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün

- 1 Ey deheniñ gönçe-i gülzâr-ı luţf
La'l-i lebiñ teng-i şeker-bâr-ı luţf
- 2 Hatt-ı teriñ cevher-i ruhsâr-ı hüsn
Tal'atıñ âyîne-i didâr-ı luţf
- 3 Serv-i kaddiñ şâh-ı berûmend-i nâz
Reng-i ruhuñ gâze-i ruhsâr-ı luţf
- 4 Cân mı düzerdi nigeş-i germiñe
La'li'ñ eger olmasa der-kâr-ı luţf
- 5 Olsa bu kâlâ-yı nev Es'ad n'ola
Revnağ-ı dükkânçe-i bâzâr-ı luţf

(5a-b) AE.-

(6b) eyleme cemâliNi: itme âb-ı rûyıñı TS.

(134) AE.29b; TS.29b

HARFÜ'L-KÂF

135

Me'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Bir dil ki tâb-ı 'aşk ile sûz-ı nihânı yok
Beñzer o hüsn-i sâdeye kim reng-i ânı yok
- 2 Kem-ıqadr olur meta'-ı harîdârı olmasa
Dil söylenirdi bir dile kim dil-sitânı yok
- 3 Bir harf-i vuşlat almadı dil la'l-i yârdan
Güyâ o tıfl-ı tâze-zebânıñ dehânı yok
- 4 Mûy-miyân-ı yârda çok güft-gû velî
Ben bildigimde nâmı var ammâ nişânı yok
- 5 Bir gün gelir ki bâğ-ı ruhuñ sebze-ñîz olur
Bir nev-bahâr var mı ki der-pey hazânı yok
- 6 Bülbül kenâr-ı gülde dağı germ-i nâledür
Pervâneniñ bu sûz ile ammâ figânı yok
- 7 Es'ad kalem-rev-i süheniñ şimdi haq bu kim
Hâmem mişali sâhir-i mu'ciz-beyânı yok

136

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Hüsni yok bâğ-ı ruhuñ haq-ı 'izâr olmayıcaq
'Âlemiñ zevki mi var faşl-ı bahâr olmayıcaq
- 2 'Andelîb eyleyemez qadr-i gül-i bî-ñârı
Bir zaman zaħm-ñâr-ı neşter-i ñâr olmayıcaq

(135) AE.30a; TS.30a

(2a) Kem-ıqadr olur: Kem-ıqadrdır TS.

(136) AE.30a; TS.30a

- 3 Ne bilir lezzetini neş'e-i nûş â nûşuñ
Rind-i telh-âbe-keş-i zehr-i humâr olmayıcak
- 4 Olma müstağrak-ı deryâ-yı pür-âşûb-ı heves
Keşti-i 'aşk ile ümmîd-i kenâr olmayıcak
- 5 Es'ad âgaz-ı sühên eyleyemez tûfi-veş
Yüzüñ ey âyine-rû âyine-dâr olmayıcak

137

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Göñlüm âbâd idemem mest-i harâb olmayıcak
Ĝamdan âzâd olamam bezm-i şarâb olmayıcak
- 2 Bâdesiz ğarķ olurum baħr-i pür-âşûb-ı ğama
Âteşim söndüremem 'âlem-i âb olmayıcak
- 3 İctinâb itme göñül hâne-harâb olmaķdan
Olmaz âbâd belî hâne harâb olmayıcak
- 4 Şabr idermiş tatalım cevriñe âyâ n'itsün
Şabra da zerre kadar tākāt-ı tâb olmayıcak
- 5 Söyle âşûb-ı kıyâmet mi kopard neyleyem âh
La'liñ âmiñhte-i şûr u 'itâb olmayıcak
- 6 Dil-nişîn-i bülegâdır dimek olmaz Es'ad
Ĝazeliñ her sözü bir faş-ı hiñâb olmayıcak

138

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Kalur hayretde mir'ât-ı ruħuñ seyr eyleyen 'âşık
Olur pür-dâĝ-ı ħasret vaşf-ı ħüsnüñ ğuş iden 'âşık

(5b) âyine-rû: âyinedir AE.

(137) AE.30b; TS.30b

(4a) ayâ: dil yâ TS.

(138) AE.30b; TS.-

- 2 Muhaşşal böyle bir nâdîde vü ne'snîde dilbersin
K'olur eṭvârîna cânâ gören hem görmeyen 'âşık
- 3 Fûrûğ-ı ḥüsn-i 'âlem-sûz ile meclisde durdukça
Olur pervâne-âsâ saña şem'-i encümen 'âşık
- 4 Sâña şâyestedir bu ḥüsn-i rûz-efzûn ile billâh
Zelîha gibi olsa Yûsuf-ı gül-pîrehen 'âşık
- 5 Dil ü dildâr biri birine pek sâz-kâr ister
Ne nâzik düşdi bak bir kerre sen ma'sûk ben 'âşık

139

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Günde biñ kan eyleyen ol ğamze-i ḥûnhâra bak
Sihr ile 'uşşâkı meftûn eyleyen 'ayyâra bak
- 2 Bir nigehele 'âlemi hem mest ü hem medhûş iden
Nergis-i dünbâle-dâr u çeşm-i efsun-kâra bak
- 3 Âfitâb-âsâ cihâna lem'a-pâş-ı nûr olan
Şafha-i şafvet-nümâ-yı 'ârız-ı dildâra bak
- 4 Tîşe-i bîdâd ile Ferḥâd'ını mecrûḥ iden
Hüsrev-i Yûsuf-likâ ol şûḥ-ı Şîrîn-gâha bak
- 5 Zâhidâ râhında pâ-mâl olduğım ta'n eyleme
Var hele bir kerrecik ol serv-i hoş-reftâra bak
- 6 Dil-rûbâlar 'âdetâ dil-dâdegâna luṭf ider
Ḥâl-i zâr-ı mübtelâya sen de ey meh-pâre bak
- 7 Es'adâ söz yok o şûḥuñ nuṭk-ı mu'cizkârına
Nükte-i ṭâb-ı 'nezâket-bârı gör eş'âra bak

(139) AE.30b; TS.30a

(4a) mecrûḥ: nâ-şâd TS.

(7b) Nükte-i ṭâb-ı nezâket-bârı: Nükte-i kâr-ı nezâket-bârı TS.

HARFÜ'L-KÂF

140

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Yed-i beyzâya dest-i red olur bâzû-yı sîmîniñ
'Amûd-ı şubha feyz-i nûr ider sâķ-ı bilûrîniñ
- 2 Fûrûguñ sâha-i mehtâbı çeşm-i mâha teng eyler
Şuâ'a başdırır hürşîdi tâb-ı rûy-ı rengîniñ
- 3 Sorulsa gâze-i ümmîdi şâm-ı tîre-rûzânîñ
Meh-i nev barmaģıyla gösterir ebrû-yı pür-çîniñ
- 4 Görüb hoy-kerde levh-i hâl-dâr-ı 'ârız-ı şâfîñ
Üzüldü rişte-i şabri çözüldü 'aķdi pervîniñ
- 5 Güm itmiş dehşet-i vuşlatla kendin cüst-cû eyler
Degül bîhûde pâ-y-ı servde gû gûsı kumrîniñ
- 6 Dimâģ-ı cânı terfîb eyleyen şebbûy-ı zülfüñdir
Kuru bir adı var dillerde ancak 'ıtr-ı şâhîniñ
- 7 Bu tatlı sözleri kanden bulurdu hâme-i Es'ad
Şeker-rîz olmasaydı kâm-ı tab'a la'l-i şîrîniñ

141

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Fitne kaç çekdi hırâm-ı serv-i nâzîñdan seniñ
Sihr şöhret buldı çeşm-i bî-niyâzîñdan seniñ
- 2 Cünbüşiñ seyr eyleyüb pâ-der-gil oldı serv-i bağ
Lerze tutdı âfitâbı ihtizâzîñdan seniñ

(140) AE.31a; TS.30b

(3a) gâze-i ümmîdi: gâze-i ümmîdini TS.

(141) AE.31a; T31a

(1b) bî-niyâzîñdan: nîm-bâzîñdan TS..

- 3 Şerm-i renginden gül oldu jâle-rîz-i infî'âl
Gönçe dil-teng oldu la'l-i nükte-sâzından seniñ
- 4 Ey fitil-i dâğ-ı hasret bir eşer var sende la'm
Ser-te-ser yandı cihân sûz u güdâzından seniñ
- 5 Yaraşur Es'ad debîr-i şadr-ı dîvân-ı felek
Reşk iderse hâme-i mu'ciz-tırâzından seniñ

142

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Baña cevr eyleyüp ağıâr-ı nâ-hemvâra yâr olduñ
Niçin ey bî-vefâ hem-tab'-ı çerh-ı nâ-bekâr olduñ
- 2 Kemend-i turrenden çekdiñ esîr itdiñ dil-i zârı
Baña ey pençe-i müjgân-ı cânân dest-yâr olduñ
- 3 Aşıldın ol bütüñ dûşunda ol zülf-i dil-âvîze
Gönül ol tâze nañl-i nâza küstâhâne bâr olduñ
- 4 Nedir bu eşk-i hûn-pâlâ-yı gam ey merdüm-i dîdem
Bu yetmez mi ki ol mihr-i ruha âyîne-dâr olduñ
- 5 Getirdin Es'ad'ı feryâd u bîdâda cefâlarla
Yeter ey seng-dil-i âmâc-ı tîr-i inkisâr oldu

143

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Dil-girânım gerçi çeşm-i kem-nigâhından seniñ
Şâdmânım lîk luğf-ı gâh gâhından seniñ

(3a) jâle-rîz-i infî'âl: sürh-ı rûy-ı infî'âl TS

(142) AE.31b; TS.31a

(2a) esîr: halâş TS.

(4a) hûn-pâlâ-yı gam: hûn-pâlây-ı derd TS.

(143) AE.31b; TS.31a

- 2 Dest-i cevriñden seniñ şad-çâk iderdim sînemi
Olmasam şermende la'l-i özr-ı̇âhiñdan seniñ
- 3 Birbiriyle 'âlemi dest ü girîbân kim ider
Fitne baş göstermese taraf-ı külâhiñdan seniñ
- 4 Fitne-i devr-i kamer mi sihr mi bi'llah nedir
Sîret-i gül-gûn-nümâ rûy-ı çü mâhiñdan seniñ
- 5 Nûş-ı câm-ı la'liñe ikdâm iderdim mest iken
N'eyleyim pek korkarım tîğ-i nigâhiñdan seniñ
- 6 Var gibi bir âteş-i sûzân seniñ sîneñde de
Böyle taḥmîn itdim Es'ad gizli âhiñdan seniñ

144

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 O şûḥ mâil-i bezm-i şarâb olur giderek
Şarâba ülfet ile neşve-yâb olur giderek
- 2 Kalur giderse başında hevâ-yı 'âlem-i âb
Binâ-yı ḥâne-i işmet ḥarâb olur giderek
- 3 Fürûğ-ı bâde tutuşdurdı şem'-i ruḥsârıñ
Bu şu'le âfet-i cân-ı niḳâb olur giderek
- 4 O mâh-pâreye gitdikce gelse böyle ziyâ
Sipihr-i nâzda bir âfitâb olur giderek
- 5 Bu âb u tâb ile gülzâr şu'le-rîz olsa kim
Güdâz-ı âteş-i ğamla gül-âb olur giderek
- 6 Derûna pertev-i şevkiñ şu deñlü düşmüş kim
Kalursa böyle bir âteş kebâb olur giderek

- 7 'Înân-keş ol dil-i güm-râha Es'adâ yoksa
Esîr-i deşt-i ğam u ızırâb olur giderek

145

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Eyledi 'uşşâkı dil-beste nevâsı bûlbûlûñ
Râst uydu sâza âheng-i şabâsı bûlbûlûñ
- 2 Pây-tâ-ser gûş olub diñler açılmış gül gibi
Gonçeye var ise hoş geldi edâsı bûlbûlûñ
- 3 Yüz virür peyveste gül şebnem gibi ter dâneye
Bağ ne müşkil ibtilâdır ibtilâsı bûlbûlûñ
- 4 Hecr-i gül bîdâd-ı gülçîn reşk-i şebnem zâhım-ı hâr
Bir degül ey bâğbân biñdir belâsı bûlbûlûñ
- 5 Olma hâr-ı râh-ı gülşen nâlesinden it hâzer
Eylemez zîra hatâ tîr-i du'âsı bûlbûlûñ
- 6 Âteş-i 'aşka girüp kül ol sûzî olsa n'ola
Dûdmân-ı güldedir neşv ü nemâsı bûlbûlûñ
- 7 Bir gül-i hod-rû hevâsıyla yine Es'ad gibi
Bir iken şimdi hezâr oldu cefâsı bûlbûlûñ

146

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Hîrelendi çeşm-i hurşîd âb u tâbîñdan seniñ
Lekkelendi meh fûrûğ-ı âfitâbîñdan seniñ

(6b) böyle bir âteş: dilde bu âteş TS.

(145) AE.32a; TS.32a

(4b) biñdir: çokdur TS.

(5a) it hâzer: kıl hâzer TS.

(6b) neşv ü nemâsı: neşr-i nemâsı AE.

(7b) cefâsı: nevâsı TS.

(146) AE.32a; TS.31b

- 2 Şoldı gül beñzi gülüñ kan oldu bağrı ğonçeniñ
Şerm-i rengiñden leb-i la'l-i müzâbıñdan seniñ
- 3 Şem'iñ âteşler düşüp pervâne-veş fânûsuna
Mihr-i ğüsnüñ göricek rengiñ niķâbıñdan seniñ
- 4 Tâb-ı rûyuñ seyr idüp çeşmi ķamaşdı nergisiñ
Lâle yandı dâğ-ı şevķ-i la'l-i nâbıñdan seniñ
- 5 Sâğar-ı ğurşid dil-ğûn oldu mânend-i ķadeğ
Ħasret-i bûs-ı leb-i câm-ı şarâbıñdan seniñ
- 6 Perde çekdi berg-i ğülden ğonçe-i ter rûyuna
Ēül de şebnem-rîz-i şerm oldu ğicâbıñdan seniñ
- 7 Yâ gibi ŧâķ oldu ŧâķ-ı ŧâķati mâh-ı neviñ
Cünbüş-i şemşir-i ebrû-yı 'iŧâbıñdan seniñ
- 8 Oldu vîrân ser-te-ser ma'mûre-i şabr u şekîb
Gerdiş-i çeşm-i siyeh mest-i ğarâbıñdan seniñ
- 9 Çilleden çıķmış gibi şeyğim şikem-ğ'âr oldugun
Bellüdir şahn-ı kebâba inkibâbıñdan seniñ
- 10 Pek de pinhân dutma Es'ad âteşiñ ma'lûmdur
Âh-ı serd-i ğasret ü çeşm-i pür-âbıñdan seniñ

147

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Ēöñül bülbül gibi şeydâsıdır bir âfet-i cânıñ
Ki ser-âşûftesidir şad hezârı verd-i ğandâniñ
- 2 Cihânı ser-te-ser kırdı geçirdi fiĒ-i müğğanıñ
Perişân eyledi dünyâyı heb zülf-i perişanıñ

(5a) dil-ğûn: dil-ğ'âh AE.

(9a) şikem-ğ'âr: şeker-ğ'âr AE.

(147) AE.32b; TS.32a

(1b) şad hezârı: med hezârân AE.

- 3 Çemenden dūn ki sen dâmen-keşân-ı nâz olup gitdiñ
Gözi ardiñda kaldı hasretiñle nergisistânıñ
- 4 Füsûn u fitne hep çâh-ı zenâhdânıñda gird olmuş
Kuru bir adı kalmış şimdi çâh-ı Bâbilistânıñ
- 5 Sen ol yek-dânesin kim çeşm-i 'âlem görmemiş mişliñ
Yalan söyler eger söylese gördüm vardır ikrârıñ
- 6 Dolaştı pâ-yı 'aqlım destine zülf-i siyâhıñda
Meger ta'bîri buymuş gördüğüm h'âb-ı perîşânıñ
- 7 Serâpâ hâll iderdim müşkilât-ı hâtırım Es'ad
Şarâbıñ dûş-ı nâzı olsam ol tıfl-ı dil-sitânıñ

148

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Bakdıñ âyîneye çeşmim gibi giryân olduñ
Gösteriş bu ki görüp kendüñi hayrân olduñ
- 2 Pây-bûsuñ gelecek 'îdde va'd itmişdiñ
Pâdişahım yâ niçin şoñra peşîmân olduñ
- 3 Sen de göñlüm gibi bilmem yine ey zülf-i nigâr
Pîç ü tâba düşüp üftâde-i dâmân olduñ
- 4 Sen de ol gamze-i bed-h'âh ile ey hançer-i nâz
Giderek âfet-i ser-rişte-i peymân olduñ
- 5 Katı hercâyilige başladıñ ey dil sen de
Vararağ var ise hem-meşreb-i cânân olduñ

(7b) Şarâbıñ dûş-ı nâzı: Şerîk-i dûş-ı nâzı T

(148) AE.32b; TS.32a

(1b) kendüñi: hüsñüñi TS.

(4a) gamze-i bed-h'âhıyla: gamze-i bed-h'âh gibi

(5b) Vararağ: Giderek TS.

- 6 Şevk-i nûş-ı leb-i la'liyle o mest-i nâzîñ
Ey dil-i hûn-şüde hasretle yeter kân olduñ
- 7 Kûhken gibi o Şîrîn-periñ 'aşkı ile
Düşdüñ Es'ad dehen-i 'âleme destân olduñ

149

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Dilberâ şem' gibi bezm-i fûrûzende gerek
Sînesi mihr-i dırâhşân gibi tâbende gerek
- 2 Semeni 'ârız-ı ter la'l-i lebi gül-şekker
Nâz-perverde katı nâzik vü nâzende gerek
- 3 Halkı hoş hilkati dil-keş kadi şûh u serkeş
Vaż'-ı endâmı güzel şîvesi zîbende gerek
- 4 Reşk ide mihr-i felek hûsn-i dil-fûrûzundan
Ahter-i şubh gibi hâli dırâhşende gerek
- 5 Pertev-endâz gerek mihr-i ruh-ı pür-tâbı
Mañv-ı dîdârı olan zerre-i cûyende gerek
- 6 Ne kadar tünd ü siyeh-kâr ise de gamzeleri
Nerm güftâr ile dil-dâde nevâzende gerek
- 7 Çeşm-i efsun-geri merdümlük ide insâna
Gâh bîgâne nigâh ile firîbende gerek
- 8 'Âşık-ı suhtede şem' gibi şeb heme şeb
Eşk-bârende gerek şevkle pür-ñande gerek
- 9 Şâ'ir oldur ki münâsib düşüre mâzmûnı
Es'adâ hâmede ta'bîr-i tîrâzende gerek

(149) AE.33a; TS.32b

(1a) Dilberâ: Dil-rübâ TS.

(1b) mihr-i dırâhşân: mâh-ı dırâhşân TS.

150

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Sen şafâ geldiñ eyâ serv-i revân hoş geldiñ
Nâz ile şîve ile cilve-künân hoş geldiñ
- 2 Mağdemiñle dile bir başka şafâ el virdi
Merhabâ ey sebeb-i râhat-ı cân hoş geldiñ
- 3 Feyz-i güftârıñ ile buldı dil-i mürde hayât
Sen Mesîhâ mısın ey gönçe-dehân hoş geldiñ
- 4 Hamdüli'llah ki sen âgûş-ı vaşla gelicek
Cismime rûh-ı revân oldu revân-hoş geldiñ
- 5 Bâz-keşî eyledi teşrîfiñle ez-ser-i nev
Ten-i bî-tâkatime tâb ü tûvân hoş geldiñ
- 6 Mağdem-i nâzına müştâk idi hayl-i 'uşşâk
Hele ey hüsrev-i hûbân-ı cihân hoş geldiñ
- 7 Bâr-ı hecriñle kadem-yâbıñı olmuşdı dû tâ
Ey kaşıñ gurre-i şâhib-nazarân hoş geldiñ
- 8 Nûr-ı dîdârıñ ile geldi yalan söyleyeyim
Çeşm-i ümmîde cilâ peykere cân hoş geldiñ
- 9 Cân u dil cümle şitâb itdiler istikbâle
Sen ki mânende-i 'ömr-i güzerân hoş geldiñ
- 10 İhtizâz ile hırâmıñ görüp Es'ad da didi
Sen şafâ geldiñ eyâ serv-i revân hoş geldi

151

Meʿûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Bîmâr-ı çeşm-i şûh-ı pür-efsûnuñam seniñ
'Âlem bilür tamâm ki meftûnuñam seniñ
- 2 Nâlân-ı şevk-i seyr-i gülistân-ı hüsnuñem
Ya'nî ki bülbül-i ruḥ-ı gül-gûnuñam seniñ
- 3 Kānmam şarâb-ı kevser-i âb-ı ḥayâtdan
Bî'llâh teşne-i leb-i mey-gûnuñam seniñ
- 4 Âzâde eylediñ dilimi pend-i 'aḳıdan
Ey 'aşḳ-ı yâr ḥaḳ bu ki memnûnuñam seniñ
- 5 Es'ad-mişâl ben daḥı ey serv-i ser-bülend
Pâ-mâl-i cilve-i ḳad-i mevzûnuñam seniñ

152

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Rûy-ı âl ile bugün seyr-i çemenzâr itdiñ
Baḡbânıñ gözine her güli pür-ḥâr itdiñ
- 2 Kârşu tıtduñ yûzûme şûret-i hüsni şâfırñ
Dîdemi âyîne-i ḥayret-i dîdâr itdiñ
- 3 Sâ'id-i sîmiñ açuḫ 'âlemi itdiñ mebhût
Yed-i beyzâ gibi bir mu'cize izḥâr itdiñ
- 4 Eyledin zülf ile ḥurşîd-i ruḥuñ pûşîde
Şubḫ-ı ümmîdimi hem-reng-i şeb-i târ itdiñ
- 5 Ḥasret-i aḥter-i ḥâliñ ile ey bedr-i münîr
Subḫa dek dîdemi encüm gibi bîdâr itdiñ

(151) AE.33b; TS.33a

(152) S.33b; TS.33a

- 6 Bir nigâh eylemedin kûşe-i çeşm ile bâña
Çeşm-i mestîñ gibi zâlim beni bîmâr itdiñ
- 7 Virmediñ göñlüme bir pâre tesellî zâlim
Baña da Es'ad-ı zârîñ gibi âzâr itdiñ

153

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Şâd idersin diyü şandım beni nâ-şâd itdiñ
Dâd-ı ümîdinde idim sen baña bîdâd itdiñ
- 2 Pâd-şâhım nazâr-ı luţf u niyâz eylerdiñ
Beni teslîm-i kef-i ğamze-i cellâd itdiñ
- 3 Çâk-ı zahm-ı dilime merhem umarken senden
Beni mecrûh-ı dem-i hancer-i fûlâd itdiñ
- 4 Yâr u yâverlik idersin baña zann eyler idim
Baña zulm eyleyüp âhçerlere imdâd itdiñ
- 5 'Aks-i me'mûl zuhûr eyledi zannım senden
Beni darbu'l-meşel-i ta'ne-i hussâd itdiñ
- 6 'Âşık-ı âzâr degüldin şanemâ sen evvel
Şoñradan cevri ü cefâ itmegi mu'tâd itdiñ
- 7 Es'adâ ol şanem-i seng-diliñ cevriinden
Nâleyi hem-eşer-i tîşe-i Ferhâd itdiñ

154

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Degüldür rû-şinâs-ı ğâze cânâ reng-i ruhsârîñ
Degül çeşm-âşinâ-yı sürme müjgân-ı siyeh-kârîñ

(153) S.34a; TS.33b

(154) AE.34a; TS.33b

- 2 Cihâna fitne-i ber-pây-ı mahşer âşikâr oldı
Gülünce cümbüş ü reftâre bâlâ-yı belâ-bârıñ
- 3 Hañıñla şive-i ta'lim-i istignâ virür gûyâ
Müjeñden meşq-ı nâz itmiş seniñ çeşm-i füsûn-kârıñ
- 4 Metâ'-ı câna yokdur kırtuluş şeb-gîr-i zülfünden
Begim tarrâr-ı turrâñ gibi varken bir kafâdârıñ
- 5 İşiñ ğayra nihânî luţf u 'uşşâka sitemdir hep
Bilindi ğayrı ey hâţır-şiken âzâr u bâzârıñ
- 6 Demâdem nûş idüp perhîz itmez hûn-ı 'âşıkdan
Muhaldir haste-i câvîd olursa çeşm-i bîmârıñ
- 7 Mezâk-ı tab'a şekkerden füzûn lezzet virür ancak
Sitâyiş-kârî-i la'linde Es'ad kand-i güftârıñ

155

Mef'ûlû Fâ'ilâtû Mefâ'ilû Fâ'ilûn

- 1 Göñlüm esîr-i zülf-i siyâh eylesem gerek
Gerdûnı tâb-ı ğurde-i âh eylesem gerek
- 2 Sevdâ-yı zülf-i yâr ile âh eylesem gerek
Âh ile ğâl-i çarğı tebâh eylesem gerek
- 3 Pek teşneyim nûvîd-i leb-i la'l-i dilbere
Biñ ciĥân fedâsı rûy-berâh eylesem gerek
- 4 Râhıñda ser-bürehneligim şanmañız tehî
Ol türk-i şûh-çeşme külâh eylesem gerek
- 5 Cevr-i nigâha kalmadı zâlim taĥammülüm
Ma'zûr tut ki nîm-nigâh eylesem gerek

(155) AE.34b; TS.33b

(1a) zülf-i siyah: zülf-i siyeh-kâr TS.

(3b) Biñ cân fedâsı: Biñ sirişki TS.

(5a) Cevr-i nigâha: Cins-i nigâha TS.

- 6 Es'ad büküldi nâle ile tâk-ı tâkatim
Dîvâr-ı şabırî püşt ü penâh eylesem gerek

156

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 La'l-i cân-bağışın için 'İsî-i Meryem dir idik
Zahm-ı hicrânın için vaşlını merhem dir idik
- 2 Yandı cân âteş-i hicrânına hûn oldu ciger
Kanı ol dem ki leb-i la'lin için em dir idik
- 3 Ya niçin itmedi gamzeñ dil-i ağıâre gûzer
Tîr-i dil-dûz-ı kazâya onu tev'em dir idik
- 4 Sende seyr eyle perîşânlığı ey turre-i yâr
Bir zamân hâtır-ı âşüfeme derhem dir idik
- 5 Âh kim geçdi o günler ki rumûz-ı 'aşkı
Nükte-i râz-ı dehânın gibi mübhem dir idik
- 6 Es'ad-ı zârına bîgâne mi olduñ zâlim
Ânı evvel harem-i hüsnüñe mahrem dir idik

157

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Bend-i gamında kaldı dil-i mübtelâ seniñ
Çün nâil oldu zülfüñe ey bî-vefâ seniñ
- 2 Hoş-reng-ü sâde-rû büt-i taşvîrsin hemân
Yoğdur gülünde şemme-i bûy-ı vefâ seniñ

(156) AE.34b; TS.34a

(6b) Ânı ol: Ânı olsa AE.

(157) AE.35a; TS.-

- 3 Ey sîne bil bu hâl ile olmaz rûfû-pezîr
Çâk itdi ceyb-i sabrını bir hoş-ķabâ seniñ
- 4 İsâdan itme yok yere deryûze-i 'ilâc
Ey cân-ı haste derdiñe olmaz devâ seniñ
- 5 Güm-kerd-i râh-ı deşt-i hevâ oldu gitti dil
Yâ Rab meger ki luţfuñ ola reh-nümâ seniñ
- 6 Es'ad şafâ-yı âyîne-i tab'ını görüp
Hayrânıñ oldu tûfî-i şekker-edâ seniñ

158

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Murg-ı dil hasret-i nezzâresidir cânânıñ
Bismil-i ğamze-i hûn-hâresidir cânânıñ
- 2 Şâhid-i hüsñüne pîrâye viren hûnumdur
Sanki gül-gûne-i ruhsâresidir cânânıñ
- 3 Gülşen-i kûyına reh-yâb olamaz bülbül-i cân
Bâl virür bahta âvâresidir cânânıñ
- 4 Ğarķ-ı nûr eylemiş âfâķı işitdim bir mihr
Didiler dilber-i meh-pâresidir cânânıñ
- 5 Çın-i zülfünde nihân ol iki hâl-i dil-cû
Çifte cādû-ger-i sehâresidir cânânıñ
- 6 Derd-mendân-ı belâ çok biri Es'addır kim
Dil-i hastem gibi bî-çâresidir cânânıñ

(158) AE.35a; TS.34a

(2a) hûnumdur: hûnumdan TS.

(3a-b) AE.- Bu beytin II. mısraında eksiklik vardır.

159

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Niçün bilmem yine ser-germ-i şad-bîdâddır ğamzeñ
Kî vîrân-sâz çendîn kişver-i âbâddır ğamzeñ
- 2 Dayansun ğayrı derd-âbâd-ı sînem resm-i bîdâda
Kî mi'mâr-ı kader tarḥ u kazâ bünyâddır ğamzeñ
- 3 Fûsûn meşķ eylemiş gûyâ ki Bâbil-i zâr-ı çeşminde
Seniñ ey gözleri câdû ne pek üstâddır ğamzeñ
- 4 Girer bir demde biñ Hızır u Mesîhiñ kanına nâ-ḥak
Aceb hûnî-ṭabî'at ṭurfe bir cellâddır ğamzeñ
- 5 Göz açmaz neş'eden bir lahza bakmaz rûy-ı 'uşşâķa
Gözüm bir bak ne rûtbe mest-i mâder-zâddır ğamzeñ
- 6 Demâdem içdigi kan yidigi laḥt-ı cigerdir hep
Aniñçün kim dil-i ḥastem gibi nâ-şâddır ğamzeñ
- 7 Egerçi cân-sitândır başķa başķa çeşm ü müjġaniñ
Velî hûn-rîzlikde cümleden üstâddır ğamzeñ
- 8 Giriftâr olmasın güncişķ-i dil Es'ad gibi n'etsün
Elinden kırtuluş yok özge bir şayyâddır ğamzeñ

160

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Kopard kıyâmeti üftâdeniñ kıyam itseñ
Bahâsı nâr u reng-i pest olur hırâm itseñ

(159) AE.35a; TS.34b

(2b) bünyâddır: bîdâddır TS.

(6a) içdigi kan yidigi laḥt-ı cigerdir: içdigi hûn-ı dil ü laḥt-ı cigerdir TS.

(4a) cânım: kanım TS.

(6b) Es'ad-ı âvâreden : bâri dil-i zârdan TS.

(160) AE.35b; TS.34b

- 2 Kemâl-i hayretile nuṭṭdan kalur tûṭî
Durup ey âyine bir rû-be-rû kelâm itseñ
- 3 Bu deñlü mâye-i sâmn-ı hûsn ile cânâ
Bu müstemendi n'olur nâil-i merâm itseñ
- 4 Ânañ südi gibi cânım saña helâl iderim
Raķibe sâgar-ı lûṭfuñ eger harâm itseñ
- 5 'Aceb diken mi batar dest-i nâziña bilsem
Göñül muķâṭa'asın meft-i iltizâm itseñ
- 6 Melâmet ile şabâ kûy-ı yâre uḡrarsan
Varup da Es'ad-ı âvâreden selâm itseñ

161

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Aşķla endîşe-i sevdâ-yı hâm itmek gerek
Seng-sâr-ı şîşe-i nâmûs u nâm itmek gerek
- 2 Zahm-ı hırmân ile ġayra şızlamakdansa göñül
Merhem-i ümmidiyle yâre iltiyâm itmek gerek
- 3 Gâh naķş-ı senem-i esb-i nâz u gâhî hâk-i râh
Ol şeh-i hûsnüñ rikâbında kıyâm itmek gerek
- 4 Hâzır olmış ġâce la'linden şeker helvâsına
Ṭıf-ı nâzım muşḡaf-ı hûsni tamâm itmek gerek
- 5 Şûr-ı kumrîdan kıyâmet kopdı serviñ başına
Nev-nihâlim nâz u naḡvetle hırmâm itmek gerek
- 6 Tevbe bir de almayım nâm-ı şarâbı aḡzıma
Tâ-be-key endîşe-i meyl-i harâm itmek gerek

(161) AE.35b; TS.34b

(2a) şızlamakdansa: şarılamakdansa TS.

(3a) Bu mısradâ fazlalık vardır.

- 7 Gizli tüt endîşe-i sûz u güdâzı Es'adâ
Gayri şemşîr-i zebânı der-niyâm itmek gerek

162

Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün

- 1 Nağş-ı kâdem ol râhına bir serv-i revânîñ
Tâ kim olasın bedreğası râh-ı revânîñ
- 2 Cismiñ ile 'aşka ayagıñ şakınarak baş
Girende olur kanı civânım şühedânın
- 3 Yek-bâre alursın ser ü sâmân-ı karârın
Yok zerre kadar 'aqlı saña 'âşık olanıñ
- 4 Îmâ ile der 'âşık-ı zârîñla kelâmıñ
Ey gönçe-leb ağzıñda meger yok mı zebânıñ
- 5 Dek ile beni eylediler yârdan âhîr
Allah belâsın vire Es'ad raqîbânıñ

HARFÜ'L-LÂM

163

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Gönlüm aldı yine biñ âl ile bir ânlı güzel
Sînesi mihr-i dırağşân gibi tâbânlı güzel
- 2 Kânzil olmuş geliyor câm-ı mey-i işve ile
Kızıl elmalı ruhu lebleri mercânlı güzel

(7a) Gizli tüt endîşe-i söz ü güdâzı: Güzeliñ endîşe söz kesdirmez oldu TS

(162) AE.36a; TS.35a

(2a) Cismiñ ile: Bismiliñe TS.

(4b) fikri yok mı: meger yok mı TS.

(5b) belâsın: cezâsın TS.

(163) AE.36a; TS.35a

- 3 Feth idüb kişver-i cân u dili kana boyadı
Kılıcı kanlı eli kanlı delikanlı güzel
- 4 Tevsen-i nâzına çignetdi hep üftâdelerin
Cevri çok rahmı yok ol tuğralı 'unvânlı güzel
- 5 Haṭ diyü şafḥa-i ruḥsârına ibrâz itmiş
Kaṭl-i 'âma gelür ol pençeli fermânlı güzel
- 6 Tîre-rûz eyledi 'uşşâkını hep zülfi gibi
Sürmeli gözli siyeh kaşlı Karamanlı güzel
- 7 Gösterüp sînesin öksüz ḳodı Es'ad seni de
Telli mor incü ilik dügmeli kaftânlı güzel

164

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Zâhirde gerçi böyle perîşânsın ey göñül
Ammâ ğarîb nüshâ-i 'irfânsın ey göñül
- 2 Çün lâle-dâğsın büt-i 'aşkı ile şûretâ
Ma'nâda ḥâl-i çehre-i ḥûbansın ey göñül
- 3 Âyîn-i berg ü sâz-ı melâḥat seniñledir
Âyîne-i cemâl-i nigûyânsın ey göñül
- 4 Ruḥsâr-ı nev-'ârûs-ı me'ânîye ğâzesin
Her çend derd-i ḥasretile kânsın ey göñül
- 5 Sen tekye-ğâh-ı pîr-i ḥiredsin dirîğ kim
Bâzîçe-ğâh-ı cilve-i tıflânsın ey göñül

(4a) Tevsen-i nâzına: Tevsen-i nâz ile AE.

(5a) şafḥa-i ruḥsârına: şafḥa-i ruḥsarda TS.

(7a) öksüz ḳodı es'ad seni de: Es'ad seni öksüz ḳodı AE.

(7b) Telli: Nîf AE.

(164) AE.36b; TS.35b

(2a) melâḥat: melâmet AE.

- 6 Her şeb benimle hem-dem-i feryâd u nâlesin
Gûyâ ki nîş-i hürde-i hicrânsın ey göñül
- 7 Peyveste âteş-i ğamiña yakdıñ Es'ad'ı
Ol bî-güneh 'aceb nice bir yansın ey göñül

165

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilatün Fâ'ilün

- 1 Gûş idüp ol gül-ruhuñ bend ittigiñ destâra gül
Düşdi bu sevdâ ile her kûçe vü bâzâra gül
- 2 Reng ile beñzer diyü bir şemme rûy-ı yâre gül
Çehre-efrûz-ı ru'ûnet oldı hep ezhâra gül
- 3 Nerm ü nazındır belî söz yok leîâfetde velî
Beñzemez bir vechle ol şûh-ı gül-ruhsâre gül
- 4 Reng ü bûy-ı çehre-i dildârı gülşende görüp
Hâr-ı ğamla oldı hem-hâl-i dil-i şad-pâre gül
- 5 Gül-ruhân seyr-i çemen-zâra açıldı sen dağı
Olma dem-beste açıl ey gönçe-leb bir pâre gül
- 6 Kadd ü haddiñ seyr idüp dil-gîr olsunlar tamâm
Serve kumrî şem'e pervâne hezâr-ı zâra gül
- 7 Vâr ise feryâdı Es'ad bülbüliñ itdi eşer
Kim girîbân-ı qarârın itdi pâre pâre gül

166

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Şabâ Allah içün var kûy-ı cânândan haber al gel
Ten-i bitâba ârâm-ı dil ü cândan haber al gel

165) AE.36b; TS.35b

(1a) itdigiñ: itdigiñdir TS.

(166) AE.37a; TS.35b

- 2 Hızr gibi yetiş imdâdına leb-teşne-i şevkiñ
Dil-i maħrûra ya'nî âb-ı hayvândan haber al gel
- 3 Dem-i 'îsî gibi câna kıatar cân feyz-i enfâsın
Dil-i bîmâra luḫ eyle dermândan haber al gel
- 4 Ağardı çeşm-i ümmîd intizâr-ı şubḫ-ı vaslıñla
Bu Ya'ķûb ibtilâya mâh-ı Ken'ân'dan haber al gel
- 5 Büküldi bîd-i Mecnûn gibi kıaddim bâr-ı ḫasretle
Baña ey kıumrî ol serv-i ḫırâmândan haber al gel
- 6 Havâlî gird-i bezm-i yâr olup pervâne-veş Es'ad
Siyeh-rûz-ı ğama şem'-i şebistândan haber al gel

167

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ser-geşte deşt-i ḫayreti pûyansın ey ğöñül
Beñzer ki kendi kendini cûyânsın ey ğöñül
- 2 Zannım budur ki bir meh-i âyîne-şûrete
Çeşmim mişâli sen daḫı ḫayrânsın ey ğöñül
- 3 Bilsen 'aceb kimin ğam-ı 'aşkıyla zârsın
Kim böyle vaķf-ı ḫasret ü eğânsın ey ğöñül
- 4 Tiryâķ-ı tesliyet de müfîd olmayup saña
Var ise zehr-i ḫurde-i hicrânsın ey ğöñül
- 5 Resm-i reh-i cünûnda saña kimse beñzemez
Sen başķa dürlü bî-ser ü sâmânsın ey ğöñül

(2a) yetiş: iriş AE.

(3b) Dil-i bîmâra: Dil-i bîmârıma AE.

(4a) şubḫ-ı vaslıñla: şubḫ-ı vuşlatla TS.

(5a) bezm-i yâr olup pervâne-veş Es'ad: bezm-i yârsın pervâne-veş her şeb TS.

(6a-b) AE.-

(167) AE.37a; TS.36a

(1a) ḫayret-i pûyânsın: ḫayret-i pâyânsın TS.

(4a) olmayup: olmuyor TS.

- 6 Bilmem miyâneñizde nedendir bu keşmekeş
Dâim hîredle dest ü girîbânsın ey göñül
- 7 Es'ad gibi derûnıña kâr itmeyüp sühen
Hayretdeyim ki sen nice insânsın ey göñül

168

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Ey her nigeñiñ 'arbede-âğâz-ı teğâfûl
Her bir müje cellâd-ı ser-endâz-ı teğâfûl
- 2 Hem-sâz olalı ğamzeñe hunyâ-ger-i çeşmiñ
'Uşşâka okur nağme-i şehnâz-ı teğâfûl
- 3 Ol nergis-i cādû-fen ile söyleşilir mi
Kim her bakışı nâdire-perdâz-ı teğâfûl
- 4 'Arz eyledi nâziñ dil-i erbâb-ı niyâza
Her 'işvesi hûn-h'âre vü mümtâz-ı teğâfûl
- 5 Ol şûha duyurmazdı göñül râz-ı nihânın
Olmasa eger ğamzesi ğammâz-ı teğâfûl
- 6 Pervâz ile cân kırtaramaz tâ'ir-i kudsî
Ger 'azm-i şikâr itse o şehbâz-ı teğâfûl
- 7 Cân virmeden ol ğamze-i cellâda kaçır mı
Es'ad gibi bir 'âşık-ı serbâz-ı teğâfûl

(7a) itmeyüp: itmiyor TS.

(168) AE.37b; TS.36a

(2a) olalı: olamaz AE.

(3a) cādû-fen: cādû-zeķan TS.

(4b) hûn-h'âre: cân-h'âhiña TS.

(6b) Ger... şehbâz-ı teğâfûl: Ki... pervâz-ı teğâfûl AE.

169

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Geldi biñ nâz ile bir nâz-fürûşende güzel
Mâhiñ ondördi gibi çehre-fürûzende güzel
- 2 Cân virür lezzet-i güftârı mezâk-ı câna
Deheni gonçe-leb la'li şeker-ğhande güzel
- 3 Pertev-i hüsn gelür sûz-ı ruğ-ı pür-tâbı
Cân-ı dil-suhteye âteş-i sûzende güzel
- 4 Germ idüp şu'le-i âvâz ile bezm-i 'ayşî
Hoş-edâ nağme-serâ ol büt-i sâzende güzel
- 5 Târ-ı şanbûr gibi rişte-i cân-ı zârı
Nevk-i müjgân işâretle nevâzende güzel
- 6 Bî-vefâlık kadar olmaz güzelim dilbere 'ayb
Ne güzeldir ki ola 'ahdine pâyende güzel
- 7 N'ola şâbit görüp inşâf ile dirse Es'ad
Hağ bu kim az bulunur böyle hoş-âyende güzel

170

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Şu'le-i mihr-i ruğundan feyz-i nûr ister göñül
Sîneden târikini hicrânı dûr ister göñül
- 2 Meclis-i 'işret müretteb yâr nerm ü şevk germ
Mâ-şaşal esbâb-ı 'ayşî bî-kuşûr ister göñül
- 3 Dâğ-ı hırmânım nemek-cûş itmek ister lâ-'ilâc
Harf-i düşnâm ile la'l-i yâri şûr ister göñül

(169) AE.37b; TS.36b

(7b) az bulunur: az gelür TS.

(170) AE.37b; TS.36b

(3a) Dâğ-ı hırmânım: Dâğ-ı hırmânda AE.

- 4 Devlet-i dîdârdır 'uqbâda cennetden murâd
Yoksa ne cûyâ-yı ni'metdir ne hûr ister gönül
- 5 Gâ'ib itmiş kendi kendin pûye-zâr-ı 'aşkda
Künc-i halvetde hayâliñle huzûr ister gönül
- 6 Bender-i 'irfânı simsâr-ı kalem geşt itdi hep
N'işlesün Es'ad kumâş-ı nev-zuhûr ister gönül

171

Fe'ilâtûn Fe'ilâtûn Fe'ilâtûn Fe'ilûn

- 1 Açıl ey gonçe-lebim 'âzim-i seyr-i bâğ ol
Sen dahı reşk ile ey lâle-hamrâ dâğ ol
- 2 Katlanam devr-i çeb-endâzına gerdûnuñ ben
Bezm-i 'işretde şafâlarla hemân sen sâğ ol
- 3 Reng-i hûn-ı şühedâ ile 'amelden kalmış
Lutf it ey sürme dem-i tîğ-i nigâha zâğ ol
- 4 Baña gösterdiñ o meh-pâreyi rû'yâda bu şeb
İki 'âlemde de ey nûr-ı dü-çeşmim ağ ol
- 5 Rağş takrîbi ile bezm-i tarabda yârî
Şarıl ol mûy-miyânıñ biline kuşağ ol
- 6 Çekdiğiñ derd ü ta'ab kesb-i yedindir Es'ad
Kim dimişdi saña düş kâkûlüñe dutsâğ ol

(171) AE.38a; TS.36b

(2a) Katlanam: Kâilim TS.

(3b) sürme dem-i tîğ-i nigâha zâğ ol TS. ; ey sürme dem-i tîğ-i zâğ ol AE.

(6b) dutsâğ: dutsa' AE.

HARFÜ'L-MÎM

172

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Hârâb-ı 'aşkıñam ben sen kimiñ mi'mârisin bilsem
Kimiñ ta'mîr-perdâz-ı kühen-dîvârisin bilsem
- 2 Hem ehl-i 'aşka nâ-mahrem hem ağyar ile bîgâne
Nesin kimsiñ kimiñsin sen kimiñ dildârisin bilsem
- 3 Serâpâ bir mücessem şûret-i hamyâzesin ey dil
Kimiñ âyînedâr-ı hayret-i dîdarısın bilsem
- 4 Degül merhem-pezîr-i 'âfiyet zahm-ı dil-i zârîñ
Ne cellâdıñ şehîd-i hancer-i hunhârisin bilsem
- 5 Yine hem-çeşm-i ahtersin bu şeb ey dîde-i bîdâr
Ne mâhiñ dîde-bâz-ı tal'at-ı envârisin bilsem
- 6 Göñül çün naqş-ı pâsında esîr-i râh-ı miñnetsin
Ne serviñ pâyimâl-i şîve-i refârisin bilsem
- 7 Bugün bilmem niçün ser-hôş-keyfiyyetsin ey Es'ad
Ne câmiñ ter-dimâğ-ı neş'e-i serşârisin bilsem

173

Mef'ûlû Mefâ'îlû Mefâ'îlû Fe'ûlûn

- 1 Ey la'l-i lebiñ sâgar-ı şahbâ-yı tebessüm
Zahm-ı dil-i pür-şûra nemek-sây-ı tebessüm
- 2 Dürdâne-i dendân ile dürc-i leb-i la'liñ
Şebnemle leb-â-leb gül-i ra'nâ-yı tebessüm

(172) AE.38a; TS.37a

(7b) neşât-ı ser-şârisin: neş'e-i ser-şârisin TS.

(173) AE.38b; TS.37b

- 3 Kurbânıñ olam böyle niçün gonçelenirsin
Ağzında meger yok mı seniñ cây-ı tebessüm
- 4 Naqdîne-i dil gâret ü târâc-ı tegâfûl
Sermâye-i cân hisse-i yağmâ-yı tebessüm
- 5 Bir demde ider mürde-i şad-sâleyi ihyâ
İ'câz murâd itse Mesîhâ-yı tebessüm
- 6 Gördükce şeker-rîzî-i güftârıñ iderler
Cân başka göñül başka temennâ-yı tebessüm
- 7 Es'ad güler ol gonçe-dehen cûş-ı şafâdan
Oldıkca kalem menkabe-pîrâ-yı tebessüm

174

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Gel ey hezâr cân ile kurbânıñ oldıgım
Lâyık mı böyle küşte-i hicrânıñ oldıgım
- 2 Çignetme hâk-sârıñı gel esb-i şîveye
Ey pâymâl-i serv-i hırâmânıñ oldıgım
- 3 Bilmez misin sen ey şeh-i iqlîm-i hûsn ü nâz
Bî-iştibâh bende-i fermânıñ oldıgım
- 4 Ol şem'-i hûsne söyledim ammâ bilir misin
Pervâne gibi şevkle sûzânıñ oldıgım
- 5 Hânde ile didi sen dağı inkâr ider misin
Es'ad fûrûğ-ı çeşm-i dil ü cânıñ oldıgım
- 6 Pertev-fezâ-yı bârika-i feyz-i şöbeteñ
Ya'nî ki şem'-i meclis-i 'irfânıñ oldıgım

(174) AE.38b; TS.37a

(2a-b) AE.-

(4a) ammâ: eyâ TS.

(5a) inkâr: efkâr AE.

175

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilatün Fâ'ilün

- 1 Nâtüvânım çeşm-i mest-i yârdan üftâdeyim
Nağş-ı pâyım kuvvet-i reftârdan üftâdeyim
- 2 Pây-mâl ü hâk-sâr olsam 'aceb mi sâye-veş
Nağ-i bâlâ-yı kad-i dildârdan üftâdeyim
- 3 Câme-h'âb-ı hecrde ğamdan açılmaz gözlerim
Vaşl dirler devlet-i bîdârdan üftâdeyim
- 4 Tut elim luğf it ayaklandır beni sâkî ki ben
Dest-i pây-endâz-ı ğamla kârdan üftâdeyim
- 5 Sürme itmişken havâdiş-peykerim
Bahtı gör kim çeşm-i luğf-ı yârdan üftâdeyim
- 6 Tünd-bâd-ı ğamla bir hem-ğurde olmuş lâneyim
Şâh-sâr-ı ğülbün-i ğülzârdan üftâdeyim
- 7 Tûti-i şîrin-edâyım âh ammâ neyleyim
Şimdi Es'ad tâkat-i ğüftârdan üftâdeyim

176

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

(Fe'ilâtün)

- 1 Ey tabîb-i dil ü cân çâreyi bilmem n'ideyim
Açmadan hokka-i la'liñ dimeden em n'ideyim
- 2 Hayli demdir ki ğam-ı la'liñ ile bîmârım
Söyle Allâh için ey 'îsî-i Meryem n'ideyim
- 3 İtmedi çâre baña hancer-i hûn-rîziñ de
Ġayri kurbânıñ olam zağmıma merhem n'ideyim

(175) AE.39a; TS.37b

(176) AE.39a; TS.37b

- 4 Nâzıma eyle taḥammül baña dırsen zâlim
Bu kadar nâzı taḥammül idebilmem n'ideyim
- 5 Gitdi cem'iyet-i dil kalmadı esbâb-ı hużûr
Bu perîşânlığa ey ṭurresi derhem n'ideyim
- 6 Beni ḥ'âr eyleyüp aġyârı baña güldürdüñ
Zâr zâr aġlamayım ey gül-i ḥurrem n'ideyim
- 7 Çözmege dügmeleriñ koymadı mâr-ı zülfüñ
Sîneñe söylemeyim genc-i muṭalsam n'ideyim
- 8 Dehen-i yârdadır çâre dimişsin Es'ad
Söz yok ammâ aña söz diñledemezsem n'ideyim

177

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 N'olurdu ey gül-i ter bûlbûl-i gülzârıñ olsaydım
Şafâdan gül gibi güldükce sen ben zârıñ olsaydım
- 2 Ḥırâm-ı nâz ile geçdikce sen sâyeñ gibi ben de
Yolında pâymâl-i serv-i ḥoş-refîârıñ olsaydım
- 3 Dimem gülçîn olaydım gülşen-i vaşlında yâ bûlbûl
Velî ey gül-beden bir ḥârsız dîvârıñ olsaydım
- 4 Her âyîne temâşâ-yı ruḥuñ senden de şaḳlardım
Eger âyinedâr-ı şûret-i dîdârıñ olsaydım
- 5 Nigâh-ı ḥasretimle añladırđım dildeki zârım
Biraz çeşm-âşinâ-yı nergis-i bîmârıñ olsaydım
- 6 Cihân heb kâm-yâb-ı luṭfuñ olmuşdur n'olur ben de
Uzaġdan behremend-i ṭal'at-ı ruḥsârıñ olsaydım

- 7 Degülsem lâyıķ-ı bihbûd-ı luţfuñ kâ'ilim bi'llâh
 7 Tabîbim tek hemân Es'ad gibi bîmârıñ olsaydım

178

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilatün Fâ'ilün

- 1 Dembedem kan aғlayam kim yârdan ayrılmışam
 1 Bülbülüm nezzâre-i gülzârdan ayrılmışam
- 2 Pây mâl-i Һasretim mânende-i naķş-ı kadem
 2 Sâye-i serv-ķadd-i dildârdan ayrılmışam
- 3 Çâk-i sînem şâne-veş olmaz pezîrâ-yı kadem
 3 Nûkhet-âsâ zülf-i 'anber-bârdan ayrılmışam
- 4 Yâraşur şebnem gibi maĥv-ı fenâ olmak baña
 4 Meh-liķâ pür-mihr-i gül-ruĥsârdan ayrılmışam
- 5 Bülbül-âsâ germ feryâd ü figân itsem n'ola
 5 Ben de bir şâh-ı gül-i bî-ĥârdan ayrılmışam
- 6 Vechi var pervâne-veş yansam yakılsam âteşe
 6 Es'adâ bir şem'-i mihr-âşârdan ayrılmışam

179

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Ğam-ı peyker-güdâz-ı 'aşķla kendim helâk itdim
 1 Bu mâhiyyetle ol ĥurşîd-i ĥüsne ittişâl itdim
- 2 Şeb-i 'işretde çözdüm gerdeninden düğmesin yârıñ
 2 Girîbân-ı kabâsın maşrıķ-ı şubĥ-ı vişâl itdim
- 3 Ĥaţ-ı kudretle olduķda muĥaşşâ nüşĥa-i ĥüsni
 3 Rumûz-ı şîvesin derk ile taĥşîl-i me'âl itdim

(178) AE.39b; TS.38a

(179) AE.40a; TS.38b

- 4 Sezâ deryûze-i nûr itse benden mihr ü meh zîrâ
Fürûğ-ı 'ârızîñ şem'-i şebistan-ı hayâl itdim
- 5 Huşûle şâhid-i ser-matla'-ı ebrû işâretdir
Güzel geldi kitâb-ı hüsnden bir feth-i fâl itdim
- 6 O şûhı bed-gümân itdim lebin bûs eyledim dirken
Kaçurdum dâmen-i vaşlın ne mûm itdim ne bâl itdim
- 7 Ferîd-i 'aşra beñzetmekle Es'ad hüsni ta'bîri
Bu nazm-ı dil-pesendi gayret-i sihr-i helâl itdim

180

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Dimem kim gülşen-i hüsnünde ey gül bâğbân olsam
Velî sen gonçe olsañ da ben saña gülistân olsam
- 2 Fürûğ-ı ten-güdâz-ı şu'le-i hüsnüñle âb olsam
Aķup serv-i revânım pâyına cûy-ı revân olsam
- 3 Şarılısam ejder-i zülfüñ gibi ol gerden-i sîme
Bulunmaz böyle genc-i şâygâne pâs-bân olsam
- 4 Kõmazdım şebnem-i ter-dâmenin bâd-ı seher-gâhı
Riyâz-ı hüsnüñe mânend-i nergis-i dîde-bân olsam
- 5 Raķîb-i rû-siyâha ruķşat-ı nezzâre virmezdim
Eger âyîne-ruķsârına âyîne-dâr olsam
- 6 Hayal-i şu'le-i hüsnüñle germ-â-germ-i güftârim
'Aceb mi ben daķı Es'ad gibi âteş-zebân olsam

(5a) Huşûli-şâhide: Huşûle şâhide TS.

(5b) feth-i fâl: feth-i kâl TS.

(180) AE.40a; TS.38b

(4a) dâmenin: dâmeni TS

181

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Ey dil ol naḥl-i fecellâ ne seniñdir ne benim
Kendiñe virme tesellâ ne seniñdir ne benim
- 2 Meyve-i pîş-res-i vuslatının şâhibi var
Bâgbân eyleme ğavġâ ne seniñdir ne benim
- 3 Bî-dîmâġ itmeyelim kendimizi ey gül-çîn
İtme bîhûde teġâzâ ne seniñdir ne benim
- 4 Pek de şebnem gibi ter düşmeyelim üstüne biz
Bülbül ol nev-gül-i ra'nâ ne seniñdir ne benim
- 5 Niçe bir dest ü girîbân olalım ḥâr gibi
Boş nizâ' eyleme zîrâ ne seniñdir ne benim
- 6 Ol sehî-ġad için âh itmeyelim ey ġumrî
Serv-i nev-restedir ammâ ne seniñdir ne benim
- 7 Çeşm-i nergis gibi biñ dîde-küşâ nâzırı var
Ey gönül ol gözi şehlâ ne seniñdir ne benim
- 8 Âteşe yanmayalım yok yere pervâne gibi
Es'ad ol şem'-i şeb-ârâ ne seniñdir ne benim

182

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Hâne-i ġayra şitâbân oldıġıñ bilmez miyim
Bezmine şem'-i fûrûzân oldıġıñ bilmez miyim

(181) AE.40a; TS.38b

(4a) pek: ter TS.

(5a-b) TS.-

(6a) Ol: Ey TS.

(7a) Çeşm-i nergis: Şemm-i nergis AE.

(182) AE.40b; TS.39a

- 2 Sen ne zann eylersin ey gül dâ'imâ ellerle sen
Rişte-bend-i 'ahd ü peymân oldığıñ bilmez miyim
- 3 Pek tezâhür itme dil-cûlukla ey müjgân-ı yâr
Sen ne zehr-âlûde peykân oldığıñ bilmez miyim
- 4 Çekme külfet hod-perestîden tesettür eyleme
Hüsnele kendiñ de hayrân oldığıñ bilmez miyim
- 5 Naql-vârındır şikâyetden murâdıñ gâlibâ
Yoksa Es'ad yâre mihmân oldığıñ bilmez miyim

183

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 N'olur âzâde-dil nâzende hûlyâ-yı vişâl itsem
Miyân-ı mû-mişâlin zîb-i âğûş-ı hayâl itsem
- 2 'Arağ-rîz-i hicâb u şerm olur gül-gönçe-i la'li
Dem-i cân-bahşına nuḡk-ı Mesîhâyı mişâl itsem
- 3 Ğazabla cebhesin pür-çîn ider ol gönçe-i ra'nâ
Eger bülbül gibi vaşfında tafşîl-i maḡâl itsem
- 4 Hemân vaḡt-i neşâtında recâyı der-kenâr eyle
Maḡaldır ol şeh-i hüsne varuḡ bir 'arz-ı hâl itsem
- 5 Teceddüd birle izhâr-ı neşât itmekde muḡtarrım
Ki ol âyînedeñ muḡberr oluḡ 'arz-ı melâl itsem
- 6 Ğam-ı sevdâ-yı 'aşḡ ile beni cândan uşandırdı
Dil-i hod-kâm ile müşkildeyim bilmem ne hâl itsem

(2a) ey gül dâima: ey peymân-ı kesel T

(5a) Naql-vârındır: Na'l-vârındır TS.

(183) AE.40b; TS.39a

(1a) N'olur: Olur TS.

(3a) Ğazabla: Ğaraḡla AE.

(5a) Teceddüd: Tecellüd TS.

(184) AE.41a; TS.39a

- 7 O şehbâz-ı melâhât nâzdan bilmezlenir Es'ad
'Aceb murğ-ı dil-i güm-geştemi kimden su'âl itsem

184

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilatün Fâ'ilün

- 1 Câme-ğ̃âb-ı ğamda bezm-i vuşlatıñ yâd eyledim
Kendi kendim 'âlem-i endîşede şâd eyledim
- 2 Eyleyüp der-yâd mi'mâr-ı nigâh-ı luţfuñı
Hâţır-ı vîrânemi bu resme âbâd eyledim
- 3 Nakş-ı rûyiñ resm idüp âyîne-i levğ-i dile
Tarğ-ı şûret-ğhâne-i Ejreng ü Bihzâd eyledim
- 4 Nergis-i mest ü mey-i la'liñ taşavvur eyleyüp
Dilde bir hâlet-fezâ meyhâne bünyâd eyledim
- 5 Nâle girmez gûşuna ol ser-girân-ı nağvetin
Reh-güzârında durup biñ kerre feryâd eyledim
- 6 Es'adâ gül-gonçe-i la'l-i lebiñ taşvîr idüp
Berg-i gülden tâze ter bir nakş îcâd eyledim

185

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilatün Fâ'ilün

- 1 Çok zamandır pister-i hicrânda nâ-şâd olmuşam
Âteş-i 'aşkıñla germ-i âh u feryâd olmuşam
- 2 Oldıgıñ günden saña serv-i revânım n'ideyin
Bend-i ğamdan şanma kim bir lağza âzâd olmuşam
- 3 Kışver-i tâkatde vîrân olmayan yir kalmadı
Yümn-i bîdâdıñla ser-tâ-pâ ğam-âbâd olmuşam

(2a) der-yâd: der-bâr AE.

(185) AE.41a; TS.39b

- 4 Bir şeker ezseñ n'olur kâm-ı dil-i nâ-kâmıma
Ben ki şevk-i la'l-i Şîrîniñle Ferhâd olmuşam
- 5 Nergis-i cādû-fen-i cānâna şâkird olalı
Es'adâ tarh-ı gazelde gör ne üstâd olmuşam

186

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Rûyuña âyîne mi mihr-i mücellâ mı diyem
Yoksa kim mâh-veşim şem'-i şeb-ârâ mı diyem
- 2 Söylesem kâmet-i mevzûnuña çesbân ta'bîr
Serv mi mışra'-ı berceste mi tûbâ mı diyem
- 3 Sen ne dirsın güzelim tâze nihâlim kerem it
Şâh-ı gül söylemeyem nañl-i tecellâ mı diyem
- 4 La'l-i şîrîniñi teşbîh murâd itdikce
Teng-i şeker mi diyem sâgar-ı şahbâ mı diyem
- 5 Levh-i hüsñünde olan sebze-i nev-hîz-i tere
Hañ mı yâ cevher-i mir'ât-ı muşaffâ mı diyem
- 6 Virdiñ ey la'l-i leb-i yâr dil-i zâra hayât
Saña ben âb-ı Hızır mı dem-i 'İsâ mı diyem
- 7 Saña ey hâme-i i'câz-nümâ-yı Es'ad
Yed-i beyzâ mı 'aşâ-yı kefi Mûsâ mı diyem

(5a) cādû-fen: cādû-zekân TS.

(186) AE.41b; TS.39b

(1b) mâh-veşim: mehveş-i meh AE.

(3b) söylemeyim: söyleyeyim AE.

187

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- 1 Bu 'âleme ney gibi nevâ-sâz mı geldim
Kânûn-ı ğam-ı 'aşka hem-âvâz mı geldim
- 2 Âhengim işitdikce uçar farç-ı ferahdan
Ben bülbüle bâl ü per ü pervâz mı geldim
- 3 'İrfânıña ben kâ'ilim ey şûh-edâ-fem
Senden ne şanursın 'acabâ vaz mı geldim
- 4 Bir kerre gelüp eylemediñ hânemi teşrif
Ey şâh-ı hüsn yoksa saña az mı geldim
- 5 Bakdıķca baña bezmde bîĝâne baķarsın
Bilmem saña ğamzeñ gibi ğammâz mı geldim

188

Fa'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Düşelim hancerine şevķ ile bismil olalım
Hûn-ı renginle hınâ-yı kefi kâtil olalım
- 2 Şem'e pervâne vü bülbül güle mâil olmuş
Biz de bir serv-i sehî-kâmete mâ'il olalım
- 3 Bî-tekellüf var iken 'âlem-i itlak-ı cünün
Kayd-ı teklife zarûret ne ki âkıl olalım
- 4 Çünkü aĝyâr göñül yâr ile olmuş yek-dil
Biz dağı yâr için aĝyâr ile yek-dil olalım
- 5 'Özr-i leng itmeyelim renciş-i hâr-ı reh ile
Ser koyup pâ yerine maķşada vâsil olalım

(187) AE.41b; TS.40a

(1a) ney gibi nevâ-sâz mı geldim: düşdükçe uçar bâz mı geldim AE.

(188) AE.41b; TS.40a

- 6 Mûnhaşırđır işimiz şimdi bir uğrın nazara
Kim ol inşâfdan ey dil buña kâbil olalım
- 7 İ'tirâf eyleyelim 'aşkda nokşânımıza
Es'adâ bârf bu takrîb ile kâmil olalım

189

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Yıkıldı 'aşk ile âbâd gördiğñ gönlüm
Sürûr-ı 'işret ile şâd gördiğñ gönlüm
- 2 Siyeh-nûvîs-i kitâb-ı humâr-ı ye's oldı
Raķam-keş-i haţ-ı Bağdâd gördiğñ gönlüm
- 3 Kemend-i zûlfüñe bend oldı kayd u bend ile
Mişâl-i serv-i ser-âzâd gördiğñ gönlüm
- 4 Gûdâz-âteş-i hasretle eşk-i dîde gibi
Gözümden akdı şu fulâd gördiğñ gönlüm
- 5 Büküldi tåkati tåk oldı bâr-ı miñnetle
Taħammül-i ğama mu'tâd gördiğñ gönlüm
- 6 Gürûh-ı dîv ü ded-i derde oldı cây-ı nişest
Bu cilve-ĝâh-ı perî-zâd gördiğñ gönlüm
- 7 Olup o tırf-ı nev-âmûza Es'adâ şâkird
Fünûn-ı 'aşkda üstâd gördiğñ gönlüm

(189) AE.42a; TS.40a

(1a) 'aşk: 'ayş TS.

(3a) kayd u bend ile: kadiñe bende TS.

(3b) Mişâl-i serv-i ser-âzâd: Mişâl-i serv ol âzâd AE.

(6a-b) AE.-

190

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Sensiz cihânda devlet-i dünyâyı n'eylerem
Bîhûde böyle bir kuru gavgâyı n'eylerem
- 2 Dâmân-ı nâzın olmasa zîb-i kefi niyâz
Esbâb-ı 'ayş u ziynet-i dünyâyı n'eylerem
- 3 Pâmâl-i hasret-i kad-i bâlâ-bülendiñem
Ey serv-i nâz nahî-i tecellâyı n'eylerem
- 4 Leb-teşne-i şehâdet-i şemşîr-i gamzeñem
Ben müddeî-i Hızr u Mesîhâ'yı n'eylerem
- 5 Rû-mâl-i pâyiñ olmak eger olmasa naşîb
Gül-bûse çîñî-i yed-i beyzâyı n'eylerem
- 6 İncâz-ı cûy-ı vuşlat-ı imrûzedir göñül
Cânâ dürûğ-ı va'de-i ferdâyı n'eylerem
- 7 Memnûniyam o nev-gül-i şuñ ki söylemiş
Es'ad'dan özge bülbül-i şeydâyı n'eylerem

191

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Bîm-i ağıâr ile dildârı temâşâ idemem
Yüz sürüp dâmenine 'arz-ı temennâ idemem
- 2 Baña dirsene ki temâşâ-yı ruhum terk eyle
İdemem doğrusı ey nev-gül-i ra'nâ idemem
- 3 Bâde peymâne-i billûrda pinhân olamaz
Şîşe-i dilde gam-ı la'liñi ihfâ idemem

(190) AE.42a; TS.40b

(2b) ziynet-i dünyâyı: câme-i zîbâyı TS.

(191) AE.42b; TS.40b

- 4 Şûretâ kat'-ı nazâr it diyü itme teklîf
Bi'llâh ey âyine-rû ben bunı kat'â idemem
- 5 Yârdan kat'-ı nazâr eylerem ey dil dir isem
Pek inanma iderem söylerem ammâ idemem
- 6 Cân u dilden iderem yâr ile sâziş Es'ad
Ancak ağıâr-ı bed-endîşe müdârâ idemem

192

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Ol âhû-çeşme meftûn olmayan dil dil midir bilmem
Bu sevdâ ile mecnûn olmayan 'âkıllı mıdır bilmem
- 2 Hele ben naqd-i 'âkımla bu sevdâya harîdâram
O tâcir-i beççe-bâzâra uyup kâbil midir bilmem
- 3 O nahl-i sâye-endâza temâyüldür düşen ammâ
Tenezzül eyleyüp üftâdeye mâil midir bilmem
- 4 Demâdem hâk ü hûn gâltîdedir kûyunda murğ-ı dil
Dem-i tîğ-i nigele bî-nevâ bismil midir bilmem
- 5 Bugün gülşende gördüm şervi kim refârdan kalmış
Hırâmın seyr idüp hayretle pâ-der-gil midir bilmem
- 6 Dü-çeşm-i halka-i bîrûn-ı derdir şahn-ı vuşlatda
Dil-i çeşm-âşinâ hâric mi yâ dâhil midir bilmem
- 7 Bükülmüşdi biliñ evvel gam-ı hicrân ile Es'ad
Henüz ol kûh-ı gam bâr-ı girân-ı dil midir bilmem

(5b) iderem: eylerem AE.

(192) AE.42b; TS.40b

(2b) tâcir-i beççe bâzâra uyub kâbil midir AE. ; tâcir-zâde yâre uyub kâil midir TS.

(5b) hayretle: gülşende AE.

(6a) bîrûn-ı derdir şahn-ı vuşlatda: bîrundur şahn-ı vaşlında AE.

(7b) ol kûh-ı gam bâr: ol gün gam bâr AE.

193

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 'Âlem-i endîşede câm-ı lebiñ nûş eyledim
Böyle mest oldum ki dünyâyı ferâmûş eyledim
- 2 Şâf idüp âyîne-veş naqş-ı hevesden sırrımı
Şûret-i hüsn-i hayâliñ zîb-i âgûş eyledim
- 3 Yâd idüp la'l-i halâvet-rîz-i şûr-engiziñi
Dilde zaħm-ı hasret-i bûsuñ nemek-cûş eyledim
- 4 Maqdem-i nâziñ işitdim peyk-i bâd-ı şubhdan
Peykerim mânend-i gül ser-tâbe-pâ gûş eyledim
- 5 Gördüm ol sîmîn-teni 'üryân kenâr-ı havzda
Kulzüm-i hasretle deryâ gibi ben cûş eyledim
- 6 Sûz-ı şevk-i ârız-ı yâr ile oldum nağme-senc
Bülbüli pervâne-veş gülşende hâmûş eyledim
- 7 Seyr idüp Es'ad şikâf-ı çîn-i şâm-ı zülfüñi
Kesk-i feyz-i maşriq-ı subh-ı binâgûş eyledim

194

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Akıtdım seyl-i eşkim pâ-yı yâre cûy-bâr itdim
Bu takrîb ile 'aks-i serv-ķaddiñ der-kenâr itdim
- 2 O meh-sîmâyı aldım hâle-veş âgûş-ı ümmîde
Sipihrin sînesin nâr-ı ħasedle dâğ-dâr itdim

(193) AE.43a; TS.41a

(1a) câm-ı lebiñ: câm-ı ħamiñ AE.

(1b) ferâmûş: tuş TS.

(4a-b) AE.-

(5b) Kulzüm-i ħasretle deryâ gibi: Kulzüm-i ħasretde deryâlar gibi TS.

(194) AE.43a; TS.41b

- 3 Beni dûşîne şeb câm-ı hayâliñ ser-hoş itmişdir
Güniz keyfiyyetin der-yâd idüp def-i humâr itdim
- 4 Geçüp dâmen-keşân görmezlenirsin hiç dimezsın kim
Yeter bu hâk-sârı nakş-ı râh-ı intizâr itdim
- 5 Sefer itsem de kûyundan göñül anda kalur Es'ad
Zarûrî cevrine şabr u taħammül ihtiyâr itdim

195

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilatün Fâ'ilün

- 1 Gül gibi hem tâze hem ter bir civânım var benim
Şevk-i ruhsârıyla bülbül-veş figânım var benim
- 2 Cân bağışlar bir bakışla 'âşık-ı dil-ħasteye
Böyle bir rûh-ı revân 'İsî-nişânım var benim
- 3 Vaz'ı hûb endâmı dil-keş tavr u tarzı dil-pesend
Hoş-edâ nâzik-ķabâ bir dil-sitânım var benim
- 4 Sîne-i ħurşîdi tîğ-i ħamzesi mecrûħ ider
Âfet-i cân bir meh-i ebrû-kemânım var benim
- 5 Serv-i bâlâyı ħırâm-ı nâz ile pâ-mâl ider
Şâh-ı gül bir mû-miyân serv-i revânım var benim
- 6 Ėamzesi 'âşık-nevâz u şivesi ħâtır-şinâs
Nüktedân bir nev-civân-ı miħribânım var benim
- 7 Lâle-âsâ gerçi kim zâhir degüldür sûzişim
Lîk çün pervâne şad dâğ-ı nihânım var benim
- 8 Ol gül-i bâğ-ı ħayâ gülşende dirmiş şerm ile
Es'adâ bülbül-dil ü âteş-zebânım var benim

(195) AE.43a; TS.41b

(4a) Sîne-i ħurşîdi tîğ-i ħamzesi: Şebde ħurşîdi tîr-i ħamzesi TS.

(5b) bülbül-i dil: dili bülbül TS.

196

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- 1 Aç sîneñi âyîne-i hırşîd görülsün
Hayret-zedeye şûret-i ümmîd görülsün
- 2 Bir vechle kıl çeşme tecellâ ki cihâniñ
Her zerresi bir şâhid-i câvîd görülsün
- 3 Hâl-i ruḡ-ı pür-tâbıñı nezzâreye 'arz it
Âyîne-i hırşîdde nâhîd görülsün
- 4 Ebrû ile ey kaşu kemân cünbüşe başla
Nezzâreye hem-şekl-i meh-i 'îd görülsün
- 5 Al âyîneye 'aksiñi sen 'aksine seyr it
Ehl-i nazara dîd ile vâdîd görülsün
- 6 Şun câm-ı lebiñ Es'ad-ı maḡmûra ki sâkıf
Meyḡânedede hem-mesned-i Cemşîd görülsün

197

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Bâde iç reng-i ruḡuñ reşk-i gülistân olsun
Şöyle kim ḡasretile baḡrı gülüñ kan olsun
- 2 Gel açıl geşt ü gūzâr-ı çemen it seyr eyle
'Andefîb-i dil-i 'uşşâkı ço nâlân olsun
- 3 Sen hemân artıragör pertev-i şem'-i ḡüsnüñ
Dil ço pervâne gibi şevkile sūzân olsun

(196) AE.43b; TS.41b

(4b) meh-i 'îd: reh-i 'îd AE.

(5a) Al âyîneye 'aksiñi sen 'aksine seyr it: Al âyine-i 'aksiñ saña sen 'aksine seyr it TS.

(197) AE.43b; TS.42a

(2b) dil-i 'uşşâkı: dil-i 'âşık TS.

- 4 Şafha-i rûy-ı 'arâk-nâke tâğıt perçemiñi
Reşkden sünbül-i jûlîde perîşân olsun
- 5 Şûret-i pâkiñi âğûşa çeküp merdüm-i çeşm
Nağş-ı dîvâr gibi hüsnuñe hayrân olsun
- 6 Şahn-ı işretde hemân şihhat ile sen sağ ol
Es'ad-ı haste tabîbim saña kurbân olsun

198

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Yârîñ nigâh-ı hûş-rübâsın görür misin
Çîn-i hilâl-i ğurre-nümâsın görür misin
- 2 Pâ-mâl-i nâz u naḥvet ider 'âkıbet seni
Ey dil hırâm-ı işve-fezâsın görür misin
- 3 Yok zerre deñlü bîm-i eṣer germ ü serdden
İklîm-i 'aşkıñ âb u hevâsın görür misin
- 4 Virmez nigâh-ı germ ile ruḥşat nezâreye
Tâb u niḳâb-ı şerm ü hayâsın görür misin
- 5 Teng itdi çeşm-i zâhide baḳ reşk-i cenneti
Meyhâneniñ şafâ-yı fezâsın görür misin
- 6 'Arz-ı şikâyet eylese 'âşık rakîbden
Ey pâdişâh-ı hüsñ cezâsın görür misin
- 7 Es'ad hayâl-i şîve-i güftâr-ı yâr ile
Tab'ıñ bu resme hüsñ-i edâsın görür misin

(198) AE.44a; TS.42a

(5a) çeşm-i zâhide baḳ reşk-i Cennet'i: çeşm-i zâhide reşk ile Cennet'i TS.

(6a) 'Arz-ı şikâyet eylese: 'Arz-ı şikâyet ile TS.

199

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Teraşşuh itse leb-i yârdan zülâl-i sühen
Kâlır mı teşne dil-i şevkde mecâl-i sühen
- 2 Dehân-ı kem-süheniñ nâzdan hâmuş olalı
Sirâyet eyledi âfâka kaht-ı sâl-i sühen
- 3 Kesildi rişte-i ümmîd ü bîm-i vaşl u firâk
Ne âşinâlığa ruşsat ne ihtimâl-i sühen
- 4 Şakın feşâne-i 'aşkı duyurma ağıyâra
Düşürme kendiñi dilden dile mişâl-i sühen
- 5 Hüner budur ki sühen-âferîn ola şâ'ir
Akıtdı şive-i nâzından intihâl-i sühen
- 6 Kelâm-ı ehl-i hüner pür-eşer gerek zîrâ
Hakîkate nazaran hâldir me'al-i sühen
- 7 Lisân-ı kâlden efşah delildir Es'ad
Kemâl-i ehl-i kelâma zebân-ı hâl-i sühen

200

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Fiğân eyler görüp bülbül gülüñ çâk-i girîbânın
Belâ bu gül güler gördükce ol nâlânın efgânın
- 2 Niçün kan ağlayup çâk itmesin bülbül girîbânın
Görür peyveste dest-i hâr u hasdan gonçe dâmânın
- 3 Nigâh-ı hasrete nevbet virür mi turre-i zülfi
Geçüp almış harîm-i hüsnüniñ her biri bir yanın

(199) AE.44a; TS.42a

(5b) şive-i nâzından: şive-i nâdândan TS.

(7a) Lisân-ı kâlden efşah delildir. Lisân-ı yârdan efşah dilidir AE.

(200) AE.44b; TS.42b

- 4 Felek bir zerre sevdâsıyla hürşîd-i 'izârından
Virûr naqd-i nücûmı üste kûrş-ı mâh-ı tâbânın
- 5 Kâlor serv-i çemân refârdan gülşende gördükce
O şûh-ı sebz-i pûşuñ cilve-i serv-i hırâmânın
- 6 Girîbân-ı şekîbi şevkle çâk eylemez n'eyler
Şikâf-ı pîrehenden seyr iden şubh-ı girîbânın
- 7 Bu hûsn ü ân ile ol şûhı Es'ad sevmemek olmaz
Cihânın yoksa çok gördüm geçirdim sâde-rûyânın

201

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Gûlistân-ı ruhuñ hem-reng-i faşl-ı nev-bahâr olsun
Dil-i âşüfte-bâlim şevkle bülbül hezâr olsun
- 2 Hemân ey gönçe-leb sen gül gibi handân u hoş-hâl ol
Göñül mâni' degüldür lâle-âsâ dâg-dâr olsun
- 3 Revâ görme hemân ey gönçe-i bâg-ı letâfet kim
Gözüm nergis gibi râhında vakf-ı intizâr olsun
- 4 Ne gam mîna-serâ-yı dîdeden şûretde dûr olsañ
Hayâlîñ ey perî tek şîşe-i hâtırda var olsun
- 5 Raķibe şundığıñ peymâne-i ihsânı gûş itdim
Şarâb-ı lutfîñ ol 'akreb-nihâda zehr-i mâr olsun
- 6 Kõ kalsun bend-i zülfüñde meded murg-ı dil-i zârım
Şikenc-i kâkûlüñde bârî benden yâdigâr olsun
- 7 Meded peygûle-i hicrâna şalma Es'ad-ı zân
Kerem kıl dem-be-dem teşrîfiñe ümmîd-vâr olsun

(4b) naqd-i nücûmı: naqd-i nücûma TS.

(201) AE.44b; TS.42b

(5a) peymâne-i ihsânı: peymâne-i halvetde AE.

202

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Görđi durulmaz olduğını cûş-ı zâğdan
Bülbül bırağdı nağmesini göçdi bâğdan
- 2 Âb u hevâ-yı bâğa söz olmazdı âh kim
Farkı olaydı bülbül-i zârîñ kelâğdan
- 3 Ser-germ-i ta'n olur baña zâhid ayağ için
Bâri bileydi farkını başıñ ayağdan
- 4 Destiyle sâkî eyledi bahş-ı kalenderân
Bir pay düşmedi elime ol ayağdan
- 5 Ol şem'-i hüsn yakdı beni eyledi çerâğ
Rüşen olur çerâğ dimişler çerâğdan
- 6 Sûz u güdâz âteş-i hasretle yanmağı
Ey şem' yâd kıl ciger-i dâğ dâğdan
- 7 Nüzhet-serâ-yı hulde çıkar gerçi zâhidân
Es'ad tekâ'üd eyleme genc-i ferâğdan

203

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Kâr itdi câna âteş-i 'aşkıñ amân amân
Bilmez misin sen ey meh-i nâ-mihribân amân
- 2 Dest-i ğamıñdan ey şanem-i bî-emân seniñ
Dünyâyı tutdı velvele-i el-amân amân

(202) AE.45a; TS.43b

(1a) durulmaz: şorulmaz AE.

(1b) nağmesini: lânesini TS.

(2b) bülbül-i zârîñ. şavt-ı hezârîñ TS.

(3b) başıñ: eşkiñ AE.

(203) AE.45a; TS.43a

- 3 Virme güşâd-ı ğamzeñe ey kaşı yâ meded
Tîr-i kazâyâ cânımı itme nişân amân
- 4 Öldürme bî-ecel beni tîğ-i nigâh ile
Raħm it şehîd-i 'aşkıña ey bî-emân amân
- 5 Şâyed amân amân diyerek raħm ider baña
Luṭf eyle ey ecel baña vir bir zamân amân
- 6 Tekrâr ile o şûhı uşandırma Es'adâ
'İzz-i hużûr-ı yârda itme emân amân

204

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Buyursun câme-ḥ'âb-ı vaşla ol rûḥ-ı revân gelsin
Ten-i rencûre feyz-i maḳdemiyle tâze cân gelsin
- 2 Dil-i bîtâbda cevre taḥammül kalmadı ğayrı
Biraz raħm eyleyüp inşâfa ol nâ-mihribân gelsin
- 3 Açıldı ğonçeler reftâre geldi servler yârân
Çemen-zâra açilsun söyleñ ol serv-i çemân gelsin
- 4 Kâtı dil-teşneyim âb-ı dem-i şemşîrine yârîñ
Meded Allâh içün ḥançer-be-kef ol bî-emân gelsin
- 5 Hemân luṭfuñ degül kaħrıñ bile ḥâtır-pesendimdir
Eliñden nâzenînim ḥayr eger gelmez ziyân gelsin
- 6 Açıkdan söylemem ḥavf eylerim bîğânedey dil
Zarâfetle dirim ancak güzellerden fülân gelmez
- 7 Enâniyyet degüldür müddeâ' taḥdîş-i ni'metdir
Şalâdır Es'adâ meydân-ı nazma merd olan gelsin

205

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Ey dil esîr-i turre-i cânân degül misin
Bu keşmekeşde sen de perîşân degül misin
- 2 Sevdâ-yı zülf-i yâr ile dîvâne sen dağı
Mânend-i Kayş silsile-cünbân degül misin
- 3 İslâmı tîğ-i cevr ile heb eylediñ şehîd
Kâfir mürüvvet eyle müselmân degül misin
- 4 Güftâra başla def-i hicâb eyle şadra var
Vahşet niçün perî-veşim insân degül misin
- 5 Bir harf-i va'd-i vaşl ile vir şadra bir şafâ
Ey la'l-i yâr derdime dermân degül misin
- 6 'Uşşâka eski eylediğñ nâz u ta'neye
Söyle uğanma şimdi peşîmân degül misin
- 7 Ey hâme şerh-i Gülşen-i Râz eyle dem-be-dem
Es'ad mişâli murğ-ı hoş-elhân degül misin

206

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Beni ey gönçe-leb bülbül gibi nâlân iden sensin
Hemîşe hemdem-i şad-nâle vü efgân iden sensin
- 2 N'ola senden idersem hûn-ı nâ-ħağ-küştemi da'vâ
Demâdem bağrımı ħasretle zîrâ kan iden sensin
- 3 Siyeh-kârî-i baht-ı tîreden bîhûdedir şekvâ
Beni zülfüñ gibi peyveste ser-gerdân iden sensin

(205) AE.45b; TS.43b

(1b) keşmekeşde: keşmekeşle TS.

(206) AE.45b; TS.43b

(1a) gönçe-leb bülbül gibi nâlân iden sensin: gönçe-şifat nâlân iden sensin TS.

- 4 Yeter ey sürme çeşm-i yâre olma âşinâ zîrâ
O kâfir-mâcerâyı rehzen-i îmân iden sensin
- 5 Ser-i mû cürmi yokdır turre-i tarrâr-ı cânânıñ
Beni ey düzd-i gamze bî-ser ü sâ mân iden sensin
- 6 Peyâpey Es'adı çün naqş-ı pây-ı şehsüvâr-ı nâz
Geçüp gitdikce hâk-i râh ile yeksân iden sensin

207

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Sen de kendin gibi bir şûha giriftâr olasın
Mübtelâ-yı şiken-i zûlf-i siyeh-kâr olasın
- 2 Düşesin çengine gamzeñ gibi bir cellâdıñ
Dem-i şemşîr-i nigâhıyla dil-efgâr olasın
- 3 Dil virüp sen dağı bir sen gibi âhû-nigehe
Ya'nî hem-hâl-i dil gam-zede zâr olasın
- 4 Âhîr itdiñ maraz-ı 'aşkla dil-ğaste beni
Sen de ey çeşm-i siyeh böylece bîmâr olasın.
- 5 Giceler nâle vü feryâd ile âh eyleyerek
Şubha dek dîde-i encüm gibi bîdâr olasın
- 6 Dürd ü şâfın duyasin bâre-i istignânın
Mest-i nâzım hele sen kendine hüşyâr olasın
- 7 Bilesin Es'ad-ı şeydâ ne çekermiş senden
Hâl-i bîçâreden âgâh u haberdâr olasın

(6b) hâk-i râh ile yeksân : yolda hâk ile yeksân TS.

(207) AE.46a; TS.44a

(3b) gam-zede zâr: gamze-i didâr AE.

(6b) hele sen: gelesin TS.

208

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Serâpâ şâhsın cânâ güzelsin dil-rübâsın sen
Kâtı mümtâz u müsteşnâ civân-ı hoş-edâsın sen
- 2 Gel ey la'i-lebiñ şekker-ruhuñ gül-perçemiñ 'anber
Hañıñ hem tâze vü hem ter gül-i bâğ-ı hayâsın sen
- 3 Yüzüñ beñzer gülistâna kaddiñ serv-i hırâmâna
Sözüñ cânlar katar cânâ dil-i zâra şifâsın sen
- 4 Göñül mecnun gibi zârıñ esîr-i çeşm-i 'ayyârıñ
Bütün 'âlem giriftârıñ 'aceb başa belâsın sen
- 5 Gel ey şûh-ı melek-sîmâ sözüm yok hüsnuñe ammâ
Şıķılma ey gül-i ra'nâ yazık kim bî-vefâsın sen
- 6 Kimiñsin ey gül-i hürrem kim olmuş bezmiñe maħrem
'Aceb kimdir saña hem-dem kimiñle âşinâsın sen
- 7 Unutma Es'ad-ı zârı aña güldürme ağyârı
Kerem kıł gehde bir bâri şeh-i mülk-i 'atâsın sen

209

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Uzaķdan merħabâ dir yâre dil ağyâr ħavfından
Yanaşmaz ĝonçe-i ra'nâyâ bülbül ħâr ħavfından
- 2 Ğazabla bâğbân-ı bî-nevâyı çerħ ider endâz
Çemende ses çıkarmaz 'andelîb-i zâr ħavfından
- 3 Siperdir zaħm-ı şemşîr-i zebâna perde-i ihfâ
Göñül esrâr-ı 'aşkı eylemez izħâr ħavfından

(208) AE.46a; TS. 44a

(1b) müsteşnâ: istiğnâ TS.

(209) AE.46b; TS.44a

(2b) sesin: ses AE.

- 4 Dili ğam-nâk ider bî-ġam da olsa intizâr-ı ğam
Kudûret el virür âyîneye zengâr ħavfından
- 5 Kemer-bendin açuþ þarmaq murâd itdikce ol űuĥuñ
Göñül ditrer yanar ol ħaçer-i ħâl-kâr ħavfından
- 6 N'ola dil geçse tāk-ı ebruvân-ı fitne-bârından
Turulmaz zîr-i pülde seyl-i bî-zinhâr ħavfından
- 7 Ol âfet mest-i ħâb-âlûd iken öpmem lebiñ Es'ad
Nigeh-bânlık ider ol ġamze-i ħuþyâr ħavfından

210

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Lebiñ fikriyle cânâ dîde ħun-bâr olmasun n'olsun
Ġamiñla tâ űabâĥ-ı ħaþre bîdâr olmasun n'olsun
- 2 Gülersen nev-űüküfte gül gibi seyr-i çemenzâra
Görüb gül-berg-i rûyuñ murg-ı dil zâr olmasun n'olsun
- 3 Degül bir lahza fâriġ nûű-ı câm-ı ħûn-ı 'âűıkdan
Siyeh çeþmiñ bu keyfiyyetle bîmâr olmasun n'olsun
- 4 Bu vaz'-ı dil-firîbiñ seyr idüb meyl itmemeek olmaz
űalâĥı terk idüb âdem güneĥkâr olmasun n'olsun
- 5 Ĥayâl-i la'-i űîrîn ile Es'ad tûfi-i tab'ım
Ĥalâvet-rîz-i bezm-i naql-i eþ'âr olmasun n'olsun

(4a) bî-ġam da olsa intizâr-ı ġam: bî-ġamda nezzâre-i aġyâr AE.

(5a) Kemer-bendin: Meger bendin TS.

(5b) ħâl-kâr: çelġâr A

(210) AE.46b; TS.44b

(5a) la'-i űîrîn : ley-i űîrîn AE.

211

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Eger bir harf-i rûḥṣat almış olsaydım zebânından
Öperdim ğazze-mest-i nâz iken yârimi dehânından
- 2 Ne keskin tâli'-i mes'ûdı varmış tîĝ-i hûn-rîziñ
Ki bir laḥzâ kesilmez ol şeh-i ḥüsnüñ miyânından
- 3 'Aceb ol bâĝbân-ı nâza varsam ey nesîm-i şubḥ
Kef-i ümmîdime şunmaz mı bir gül gül-sitânından
- 4 Şeker-çîñî-i vuşlat kuvvet-i bâzû ile olmaz
Bunu fehmi eyledim Ferhâd u Şîrîn dâstânından
- 5 Kef-i ümmîdde dâmân-ı nâzîndır kalan yoksa
Cihânıñ geçmesem ser-rişte-i sûd-ı ziyânından
- 6 Dil-i ser-der-hevâya söz geçirmek kâbil olsaydı
Geçerdim her çi bâd-â-bâd tâḳ-ı ebruvânından
- 7 İçerken dest-i cevrenden hezârân sâĝar-ı miḥnet
Yine geçmez göñül ol sâkî-i nâ-mihribânından
- 8 Olurdu neş'e-pâş-ı tesliyet zann eylerem Es'ad
Haberdâr olsa ol meh göñlümüñ sûz-ı nihânından

212

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Bir göñül yâ Rab esîr-i zülf-i cânân olmasun
Mübtelâ-yı derd-i pîç-â-pîç-i hicrân olmasun
- 2 Bulmasun yol leşker-i endûh u ğam bir ḥâtıra
Hânümân-ı şîḥḥat ü ârâmı vîrân olmasun

(211) AE.47a; TS.44b

(1b) Bu mısradaki fazlalık vardır.

(6a) kâbil: kâil AE.

(8a) neş'e-pâş: reşḥa-pâş TS.

(212) AE.47a; TS.45a

- 3 Bir cigerde yanmasun yâ Rab fetîl-i dâğ-ı 'aşk
Âteş-i dil-sûz-ı bîdâd ile sûzân olmasun
- 4 Olmasun bir dil giriftâr-ı kemend-i zülf-i yâr
Berg ü sâz-ı şabr u ârâmı perîşân olmasun
- 5 Sende de bir başka âteş var gönül şad el-ğazer
Sevdiğin ben sevdiğim ol âfet-i cân olmasun
- 6 Hâne yağma-sâz-ı âyîn-i gürûh-ı zâhidân
Gamze nâmıyla zebân-zed düzd-i îmân olmasun
- 7 Dest-i cellâd-ı nigâhla şunma tîğ-i gamzeñi
'Ömrümün varı ser-i kûyunda bir kan olmasun
- 8 Dutma ikrâr itdiğiñ gül-bûs-ı la'l-i nâbdan
Küşte-i 'aşkın hayâtından peşîmân olmasun
- 9 Kûy-ı yâre 'azm iden câmûs-ı hâtır gelmedi
Es'adâ üftâde-i çâh-ı zenâhdân olmasun

213

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Koyansun sûz-ı hasretle derûnım dâğ dâğ olsun
Hemân cânânımıñ cânından ol âteş ırağ olsun
- 2 Tahammül kalmadı luğf eyle vir nezzâreye ruhsat
Serây-ı hüsnün içre tâ-be-key şâhım yasağ olsun
- 3 Hemân sâkî murâdım dest-i nâzından mey içmekdir
Eğer meyhâne el virmezse bâri şahın-ı bâğ olsun

(6a) yağma: yağmaz TS.

(7a) nigâhla: nigâhına TS.

(9a) câmûs-ı hâtır: câmus-ı hâzır AE.

(213) AE.47b; TS.45a

(1b) cânânımıñ: cânâ seniñ TS.

(3a) dest-i nâzından mey içmekdir: nâz gider mi içmekden AE.

- 4 Kurulsun bâr-gâh-ı 'ayş u 'işret şah-ı sînemde
O şâh-ı hüsn-i 'âlem-ğîre bir 'âlî otâğ olsun
- 5 Şemîm-i zülf-i müşgîniñ şabâ bârî dirîğ itme
Meşâmm-ı cân ço bir kerre bunuñla ter-dimâğ olsun
- 6 Yine imdâd idüp bir kerre gösterdin baña yâri
İki dünyâda ey baht-ı siyâhım yüzüñ âğ olsun
- 7 Helâl olsun saña hûn-ı dil-i Es'ad gibi kanım
Tek ebrû didiğiñ şemşîr-i cevher-dâra zâğ olsun

214

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Dil-i maḥzûnımı nâ-şâd iden mesrûr ider bir gün
Bu mâtem-hâneyi nüzhet-serâ-yı sûr ider bir gün
- 2 Binâ-yı şabrımı cevri ile vîrân eyleyen mi'mâr
Ümîdim var ki dest-i luḫ ile ma'mûr ider bir gün
- 3 Hemân şabr itmek ister seng bârân-ı ğama yoksa
Sebû-yı ḫalbimi meksûr iden mecbûr ider bir gün
- 4 Civânım sâkı-i devrâna pek de i'timâd itme
Ne deñlü mest-i nâz olsañ seni maḥmûr ider bir gün
- 5 Siyeh-rûzum diyü Es'ad şikâyet itme ḫâlî'den
Şebistân-ı ğamı rûşen-serâ-yı nûr ider bir gün

(5b) kerre : şemme TS.

(7b) didiğiñ: dîde AE.

(214) AE.47b; TS.45b

(2a) mi'mâr: mu'ammâ AE.

(4a) pek de: sen de TS.

(5a) ḫâlî'den: gerdûndan TS.

215

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Bî-hodem ben seni bilmem hele hüşyâr mısın
Haberîñ yok mı gönül yoksa haberdâr mısın
- 2 Ey dil âzâd olabildin mi 'aceb zülfünden
Yoksa kim bencileyin dahı giriftâr mısın
- 3 Yâre karşı katı hayretdesin ey nezzâre
'Acabâ âyine-i şûret-i dîdâr mısın
- 4 Pek cefâkâr idiñ ey zâlim-i hun-ğ̃âr evvel
Dahı ben gördiğim ol şûğ-ı dil-âzâr mısın
- 5 Dürç-i dil gevher-i şehvâr ile leb-ber-lebdir
Söyle ey kıdr-şiken bâri harîdâr mısın
- 6 Gûş idüp nâlemi ol şûğ-ı tecâhül-pîşe
Söyledi sen dahı Es'ad bu rehde vâr mısın

216

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilatün Fâ'ilün

- 1 Alma zinhâr inkisârım âh u zârımdan şağın
Hây hây-ı girye-i bî-ih̃tiyârımdan şağın
- 2 İtme ben bî-dest ü pâyi garka-i tûfân-ı derd
Çîn-i zencîr-i sirişk-i bî-ğarârımdan şağın
- 3 Yağma cân-ı nâtüvânım âteş-i hicrân ile
Nev-nihâlim nağl-i âh-ı şu'le-bârımdan şağın
- 4 Nâz idüp serkeşlik itme böyle ey serv-i bülend
Gird-bâd-ı rûzgâr-ı zûr-kârımdan şağın

(215) AE.48a; TS.45b

(1a) ben seni: ben hele TS.

(2a) dil âzâd olabildin mi: dil-i âzâde ile bildin mi AE.

(4b) dil-âzâr: dil-ârâ TS.

(216) AE.48a; TS.45b

- 5 Vakf-ı râh-ı intizâr itme beni çün nakş-ı pâ
Pür-cilâ âyînesin cânâ gubârımdan şaķın
- 6 Olmasun bünyâd-ı nâz u hüs-nüñe âfet-resân
Seyl-i şûr-engîz-i çeşm-i eşk-bârımdan şaķın
- 7 Pek şırıķdır şîşe-i kalbim dil-i Es'ad gibi
Bâri ey rûyîn-ıtabî'at inkisârımdan şaķın

217

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Ruḥ-ı cânânıma pîrâye-i hüs-n-i cemâl olsun
Füsûn u sihr ol çeşm-i sühen-gûya helâl olsun
- 2 Biçilmiş câmedir bâlâ-yı isti'dâdıña cilve
Libâs-ı ihtirâz endâmıña kat kat helâl olsun
- 3 Beyâbân merg-i hicrân oldu cânım tâ-be-key cânâ
Hevâ-yı Leyfî-i zülfüñle dil Mecnûn-mişâl olsun
- 4 Dururken sen bu âb u tâb ile ser-meclis-i meyde
Revâ mıdır civânım dil pür-endûh-ı melâl olsun
- 5 'Îlâc it ey Mesîḥâ-dem bu la'-i rûḥ-baḥşıñla
Şehîd-i tîg-i ğamzeñ böyle tâ key bî-mecâl olsun
- 6 Kõ düşün çengine bâd-ı şabânıñ zülf-i pür-tâbıñ
Dili âşüfte itdi kendi de âşüfte-ḥâl olsun
- 7 Hevâ-yı ğonçe-i la'liyle Es'ad ol gül-endâmıñ
Nevâya başla tâ murĝ-ı çemen mebhût u lâl olsun

(217) AE.48a; TS.46a

(1a) cânânıma: cânânemi TS.

(3a) oldu cânım: oldu gitdi TS.

218

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 El çekdi dôstdan dil-i şeydâ 'adû için
Nâ-çâr kaldı geçdi geçen güft-gû için
- 2 Bûy-ı vefâ vü reng-i hakîkat gerek gönül
Sevmem civânı sâdece bir reng ü bû için
- 3 Şeb-zindedâr-ı hasret-i câvîddür tamâm
Âfâk şimdi ol şanem-i mâh-rû için
- 4 Âmâdedir namâz-ı şehîd-i nigâhına
Teşmîr kıldı sâ'id-i şâfın vuzû için
- 5 Yüz pîç ü tâba düşdi yine dahı dil gibi
Mûy-miyân-ı nâzikiñi cüst-cû için
- 6 Nâz-ı nigâhı sûzen-i müjgâna tağdı yâr
Çâk-ı derûn-ı âşık-ı zârı rûfû için
- 7 Târîk hane-i dile gelmiş hayâl-i yâr
Es'ad gubâr-ı hâtırımı reft-i rev için

219

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 El-ğazer ey dil ki ol kâkûl-perîşandır gelen
İşvesi gâret-ger-i hûş âfet-i cândır gelen
- 2 Şivesi İslâm-düşmen Türk-i çeşmi râh-zen
Ganzesi mest-i ser-efgen nâ-müselmândır gelen
- 3 Sâye-âsâ hâk-i pây-i nâzına üftâde ol
Şâh-ı gül ol kâmeti serv-i hırâmândır gelen

(218) AE.48b; TS.46a

(5a) yine dil gibi: yine zülfî dil gibi

(219) AE.48b; TS.46b

- 4 Ol şeh-i bîdâd-kârîñ kûy-ı nâzından göñül
Gûşa hep âvâze feryâd ü efgândır gelen
- 5 İntizâr ile ser-i râhında kan olmışdı dil
Şimdi Es'ad dîde-i hasretten ol kandır gelen

220

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Yolında hâk-sâr ol ey göñül üftâdeyim dirsün
O servin sâye ol düş pâyına üftâdeyim dirsün
- 2 Demâdem âl idersin 'âşıka tebrîk-i hattıñla
Tutup ey 'ârız-ı rengîn-i cânân sâdeyim dirsün
- 3 Ğubâr-ı hâtırım teskîn ile âdemlik itmezsen
Şaķın ey tıfl-ı eşkim bir de merdüm-zâdeyim dirsün
- 4 Kemend-i vaşla kâfirce alursun ol bütî her şeb
Yine zâhid harîf-i sübhâ vü seccâdeyim dirsün
- 5 Esîr olmağdasın peyveste dâm-ı zülfüne yârîñ
Göñül bend-i ta'alluğdan yine âzâdeyim dirsün
- 6 Bir âhû-dîdeye Mecnûn-şıfat âşüftesin Es'ad
Hevâ-yı turre-i Leylî ile sevdâdayım dirsün

221

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Beni yakdıñ cüdâ itmekle ol âteş-'izârımdan
Felek havf itmedigim âteşîn feryâd ü zârımdan

(220) AE.49a; TS.46b

(1a) üftâdeyim: dildâdeyim TS.

(2a) âl : el AE.

(2b) Tutup: Dönüb TS.

(221) AE.49a; TS.46b

- 2 Nedir bu dil-şikenlik şîşe-i albim yeter kırdıñ
Gel ey mînâ-serây-ı arhı havf it inkisârımdan
- 3 Hücûm-ı ber-rîz-i amla bî-berg ü nevâ alma
Şabâ var mı peyâmıñ madem-i faşl-ı bahârımdan
- 4 Serâpâ şarf-ı pîç ü tâb-ı sûz itdiñ dil-i zârı
Ne istersin ey âteş-pâre cân-ı bî-arârımdan
- 5 Ne âfet olduđıñ bilsün seni bir bilmemiş varsa
Benim bu sîne-i şad-ak ile cism-i figârımdam
- 6 İnanmazsan eger şeb-zindedâr oldularım fehm it
Nigâh-ı hasretimden eşk-i eşm-i intizârımdan

222

Mefâ'ilûn Fe'ilâtûn Mefâ'ilûn Fe'ilûn

- 1 Bakar mı verd-i tere 'arız-ı nigârı gören
Kokar mı sünbûli ol zülf-i müşk-bârı gören
- 2 Havâle-i nazâr eyler mi ayr-i hûbâna
Bu ûne şûh-ı dil-ârâm-ı gül-îzârı gören
- 3 Nigâh-ı rabet ider mi gül-i ûlistâna
Bu âb u tâb ile ruhsâr-ı âl-i yârı gören
- 4 Firîb-i hürde-i keyfiyyet-i şarâb olmaz
Hitâm-ı 'ayşda derd-i ser-humârı gören
- 5 Bilür ki bir ûle bûlbûl-mişâl 'aşıdır
Nevâ-yı Es'ad-ı rengîn-edâ-yı zârı gören

(3a) alma: aldım TS.

(6b) eşk-i eşm-i intizârımdan: eşk-i intizârımdan AE.

(222) AE.49b; TS.47a

(3a) nigâh: nigâr AE.

HARFÜ'L-VÂV

223

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Pîçide itdi şabrımı destârdır diyü
'Aqlım tağıtdı zülf-i siyeh-kârdır diyü
- 2 Bir hatt-ı müşgi suhte-i kâfûra vaz' idüp
Hindû-yı hâl şafha-i ruhsârdır diyü
- 3 Dil-hastegân-ı hecrine ol çeşm-i nîm-bâz
Bakmaz nigâh-ı germ ile bîmârdır diyü
- 4 Üftâdegân-ı hüsnüni ol şeh-levend-i nâz
Çignetdi esb-i şiveye reftârdır diyü
- 5 Âteş bıraktı pîrehen-i cân-ı 'âşıka
Revnağ-fürûz-ı germî-i bâzârdır diyü
- 6 Gül-bûse-çîn-i gülşen-i ruhsârı olmadım
Ol tâze nâhl-i gül-beden-i yârdır diyü
- 7 Es'ad o mest-i işveyi bûs itmege bu şeb
İkdâma cür'et itmedi hüşyârdır diyü

224

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Degüldür serv-ğaddiñ medd-i 'ömr-i câvidândır bu
Degüldür mû-miyâniñ rişte-i cân-ı cihândır bu
- 2 Üzülmüş rişte-i tâkat hayâl-i mû-miyâniñla
Dil-i zâra görünmez bir belâ-yı nâgehândır bu

(223) AE.49b; TS.47a

(2a) hat: nokta TS.

(224) AE.49b; TS.47a

- 3 Dehen küncinde hâliñ reşk için bir noktadır koymuş
'Aceb ser-beste râz-ı kes megû sırr-ı nihândır bu
- 4 Nişân-ı ta'bîri takınca leb-i cân-bahşîña ancak
Gören te'sîr-i nuṭkuñ dir Mesîhâdan nişândır bu
- 5 Zuhûr-ı hatt-ı ruhsârîñ kıyâmetler koparmışdır
Belî ey serv-kâmet fitne-i âhîr zamândır bu
- 6 Şanursın haṭ-ı terdir rûy-ı âteş-nâkde ammâ
Perî-rûyum muhibbim dûd-ı âh-ı 'âşıkândır bu
- 7 Dü-çendân kâr ider çeşm-i siyâhîñ sürmeden cânâ
Dem-i fiğ-i nigâha gûyiyâ seng-i fesândır bu
- 8 N'ola sûzân iderse berg ü sâz-ı cân hussâdı
Civânım berç-i ṭab'-ı Es'ad-ı âteş-zebândır bu

225

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Degüldür hâk-i râhîñ kimyâ-yı bî-bedeldir bu
Tehî destân-ı 'aşka mâye-i def-i keseldir bu
- 2 Hevâ-yı perçemiñle peykerim mânende-i şâne
Serâpâ çâk çâk itdim 'aceb ṭûl-i emeldir bu
- 3 Recâ-yı der-kenârîñla saña bir 'arz-ı hâl itsem
'Aceb söyler misin ey hüsrev-i hûbân maḥaldir bu
- 4 Raķîb-i seg gibi murdâra şadr-ı vaşla yol virme
Nizâm-ı mülk-i 'âşık-ı pâke sultânım ḥaleldir bu
- 5 Gider dil kûy-ı yâre eşk-i çeşm-i Dicle-bârımla
Degüldür 'âşıka Bağdâd uzak eski meşeldir bu

(225) AE.50a; TS.47b

(2a) mânende: mânend TS.

(5b) uzak: ırağ TS.

(6a) aḥfeş gibi dîtrer kebâb-ı berreye: aḥfeş gibi dûd-ı kebâb-ı bârımla AE.

(2a) kef-i nâzîñda: kef-i pâyıñda AE.

- 6 Büz-i Ahfeş gibi dūd-ı kebâb-ber-reh-i vâ'iz
Efendi muḳteżâ-yı tâli-'i burc-ı ḥameldir bu
- 7 N'ola cûyây-ı taḥsîn olsa erbâbından ey Es'ad
Nişâr-ı gevher-i taḥsîne şâyân bir gazeldir bu

226

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Lebiñ mi ey gül-i ter gonçe-i bâğ-ı ḥayâ mı bu
Ruḥuñ mı cilve-ger âyîne-i 'âlem-nümâ mı bu
- 2 Şafağ-gûne kefi nâziñda cânâ bir kızılık var
Velîkin bilemedim kan mıdır reng-i hınâ mı bu
- 3 Ruḥuñda bûyı hoş rengi güzel bir turfe şey gördüm
Ḥatt-ı ter mi civânım sebze-i âb-ı beḳâ mı bu
- 4 Kıyâmetler koparmışdı kıyâm-ı ḳadd-i pür-şûruñ
Hele ḥayretdeyim uşşâka rahmet yâ belâ mı bu
- 5 Bu rütbe kuvvet-i güftâr Es'ad kesb ile olmaz
Tekellûf ber-ṭarâf efsûn mıdır feyz-i Ḥudâ mı bu

ḤARF"ÜL-HÂ

227

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Yandırırđı çarḫı âh eşk-i seḫer-gâh olmasa
Ėarḳ iderdi 'âlemi eşk âh-ı cân-gâh olmasa
- 2 Girye vü âh ehl-i derde mâye-i ten'îsdir
'Uhde-i Ėamdan çıḳılmaz girye vü âh olmasa

(226) AE.50a; TS.47b

(4b) 'uşşâka rahmet yâ belâ mı bu: bâlâ mıdır bilmem belâ mı bu AE.

(227) AE.50b; TS.48a

(1a) Yandırırđı: Yandırdı TS.

- 3 Perdedir çeşm-i temâşâyâ rakîb-i bed-likâ
Âh ol ebr-i siyâh arada ey mâh olmasa
- 4 Atlas-ı çarh-ı felek çeşbân kabâdır kaddiñe
Serv-i nâzım âh bir endâze kûtâh olmasa
- 5 Dil-rübânıñ halkı da hâtır-pesend ister gönül
Sâde şâhib-hüsni sevmem vaz'ı dil-h'âh olmasa
- 6 Peyrevî-i 'aql ile âhir beyâbân merg olur
Râh-ı haqda sâlike tevfiğ hem-râh olmasa
- 7 Pây-mâl eyler serâpâ zîr-i destânı kibâr
Es'adâ bîm-i zevâl-i devlet ü câh olmasa

228

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Çemende râst geldim bir sehî-ğad serv-i bâlâyâ
Döşendim hâk-pây-i nâzına mânende-i sâye
- 2 Fürûğı cezb ider mânend-i şebnem mihre mehîri
Kıpıldım böyle bir meh-pâre-i hurşîd-sîmâyâ
- 3 Kayar pây-ı heves lağziş-geh-i bend-i miyânında
Eger el etmese dil deste-i zülf-i semen-sâyâ
- 4 Çıkarmam tâ şabâh-ı haşr olunca böyle 'ahd olsun
O tıfl-ı nâzı alsam bir şeb âğûş-ı temennâyâ
- 5 Meded sezdirme fırsat-cûy-ı vaşlıñ oldığın ey dil
Siyeh-mest-i şarâb-ı nâz olan ol çeşm-i şehlâyâ
- 6 Degüldür sebze-i hağ safha-i ruhsâr-ı âl üzre
Müjeñ 'aks itmiş ol âyîne-i hüsn-i mücellâyâ

(3a) rakîb-i bed-likâ: harîf-i bed-likâ AE.

(228) AE.50b; TS.48a

- 7 Pek âsânlıkla dil başa çıkardı dūd-ı zūlfūñle
Eger el koymasaydı pençe-i müjgâniñ araya
- 8 Hezârân âferîn Es'ad dü çendân âferîn ammâ
Seni bûlbûl gibi gûyâ iden ol çeşm-i gûyâya

229

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Serâpâ halkı gördüm sâye-veş pâyiñda üftâde
Kul oldum saña ben de ey sehî serv-i ser- âzâde
- 2 Müretteb bezm-i 'işret berg ü sâz-ı 'ayş âmâde
Hemân teşrîfe iş kalmış buyur gel ey perî-zâde
- 3 Yine mi'mâr-ı lutfuñla dil-i vîrânı sen yapıñ
Raķîb-i fitne-sâza rû-siyehlik kaldı arada
- 4 Bir elde dest-i nermiñ bir elimde deste-i zūlfūñ
Baña el virdiği tâli' kime el virdi dünyâda
- 5 'İtr-ı şâhîyle pūr-tâb eylemek ebrû-yı pūr-çîniñ
Musayķal bir kılıc virmek gibidir dest-i cellâda
- 6 Şorarsan hâlimi şor zūlfūñe müjgâniña şorma
Ne bilsün hâletin üftâdeniñ olmayan üftâde
- 7 Biraz inşâfiñ olsun bâri zâhid yoksa 'irfânın
Bu hey'etle o şûhı bir gören olmaz mı dil-dâde
- 8 Geçüb şahrâ-güzîn-i vahşet oldı derd ile Mecnûn
Durulmaz gördi cûş-ı bü'l-hevesden kûy-ı Leylâ'da
- 9 Hevâ-yı sâde- rûyân ile bir sâde gazel düşdi
Hezârân âferîn Es'ad bu hoş tarh-ı nev-îcâda

(229) AE.51a; TS.48a

(2b) iş kalmış: kalmış iş TS.

(6a) hâlimi: 'âlemi AE.

(8a) derd ile: dir dimez TS.

(9a) gazel düşdi: güzel gördi TS.

230

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Göremem bâğ-ı behiştîñ gül-i ra'nâsında
Gördiğim luğfı o şûhuñ ruğ-ı zîbâsında
- 2 Buldığı hâleti dil la'l-i şeker-hâsında
Bulamaz mey-gedeniñ bâde-i hamrâsında
- 3 Sîb-i rengîn-i zenağdânına beñzer bu kadar
Rub'-ı ma'mûr-ı zemîniñ kızıl elmasında
- 4 Merdüm-i dîde-i hayret-zedemiñ şûretidir
Görinen hâl-veş âyîne-i sîmâsında
- 5 Kumrî-ı rîhte-bâl ölmez ise hoş geçinür
Ol şehiñ sâye-i serv-ğad-i bâlâsında
- 6 Yüze çıkdı haatı âşüfte ser-i 'aşkı ile
Dil-i dîvâne dağı kâkûli sevdâsında
- 7 İbtidâ nâzlanup yatdı velî âhir-i kâr
Añladım keyfini ser-ğoşlığı eñnâsında
- 8 Hevesim hırğa-i peşmîneyedir ey Es'ad
Nazarım yok felegiñ atlas-ı dîbâsında

231

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Bunu bir söyler olsa ğamze-i hun-rîz-i cânâna
Ki böyle bî-muğâbâ girmesün her demde biñ kâna

(230) AE.51a; TS.48b

(1b) ruğ-ı zîbâsında: gül-i zîbâsında TS.

(4a) hayret-zedemiñ: hayret-zedeniñ TS.

(7b) Añladım: Avladım TS.

(231) AE.51b; TS.48b

(1b) Ki böyle bî-muğâbâ girmesün her demde bin kan: Kimi kim bî-muğâbâ girmesün her demde ber-kan AE.

- 2 Şikenc-i turreye âsân mı küstâhâne el şunmak
Sezâ sînem gibi şad-çâk olursa peyker-i şâne
- 3 Yıkar bir lahzada berbâd ider bünyâd-ı mîsâkı
Göñül zinhar inanma virdiği bu 'ahd ü peymâne
- 4 Nedir ağıyâra bu gizli nüvâziş tatlı sâzişler
Hemân ey bî-mürüvvet ben mi oldum saña bîgâne
- 5 Hañıñla kalmadı la'liñde evvel gördüğim hâlet
Göreydim kâfir-i gamzeñ dahı gelseydi îmâne
- 6 Bu şeb seyrimde bir şâh-ı güli âgûşa almışdım
Ânı ta'bîr kıldım sen sehî serv-i hırâmâne
- 7 Yaratdırdım kümeýt-i kilik-i hoş-reftârı ben Es'ad
Koşar var ise esb-i tab'ı çıksun işte meydâne

232

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Luţf it yetiş şehîd-i gamıñ el-amânına
Allâh için bu mertebe gel kıyma cânına
- 2 Şad el-ğazer ki kâtîli elbette kan tutar
Nâ-ğak şakın bu bî-günehıñ girme kânına
- 3 Âhen midir seniñ yüreğıñ taş mıdır nedir
Bir bak esîr-i miñnetiñ âh u figânına
- 4 Bilmem güşâd-ı tîr-i nigehten nedir ğarâz
Ol kaşı yâ yine kimi almış nişânına
- 5 Bir harf-i va'd-i bûsesin almağdır ârzü
Bir söz giçeydi âh o şûhuñ dehânına

(3b) virdiği: itdiği TS.

(6b) kıldım: eyledim

(232) AE.51b; TS.49a

(2a) kâtîli: kanlıyı TS.

- 6 Zülfi de kollarup yatar ol şûha eñseden
Âşüftedir benim gibi mûy-miyânına
- 7 Nezzâre-i gül-i ruḥ-ı cânâna kâni'im
Baḳmam bu gülşeniñ gülüne erguvânına
- 8 Ğarḳ-ı cevâhir eyledi dünyâyı nazm ile
Aḥsente Es'ad'ıñ ḳalem-i dür-feşânına

233

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Gül-i ra'nâ baḳarsa âb u tâb-ı çehre-i yâre
Olur sînem gibi bi'llâh reşkinden dü şad-pâre
- 2 Şarâb-ı nâz ile çeşmi olinca germ-nezzâre
Kimiñ yârâ-yı imkânı ḳalur kim üstüne vara
- 3 Recâ-yı 'afv ile zülfin düşürdüñ pâyına yoksa
Ne müşkilde ḳalurdık iş ḳalaydı çeşm-i hûn-h'âre
- 4 Bilürken böyle bîmâr oldığım çeşmiñ ucundandır
Ne var bir kûşe-i çeşm ile itseñ nîm-nezzâre
- 5 Mesîhâ hiss idüp derd-i derûnum didi ḥasretle
Marîz-i 'aşḳ sensin saña olmaz çâre bîçâre
- 6 Teğâfüller seni öldürse de mâni' degül Es'ad
Hemân yüz virmesün ol şâh-ı ḥüsn aḡyâr-ı bed-kâre

(233) AE.52a; TS.49a

(2b) imkânı: güftârı AE.

(5a) hiss idüb: sen irüb AE.

(6a) Teğâfüller: Teğâfülle AE.

(6b) yüz virmesün: yüz virsün AE.

234

Mef'ûlû Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Rahm eyle 'âşıkıñ nefes-i dil-hırâşına
Bak sûz-ı âh-ı hasretine kanlı yâşına
- 2 Geh dâğ u gâh şûr-ı cünûn gâh seng-i ta'n
Bir gelmedik ne kaldı bu şûrîde bâşına
- 3 O ırfı-ı nâzı gör ki debistân-ı 'aşkda
Ta'lîm-i şîve itdi büyük h̄âce-bâşına
- 4 Çarpılmasun gören o perî-rûyı n'eyesün
Seyr it o sürmeli gözine çatma kâşına
- 5 Yokdur hulâşa şifte-i 'aşka kurtuluş
Sevdâ-yı zülf-i yâr belâ oldı bâşına
- 6 Almaz mı zîr-i dâmenine 'afv idüp beni
Girsem dehâlet ile o şâhiñ firâşına
- 7 Ferdâya şaldı ruhların öpdürmeği o şûh
Es'ad çalış düşer işi rûy-ı tirâşına

235

Mef'ûlû Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- 1 Dil teşne-leb o gönçe-femiñ la'l-i nâbına
Cân-beste çîn-i turreşiniñ pîç ü tâbına
- 2 Seyr eyleyen şu mehveşimiñ âb u tâbına
Nezzâre eylemez felegiñ âfitâbına

(234) AE.52a; TS.49b

(1a) nefes: naş TS.

(1b) hasretine: âşirine TS.

(3a) 'aşkda: işvede TS.

(3b) Ta'lîm-i şîve itdi: Ta'lîm-i meşğ ider TS.

(6b) dehâlet: hâlet TS.

(235) AE.52b; TS.50a

- 3 Ey tîğ-i ğamze âyet-i rahmet gibi yine
Girdin şehîd-i hançer-i nâzın şevâbına
- 4 Dâmân-ı 'işmetim gibi biñ pâre eylerem
Bir dest-res bulursam o mâhiñ niķâbına
- 5 Rindâne sâķî mey yerine sirke şunmasun
Şad el-ħazer ki rahne ider kendi ķâbına
- 6 Maħcûbdur o ğonçe-dehen söylemez velî
Es'ad ne söz o ğamze-i ħâzır-cevâbına

236

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlûn

- 1 'Azm-i sefer it Hızır ola hem-râh seniñle
Tevfîķ-i refîķiñ ola Allâh seniñle
- 2 Ser-geşte göñûl feyz-i temaşâ-yı cemâliñ
Gâhice ħayâliñle bulur gâh seniñle
- 3 Şubĥ-ı emelim hecr ile hem-reng-i şeb itdiñ
Bilmem n'ideyim ğayri ben ey mâh seniñle
- 4 'Arz eyler idim şekve-i hicrânı ħuzûra
Bir kerre görüşeydim eger âh seniñle
- 5 Bir lu'b ile merhûn idiyor yâr beni herkes
Gel oynayalım biz daĥı dil-ĥ'âh seniñle
- 6 Sencîde-i mîzân-ı ruĥuñ olsa da her şeb
Ey mihr berâber olamaz mâh seniñle

(5a) şunmasun: şatmasun TS.

(236) AE.52b; TS.50a

(6a) ruĥuñ: sipihr TS.

- 7 Destân-ı ğam-ı hecr uzandıkça uzandı
Es'ad idelim kışşayı kûtâh seniñle

237

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Güzellikde ider ol mâha her meh-pâre eyva'llâh
Belî eyler kevâkib mihr-i pür-envâre eyva'llâh
- 2 Çemende ser-fürû âverdelikden bîd-i mecnûnuñ
Murâdı eylemekdir kâmet-i dildâre eyva'llâh
- 3 Degül bir lahza pîş-i çeşm-i hayret-pîşede hâlî
Vefâkârân arasında hayâl-i yâre eyva'llâh
- 4 Vefâdan geçmedi tâ virmedikce cân-ı şîrînin
N'ola kıyâs ile Ferhâd-ı Şîrîn-kâre eyva'llâh
- 5 Beni cem' eylemiş esbâb-ı hüsn ü ânı bir yerde
Kemâl-i şun' u havf-ı fâ'il-i muhtâre eyva'llâh
- 6 Dû çeşmiñ sihrini Hârût eger görse
İderlerdi ol iki cadû-yı sehâre eyva'llâh
- 7 Cemâlîñ muşşafı ferş-i reh-i teslîmdir züffe
Ne hâletdir müselmânlar ider küffâre eyva'llâh
- 8 Gül için kuşça cânla katlanursuñ hâr-ı bîdâda
Vefâ bâbında Es'ad 'andelîb-i zâra eyva'llâh

238

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Görüldi hatt-ı ter ü rûy-ı âl bir yerde
Zuhûra geldi celâl ü cemâl bir yerde

(237) AE.53a; TS.-

(6a) Bu mısırada eksiklik vardır.

(238) AE.53a; TS.56a (Her iki nüshada da bu gazelin mahlas beyti yoktur).

- 2 Leb-i şeker-şikeni eyledi 'îţâb-âmîz
Karışdı zehr ile âb-ı zülâl bir yerde
- 3 Olur tefevvukı rûşen 'amûd-ı şubh gibi
Şalinsa serv ile ol nev-nihâl bir yerde
- 4 Yüzünde gördüm o mâhîñ bu ânı baķ ne güzel
Tenâzur eyledi bedr ü hilâl bir yerde
- 5 Tamâm şabr-ı dil ü cânı eyledi târâc
Nigâhı nâz ile ol hıtt u hâl bir yerde

239

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Hevâlandı ten-i fersûde hâk-i kûy-ı cânâna
Dil-i hûn-ı keşte cedvel gibi aķdı sû-yı cânâna
- 2 Hâyât-ı tâze buldı dil nesîm-i şubh-gâhîden
Meşâm-ı cânê geldi nûkhetinden bûy-ı cânâna
- 3 Kabâ-yı sebz ile serv-i revân ta'bîri çesbândır
Hıram-ı cilve-rîz-i kâmet-i dil-cûy-ı cânâna
- 4 Ruĥ-ı hoy-gerdesin zann eyledim bir jâle-i gül-berg
Nigâh itdim şitâb ile gelürken rûy-ı cânâna
- 5 Hemânâ sünbül-i jûlîde şandım ben anı Es'ad
Nigâh-ı diķkat itdim mû-be-mû gîsû-yı cânâna

240

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Perî-rûyum bu şeb gel şahñ-ı sînem cilve-gâh eyle
Süveydâ-yı dili hem-pertev-i hurşid u mâh eyle

(239) AE.53b; TS.50a

(240) AE.53b; TS.50b

(5b)'ayâr: ğubâr AE.

- 2 Kemân-âlûd-ı töhmet oldı gitdi dâmen-i 'işmet
Gel ey vahşî-ţabî'at bârî def'-i iştibâh eyle
- 3 Tütalim bîm-i aġyâr ile küstaġâne bakmazsın
Ne var bir kûşe-i çeşm ile düzdîde nigâh eyle
- 4 Dil-i âhen-mişâl-i yâri nerm itmek degül kâbil
Bu âteşe gönül ister hâmûş ol ister âh eyle
- 5 Yeter âşüfte-meşreblik yeter Es'ad biraz sen de
Girân-temkîn olup hıfz-ı 'ayâr-ı kâdr ü câh eyle

241

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Yine bu pîç ü tâb ey zûlf-i ġam-der-ġam ne zımnında
Bu sevdâ vü perîşânlık yine bilmem ne zımnında
- 2 Ğaraż âşüfte itmekse velî işte olub gitmiş
Daġı bu keşmekeş ey perçemi dirhem ne zımnında
- 3 Yıkıldı ser-te-ser ma'mûre-i tâkat ġarâb oldı
Bu eşk-i dem-be-dem ey dîde-i pür-nem ne zımnında
- 4 Taġammül-sûzdır ġâyetle zaġm-ı sîne-i pür-dâġ
Yakılmış âteşe bîhûde ey merhem ne zımnında
- 5 Şikeste şîşe-i dilden aġan ġûn-âb-ı ġam varken
Bu minnetler bize bir câm için ey Cem ne zımnında
- 6 Yeter bâr-ı girân-ı ġâtır-ı nâzik-dilân olduñ
Bu şıklet bu girân-cânlık 'aceb ey ġam ne zımnında

(241) AE.53b; TS.50b

(1b) sevdâ vü perîşânlık: bu perîşân-kârlık TS.

(2a) velî: dil AE.

(3a) tâkat: 'âlem AE.

(4b) yakılmış: yakılmak TS.

(5b) Cem: ġam AE.

- 7 Fenâya müntehîdir çünki âhîr cezbe-i vuşlat
Gül-i hürşîd için ter düşmek ey şebnem ne zîmnında
- 8 Naşîhat nâ-pezîrim Es'ad-ı şeydâ gibi ben de
Beni takrî' ile taşdi' ey hemdem ne zîmnında

242

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Hased-i baht-ı bülend zülf-i 'anber-bûy-ı cânâna
Ki gönlümce sürüldi 'ârız-ı bî-mû-yı cânâna
- 2 Tekellüflerle kendin verd-i ra'nâ çâk çâk itdi
Hele bir şemmecik beñzetdi reng ü bûy-ı cânâna
- 3 'Amûd-ı şubh-veş âfâkı lebrîz-i ziyâ itdi
Yed-i beyzâ dinilse yâraşur bâzû-yı cânâna
- 4 Raķîb-i dîv-sîret dir dimez celb eyledi yâri
Füsûn mı itdi bilmem tab'-ı âteş hûy-ı cânâna
- 5 Kâlor dem-beste-i 'acz ü sükûn hâmem gibi Es'ad
Muķâbil olmasa tûtfi-i tab'ım rûy-ı cânâna

243

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Bâğ-ı kûyunda bakar bülbül-i dil bâm u dere
Tâ ki gûlzâr-ı ruĥuñdan gül-i nezzâre dere
- 2 Bâğ-ı Ken'ân gibi ol Yûsuf-ı ĥûsne dil-i zâr
Şu kadar ağlasa kim çeşm-i ümîdi ağara

(242) AE.54a; TS.51a

(4b) bilmem: kâfir TS.

(5a) Kâlor dem-beste-i 'ucb ü sükûn câmım gibi Es'ad AE.

(243) AE.54a; TS.56a

- 3 Ey göñül zahmeti ol hançer-i hûn-rîziñ var
Sînede şaklamada döymeye her ağızı kara
- 4 Gelicek müjde ile tilkilenüb kelb rakîb
Her gören hezl ile güldi didi uymuş zağara
- 5 Zeyd ü 'Amr'ıñ mededi kâr-ger olmaz Es'ad
İş odur kim kişiniñ işini Allâh göre

244

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Dolaşma pâ-yı 'aql-ı 'âşıkâ âşüfte-kâr olma
Amân ey zülf-i cânân rehzen-i şabr u qarâr olma
- 2 Muhayyersin diler nâz it diler inçâz-ı va'd eyle
Hemân dur 'ahde ey peymân-ı kesel nâ-pâydar olma
- 3 Kabâ-yı nîlgûn-endâmiña kat kat güzel uymuş
Mübârekdir velî hem-reng-i çarh-ı nâ-bekâr olma
- 4 Nîgeh-dûz-ı ser-i râh-ı hayâl-i yârdır çeşmim
Sen ey müjgân-ı hûnîn hâr-ı râh-ı intizâr olma
- 5 Zuhûr-ı nâ-be-hengâm ile tekdîr itme 'uşşâkı
Gelüp âyîne-i ruhsârına hatt-ı gubâr olma
- 6 Atarsıñ günde biñ tîr-i cefâ biñ şeng-i istignâ
Dönersin şoñra bu devrâna dirsın dil-figâr olma
- 7 Düşersin çengine ser-pençe-i dâm-ı mükâfâtıñ
Gel ey şebbâz-ı nahvet pek de cûyâ-yı şikâr olma
- 8 Açılmaz seyr-i bâğa ol gül-i gül-pûş-ı istihyâ
'Abeş ey 'andelib-i dil esîr-i hâr hâr olma

(244) AE.54b; TS.51a

(5b) âyîne-i ruhsârına hatt-ı gubâr olma: âyîne-i ruhsâra ey hâtır gubâr olma AE.

- 9 Nevâ-senc oldığım bülbül görüp âb oldı hacletden
Sen inşâf eyle ey Es'ad sen ol da şerm-sâr olma

245

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Kad-i zîbâ-hırâmıñ kande cânâ nârven kande
Belî nañl-i tecellâ kande vü serv-i çemen kande
- 2 Yetişmez dest-i kûtah-ı niyâzım dâmen-i nâza
Sen ey bâlâ-nişîn-i evc-i nañvet kande ben kande
- 3 Şarâb-ı nâz ile sen mest ü ben hûn-âbe-nûş-ı ğam
Gözüm bir çeşm-i inşâf ile bağ ben kande sen kande
- 4 Beden ğalţân-ı hûn-ı eşk ü dil kûyunda âvâre
Gel ey ârâm-ı cân seyr eyle dil kande beden kande
- 5 Ne bilsün hâl-i Ya'kûb-ı dili ol Yûsuf-ı şânî
Serîr-i Mışr-ı 'izzet kande vü Beytû'l-Hâzen kande
- 6 Ne mümkin cânını senc-i mezâk-ı la'l-i yâr olmak
Dehân-ı ârzû kande leb-i şekker-şiken kande
- 7 Egerçi cândır ol rûh-ı revân Es'ad ten-i zâra
Velî yıllar ile düşmüş cüdâ cân kande ten kande

246

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Doğundurma güzel başıñçün olsun zülfüne şâne
Perişânlık virürsün bir alay hâţır-perişâne

(245) AE.54b; TS.51a

(6a-b) AE.-

(7a) AE.-

(7b) düşmüş: düşmüşler TS.

(246) AE.55a; TS.51b

- 2 Hezâr âşüfte-dil her bir telinde bend olup almış
Meded ey şâh kıryma ol adar bî-berg ü sâmnâne
- 3 İşitdim gül girîbân-ı şekîbin âk âk itmiş
Meger ol gönçe-leb teşrîf-i nâz itmiş gülistâne
- 4 Gül-i ruhsâr-ı âteş-nâkine nezzâre itdikce
Olur murg-ı emen geh 'andelîb ü gâh pervâne
- 5 Tıtalım zam-ı tîg-i nâzına takat getürmiş dil
Nice tâb-âver olsun nâvek-i dil-dûz-ı müjgâne
- 6 Tek ü tenhâ bulaydım yolda âh ol âfet-i cânı
Tıtaydım kûşe-i dâmân-ı nâzın dâd-âhâne
- 7 Düşürmiş eşm-i rağbetden muavves gurre-i cîdi
Fîrâz-ı manzar-ı eşmindeki ol tak-ı şâhâne
- 8 Degül tar-ı gazelden müddeâ' arz-ı hüner Es'ad
Biraz renk virmedir maşûd dest-i tâze-gûyâne

247

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ser-fürû yâriñ meh-i nev-aner-i dil-cûsına
Secde-ber-mihrâb-ı t'at kûşe-i ebrûsına
- 2 Tahte-i dükkân-ı sihi şimdi âh-ı Bâbil'iñ
Levh-i ser-meş-i füsûndur nergis-i câdûsına
- 3 Bâdeden gelmiş tarâvet rûyına bir gûne kim
Reşk ider gül-berg-i ter reng-i gül-i od-rûsına
- 4 Eşkimizken nal-i addin böyle şâd-âb eyleyen
Degmedik gör kısmeti bir tâze şeft-âlûsına

(247) AE.55a; TS.51b

(4a) Eşkimizken: Eşkim oldı AE.

(4b) kısmeti: kıymeti AE.

- 5 Gördi bir âhû-yı hem-çeşm oldığın Leylâla Kayş
Ol nazarla bakdı yabanıñ tamâm ahûsına
- 6 Feyz-i rûh eyler dimek câ'iz marîz-i 'aşkına
Nutq-ı 'İsî-veş o şûhuñ gönçe-i gül-bûsına
- 7 'Ayb iden yâ Rab esîr-i zülf-i cânân oldığım
Düşdük ol şehbâz-ı hüsnuñ çengel-i gîsûsına
- 8 Cûş-ı erbâb-ı hevesden el deger mi bir nefes
Ol şeh-i gerden-firâz-ı 'işveniñ pâ-bûsına
- 9 Çâre ne Es'ad dûçâr oldı yine bîçâre dil
Nev-htañ-ı şîveniñ bir şûh-ı çâr-ebrûsına

248

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Göñül sevdâ-yı zülf-i yâr ile dîvânelik itme
Düşüp Mecnun gibi dilden dile efsânelik itme
- 2 Olursun korqarım âhir esir-i 'uqde-i miñnet
Şağın ol zülfe küstâhâne ey dil şânelik itme
- 3 Bir âteş-parenıñ bir gün yanarsın nâr-ı 'aşkında
Dönüb her şem'-i hüsnuñ başına pervânelik itme
- 4 Cünûn-ı 'aşk ile şöhret-şî'âr oldun göñül gayri
Hîred-mendim diyü lâf eyleyüb ferzânelik itme
- 5 Zamanlardır ki târ-ı zülf-i yâre bend olup kaldıñ
Yeter ey murğ-ı dil bu dâm-gehde dânelik itme

(6a) Feyz-i rûh... marîz-i 'aşkına: Kâbz-ı rûh marîz-i 'aşk için AE.

(7b) çengel-i gîsûsına: çengel-i bâzûsına AE.

(8a) bîçâre dil: bî-câ yere AE.

(248) AE.55b; TS.52a

(2a) 'uqde: 'ağd TS.

(2b) şânelik: mestânelik TS.

(3a) nâr-ı 'aşkında: nâr-ı cevrinde TS.

- 6 Hezâr âhû-nigâha hem-dem ü çeşm-âşinâ olduñ
Bizimle bâri ey âlüfte-ğû bîgânelik itme
- 7 Gelüp bir lahza dilde ey hayâ-i yâr kalmazsın
Bu rütbe sen de istignâ şatup cânânelik itme
- 8 Humâr-âlûd-ı hicrân olduğıñ rûyuñda zâhirdir
Tecellüd gösterüp Es'ad gibi mestânelik itme

249

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Bend oldı dil güzelleriñ eñ bî-vefâsına
Kim yok vefâsı zerre kadar mübtelâsına
- 2 Bîgânegâna ancak ider çeşm-i iltifât
Bağmaz nigâh-ı germ ile çeşm-âşinâsına
- 3 Ya'kûb-ı dil nigâh idüp ol reşk-i Yûsufı
Şarf itdi naqd-i cânı 'azîziñ bahâsına
- 4 Pâ-mâl-i nâzı olmasun üftâde n'eylesün
Bağ ihtizâz-ı nâzına gül-gûn kabâsına
- 5 Gül gibi itmesün mi girîbân-ı şabrı çâk
Nezzâre eyleyen leb-i rengîn-edâsına
- 6 'İzz-i huzûr-ı yârda da şekve-rîzdir
Âhîr dil-i belâ-keş-i zârın belâsına
- 7 Dem-beste ol pek üsteleme keşf-i râza da
Es'ad diliyle uğradı bülbül belâsına

(6a) hem-dem : hem-nazar TS.

(249) AE.55b; TS.52a

(7a) keşf-i râza da: keşf-i râz da TS.

250

Mef'ûlû Fâ'ilâtû Mefâ'ilû Fâ'ilûn

- 1 Yâ Rab dûçâr olur mıyım ol serv-ķâmete
Yoķsa ķalur gider mi bu ķasret ķiyâmete
- 2 Görmek müyesser olmadı âķir ol âfeti
Dşdm telâş-ı vaşl ile vâdî-i firķate
- 3 Ey bâd-ı şubķ-dem yoluñ uķrarsa ķyına
Bârî vekâlet it nigeķ-i ķeşm-i ķasrete
- 4 Râz-ı nihân-ı şevki beyân it yegân yegân
Ya'nî zebân-ı hâl ile söyle ol âfete
- 5 İnşâfın olsun ey şeh-i nâ-müstahak-nevâz
'Adl it biraz sitem-zedegân-ı ra'iyete
- 6 Ggsnde yok mı zerre ķadar merķamet seniñ
Lâyık mı bunca cevır şehîd-i muķabbete
- 7 İnsan degül misin biraz ünsiyet it n'olur
Ey şķ-ı tnd-ķy ne mcib bu vahşete
- 8 'Uşşâķ-ı dil-figâre açıl r-gşâde ol
Çekme niķâb-ı şerm  ķayâ ry-ı lfete
- 9 Rengîn ķabâ-yı nâz ile gel çık şalın yri
Gster ķırâm-ı tarzını ķâvs-i cennete
- 10 Es'ad tecâvüz eyleme ķaddi 'iķâb ile
Ķo 'ârı gâyet ile rsm-ı ķaķıķate

(250) AE.56a; TS.52b

(1a) olur mıyım: olmayım AE.

(8b) lfete: vuslata TS.

(9a) gel çık şalın yri: mestâne çık şalın TS.

(10b) rsm-ı ķaķıķate: rsm ile 'âdete AE.

251

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Gülistân-ı leţâfetde gül-i bî-hârdır lâle
Başında efser-i zer hüsrev-i ezhârdır lâle
- 2 Meger sûz-ı dilimden iktibâs-ı âb u tâb itmiş
Ki dâ'im sürh-reng ü âteşin-ruhsârdır lâle
- 3 Gül-i ruhsârdan deryûze-i tâb-ı fûrûğ eyler
Âniñçün kâse-lîs-i h'ân-ı bezm-i yârdır lâle
- 4 Temâşâ-yı cemâli vâye-bağş-ı âteş-ağmerdir
Humâr-âlûd-ı hecre sâğar-ı ser-şârdır lâle
- 5 Boyunca kanına girdi çemen aĥfâdınıñ cümle
Âniñçündür ki hûn-âlûde-i efkârdır lâle
- 6 Muhaşşal böyle hem-reng oldığından rûy-ı cânâna
Baña hem mûnis ü hem yâr u hem ğam-h'ârdır lâle
- 7 Dil-i pür-hûnum Es'ad vaqf-ı dâğ-ı intizâr itdi
Yazıklar kim biraz hem-meşreb-i aġyârdır lâle

252

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Gül girîban-çâk-i ĥasret ğonçe-i destârına
Lâle vaqf-ı dâğ-ı ĥurkat âteşin-ruhsârına
- 2 Dîde-dûz-ı pîş-i pây şerm-i nergis-i çeşmiñe
Serv-i bâlâ bende tarz-ı şîve-i refârıña

(251) AE.56a; TS.52b

(5a) aĥnâdınıñ: aĥyânınıñ AE.

(252) AE.56b; TS.53a

- 3 İktibâs-ı nûr içün mah-ı şeb-ârâ her gice
Cân atar pervâne-âsâ şu'le-i dîdârîña
- 4 Bir nigehe 'âlemi bîgâne-i hûş eylediñ
Âferîn te'sîr-i sihr-i çeşm-i efsûn-kârîña
- 5 Olmasa bir pâre şûr-engîz-i düşnâm u 'itâb
Söz mi vardır yoksa la'l-i şekkerîn-güftârîña
- 6 Vâ-pesîn olmuş nefes-i la'liñ dehânînda henüz
Cân alup virmekte seyr it 'âşık-ı bîmârîña
- 7 Âferîn Es'ad hezârân âferîn ammâ seni
Söyledin bülbül gibi ol gül-beden dildârîña

253

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Göñül hayrânım efsûnkârî-i câdû-yı gîsûya
Ki biñ âşüfteyi bend eylemiş bir 'anberîn mûya
- 2 Olaldan gözlerim çeşm-âşînâ-yı nergis-i şûhuñ
Gözüm nûrı dağı nezzâre itsem çeşm-i âhûya
- 3 Göñül ednâ nigâh âvâresidir cân ise kaşdıñ
Ne hâcet nev-civânım hâncer-i ebrû-yı dil-cûya
- 4 Meger seyl-âb-ı eşk-i çeşm-i hasret kâr ide yoksa
Müfid olmaz göñül sûz u güdâz ol âteşîn-hûya
- 5 'Aceb mi şûret-i dîvâr-veş medhûş u mest olsam
Kapıldım şimdi bir âyîne-sîmâ mihr-i meh-rûya
- 6 Tekellûf ber-çarâf zâhid dönersin kıble-gâhîndan
Teveccüh itmiş olsañ ol muqavves tâk-ı ebrûya

254

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Cân atar dil ârız-ı âteş-mişâliñ üstüne
Devr ider pervâne-veş şem'-i cemâliñ üstüne
- 2 Demle elmâs ile kendiñ kıt'a-ı yâķût olur
Jâle-hîz oldıķca şermiñ rûy-ı âliñ üstüne
- 3 Teşneye feyz-i hayât-ı Hızır ider minnet mi var
Virse câna cür'a-i la'l-i zülâliñ üstüne
- 4 Cân kıatar cân-ı meşâma bûy-ı müşg-âmîz-i şubh
Uğramış var ise çîn-i zülf ü hâliñ üstüne
- 5 Harf-gîrâne mecâl-i nuķki teng itdiñ begim
Bir gelür söz yok lebi şeker-nevâliñ üstüne
- 6 Dûd-ı âh-ı hasretimdir kim tecessüm eylemiş
Nâzenînim haķ diyü levh-i cemâliñ üstüne
- 7 Yâd-ı la'liñle işitdim Es'ad-ı şîrîn-edâ
Harf atarmış tûti-i şeker-maķâliñ üstüne

255

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Yeñi başdan gönül kendiñ belâya mübtelâ itme
Ser-i şûrîdeñe ol serv-i bâlâyı belâ itme
- 2 Zülâl-i la'liñe ey reşk-i 'İsî teşneyem bi'llâh
Beni zehr-âbe-nûş-ı minnet-i âb-ı beķâ itme
- 3 Su'âlim saña cânâ şaķlama gel doğrısın söyle
Saña hîç söylemiş var mı ki 'uşşâķa vefâ itme

(254) AE.57a; TS.53b

(1b) pervâne-veş şem'-i cemâliñ üstüne: pervâne-i 'âşık cemâliñ üstüne AE.

(6b) diyü: bu AE.

(7b) şeker-maķâliñ: rengîn-maķâliñ AE.

(255) AE.57a; TS.53b

- 4 Dimişdin kim vefa itsem gerek 'ömrüñ vefâ itse
Vefâdan geçmişem tek 'ömrümüñ vârı cefâ itme
- 5 Vefâ itmek dilerken baña biñ dürlü cefâ itdiñ
Vefâ-dârim diyü ey bî-vefâ pek iddi'â itme
- 6 Nigâh-ı gâh gâha ka'ilim bi'llâh gözüm nûrı
Hemân ağıyâr-ı kec-bîne nigâh-ı âşinâ itme
- 7 Teğâfül-pîşedir biñ âh u efgân gûşına girmez
Göñül Es'ad gibi bîhûde feryâd u figân itme

256

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Olalı çeşm-âşinâ ol nergis-i bîgâneye
Âşinâ oldum hezârân mâni'-i bîgâneye
- 2 Ruḡşat-ı nezzâre virmem her baķan nâ-maḡreme
Âşinâ olsam o çeşm-âşinâ bîgâneye
- 3 Ḥalka-i zencîr-i zülfünden geçerdim n'eyleyim
Söz geçürmek ķâbil olsaydı dil-i dîvâneye
- 4 'Ayşe dâir olduğıñ hiss itdim ammâ bilmedim
Kulķul-i mînâ ne işrâb eyledi peymâneye
- 5 Tîşe-i endîşe-i dünyâ ḡarâb itmiş seni
Ey dil-i dîvâne durma var yıkıl meyḡâneye
- 6 Âteşim ol şem'-i bezm-i ḡusne izḡâr eylemem
Korķaram süz-ı derûnım kâr ide pervâneye
- 7 Mû-be-mû derd-i dili söyledim Es'ad âh kim
Dest-res mümkün degüldür dâmen-i cânâneye

(4b) cefâ: vefâ TS.

(256) AE.57b; TS.53b

(5b) meyḡâneye: vîrâneye TS.

(6b) ide: ider TS.

257

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

- 1 Şarıldı hâle-i haṭ rûy-ı âle
Ulaşdırdı meh-i hüsnüñ kemâle
- 2 Ğubâr-ı haṭla oldı şafha-i hüsn
Muḥissi mu'teber bir hoş risâle
- 3 Semen-zâr-ı 'izârı kanzil oldı
Gül iken nev-civânım oldı lâle
- 4 Sezâdır reşk iderse bâğ-ı cennet
Hudâ bahş itdigi zîb-i cemâle
- 5 Cüdâ düşdüm o şûḥ-ı gönçe-lebden
Akıtdım eşk-i ḥasret jâle jâle
- 6 Şafâ-yı ḥâtırım ḥüzne degişdi
Firâk-ı yâr ile düşdüm bu ḥâle
- 7 Nazar-üftâde-i yârim ben Es'ad
Daḥı ḥâcet midir ḥâlîm su'âle

258

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Şabâ Allâh için var kûy-ı cânâna selâm eyle
Gözüm nûrı ol ârâm-ı dil ü cânâ selâm eyle
- 2 Kemâl-i iştiyâkım pîş-gâhında idüp inhâ
Zebân-ı ḥâl ile ol şâh-ı ḥûbâna selâm eyle
- 3 Yüzüñ sür ḥâk-i pây-ı pâkine nakş-ı kadem-âsâ
Derûn-ı dilden ol serv-i ḥırâmâna selâm eyle

(257) AE.57b; TS.54a

(1a) hâle-i haṭ: seyri haṭ AE.

(258) AE.58a; TS.54a

- 4 Kerem kıl mû-be-mû 'arz it dil-i âşûfteniñ hâlin
Edeblerle var ol kâkûl-perîşâna selâm eyle
- 5 Sevâd-ı pâyla ey âh-ı hasret râhıñ ugrarsa
Dil-i güm-geşteden ol çeşm-i fettâna selâm eyle
- 6 O şem'-i behcetiñ dön bâşına mânend-i pervâne
Berîd-i mihr ile ol mâh-ı tâbâna selâm eyle
- 7 Giderseñ sen dahı bir pâre ey laht-ı dil-i pür-hûn
Cigerden hancer-i dil-dûz-ı müjgâna selâm eyle
- 8 Dil-i Es'ad da bûy-ı zûlf-i cânâna uyup gitmiş
Şabâ luğf eyle ol bî-berg ü sâ mâna selâm eyle

259

Mef'ûlû Fâ'ilâtû Mefâ'ilû Fâ'ilûn

- 1 Bir kerre hurrem olmadı dil vaş-ı yâr ile
Geçsün mi söyle 'ömr-i 'azîz intizâr ile
- 2 Kalsun mı şevk-i gonçe-i la'liñle murğ-ı cân
Mânende-i hezâr hezâr âh u zâr ile
- 3 Lâyık mı ey sipih-i kem-inşâf söyle kim
Ben dil-figâr-ı hasret olam hâr hâr ile
- 4 Gülşen-serâ-yı 'ayş ü tarabda rakîb-i h'âr
Zevk ü şafâlar eyleye ol gül-'izâr ile
- 5 Şimdi vişâli çünki naşîb olmuyor baña
Egletse bâri göñlümi bir ber-güzâr ile
- 6 Böyle uzarsa cevri ol âhen-diliñ baña
Gerdûnı Es'adâ yıkarım inkisâr ile

260

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Nutka minnet ne leb-i nâdire-perdâzıñ ile
Añladırken sözi sen çeşm-i sühen-sâzıñ ile
- 2 Şâhid-i hüsnüñe bir başkaca şüret virmiş
Vaz'-ı hâşıñ güzelim şîve-i mümtâzıñ ile
- 3 Nârven serv gibi her ne kadar boy çekse
Yine başa çıkamaz nañı-i ser-efrâzıñ ile
- 4 Cem' olup bir yere dünyâyı pür-âşûb itdi
Türk-i çeşmiñ nıgeh-i 'arbede-âgâzıñ ile
- 5 Çeşm-i ter-i eşk ile fâş itmede râz-ı 'aşkı
Eylemişdir sözi bir gâze-i gammâzıñ ile
- 6 Göñliñ egler yatar âşüfte bisât-ı gamda
Gice va'd eylediğiñ bûse-i tannâzıñ ile
- 7 Es'adâ yek-ķalem aldıñ ele mülk-i süheni
Tıg-i tız-i dü-dem-i kılķ-i pür-i'câzıñ ile

261

Mef'ûlü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ûlün

- 1 Ger böyle ķalır cûş-ı harîdâr-ı girişme
Dünyâyı tutar şöhret-i bâzâr-ı girişme
- 2 Yâ Rab ne füsûn eyledi ol nergis-i câdû
Kim eyledi âfâķı giriftâr-ı girişme
- 3 Kırbânıñ olam cünbüş-i ebrû-yı gâzabla
Tâ ķend gözüñ olmada der-kâr-ı girişme

(260) AE.58a; TS.54b

(5a-b) AE.-

(261) AE.58b; TS.54b

- 4 Serv-i çemeni eyledi pâ-der-gil-i hayret
Kaddiñde olan lerziş ü refâtâr-ı girişme
- 5 Bir lahzada biñ gûne ider 'arbede âgâz
Ġamzeñ olıcağ mest-i siyeh-kâr-ı girişme
- 6 Bilmem nice tãkat getürür Es'ad-ı bîtâb
Bir yerde ki 'işven ola ser-bâr-ı girişme

262

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Elinde rumh-ı şive şeh-levendâne kıyâfette
İder üftâdegâna âşinalık pek celâdetle
- 2 Ġubâr-ı fitneye başdırdı kalb-i hayl-i 'uşşâkı
Girüp araladı meydanı esb-i nâz u nahvetle
- 3 Gözünde hışt-ı gamze fiğ-i istignâ miyânında
Sen inşâf it nice başa çıkılsun böyle âfetle
- 4 'İnân-ı ihtiyârı gitdi elden 'âşık-ı zârıñ
Gelüp gitdikce ol âteş-'inân âyîn-i haşmetle
- 5 Degül teshîri kâbil sîm ü zerle ol perî-zâdıñ
Meger câdû-yı 'aşk-ı pâk ü efsûn-ı muhabbetle
- 6 Letâfette degül bi'llâh berâber çehre-i yâre
Getürdüm rû-be-rû âyîneyi ol mâh-çal'atle
- 7 'Aceb mi nev-nihâlim ser-keş ü gerden-firâz olsañ
Zebân-zeddir belî serv-i sehî bâlâ ru'ûnetle
- 8 Hırâm-ı nâz tarzın öğrenür serv-i çemen senden
Degül bîhûde hem-düş oldığı sen serv-kâmetle

- 9 Şikâyet-güne germî-i hevâdan söz açup Es'ad
O sîm-endâm açuþ gösterdi gögsin bir zarâfetle

263

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Mâh şem'-i rûy-ı yâra beñzemez bir vechle
Zerre mihr-i şu'le-bâra beñzemez bir vechle
- 2 İtmîşüz şem'-i tecellâyı temâşâ-yı Kelfîm
Pertev-i dîdâr-ı yâra beñzemez bir vechle
- 3 Şûretâ âyîne gerçi şafdır hem-vâdır
Lîk o hûsn-i tâb-dâra beñzemez bir vechle
- 4 Bûyı hoş rengi güzel berg-i gülün söz yok velî
Ol meh-i gül-gün-'izâra beñzemez bir vechle
- 5 Şûret-i dîvar ile hayrân-ı 'aşkıñ fark var
Mest-i bî-hod huşyâra beñzemez bir vechle
- 6 Derd-i hicrân beñzemez bu derde pek dūşvâdır
Lîk derd-i intizâra beñzemez bir vechle
- 7 Gerçi kim pūr-mâyedir Es'ad şadef ammâ yine
Hâme-i gevher-nişâra beñzemez bir vechle

264

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû Fe'ûlün

- 1 Gülşende düşer gonçe-i ter hişşe-i hâre
Bağ kısmetine niş deger pây-ı hezâra
- 2 Vâ-beste idüp bûs-ı lebiñ haþ-ı 'izâra
'İşret ne güzel düşse gerek faşl-ı bahâra

(263) AE.59a; TS.55a

(7b) ammâ yine: 'ummâna sor AE.

(264) AE.59a; TS.55b

(1b) kısmetine: kısmete TS.

- 3 Cânım heves-i la'liñ ile ağızıma geldi
Kurbaniñ olam yok mı lebiñden baña çâre
- 4 Nerm idemedi sûz-ı derûnım dil-i sahtıñ
Âhen midir ayâ yüregiñ yoksa mı hûare
- 5 Murğ-ı dil-i dem-ğurdemi şayd eyle hûnerdir
Bî-câ bu tekâpû ne içün seyr ü şikâre
- 6 Ey 'ahd-şiken çarğ-veş olma mütezelzil
Şâbit-ğadem ol virme hâlel 'ahd u qarâra
- 7 Bir lu'b ile bazîçe-i vaşında dil-i zâr
Ol tıfl-ı nev-âmûza giçer nağş-ı dü-bâre
- 8 Merhûndur incâzı âniñ mağşere Es'ad
Aldanma şağın va'de-i ferdâ-yı kibâre

265

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Ol mehiñ ey mihr yandıñ şu'le-i dîdârına
Şöyle kim kendiñ çekersiñ sâye-i dîvârına
- 2 Saña bir âl itmesün zinhâr zîrâ sâdesin
Çok da aldanma göñül reng-i gül-i ruhsârına
- 3 Gülşen-i hûsnûñde gülçîn olmadan geçdim göñül
Ġam yemezdim bâri hâr olsam ser-i dîvârına
- 4 Doğrı söyle ey şabâ yıllarla itdiñ imtiñân
Râst geldin mi bu bâğıñ bir gül-i bî-hârına
- 5 Es'adâ ben bir gülünden almadım bûy-ı vefâ
La'net olsun çâr bâğ-ı 'âlemiñ gülzârına

(4a) idemedi : eyledi TS.

(7b) nev-âmûza giçer nağş-ı dü-bâre: nevâ-sûza giçer nağş-ı dîvâre AE.

(265) AE.59b; TS.55b

266

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Gel açıl 'âşıkâ ey gül rakîb-i hâre yüz virme
Hezâra rûy-ı dil göster velîkin hâre yüz virme
- 2 Ğubâr-ı haţ degül şâyeste-i levh-i ruĥ-ı şâfiñ
Begim 'âlem-nümâ âyînesin jengâre yüz virme
- 3 Fesâd-engîzdir ğâyetle yüzden çıkmasun zinhâr
Kerem kıll nev-civânım haţı-ı 'anber-bâre yüz virme
- 4 Alup nakş-ı cemâliñ ĥod-perest eyler seni âĥir
Bu şûret uğrısı âyîne-i ĥall-kâre yüz virme
- 5 Şakın başdan çıkup târâc ider sâ mân-ı 'uşşâkı
Güzel başıñçün olsun turre-i tarrâre yüz virme
- 6 Başıñ kô sâ'id-i pür-dâĝım üzere ĥ'âb-ı nâz eyle
Firâş-ı vaşlda bâlîn-i zerrîn-târe yüz virme
- 7 Ne mâni' Es'ad-ı dildâdeden olsañ da rû-gerdân
Hemân ey sâde-rû aĝyâr-ı nâ-hemvâre yüz virme

267

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Nihehiñ mest-i mey-i naĥvet ü nâz oldu yine
Âfet-i cân u dil-i ehl-i niyâz oldu yine
- 2 Ĥasret-i la'liñ ile şöhret-i şûr-ı 'aşkıım
Nemek-i kışsa-i Maĥmûd u Ayâz oldu yine
- 3 Eyleyüp zülfüñi zîb-i kefi kûtâh-ı hayâl
Târ-ı tûl-i emelim dûr u dirâz oldu yine

(266) AE.59b; TS.56a

(6a) pür-dâĝım: pür-ĝamım AE.

(267) AE.60a; TS.56b

- 4 Âteş-i şevkle sûzân olıcağ günlerdir
Şem'-i hûsnûñ gice pervâne-güdâz oldu yine
- 5 Yandı cân şu'le-i dîdârına bir meh-rûnuñ
Mes t-i hâkister-i âyîne-tırâz oldu yine
- 6 Ol sitem-pîşeye seyr eyle ne pek zâlimdir
Ne kadar cevri çok eylerse dir az oldu yine
- 7 Es'adâ hâme hâkîkat yolına sâlik iken
N'oldı kim bâdiye-peymâ-yı mecâz oldu yine

268

Mefa'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

- 1 Fürûğ-ı mihr-i ruhuñ maşrıq-ı şabâhatda
Fitil-i şem'i yakar âteş-i hacâletde
- 2 Bu hûsn ü ân bu tenâsüb bu kad bu kâmetde
Güzel pek az bulunur kişver-i melâhatde
- 3 Ne turfe nakş-pezirüftesin ki kıl-k-i hayâl
Tahayyül eyleyemez bir perf bu şûretde
- 4 Hıram-ı nâz ile mestâne meclise gelicek
Ayağa durdı şurâhî makâm-ı hizmetde
- 5 Görürse âyîne-i hûsnûñi Sikender eger
Kalur gözüm gibi ol da kemâl-i hayretde
- 6 Hevâ-yı şu'le-i şem'-i ruhuñla lâle bile
Derûna dâğ komış kûhsâr-ı miñnetde
- 7 Kümeyt-i hâme-i çâpük-hırâmı gör Es'ad
Ne toz kopardı yine 'arşa-i feşâhatde

HARFÜ'L-YÂ

269

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Nâgehân bâğ-ı ruhuñ oldu demîde teresi
Kaldı ağıyar-ı siyehkâre hemân yüz karası
- 2 Hatt-ı jengârı dile mâye-i behbûd oldu
Zehr ile hikmete bak mülte'im oldu yarası
- 3 Geçmedi bir pula bâzâr-ı haqîkatde göñül
Dâğ-dâr-ı hevesiñ naqd-i dil-i nâ-seresi
- 4 İrtifa' almak için ahter-i baht-ı zâra
'Özr-i leng itdi suturlâb-ı sipihriñ feresi
- 5 Derdimiz halkada oynatdı cenâb-ı şeyhi
Muṭrib-i hoş-nefesiñ zemzeme-i dem neresi
- 6 Ter-dimâğ itdi meşâm-ı dili Es'ad kalemiñ
Dûde-i müşğ ile gûyâ dolidır maḥberesi

270

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilâtün

- 1 Ne 'aşk olaydı ne 'âşık ne ibtilâsı olaydı
Ne göz görüp dağı ma'şûkı mübtelâsı olaydı
- 2 Ne cân olaydı ne cânân ne kûh-ı miḥnet-i hicrân
Ne dil ideydi te'alluğ ne âşinâsı olaydı
- 3 Ne şem' olaydı ne pervâneniñ bu sûz u güdâzı
Ne gül ne ḥâr ne bülbülleriñ nevâsı olaydı
- 4 Ne dil kalurdi ne dildâde hep fenâya varırdı
Her ehl-i 'aşkın eger böyle dil-rübâsı olaydı

(269) AE.60b; TS.56b

(270) AE.60b; TS.57a

- 5 Ne deñlü serkeş-i nâz olsa da taħammül iderdim
O bî-vefâ şanemiñ tek biraz vefâsı olaydı
- 6 Dimâğ-ı şeyhde olmazdı tâ bu rütbeye peyvest
Zemîn-i savma'aniñ mu'tedil-i hevâsı olaydı
- 7 Şeker-şikenligi tûtî görürdi n'oldığın Es'ad
Kederden âyîne-i tab'ımıñ şafâsı olaydı

271

Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

- 1 Çok azmâyiş eyledi dil dil-rübâları
Şabrim gibi pek eksik olurmuş vefâları
- 2 Seylâb-ı çâr mevce-i tûfânı añdırur
Çeşm-i teriñ gamıñla geçen mâcerâları
- 3 Bir dâne hâli halka-i zülfüñde gösterüp
İtdiñ esîr-i dâm-ı belâ mübtelâları
- 4 Hoş geldi tab'a gâyet ile bezm-i vaşda
Yâriñ hoş-âmedâne-edâ merhabâları
- 5 Hañtı gelince yâd idüp olmaz mı şerm-sâr
Ehl-i vefâya itdigi cevr ü cefâları
- 6 Olsa n'ola ser-efgen-i teslîm kelâmına
Es'ad tamâm 'aşrımızıñ hoş-edâları

272

Fâ'ilâtûn Fâ'ilâtûn Fâ'ilâtûn Fâ'ilûn

- 1 Nev-şüküfte gönçe mi sâkı lebiñ peymâne mi
Yoksa kim gül-ķand-rîz-i meclis-i mestâne mi
- 2 Berg-i ruhsârînda ben bir hûşe gördüm bilmedim
Âfitâbım jâle mi pervîn mi yâ dūr-dâne mi
- 3 Ser-fürû hep zâhid ü râhib kaşıñ mihrâbına
Ka'be-i hüsnuñ bûtâ mescid mi yâ büt-hâne mi
- 4 Aldı heb nezzâre-gân-ı hüsnuñi gör ħabsine
Mest-i nâzım gözleriñ zindân mıdır meyhâne mi
- 5 Döndi şem'-i rûyiña dil şu'le-i cevvale-veş
Âh kim sergeşte-i ħayret midir pervâne mi
- 6 Bezme ey peymân-şiken seng-i 'itâb atdıñ yine
Sâgar-ı peymân mıdır kaşdıñ 'aceb peymâne mi
- 7 Saħt-dil-i sûzâna germ-i nâle vü feryâdsın
Murğ-ı ħab'ıñ Es'adâ bülbül midir pervâne mi

273

Fâ'ilâtûn Fâ'ilâtûn Fâ'ilâtûn Fâ'ilûn

- 1 Kâmet-i ser-keş-ħıramıñ pây-mâl eyler beni
Naķş-ı pây-ı cilve-i ħunc u delâl eyler beni
- 2 Dilde fikr-i şem'-i hüsnuñ şu'le-i cevvale-veş
Döndürüp peyveste fânûs-ı ħayâl eyler beni

(272) AE.61a; TS.57b

(1b) gül-ķand-rîz-i meclis: gül-ķand-ı nuķl-i meclis TS.

(3b) bûtâ mescid mi: seniñ mescid midir TS.

(4a) nezzâre-gân: nażar-gân AE.

(273) AE.61a; TS.57b

- 3 Şevk-i teşrîf-i hayâliñ rûz u şeb çün naķş-ı pâ
Ferş-i râh u kûçe bend-i ihtimâl eyler beni
- 4 Böyle bârîk olmuşam fikr-i miyân-ı yâr ile
Kim gören rahtında ser-i mû hayâl eyler beni
- 5 Bî-tekellûf zûr-ı meyle sîne-çak oldıkça sen
Dil girîbân-çâk-ı ümmîd-i vişâl eyler beni
- 6 Yâd-ı la'liñle ser-âgâz-ı sühen olsam dahı
Çeşm-i câdû-kârîñ efsûn ile lâl eyler beni
- 7 Tab'-ı mevzûnumdaki bu kâbiliyyet Es'adâ
Refte refte peyrev-i ehl-i kemâl eyler beni

274

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Sevâd-ı haţ-ı şubh-ı hüsnüñ âhir tîre şâm itdi
Felek bu vechle ol mehden ahz-i intikâm itdi
- 2 Degüldür sebze-i haţ-ı âyet-i tahrîmdir gûyâ
Şarâb-ı la'lini zîrâ mey-âşâma harâm itdi
- 3 Süleyman mührini başdırdı cân-ârâ bu şûretde
Melâhatde nigîn-i la'l-i cânân şöyle nâm itdi
- 4 O vahşî âfet-i âhû-nigâhı şayd için şûfi
Elinde sübha-i şad-dânesin döndürdi dâm itdi
- 5 Cihân kaydından Es'ad fâriğ ü âzâd idim ammâ
Beni zencîr-i zülf-i yâr pâ-beste gulâm itdi

(3a) Şevk-i teşrîf: Şu teşrîf TS.

(4a-b) TS.-

(5a) añub: açub AE.

(274) AE.62a; TS.58a

275

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Hatt-ı ter muşhaf-ı ruhsârıñı ta'bîr itdi
Âyet-i nûr yeşil resm ile tahrîr itdi
- 2 Nüşa-i hüsnüñi ber-hâşiye ta'lîk ile hat
Tâlib-i mes'ele-i vuşlatı tenvîr itdi
- 3 Pek güzel geldi diyü fâlî kitâb-ı hüsnüñ
Şâhid-i matla'-ı ebrû dile tebşîr itdi
- 4 Beñzedüp la'l-i lebiñ dil gül-i şeft-âlûya
Nükteyi mâni'-i rengîn ile ta'bîr itdi
- 5 Sünbül-i zülfüñ añup hâme-i müşgîn-raşamım
Bezm-i gülşende meşâm-ı güli ta'tîr itdi
- 6 Mâcerâ-yı dil-i hun-geşteyi bildirmek için
Yâre gam-nâme-i cân kan ile tasfîr itdi
- 7 Vaş ile reng-i ruḡ u şîve-i kaddiñ Es'ad
Servi kumrîye güli bülbüle dil-gîr itdi

276

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Ne şûret oldığın bilseydim ol serv-i hırâmânı
Akıtmazdım demâdem cûybar-ı çeşm-i giryânı
- 2 Şatarsañ naqd-i cânla alurum ey bağbân-ı hüsn
Turunc-ı nevres-i bustân ile sîb-i zenaḡdânı
- 3 Gülistân-ı cemâl-i yâre girdim intiḡâb itdim
Güle destârı sünbül-desteye zülf-i perîşânı

(275) AE.62a; TS.58a

(276) AE.62a; TS.58a

- 4 Hemân bir sâdece dîdâra kâni'dir dil-i 'âşık
Fakîriñ iltimâs-ı bûs-ı la'le var mıdır cânı
- 5 Lebinden bûse virmek şöyle dursun söz bile virmez
Dil-i zârım 'aceb n'eyler bu deñlü âfet-i cânı
- 6 Kifâyetdir dili âzâra ednâ cünbüş-i ebrû
'Abeş taşdı'e hâcet mi civânım tîğ-i müjgânı
- 7 Amân Es'ad firîb-i 'ahdine aldanma ol şûhuñ
Yıkar seyle virir berbâd ider bünyâd-ı peymânı

277

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Nâvek-i ğamze ile 'âşıkı dil-rîş itdi
Ṭab'-ı ber-hem-zedesin 'urza-i teşvîş itdi
- 2 Müjesi eyleyerek çeşmine telkin-i fesâd
Kâfir-i ğamzesini gör ki ne bed-kîş itdi
- 3 Baña nevbet gelicek düşdi kırıldı sâğar
Felegiñ vaz'-ı çeb-endâzı baña iş itdi
- 4 Şoḫbetiñ eñsesin aldım dir iken yâr yine
Mâcerâ-yı şeb-i begzeşteyi der-pîş itdi
- 5 Zehr-ḥand ile 'itâb itdi öperken lebini
Ṭâli'-i bî-meze ol nûşı baña nîş itdi
- 6 Aldı sermâye-i ârâm u şekîbim Es'ad
Rehzen-i ṭurresi şoydı beni dervîş itdi

(5a) bile: ile AE.

(277) AE.62a; TS.58a

278

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

- 1 Yâsemen-zâr-ı 'izârîñ yine gül-gûn oldı
Reşkden şoldı gülüñ beñzi diger-gûn oldı
- 2 Şafha-i âl-i kalem-gîr-i 'izârîñ üzre
Hüsni hattıñ ketebe yazmağa me'zûn oldı
- 3 Câme-ğ̃âbında zeh-i pîreheñiñ açdı nesîm
Bir le'âfette ki mehtâb âña meftûn oldı
- 4 Şerbet-i la'liñi ey câm-ı lebiñ reşk-i zülâl
Şöyle emdim ki rakîbiñ cigeri hûn oldı
- 5 Olalı zülf-i perîşânıña dîvâne seniñ
Dil-i sevdâ-zede hem-'aql-ı Felâ'ûn oldı
- 6 Dil dîvâne sen âhû-nigeñiñ şevki ile
Düşdi sevdâlara ser-dâde-i hâmûn oldı
- 7 İdüp evzâ'-ı perîşânını düstûr-ı 'amel
Dil-i âşüfte-ğ̃ired peyrev-i Mecnûn oldı
- 8 Dest-i red urdığ̃ıñ ağıâr-ı fesâd-engîze
Gûş idüp Es'ad-ı maızûn saña memnûn oldı

279

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Âteş-i hicrâna yakdıñ dâg-dâr itdiñ beni
Dâmen-i kûh-sâr-ı şevke lâlezâr itdiñ beni
- 2 El-ğ̃azer dâmân-ı nâziñ âteşimden yanmasun
Nâzenînim saht germ-i âh u zâr itdiñ beni

(278) AE.62b; TS.58b

(5a-b) TS.-

(279) AE.62b; TS.58b

- 3 Nâz u nahvete şitâb-âlûde geçdiñ şöyle kim
Nağş-ı pâ-âsâ esîr-i reh-güzâr itdiñ beni
- 4 Kûşe-i çeşm ile itdiñ bir nigâh-ı âşinâ
El-amân bîgâne-i 'aql u qarâr itdiñ beni
- 5 Ğayri tende kalmadı şabr u tûvân yetmez mi kim
Bunca yıllar vaqf-ı râh-ı intizâr itdiñ beni
- 6 Cûş idûb ey sebze-i haţ geldiñ ammâ âh kim
Hem-ħurûş-ı seyl-i faşl-ı nev-bahâr itdiñ beni
- 7 Ey kalem ey hoş-nüvîs-i dâstân-ı 'aşk u meşķ
Es'ad-âsâ zîb-i levh-i iştihâr itdiñ beni

280

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Kağı çeşm-i şûh ey dil haste-ħâl itmiş seni
Şöyle kim 'arz-ı niyâza bî-mecâl itmiş seni
- 2 Ol kemân-ebrû mehiñ bâr-ı girân-ı ħasreti
Lâgar u ħam-geşte hem-şekl-i hilâl itmiş seni
- 3 Ğâze reng-i rûyuna bir gûne virmiş tâb kim
Ey gönül dil-beste-i nîreng ü âl itmiş seni
- 4 Çeşm-i şûhuñdan gönül ser-meşķ-gîr-i nuţķ iken
Ĥayret-i âyîne-i ruşârı lâl itmiş seni
- 5 Şevķi ey kumrî-ı cân bir serv-i bâlâ-kâmetiñ
Bîd-veş mecnûn-ı her mevzûn-nihâl itmiş seni
- 6 Var ise ey lâle reşķ-i rengi ol gül-'ârızıñ
Dâĝ-ber-bâlâ-yı dâĝ-ı infi'âl itmiş seni

(3a-b) TS.-

(7b) meşķ: 'aşķ AE.

(280) AE.63a; TS.59a

(4a-b) TS.-

- 7 İhtizâz itmiş dü-balâ luḡfırnı ey ḡadd-i yâr
Böyle kim ser-tâbe-pâ ḡunc u delâl itmiş seni
- 8 Böyle peyrevlik Neṡaḡı gibi bir rûṡen-dile
Es'adâ Hızr-ı reh-i kûy-ı kemâl itmiş seni

281

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Tâb-ı ruḡsâr ile 'azm-i ser-i ḡülzâr itdi
ḡül-i bî-hârı hezârıñ ḡözine ḡâr itdi
- 2 Şu'le-rîz oldı ḡül-i rûyı fûrûḡ-ı mey ile
Reṡkden 'âlem-i envârı meh-i târ itdi
- 3 Şeh-levendâne kıyâfetle ḡörüp ḡonçe ruḡun
Kendin âşüfte esîr-i ḡül-i destâr itdi
- 4 Hele dil-ḡaste iden 'âlemi hep çeṡmiñdir
Kim 'aceb nergis-i maḡmûruñı bîmâr itdi
- 5 Vaz'-ı serd itdi ḡarîdara o sevdâ-ger-i nâz
Zâlim aḡyâr ile germiyyet-i bâzâr itdi
- 6 Bir nefes olmadı ḡâlî baña cevr eylemeden
Ol cefâ-pîşe dil-âzârlıḡı kâr itdi
- 7 Hûn-girifte dil-i nâ-kâma müfid olmadı nuṡḡ
Hâh nâ-hâh beni ḡayda giriftâr itdi
- 8 İtme bî-câ gile Es'ad o mehiñ cevrenden
Her ne itdiyse saña ḡâlî-i bed-kâr itdi

282

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Baña sensiz civânım bâde-i işret harâm oldı
Dil-i maḥmûra ser-ḥôşî-i keyfiyyet harâm oldı
- 2 Kesildi feyz-i ḥurd ü ḥâbdan çeşm ü dil-i zârım
Ten-i bîmârıma âsâyiş ü şihhat harâm oldı
- 3 Qalub peygûle-i gamda
Dil-i işkesteye esbâb-ı cem'iyet harâm oldı
- 4 Varup bîgânelerle tarḥ-ı bezm-i ülfet itdiñ sen
Seniñle nâzenînim ba'd-ez-în şohbet harâm oldı
- 5 Na'im-i vuşlatıñ ağıyâr-ı bed-endîşe erzânî
Mürüvetsiz benim ḥaqqımda bu ni'met harâm oldı
- 6 Ḥarîm-i vaşla küstâḥâne âmed-şüddedir ağıyâr
Hemân Es'ad seniñ bâbıñda mı ruḥşat harâm oldı

283

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Şikenc-i zülf-i yâre var ise bâd-ı seḥer degdi
Ki bûyından meşâm-ı câna bir nâzik-eşer degdi
- 2 Tıtuşdı devre-i ḥâkister oldı var ise çarḥa
Benim bu âteş-i bâlâ-demimden bir şerer degdi
- 3 Ne seyr itdim gül-i rûyın ne koqđım zülf-i şebbûyın
Benim de ḥişşeme bir böyle şâḥ-ı bî-semer degdi
- 4 İşitdim ḥârlar ol gonçeniñ eṭrâfın almışlar
Şabâdan gûş-ı hûşa şöyle bir mûḥiş ḥaber degdi

(282) AE.63b; TS.59b

(3a-b) AE.-

(283) AE.63b; TS.59b

(2b) bâlâ-demimden: bâlâ-revimden TS.

- 5 Kulûh-endâz-ı ta'n oldı yine Es'ad saña zâhid
Sebû-yı hâtır-ı mestâneye ol bed-güher degdi

284

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Câ-be-câ elden ele devr eyledim sâgar gibi
Bulmadım bir dil-güşâ ol la'i-i cân-perver gibi
- 2 Nûş-handın la'ini öpmüş bulundum mest iken
Lezzeti ağzımda kaldı tu'm-ı gül-şekker gibi
- 3 Dûd-ı tenbâkû-yı la'li ol büt-i 'İsî-demiñ
Nefh-i rûh eyler meşâm-ı cânıma 'anber gibi
- 4 Hâl-i la'li çeşm-i kâfer-mâcerâya nisbetâ
Hayli eslemdir müselmâna yakın kâfer gibi
- 5 Şaňmañız bâde şabâdan turesin pür-iztirâb
Gayretinden ol gül-endâm üstüne ditrer gibi
- 6 Sû-be-sû dünyâyı geşt itdim dolandım görmedim
Mübtelâ kâdrin bilür ol nâzenîn dilber gibi
- 7 Naqd-i cânıñ râhına şarf itmegi minnet bilür
Tutma cânâ Es'ad-ı müştakını iller gibi

285

Mef'ûlü Mefa'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün

- 1 Hağ geldi ruh-ı yâre leţâfet yeñilendi
Gülzâr-ı cemâlinde nezâret yeñilendi
- 2 Hağ ile olup çâşnî-i la'li dü-bâlâ
Hüsn oldı füzûn ân u melâhat yeñilendi

(284) AE.63b; TS.60a

(285) AE.64a; TS.60a

- 3 Gûyâ ki olup câm-ı lebi misk ile mahtûm
Peymâne-i la'lindeki hâlet yeñilendi
- 4 Bâzârını germ eyledi kâlâ-yı vişâliñ
Dâd u sited-i 'işvede kıymet yeñilendi
- 5 Cânân ile ünsiyete hîç kalmadı mâni'
Esbâb-ı vefâ mâye-i ülfet yeñilendi
- 6 Haţ şafha-i hüsne ser-i mû virmedi nokşan
Hurşîd-i 'izârında şabâhat yeñilendi
- 7 Oldı per-i pervâz-ı bahâ tûtî-i 'aşka
Ol âyîne-ruhsârda şafvet yeñilendi
- 8 İbrâz idicek ruşsata müş'ir-i hatt-ı tefvîz
Es'ad lebini öpmege ruşsat yeñilendi

286

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Çâre yok def-i ğama bâde-i gül-fâm gibi
Cilve-i sâkî vü devr-i kadeh ü câm gibi
- 2 'Ârif oldur ki sevince seve bir dildârı
Ki ola şivesi sen şûh-ı dil-ârâm gibi
- 3 Çeşmi mestâne-nigeh kaddi levendâne hırâm
Tarzı nâzende-reviş reng-i ruhu câm gibi
- 4 Kûşe-i çeşm ile îma idicek fehm itdim
Ĝaraziñ şoĝbet-i dûşineyi îhâm gibi
- 5 Bûs-ı sîb-i zeķanıñ oldı gülû-sûz-ı mezâķ
Mîve-i nâres-i vaşlıñ güzelim ham gibi

(286) AE.64a; TS.60b

(4a) fehm itdim: fehm idem AE.

- 6 Saña şarılmağa cûyende-i takrîb olsa
Gayri fırsat bulunur mı dile bayrâm gibi
- 7 La'line lâyıķ olan ħarf-i vefâdır ammâ
Çâşnî-senc degüldür yine düşünâm gibi
- 8 Nazar-ı luţf ile Es'ad seni memnûn itdi
Zât-ı Fârûķ-şiyem şadr-ı nigû-nâm gibi

287

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Pîr-i çarĥıñ bu şekve ile dü-tâ olmaķdan
Maķşadı sūdde-i iclâlini i'zâm gibi
- 2 Pertev-i kevkeb-i iķbâl-i sa'âdet eseri
Tutdı başdan başa âfâķı meh-i tâm gibi
- 3 Ola günden güne iķbâli füzûn baĥtı sa'îd
Rûz-ı bed-ĥ'âhı siyeh zûlmeti aĥşam gibi

288

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Tünd-ĥû cellâd-meşreb bî-amândır ġamzesi
Cenk-cû Behrâm-ĥancer mû-miyândır ġamzesi
- 2 La'line söz yok belî feyż-i ĥayât eyler velî
Zehr-i ârâm u ĥired-âşûb-ı cândır ġamzesi
- 3 Muţtaşıl müġġânları bîdâr-ı fermândır hemân
Var ise çeşm-i siyâha bed-gümândır ġamzesi

(287) AE.64b; TS.60b (Her iki nüshada da bu gazel eksiktir).

(2a) Pertev-i kevkeb-i iķbâl: Pertev-güne-i iķbâli AE.

(288) AE.64b; TS.60b

(1b) mû-miyandır: der-miyandır TS.

(3a) müġġânları: müġġânına TS.

- 4 Virmişem murğ-ı dili bir şehbâza kim
Âşiyân vîrânken şad-ğânümândır ğamzesi
- 5 Kâmeti dil-keş-reviş nergisleri merdüm-firîb
Zâlimiñ ammâ ki pek nâ-mihribândır ğamzesi
- 6 Pençe-tâb-ı kıavs-ı saht-ı çarğdır ebrûları
Nâvek-endâz-ı kazâ-yı nâgehândır ğamzesi
- 7 Öldürür bir cümlede Rüstem de olsa 'âşıkı
Şîr-efgen turfe bir şâhib-kırândır ğamzesi
- 8 Bir nigehe rahne-dâr eyler sipihri-i a'zâmı
Nâvek-i âhımla Es'ad tev'emândır ğamzesi

289

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Ne mümkin virmesün dil seyr iden bu hüsni ile ânı
Olunca böyle olsun dil-rübânıñ hüsni ile ânı
- 2 Gül-i rûyıñ gibi bir verd-i ra'nâ görmemişlerdir
Temâşâ eyleyenler ravza-i gülzâr-ı imkânı
- 3 Fûrûğ-ı mihr-i ruhsârıñ göreliden dîde-i gerdûn
Nigâh-ı i'tibârından düşürdi mâh-ı tâbânı
- 4 Gülistân-ı le'âfette civânım şerm-sâr itmiş
Ruhuñ verd-i mu'arrâyı kadiñ serv-i hırâmânı
- 5 Cihâna gelmemiş gelmez dahı sen gibi bir gül-ruh
Nazardan geçdi hep bu gülistânıñ lâle-rûyânı
- 6 Sen ol hun-rîzsin kim 'âşıkıñ Rüstem bile olsa
Elinden pehlevândır kırtarırsa zûr ile cânı

- 7 Ko ҡalsun pür-şikeste murğ-ı dil gel dâm-ı zülfünde
Perîşân eyleme Es'ad gibi ol nâ-be-sâmânı

290

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Göñül Mecnûn gibi bir şûh-ı çeşmiñ oldı şeydâsı
K'ider Leylâ'yı meftûn bir nigâh-ı 'işve-peymâsı
- 2 Görüp tahrik-i bād-ı şubhdan âşûfte-gîsûsın
Başında 'âşıkıñ sünbül gibi deprendi sevdâsı
- 3 Degül nergis serâpâ çeşm-i hasret eylemiş bâğı
O şûh-ı kem-nigâhıñ ârzû-yı çeşm-i şehlâsı
- 4 Girîbân-ı şekîbi şâne-âsâ çâk çâk itdi
O çeşm-i sürme-sâyıñ pençe-i müjgân-gîrâsı
- 5 Fezâ-yı şîvede pâ-bend-i hayret itdi tûbâyı
O serv-i ser-bülendiñ ihtizâz-ı nahl-i bâlâsı
- 6 Ben ey bülbül temâşâ-yı ruḡ-ı yâr ile ḡursendim
Mübârekdir saña faşl-ı gülüñ verd-i muḡarrâsı
- 7 'Aceb rengîñ-edâ-yı ṭab'-ı şûḡuñ mey midir Es'ad
Ki ta'bîri bile mest itdi bûy-ı neş'e-baḡşâsı

291

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 İdüp nezzâre ol gül-gûn beyâz-ı çeşm-i dil-cûyı
Düşürdüm eşk-i hasret gibi gözden çeşm-i âhûyı
- 2 Alur gözle nice nezzâre itsün bir daḡı mihre
Gören bu âb u tâb-ı ḡüsn ile sen mihr-i meh-rûyı

(290) AE.65a; TS.61a

(291) AE.65b; TS.61b

- 3 Suyı tîğ-i nigâhîñ çâh-ı Bâbil'dir nedir bilmem
Ki bir keskin bağışla bismil itdiñ çeşm-i câdûyı
- 4 Yeşil dülbende gömmüş zann ider bir şem'-i çeşm-ârâ
Görenler teh-nümâ ol sebze-zâr-ı hatt-ı hod-rûyı
- 5 Gülistân-ı ruhuñdan çîre-dest-i nigâh itdim
Gül-i ruhsârı sünbül-rişte-i gîsû-yı şebbûyı
- 6 Sen inşâf it nice cân virmesün her seyr iden Es'ad
O sîmîn-sâk u gül-gûn-'ârız u billûr-bâzûyı

292

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Şerm-sâr itdi gül-i ruhsâr-ı âliñ ey perî
Sünbüli âşüfte kıldı zülf ü hâliñ ey perî
- 2 Nâz ile servi çemende ser-nigûn itdi yine
İhtizâz-ı kâmet-i tûbâ-mişâliñ ey perî
- 3 Hâstegân-ı 'aşkıña dârû-yı bür'ü's-sâ'adır
Kevşer-i la'liñdeki âb-ı zülâliñ ey perî
- 4 Lekke şanma sîne-i bedr-i münîre yakdı dâğ
Şu'le-i mihr-i cemâl-i bâ-kemâliñ ey perî
- 5 'Âşık-ı âşüfte-dilde cân mı kor tâkat mı kor
Şive-i reftâr ile gunc u delâliñ ey perî
- 6 Çeşm-i efsûn-sâzına meftûn olaldan bir nefes
Rûz u şeb gitmez derûnumdan hayâliñ ey perî
- 7 Şabra tâkat kalmadı luğ eyle Es'ad bendeñe
Yok mıdır Allâh içün va'd-i vişâliñ ey perî

(5a) Bu mısırada eksiklik vardır.

(292) AE.65b; TS.61b

293

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Şebnem-ârâ gül mi var rûy-ı 'araḡ-rîziñ gibi
Dil-güşâ sünbül mi var zülf-i dil-âvîziñ gibi
- 2 Gülşen-i hûbîde la'liñ gibi ter bir ḡonçe yok
Serv-i bâlâ yok ḡad-i şûḡ-ı belâ-hîziñ gibi
- 3 Hey ne 'İsî-dem civânsın sen ki feyż-i şoḡbetiñ
Cân virir dil-mürdeye la'l-i şeker-rîziñ gibi
- 4 Nakd-i vaḡt-i fitne-i rûz-ı kıyâmetdir ḡadiñ
Serv-i nâzım çeşm-i mest-i 'işve-engîziñ gibi
- 5 Dâne-i ḡâliñ dil almakda 'aceb-i şayyâddır
ḡalka-i gül dâm-ı zülf-i 'anber-âmîziñ gibi
- 6 El-ḡazer âh-ı derûnından civânım Es'ad'ıñ
Kâr-gerdir nâvek-i müjḡân-ı ḡun-rîziñ gibi

294

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 İtme zülfüñ gibi âşüfte dil-i 'uşşâḡı
Kesme ey 'ahd-i kesel râbıḡa-i müştâḡı
- 2 Şubḡ-ı ümmîdimi hem-reng-i şeb-i târ itme
Zîr-i ḡurreñde nihân itme ruḡ-ı berrâḡı
- 3 Yed-i beyzâya ziyâ n'oldıḡın işbât eyle
Luḡf idüḡ bir gice keşf eyle o sîmîn-sâḡı
- 4 Sîne-i şâfırñı âyîne gibi aç ḡöster
Tâ bu deñlü ḡoma ḡayretde dil-i 'uşşâḡı

(293) AE.65b; TS.61b

(294) AE.66a; TS.62a

(1b) mişâḡı: müştâḡı AE.

- 5 Çeşm-i Hârût ile Mârût'ı da meftûn itdiñ
Sihr-i çeşm-i siyehiñ tıtdı tamâm âfâkı
- 6 Olmasun bâde-i düşünâb ço zehr-âb olsun
Tek hemân kendi eliñden şana gör ey sâkıf
- 7 Kayd-ı zülfünden âzâd eyle gönül kendüñi sen
Al hatt-ı tâze-resinden sened-i ıtlâkı
- 8 Es'adâ kışşa-i hicrânı dırâz itmeyelim
Yâr bâkıf didiler meclis-i şöhet bâkıf

295

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Gönül dünyâyı gezdiñ yâr-i bî-agyâr gördün mi
Çemende bülbül olduñ bir gül-i bî-hâr gördün mi
- 2 Cihânıñ dürd-i şafıñ imtiyhân itdiñ zamanlardır
Bu 'işret-hânede bir neş'e-i ser-şâr gördün mi
- 3 Sen ey âyîne yüz naş-ı cemâle rû-şinâs olduñ
Perî-rûlarda bu şûretde hiç dildâr gördün mi
- 4 Nühüfte bir nigele Bâbilistân itdi âfâkı
Ne câdû olduğın ol çeşm-i efsûn-kâr gördün mi
- 5 Şabâ teşrih idersin mû-be-mû her şubh ol zülfi
Hezârân dil te'alluğ itmedik bir târ gördün mi
- 6 Ğubâr-engîz-i sebkat oldı mi'mâr-ı belâgatde
Ne meydan aldı Es'ad hâme-i rehvar gördün mi

(7a) Bu mısradaki fazlalık vardır.

(295) AE.66a; TS.62a

296

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Bülbul-i âşüfte-güftârın gülistândır yeri
Gönlümün gülşen-serây-ı hüsn-i cânândır yeri
- 2 Hâne-zâd-ı halka-i zencîr-i sevdâdır göñül
Çîn-i şâm-ı turre-i âşüfte-müyândır yeri
- 3 Teng-nây-ı dilde durmaz âh-ı hasret bir nefes
Vüs'at-âbâd-ı felekde evc-i Keyvândır yeri
- 4 Kışver-i tende perî-zâd-ı hayâl-i dilberin
Bî-sühen mînâ-serây-ı dîde-i cândır yeri
- 5 Seng-i râh olmaz dil-i dîvâneye dîvâr-ı şehir
Tâ ezelden Kayş-veş deşt ü beyâbândır yeri
- 6 Hüküm-i tertîb ile tarh olmuş tekellûf ber-ţarâf
Yoksa bu nev-nazmın Es'ad şadr-ı dîvândır yeri

297

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Aç yüzün bâğda 'arz eyle ruḥ-ı zîbâyı
Bülbulün çeşmine ḥâr eyle gül-i ra'nâyı
- 2 Çık şalın nâz ile tâvûs gibi gülşende
Pây mâl eyle sehî serv-i çemen-pîrâyı
- 3 Çekmeyen halka-i âğuşına hamyâze çeker
Doğrusı sen gibi bir serv-i sehî-bâlâyı
- 4 Kemerin müy-miyânım beliñi şıkdıkça
Teng ider gözlerime dâire-i dünyâyı

(296) AE.66b; TS.62b

(4b) dîde-i cândır: kışver-i cândır AE.

(297) AE.66b; TS.62b

- 5 El tıttırdık biliñi ıocmağa naqd-i dil ile
Bozmasa hancer-i hun-rîziñ eger arayı
- 6 Kaşlarıñ gâzesini görmege pek hasret idim
Gözüm aydın ki yüzünde gice gördüm ânı
- 7 Ne yalan söyleyeyim söylemege havf iderim
Yoksa çok az bulunur sencileyin hercâyı

298

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

- 1 Dimişdiñ 'ahdim olsun saña bîdâd itmeyim ğayri
Seni vaşlımla mesrûr eyleyim şâd itmeyim ğayri
- 2 Mürüvvetsiz beni maızûn idüþ ağyârı şâd itdiñ
Sen inşâf it nice ben âh u feryâd itmeyim ğayri
- 3 Ferâmûş-kârlıkdır çünki tab'ıñ 'ahdim olsun ki
Seni şimdengeru ben dağı der-yâd itmeyim ğayri
- 4 Binâ-yı 'ahdi ey hâtır-şiken âhir harâb itdiñ
Seniñle tevbe olsun tarh-ı bünyâd itmeyim ğayri
- 5 Harâb-ı hasret-i mi'mâr kalsun şöyle kim hattâ
Hayâliñle dil-i vîrânı âbâd itmeyim ğayri
- 6 Nigâh-ı hasrete bir lahza ruşsat virmeyim ya'nî
Dil-i müştâka dîdârıñla imdâd itmeyim ğayri
- 7 Temâyül itmediñ ey serv-kâmet çünki ben hâke
Seniñçün ben de meyl-i serv-i âzâd itmeyim ğayri
- 8 Beni Es'ad gibi dem-beste itdiñ çünki şart olsun
Kı vaşfıñda seniñ nazm-ı nev-îcâd itmeyim ğayri

(5a) tıttırdık: tokırdı AE.

(6a-b) AE.-

(298) AE.67a; TS.62b

(1b) mesrûr: sūr TS.

(8b) vaşfıñda: vaşfıñda AE.

299

Fâ'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün
(Fe'ilâtün)

- 1 Gîce-i sevdâ-yı ser-i zülfüñi dil yâd itdi
Çarhı berhem-zede-i nâle vü feryâd itdi
- 2 Zûr ı bîdâdîñ ile âh-ı dil-i pür-sûzım
Yıkdı yakdı felek atles ü berbâd itdi
- 3 Virdi bir pâre tesellî yine cân-ı zâra
Dil vişâliñle geçen demleri der-yâd itdi
- 4 Bend-i 'aql ile katı müşkile düşmüşdi göñül
Geldi 'aşkıñ ânî bu kaydını âzâd itdi
- 5 Bağladı pây-ı dili lîk baña yol virdi
Doğrı doğrıya ne bend itdi ne âzâd itdi
- 6 Mekteb-i 'aşkıda şâkird idim evvel Es'ad
Soñra ol çeşm-i sühen-gûyını üstâd itdi

Muhammed Şafvet İbn-i Yûsuf İbn-i Mîr Hasane's-şehîd bihayrehû 'umûrehû
Gafera'llâh zünûbehüm ve setre'llâh 'uyûbehüm*

Temme'd-Dîvân

Eşer-i Hâme-i Yûsuf Muhlîş**

(299) AE.- TS.59a

* Bu ibare yalnızca TS. nüshasında mevcuttur.

** AE. nüshasının sonunda yer almaktadır.

TARİH

TÂRİH*

Girse germâbeye bürehne eger
Farkı yoqdır gedâyile bâyiñ

Cevher-i zâtadır nażar yoħsa
Kibr-i zerle uzatma gel pâyiñ

* AE.- ; TS. (iç kapakta)

10. DİZİN**(Şahıs ve Yer Adları)**

Ahmed (Hz. Muhammed) : 2

Bâbil : 98, 130, 138, 197

Bağdad : 5, 6, 7, 9

Basîrî : 109

Behcet : 78

Cem : 10, 24, 31, 54, 67, 73, 76, 92, 96, 187

Cibril : 27

Çin : 68, 85, 92, 107

Dicle : 4, 58, 176

Eflâtun : 28

Felatun : 9

Huten : 11, 88, 106

Hızr : 4, 6, 26, 183, 196

Îsî/ Îsâ : 10, 12, 14, 16, 46, 61, 73, 130, 137, 143, 150, 155, 191, 196, 215, 221

Kabe : 54, 215

Kenan : 18, 81

Lokman (Hz.) : 28

Meryem (Hz.) : 136, 149

Mesih : 6, 19, 26, 33, 65, 67, 76, 105, 126, 132, 142, 148, 152, 171, 175, 182

Neşâtî : 76, 220

Ömer Paşa : 3, 4, 9

Râgıb (Koca Ragıp Paşa) : 66

Süleyman (Hz.) : 10, 11

Ya'kub (Hz.) : 29, 66, 110, 137, 189, 192

Yemen: 76

Yusuf (Hz.) : 18, 21, 29

KAYNAKÇA

BANARLI, Nihat Sami. Resimli Türk Edebiyatı Tarihi. Milli Eğitim Basımevi: İstanbul, 1997

DEVELLİOĞLU, Ferit. Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat. Aydın Kitabevi Yayınları: Ankara, 1995

DİLÇİN, Cem. Örneklerle Türk Şiir Bilgisi. TDK Yayınları: Ankara, 2000

ERGUN, Saadettin Nüzhet. Türk Şairleri. İstanbul c.3, s.1314-1316

Milli Eğitim Bakanlığı Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu: İstanbul,1999

Şemseddin Sami. Kâmus-ı Türki. Enderun Kitabevi: İstanbul, 1989

Yeni Tarama Sözlüğü. TDK, Ankara Üniversitesi Yayınları: Ankara, 1983

www.turkmusikisi.com

Y.C. FİSİKİ ÇALIŞMA KURULU
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI